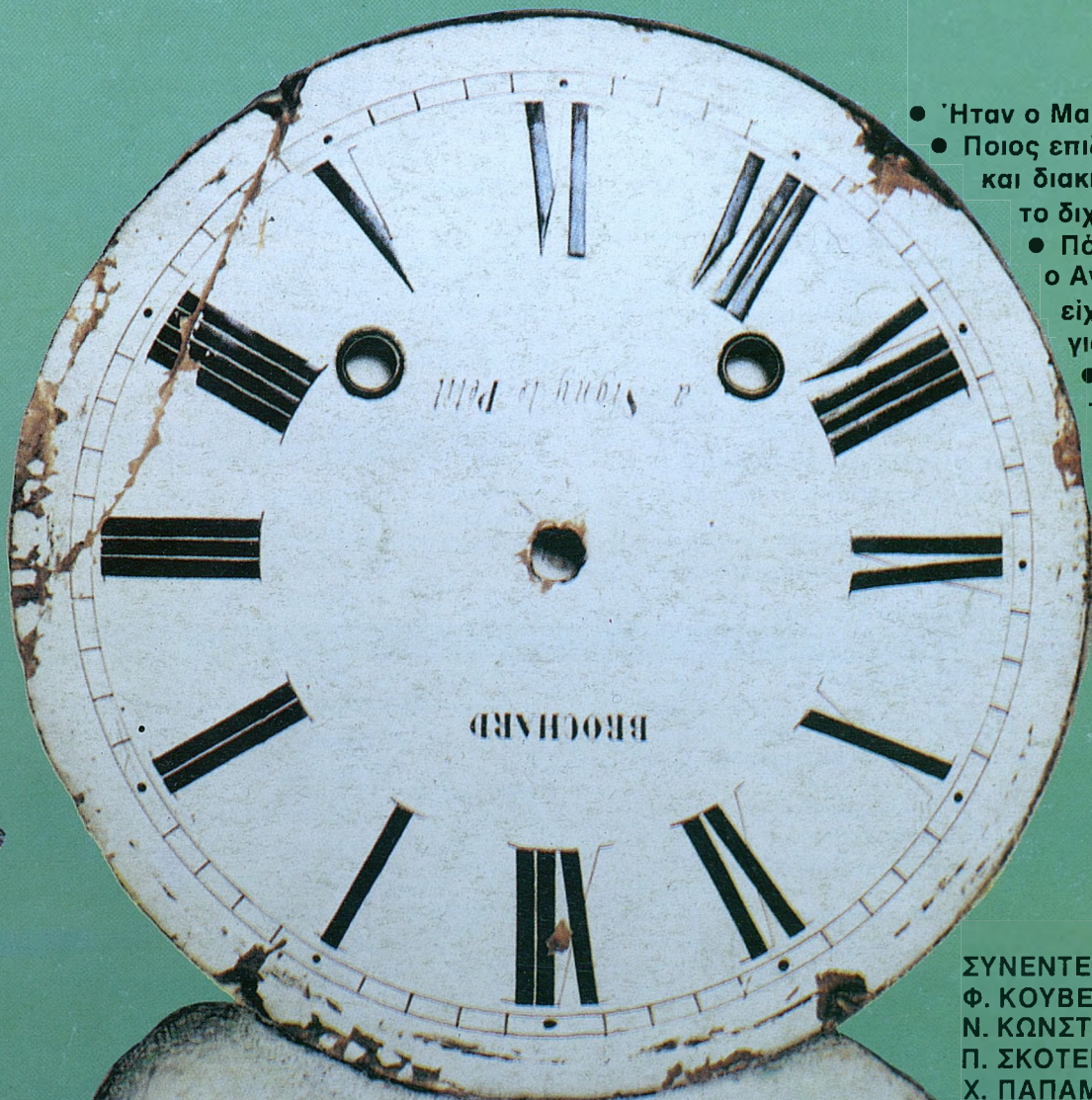

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 419
Δρχ. 150

ΤΟ ΞΕΚΟΥΡΔΙΣΜΕΝΟ ΠΑΣΟΚ

- Ήταν ο Μακέδος στην ΚΥΠ;
- Ποιος επιζητά την ένταση και διακηρύσσει το διχασμό;
- Πότε σκέφθηκε ο Ανδρέας ότι είχε ευθύνη για τον Κοσκωτά;
- Ποιος θυμάται τα προ-κοσκωτικά κατορθώματα του ΠΑΣΟΚ;
- Μπορεί να κυβερνήσει η ΝΔ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ με τους:
Φ. ΚΟΥΒΕΛΗ -
Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟ
Π. ΣΚΟΤΕΙΝΙΩΤΗ
Χ. ΠΑΠΑΜΑΡΓΑΡΗ

Ν Ε Α Β Ι Β Λ Ι Α 1 9 8 9 - 1 9 9 0

Ε Λ Λ Η Ν Ι Κ Η Λ Ο Γ Ο Τ Ε Χ Ν Ι Α

Π Ε Ζ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Γκανάς Μιχάλης
Μητριά πατρίδα
(Πεζογράφημα)

Κάραλη Μαλβίνα
Αθώς σαν αγαπημένος
(Αφήγημα)

Κάτος Γιώργος
Η βασιλεία των καταρτίδων
(Μυθιστόρημα)

Μιλλιέξ-Γκρίστον Ταυιάνα
Αλλάζουμε;
(Μυθιστόρημα)

Αναδρομές
(Διγήματα)

Μπρουτζάκης Ξενοφών
Μια κοινή περιπέτεια του σώματος
(Πεζογράφημα)

Μωραΐτης Γιώργος
Αναμνήσεις ενός αντάρτη

Ξανδούλης Γιάννης
Ο χάρτινος Σεπτέμβρης της καρδιάς μας
(Μυθιστόρημα)

Πρωτοπαπάς Πάνος
Η αθέατη πλευρά της σελήνης
(Διγήματα)

Ρούσσοι Τάσος
Μιχαήλ και άλλα διηγήματα

Σκούρτης Γιώργος
Ιστορίες με πολλά στρας
Το χειρόγραφο της Ρωξάνης

Σουρούνης Αντώνης
Τα τύμπανα της κοιλιάς και του πολέμου
(Διγήματα)

Οι πρώτοι πεθαίνουν τελευταίοι
(Μυθιστόρημα)

Σφυρίδης Περικλής
Από πρώτο χέρι
(Διγήματα)

Τοραζάνη Δέσποινα
Φωτιά μέσα στο νερό
(Διγήματα)

Φακίνος Άρης
Τα παιδιά του Οδυσσέα
(Μυθιστόρημα)

Φακίνος Μιχάλης
Εφημερεύων θίασος και άλλες ιστορίες

Χαριτόπουλος Διονύσης
Τη νύχτα που 'φυγε ο Μπούκοβι
(Διγήματα)

Χατζήναπας Χρίστος
Το χρώμα του γαλάζιου υάκινθου
(Μυθιστόρημα)

Π Ο Ι Η Σ Η

Αγγελάκης Ανδρέας
Ο μακρύς μονόλογος
της Μαρίας Πολυδούρη

Γκανάς Μιχάλης
Γυάλινα Γιάννενα

Δενέγρης Τάσος
Η κατάσταση των πραγμάτων

Κακουλίδης Γιώργος
Το χρώμα της ορχήστρας

Μοσκόφ Κωστής
Για τον Έρωτα και
την Επανάσταση

Νικόδημος (μοναχός)
Ερωτικός Ασσύριος

Παπαδάκη Αθηνά
Ωχροτάτη έως του λευκού

Σκαρτοπής Σωκράτης
Το μάρμαρο της άπλας

Χέλης Γιώργος
'Οτι στείρα έτεκεν επά

Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ Κ Α Σ Τ Α Ν Ι Ω Τ Η

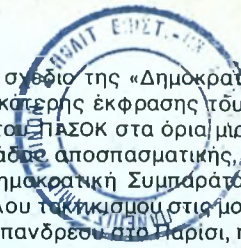
Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα
Ζ. Πηγής 3, 106 78 Αθήνα, τηλ. 360.32.34 - 360.13.31

ΠΑΣΟΚ: «ΑΠΟΝ»

ΕΝΝΕΑ ημέρες πριν τις κρίσιμες εκλογές της 5ης Νοεμβρίου και το επί οκταετία κυβερνών «Κίνημα» είναι ο μέγας απών από την πολιτική κονίστρα. Ο άλλοτε χαρισματικός ηγέτης του, που αποτελούσε την πηγή έμπνευσης εκατοντάδων χιλιάδων πολιτών, το κορυφαίο σημείο αναφοράς και συνοχής όλων των στελεχών του ΠΑΣΟΚ σε όλη την κλίμακα του κομματικού μηχανισμού, παρουσιάζεται ως εμπαθής και αλόγιστος πολιτικός να έχει μόνον ένα όπλο στα χέρια του: τη συνεχή καταγγελία των αντιπάλων του.

Ο Α. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ καταγγέλλει τους πάντες για τα πάντα. Το κόμμα του δεν παράγει πλέον πολιτική —ούτε καν σαν απολογισμό της δικής του πολιτείας— δεν εκφέρει τα οράματα που του εξασφάλισαν επί δυο τετραετίες μια σημαντικότερη εμβέλεια ηγεμονίας στην ελληνική κοινωνία. Το «Κίνημα» και ο ηγέτης του περιορίζονται πλέον στη λογική ενός ήκιστα τελέσφουρου αμυντικού δόγματος, με την προσδοκία ότι κατ' αυτό τον τρόπο θα συντηρήσουν στα ίδια με τον Ιούνιο επίπεδα την πολιτικής τους πελατεία και ότι με τον πληθωρισμό μιας λαϊκίζουσας αντιαριστερής παραφιλολογίας, θα επιτύχουν την μείωση της πολιτικής απήχησης του Συνασπισμού της Αριστεράς.

ΣΤΗΝ ΤΑΚΤΙΚΗ αυτή έχουν εκλείψει όλα εκείνα τα στοιχεία που προσέδιδαν στο ΠΑΣΟΚ το χαρακτήρα ενός κόμματος εξουσίας. Το μεγάλο «κίνημα της Αλλαγής» έχει μεταλλαχθεί σε ένα μηχανισμό που αναιρεί την όποια έννοια πολιτικής προοπτικής, σχεδίου και ιδεώδους, προς όφελος μιας κοντόθωρης αντίληψης της αναπαραγωγής και συνέχειάς του· μιας αντίληψης που κατοπτρίζει τα ανακλαστικά του ηττημένου και την πεποίθηση ότι επίκειται και άλλη ήττα —μιας αντίληψης που ανάγει σε επίλεκτο ιδεολογικό πυρήνα της την αυριανική εκδοχή της «συσπείρωσης» και του κομματικού πατριωτισμού. Ο φασίζων λαϊκισμός της «Αυριανής» μετατρέπεται, κατά τρόπο «αναπόφευκτο» σε προνομιακό πόλο αναγνώρισης - ταύτισης πλείστων όσων φρονίμων, λελογισμένων και πολιτισμένων επιλέκτων του «Κινήματος».

ΑΥΤΟΙ οι επίλεκτοι κόσμησαν το σχέδιο της «Δημοκρατικής Συμπράταξης», της χαρακτηριστικότερης έκφρασης του αρνητισμού και της περιχαράκωσης του ΠΑΣΟΚ στα όρια μιας άφωνης πολιτικής ομάδας, μιας ομάδας αποσπασματικής, διαλειμματικής και ασυναφούς. Η «Δημοκρατική Συμπράταξη», το παιχνίδι του αντιφατικού και έωλου τακτικισμού στις μονοεδρικές, το ταξίδι - φιάσκο του Α. Παπανδρέου στο Παρίσι, η καταγγελία της ΕΡΤ, της υπηρεσιακής κυβέρνησης, η λασπολογία κατά της Αριστεράς είναι όλα στοιχεία ενός συνόλου που σφραγίζεται από το πολιτικό κενό, το κενό στρατηγικής, την υποκατάστασή της από τη «διάσωση εδώ και τώρα» που ενέπνεε το ευρύ πολιτικο-κοινωνικό φάσμα του 1981.

ΟΜΩΣ, ο παραταξιακός πατριωτισμός, ενός τέτοιου αμυντικού δόγματος που είναι αναγκαίος στη λογική μιας μη περαιτέρω συρρίκνωσης του ΠΑΣΟΚ, είναι αναπόφευκτο να μην καταφάσκει παρά μόνο στον εαυτόν του. Ο μόνος που ενδιαφέρει είμαστε: «εμείς». Απέναντι είναι οι «άλλοι»· από εδώ και η επικίνδυνη στρατηγική της έντασης που καλλιεργείται ήδη από την 1η Ιουλίου από όλους τους επιτελείς του «Κινήματος». Αυτή η στρατηγική της έντασης, με τη σειρά της, είναι συνώνυμη της καταστροφής και της υπονόμευσης πλείστων όσων δεν έστερξαν να υποταχθούν στα σχέδια του τέως κραταιού ηγεμόνος: θεσμών, προσώπων, ιδεών.

ΑΥΤΗ η στρατηγική δεν πάει μακριά, όταν υιοθετείται από ένα πολιτικό κόμμα —έστω και αν αυτό διέρχεται συνολική κρίση. Ένα πολιτικό κόμμα έχει ανάγκη να καταφάσκει και προς όλα τα άλλα πλην του εαυτού του, όταν πρόκειται να διεκδικεί συγκράτηση στα κυβερνητικά του σχέδια από ευρύτατα κοινωνικά στρώματα. Αυτή η στρατηγική οδηγεί στην πολιτική απουσία, στο κενό εκπροσώπησης, στα φαινόμενα του παραταξιακού κατακερματισμού.

ΠΩΣ θα αποφευχθεί αυτός ο κατακερματισμός του «Κινήματος», ακόμα και αν αυτό βγει στα δι' εαυτόν δεδομένα της 18ης Ιουνίου;

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ηγεσία του ΠΑΣΟΚ οφείλει να απαντήσει απέναντι σε όλους όσους εξακολουθούν να προσδοκούν από αυτό.

αντι

ΠΕΡΙ
ΕΧΟ
ΜΕΝΑ

- Περίοδος Β'
- Χρόνος 16ος
- Τεύχος 419

Παρασκευή 28 Οκτωβρίου 1989
δρχ. 150

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοσάρχους 60 • 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.49.300
72.32.819 - 72.48.240
FAX: 72.26.107 - TELEX: 214179 ANTI

ΡΕΠΟΡΤΕΡ

Πότε αναρωτήθηκε για τον Κοσκωτά	10
Γ. ΑΣΤΙΚΟΔΗΜΟΚΡΑΤΗΣ	
Η στρατηγική της έντασης	12
Δ. ΠΑΤΡΙΝΟΣ	
Η παραλυσία και τα άλλοθι της νέας ήττας	13
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ	
Ο Μιχάλης Παυλής και η θεωρία της απόγνωσης	14
Τ. ΑΝΑΦΗΩΤΗ	
Η «Μακρόνησος» έκανε κακό	18
Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ	
Ο Συνασπισμός και η προοπτική της Αριστεράς	20
Κάθε μέρα περισσότερο ΣΥΝ	22-27

Συνεντεύξεις των: Πάνου Σκοτινιώτη

Θεοχάρη Παπαμάργαρη	
Φώτη Κουβέλη	
Νίκου Κωνσταντόπουλου	
Κ.Β.	
Μπορεί η ΝΔ να κυβερνήσει;	28
ΜΠΟΣΤ	
΄Απίστευτα και όμως αληθινά	30
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ	
Η διακυβέρνηση που γέννησε τα σκάνδαλα	32
ΤΕΤΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	
Επιστολή Φελίπε Γκονζάλες προς Ανδρέα Παπανδρέου	43
ΤΑΣΟΣ ΒΟΥΡΝΑΣ	
Δικομματισμού έλεγχος και αυταρχίας	44
ΑΛΕΞΗΣ ΓΚΛΑΒΑΣ	
Καθρεφτάκια και χάντρες για τους ιθαγενείς	46
ΗΛΙΑΣ ΟΜΙΚΡΟΣ ΜΩΥΣΙΔΗΣ	
Συμπλήρωμα στο λεξικό της Ελληνικής Γλώσσας	48
ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ - ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΟΥΤΣΑΣ - ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΑΜΙΓΟΣ	
Η Ψυχική υγεία κοινωνικό αίτημα, 8ο Παγκόσμιο Συνέδριο Ψυχιατρικής	52
ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Δ. ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

πολιτικό 7ήμερο

Η Ώρα του Συνασπισμού

ΤΩΡΑ ΕΚΒΑΛΛΟΥΝ κραυγήν μεγάλην... Κύριε Γρίβα, μας αδικείτε... Και η κυβέρνηση σας — η «διαβλητή δεξιά κυβέρνηση Σαρτζετάκη · Μητσοτάκη · Φλωράκη · Γρίβα», όπως προσφυώς έγραψε ο «Δ. Λόγος» — βαδίζει σαφώς στα ίχνη του Δόβα. Διαφορετικά, θα είχατε δεχθεί τα «αιτήματα» του «Μεγάλου» αρχηγού μας και θα είχατε: Πρώτον, αντικαταστήσει όλους τους νομάρχες και περιφερειάρχες, δεύτερον, αναγνωρίσει ότι η σημερινή διοίκηση της ΕΡΤ — από τον τσούρο αλήστου μνήμης Μαρούδα — είναι «φασιστική», τρίτον, επιτρέπει την προληπτική λογοκρισία όλων των δελτίων ειδήσεων και ενημερωτικών εκπομπών της τηλεόρασης από «διακομματική επιτροπή», τέταρτον, επικυρώσει τη θέση του κ. Παπανδρέου ότι το ΠΑΣΟΚ νομιμοποιείται και να «αντιδράσει δυναμικά» και να μην αναγνωρίσει το «αδιάβλητο των εκλογών»!

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ τα έχουν χαμένα. Είναι αδύνατο να εθισθούν στην ιδέα ότι δεν είναι πια κυβέρνηση, ότι δεν ελέγχουν τον κράτικο μηχανισμό (ούτε τους νομάρχες...), ότι η τηλεόραση δεν είναι φέουδο τους και ότι οι εκλογές της 5ης Νοεμβρίου θα γίνουν υπό την εποπτεία μιας υπηρεσιακής κυβέρνησης, η οποία, ακριβώς επειδή είναι υπηρεσιακή, δεν είναι υποχείριό τους.

ΑΛΛΑ ΟΛΕΣ οι καταγγελίες αυτές για «άβια μεταχείριση του ΠΑΣΟΚ από τα τηλεοπτικά μέσα» — που συνέπεσαν, μάλιστα, και με δηλώσεις για... αποδιοργάνωση της τοπικής αυτοδιοίκησης, φαιλότητα, κλπ. — απλώς επιβεβαιώνουν την ταραχή που συνέχει την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ για το αποτέλεσμα των εκλογών της 5ης Νοεμβρίου. «Δείχνουν ότι ο κ. Παπανδρέου — όπως αναφέρει σχετική ανακοίνωση του Συνασπισμού — προεξοφλεί τη νέα και βαρύτερη εκλογική ήττα του κόμματός του και κατασκευάζει εκ

των προτέρων διάτρητο άλλοθι».

ΤΗΝ ΤΑΡΑΧΗ αυτή ενίσχυσε η τηλεοπτική συνέντευξη της Πέμπτης 19 Οκτωβρίου η οποία — κατά κοινή παραδοχή — στάθηκε μοιραία για τον κ. Παπανδρέου. Η μικρή οθόνη υπήρξε πράγματι, καταλυτική για το ΠΑΣΟΚ. Έτσι, αντί να προβάλει την εικόνα ενός «μεγάλου αρχηγού», που ακτινοβολεί από δύναμη και θάρρος πολιτικό, έδειξε έναν θλιβερό ηγέτη που προσπαθούσε εναγώνια να αποσεισει τις ευθύνες του και να μην απαντήσει σε κρίσιμες ερωτήσεις. Η κατολίθωσή του έφθασε ως το σημείο να μην πει αν ψήφισε υπέρ ή κατά της παραπομπής του Κουτσόγιωργα στο ειδικό δικαστήριο! Και, φυσικά, δεν απάντησε γιατί δεν είχε την ευαισθησία να παραιτηθεί, από τη στιγμή που ομολογεί τις πολιτικές του ευθύνες για το σκάνδαλο Κοσκωτά!

Στόχος ο Συνασπισμός

ΚΑΙ ΜΕΣΑ στην εβδομάδα αυτή, συνεχίστηκε λυσσαλέα η επίθεση της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ, με τη σύμπραξη των αυριανιστών, κατά του Συνασπισμού και, ειδικότερα, κατά του Λεωνίδα Κύρκου. Η «επιχείρηση» ενισχύθηκε, όπως αναμενόταν, και από τους λογής «νεότουρκους», οι οποίοι — για χάρη μιας έδρας — ανακάλυψαν την πράσινη σημαία του «Προφήτη».

ΤΗΝ ΕΠΙΘΕΣΗ κατά Λ. Κύρκου άνοιξε ο διευθυντής της «Εξόρμησης» — και σεσημασμένος αυριανιστής — Κ. Σκανδαλίδης, ο οποίος, στο φύλλο της περασμένης Παρασκευής δημοσίευσε «ρεπορτάζ» που έλεγε ότι «ο Κύρκος πήρε το Οκέι από τους Αμερικανούς για τη Συναλλαγή». Το δημοσίευμα εξευτέλιζε, μεταξύ άλλων, τον ίδιο τον Α. Παπανδρέου, ο οποίος, 24 ώρες προηγουμένως, διαβεβαίωνε ότι το επίσημο εκφραστικό όργανο του ΠΑΣΟΚ δεν είναι η «Αυριανή» ή ο «Δ. Λόγος» (και συνεπώς το ΠΑΣΟΚ δεν ευθύνεται για τις αθλιότητες που δημοσιεύουν), τύπου: «Ο Φλωράκης είναι ένας βρώμικος καπιταλιστής» ή «ο Λεωνίδας Κύρκος είναι πράκτορας της CIA...», αλλά η «Εξόρμηση»!

ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ της «Εξόρμησης» προκάλεσε αμηχανία στους επιτελείς της Χαριλάου Τρικούπη: «Και τώρα τι κάνουμε;» — αναρωτήθηκαν, μεταξύ τους: «Αν αποκρηύξουμε το δημοσίευμα, ερχόμαστε σε σύγκρουση με ένα μεγάλο μέρος του κόσμου μας. (Διάβαζε «με τους αυριανιστές»)... Αν δεν το αποκρηύξουμε θα μας πουν — θα πει δηλαδή, ο Συνασπισμός — ότι ταυτιζόμαστε με τον πολιτικό χουλιγκανισμό, κλπ.». Τελικά, ύστερα από πολύωρες συζητήσεις και αφού ο Κώστας Λαλιώτης έστειλε στις εφημερίδες μια δική του δήλωση καταδίκης της αθλιότητας, το Γραφείο Τύπου του ΠΑΣΟΚ αναγκάστηκε, γύρω στις 10 το βράδυ, να δώσει στη δημοσιότητα μια δική του ανακοίνωση που έλεγε ότι το δημοσίευμα δεν εκφράζει τις απόψεις του Α. Παπανδρέου και την πολιτική του ΠΑ-

ΣΟΚ.

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ είναι γνωστή: Η «Εξόρμηση» αρνείται να δημοσιεύσει τη δήλωση Λαλιώτη — μια ακόμα απόδειξη της «σύμπτωσης» μεταξύ των μελών του Εκτελεστικού Γραφείου... — και επιχειρεί να δώσει μαθήματα «δημοσιογραφικής δεοντολογίας» στους επικριτές της: Άλλο η «πληροφορία» — λέει — και άλλο το σχόλιο! Και μεις δημοσιεύσαμε μόνο την «πληροφορία»! Και ενώ αυτά συνέβαιναν «εντός των τειχών» — μεταξύ δηλαδή, ΠΑΣΟΚ και επίσημου οργάνου του ΠΑΣΟΚ — την πάσα πήραν την επομένη τα δημοσιογραφικά όργανα του καθαρόαιμου αυριανισμού, ο «Δ. Λόγος» και η «Αυριανή». «ΚΙΡΚΟΣ ΙΣ ΘΚΕΙ» — τιτλοφόρησαν στα αγγλικά και ρναδημοσίευσαν το κείμενο. Το «μήνυμα» των αδελφών Κουρή ήταν σαφές: *Εμείς είμαστε το «κίνημα». Και όποιος προσπαθεί να διαχωρίσει τον αυριανισμό από το ΠΑΣΟΚ, αυτός θα υποστεί τα επίχειρα της πράξης του!*

Η ΕΠΙΘΕΣΗ κατά του Συνασπισμού και, προσωπικά, κατά του Λεωνίδα Κύρκου, έθεσε δυο ερωτήματα: Σε τι βαθμό ο αυριανισμός εκφράζει σήμερα την επίσημη ιδεολογία του ΠΑΣΟΚ. (Ακριβέστερα: Σε τι βαθμό, και σε τι ποσοστό, οι αυριανιστές έχουν σήμερα το πάνω χέρι στις επιλογές και στη διαμόρφωση της πολιτικής του ΠΑΣΟΚ). Και σε τι βαθμό η επίθεση κατά Κύρκου ενθαρρύνει κάποιες ανελέγκτες δυνάμεις να κινηθούν κατά της ζωής ή σωματικής ακεραιότητας του γραμματέα του Συνασπισμού. Όταν η αθλιότητα κάποιων δημοσιευμάτων επιμένει να εμφανίζει τον Λεωνίδα Κύρκο «πράκτορα της CIA» ή «άνθρωπο που εμπιστεύονται οι Αμερικανοί για να στηρίξει μετεκλογικά μια κυβέρνηση του Μητσοτάκη», ποιος μας λέει ότι τα δημοσιεύματα αυτά δεν προσφέρουν το «άλλοθι» που ζητούν οι λογής φονιάδες και τρομοκράτες;

ΚΑΙ ΩΣ ΠΡΟΣ το πρώτο ερώτημα, η απάντηση δεν είναι εύκολη, καθώς η διαπάλη ανάμεσα σε «αυριανιστές» και «μη αυριανιστές», μέσα στους κόλπους της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ, συνεχίζεται αμείωτη. Πάντως τη φύση και ποιότητα του αυριανισμού, ήλθε να φωτίσει, τις μέρες αυτές το βιβλίο του Άρη Παπάνθιμου, με τίτλο: «Αυριανισμός, το σημερινό πρόσωπο του φασισμού». Ο Παπάνθιμος εξηγεί ότι ο αυριανισμός δεν είναι τίποτε άλλο παρά «ο συνθησιμένος εθνικοσοσιαλισμός, ο συνθησιμένος φασισμός στις σημερινές ιδιόμορφες κοινωνικοπολιτικές συνθήκες της χώρας μας». Και ως προς το δεύτερο ερώτημα, το μόνο που είναι γνωστό είναι τα αυστηρά μέτρα που παίρνονται, τις μέρες αυτές, από την αστυνομία, για να προστατευθεί η ζωή όλων των πολιτικών αρχηγών.

Κάθε μέρα, νέα ΣΥΝ

Η ΕΠΙΘΕΣΗ κατά του Συνασπισμού, ο-

ΤΟΥΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΕΣ
 ΤΟΥΣ ΨΑΧΝΟΥΝ ΤΟΣΑ ΧΡΟΝΙΑ...
 ΕΝΩ ΕΜΑΣ ΜΕ ΔΥΟ ΣΚΑΝΔΑΛΑ
 ΜΑΣ ΒΡΗΚΑΝ ΑΜΕΣΩΣ!..
 ΕΙΝΑΙ ΠΟΤΕ ΔΥΝΑΤΟΝ ΝΑ ΄ΧΟΥΜΕ
 ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΕΤΟΙΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ;

μως, συνοδεύεται και με την προσπάθεια του ΠΑΣΟΚ να αποδείξει ότι ο Συνασπισμός «βουλιάζει», ότι στις προσεχείς εκλογές μόλις θα συγκεντρώσει το... 10% και ότι σε αντίθεση με την πτώση των Φλωράκη-Κύρκου ανεβαίνει η απήχηση των Μπούτου-Αρσένη-Βαφειάδη-Μπριλλάκη, κ.ά... (Ο καημένος ο Αντώνης Μπριλλάκης: Το μόνο «επιχείρημα» που προβάλλει στις διάφορες προεκλογικές συγκεντρώσεις όπου είναι ομιλητής, μαζί με διάφορους πρασινοφρουρούς, είναι ένα: Πρέπει να μειωθεί η δύναμη του Συνασπισμού, για να υποβοηθηθεί η... ενότητα των προοδευτικών δυνάμεων μετεκλογικά!). Η προσδοκία αυτή, όμως, αποτελεί απλώς ευχολόγιο. Και, παρά τις διάφορες δημοσκοπήσεις, συρροή ενδείξεων, κυρίως από την επαρχία, μιλάει για μια πρώτη μεταστροφή του κόσμου προς τον Συνασπισμό. Από την άλλη, η όποια διαρροή ψήφων που φέρεται να υπέστη ο

Συνασπισμός, εντοπίζεται, αυτή τη στιγμή, ως ποσοστό «αναποφάσιστων» και τίποτε δεν αποκλείει οι αναποφάσιστοι αυτοί να ψηφίσουν, τελικά, και πάλι Συνασπισμό. «Το αίμα νερό δεν γίνεται» —είπε πολύ χαρακτηριστικά ο Χαρίλαος Φλωράκης.

Η ΗΤΤΟΠΑΘΕΙΑ άλλωστε ποτέ δεν χαρακτηρίσε τους αγωνιστές της Αριστεράς οι οποίοι παρά τον πόλεμο της λάσπης ξέρουν να αγωνίζονται για τις ιδέες και τα οράματά τους. Ο Συνασπισμός άλλωστε προβάλλει σήμερα ως η δικαιωμένη Αριστερά. Απέναντι σε ένα ΠΑΣΟΚ που θέλει να μας γυρίσει στους βρυκόλακες του χθες ο Συνασπισμός —με τη συμμετοχή του στην κυβέρνηση Τζαννετάκη— έχει να επιδείξει ένα θετικό έργο. Και απέναντι στη Νέα Δημοκρατία που ευαγγελίζεται τον αυταρχισμό των αυτοδύναμων κυβερνήσεων ο Συνα-

σπισμός καταξιώνεται ως μια νέα σταθερή, σύγχρονη υπεύθυνη και ριζοσπαστική δύναμη «που πάει πολύ μακριά».

ΟΣΟ ΓΙΑ το θέμα των μετεκλογικών συνεργασιών σε περίπτωση που η Νέα Δημοκρατία δεν επιτύχει αυτοδυναμία, το μόνο που υπάρχει μέχρι στιγμής, είναι η δήλωση του Χαρίλαου Φλωράκη, στα Τρίκαλα, σύμφωνα με την οποία «το πιθανότερο είναι η συγκρότηση μιας κεντροδεξιάς κυβέρνησης». Αλλά όλα αυτά τα σχέδια —πρόσθεσε— θα εξαρτηθούν από τη δύναμη που θα εμφανίσει ο Συνασπισμός. «Εμείς, πάντως —τόνισε— κάθε μέρα μετράμε και νέα ΣΥΝ».

Βάσεις: το 80% της δουλειάς...

ΜΕΣΑ στο επταήμερο που κύλησε, ο αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας είχε την ευκαιρία —μετά τον Χαρίλαο Φλωράκη— να αναπτύξει επίσης τις θέσεις του κόμματός του, στη διάρκεια γεύματος που παρέθεσε προς τιμή του η Ένωση Ανταποκριτών Ξένου Τύπου.

ΕΝΑ σημαντικό στοιχείο που έφερε στο φως ήταν ότι η Νέα Δημοκρατία θα συνεχίσει τις διαπραγματεύσεις για τις βάσεις, από το σημείο που τις άφησε το ΠΑΣΟΚ. «Ήδη, πρόσθεσε το 80% της δουλειάς αυτής το έκανε το ΠΑΣΟΚ!» (Θυμάσθε την πρόσφατη... οργή του Α. Παπανδρέου, επειδή, λέει, το Πρόγραμμα του Συνασπισμού αφιέρωνε «μερικές μόνο αράδες» για το θέμα της κατάργησης των βάσεων; Να μην έχει σύνορα, επιτέλους, η πράσινη δημαγωγία;).

ΕΝΑ δεύτερο επίσης ενδιαφέρον στοιχείο ήταν η δήλωσή του ότι η ελληνική πολιτική ζωή δεν θα ξαναγυρίσει ποτέ πίσω, «όταν η Αριστερά βρισκόταν στη γωνία». Όσο για τον ρόλο της ίδιας της Αριστεράς, αυτό θα εξαρτηθεί, είπε, από τα εκλογικά αποτελέσματα και την αυτοδυναμία.

ΑΥΤΗ την αλήθεια, ότι η Αριστερά δεν είναι πλέον στη γωνία, ότι με τη στάση της, στο τελευταίο τρίμηνο, διαδραματίζει πλέον καθοριστικό ρόλο στις ερχόμενες εξελίξεις, ας τη συγκρατούν όσοι αριστεροί δεν πούλησαν την ψυχή τους στον πράσινο Μαμωνά. Αλλά και όσοι πιστεύουν ότι η λύση βρίσκεται στο λευκό, στην αποχή, στην «ακύρωση»..

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΕΚΚΛΟΓΗ
 ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

καρσολη & δημητρίου 12

152 32 χαλανόρι

τηλεφ. 68.13.222

ΚΩΝΣΤ. ΑΓΓ. ΒΛΑΧΟΣ

ΙΣΠΑΝΙΚΟ
ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΡΙΟ

ΙΣΠΑΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ-ΕΓΓΡΑΦΕΣ

Σόλωνος 34 • Τηλ. 3608055 - 3606882

ημερο δηκτής

ΤΕΤΑΡΤΗ, 18.10.89 - ΤΡΙΤΗ, 24.10.89

ΤΕΤΑΡΤΗ, 18.10.89

Σφυγμομέτρηση της «Ελευθεροτυπίας» δίνει 44% στη ΝΔ, 38% στο ΠΑΣΟΚ, 11% στον Συνασπισμό. Το υπόλοιπο 7% ψηφίζει **Ημεροδηκτής** —αλλά σκέφτομαι να τους δανεισω στον Συνασπισμό.

Ο κ. **Μητσοτάκης** υποσχέθηκε ότι θα συνεχισθεί να καταβάλλεται η ΑΤΑ ώστε οι εργάτες να μπορέσουν να αγοράσουν τις προβληματικές, τις οποίες προτίθεται να ξεπουλήσει.

Ο **Στ. Γιώτας** δεν θα είναι στους συνδυασμούς του Συνασπισμού σε αυτές τις εκλογές. Κριμα.

Οι **Ανατολικογερμανοί** απηλλάγησαν από τον **Χόνεκερ** αλλά από τον αντικαταστάτη του σκληροπυρηνικό **Εγκόν Κρένεζ**, υπεύθυνο μέχρι τώρα για την κρατική ασφάλεια, ποιος θα τους απαλλάξει;

Γενέθλια της **Μελίνας**, σήμερα, διάβασα στις εφημερίδες. Να τα εκατοστήσει.

Επειδή γνωρίζω ότι ενδιαφέρεστε, σας πληροφορώ ότι δεν έχω αγγίξει **τσιγάρο**. Μέρος της πλεονάζουσας λίμπινο διοχετεύω στη

Δυστυχώς, μόνο αυτός ξεμεινε στην Αριστερά —κατά δηλωσίν του.

Γυμναστική —και προετοιμάζομαι για νέες περιπέτειες.

Στην **Α' Αθηνών** θα είναι υποψήφιοι οι κ. **Μπριλλάκης, Γλέζος, Νικολινάκος**. Αντί πινακίου φακής που λένε, κι αυτό μοιρασμένο στα τρία...

Μεγάλη πατίκα η **ΑΕΚ**, έχασε 2-0 στη **Μασσαλία**.

ΠΕΜΠΤΗ, 19.10.89

Γενέθλια της **Χλόης** σήμερα και οι εφημερίδες δεν λένε λέξη. Να τα εκατοστήσει.

Εδώ που τα λέμε, κι εγώ θα δεχόμουν αν μου πρότειναν εκκλόγιμη θέση σε ψηφοδέλτιο **Επικρατείας**. Ας μην κατηγορούμε λοιπόν την κ. **Μαρία Φαραντούρη - Χυτήρη**, η οποία επιπλέον έχει να φροντίσει και για το επαγγελματικό μέλλον του συζύγου της.

Υπονόμευση του κατήγγειλε και αποχώρησε από το ψηφοδέλτιο του ΠΑΣΟΚ της **Α' Πειραιώς** ο κ. **Σαραντήτης**.

Μπάχαλα τα έχουν κάνει στην **Ουγγαρία**: όχι μόνο έπαψαν να είναι **Λαϊκοδημοκράτες** κι έγιναν σκέτοι **Δημοκράτες** αλλά επιτρέπουν **ελεύθερη λειτουργία** των κομμάτων και συμμετοχή τους στις εκλογές του 1990. Πώς θα αντέξουν το νέο σοκ οι κ. **Γράψας** και **Κοτζιάς**;

«**Εκσυγχρονισμό με ανθρώπινο πρόσωπο**» μας υποσχέθηκε από τηλεοράσεως ο κ. **Α. Παπανδρέου**. Και ο **Κουασιμόδος** άνθρωπος ήταν, αυτόν είχε στο νου του.

Στον κ. **Καμίλιο Χοσέ Θέλα** Ισπανό, ηλικίας 73 ετών και συζώντα με 35άρα απενεμηθη το **Νόμπελ Λογοτεχνίας**. Ο δικός μας βιάστηκε να παντρευτεί.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 20.10.89

Από τον **Γράμμο** μέσω **Τασκένδης** στο ψηφοδέλτιο **Επικρατείας** του ΠΑΣΟΚ ο **Μ. Βαφειάδης**. Για το μέλλον κάποιου εγγονού θα ενδιαφέρε-

ται αυτός.

Στο ίδιο ψηφοδέλτιο και ο προηγούμενος «**υπηρεσιακός**» υφυπουργός Τύπου **Δ. Γκλαβός**. Ούτε τα προσχήματα δεν κρατούν.

Κατά την «**Εξόρμηση**» οι **Αμερικανοί** ενημέρωσαν τον κ. **Μητσοτάκη** ότι ο **Λ. Κύρκος** και η **ΕΑΡ** θα τον στηρίξουν, αν δεν έχει **αυτοδυναμία**. Ο **Κ. Λαλιώτης** καταδίκασε ρητά το δημοσίευμα, ο **Α. Μπριλλάκης** δήλωσε ότι οι **Αμερικανοί** δεν φταίνε τίποτα. Κακό πράγμα να γίνεσαι **γενίτσαρος** στα γεράματα, όπως θα έλεγε και ο **Μ. Θεοδωράκης**.

Συγκυβέρνηση ΠΑΣΟΚ - ΝΔ προβλέπει για μετά τις εκλογές, ο **Χ. Φλωράκης**. Να το δούμε και να μην το πιστέψουμε.

«**Πρώτοι στην Ευρώπη και τρίτοι στον κόσμο** έρχονται οι Έλληνες στο **κάπνισμα**», δήλωσαν αρμόδιοι καθηγητές — που προφανώς αγνοούσαν ότι όλα αυτά άλλαξαν από την **25ην Ιουλίου** που εκοσμή το τσιγάρο

με διαβάζουν ανησυχούσαν για την υγεία μου. Τους καθησύχασα πάντως ότι οι **σεισμοί** που προβλέπει ο κ. **Ταζιέφ** από τη **Γαλλία** ότι θα γίνουν στην Ελλάδα με βάση τις **ενδείξεις** του **ΒΑΝ** δεν πρόκειται να θίξουν το **ΣΤρέφι** και την ευρύτερη περιοχή **Εξαρχείων - Νεαπόλεως - Αλεξάνδρας**. Μόνο η επιστημονική υπόληψη του ίδιου και του κ. **Βαρώτσου** κινδυνεύει και **ουδείς** άλλος.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 22.10.89

Αγωνώντας εγώ όλα όσα γίνονταν στη **Μυτιλήνη**, αναχώρησα πρωί - πρωί για το χωριό μου. Μόλις πέρασα τη **διώρυγα** και πάτησα τα **άγια χώματα** άλλος άνθρωπος έγινα. **Ανυπομονούσα** να δω πως πάει το έργο των **μυκήτων**, παρ' όλα αυτά και στο μουσείο της **Κορίνθου**, και στον **Ακροκόρινθο** πήγα. Στην **Πάτρα** γευμάτια, χάριξα στις **πλατείες** της και στο **σιδηροδρομικό σταθμό** κι έφτασα στον χώρο όπου συντελείται το **μέγα μυστήριο της οινόποιησης** εμπλεως ενθουσιασμού και καλών προθέσεων. Το **κελάρι** ευωδίαζε

Η **ανεργία** θα είναι προσωρινή, δήλωσε ο κ. **Μητσοτάκης**.

Εάν δεν είχε **διαλυθεί** μετά τη μεταπολίτευση θα είχε σήμερα τα **γενέθλιά της** και θα γινόταν 20 χρονών η **αντιστασιακή οργάνωση «Κίνηση 20ης Οκτώβρη»**. Θα σας γράψω μια άλλη φορά γι' αυτήν.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 21.10.89

Πραγματικός συναγεμρός στη **λαϊκή αγορά** της **Καλλιδρομίου**. **Μανάβηδες, ψαράδες, παντοπώλες, ανθοπώλες, γύφτοι, ζητιάνοι, νοικοκυρές, νοικοκύρηδες, αργόσχολοι, συνωθούνται** γύρω μου για να μου σφίξουν το χέρι. Τη μια ο **τρύγος**, την άλλη η **παρακολούθηση του μούστου**, την τρίτη τα **βαφτίσια**, είχα ένα μήνα να εμφανιστώ και όσοι δεν

το **βράσιμο** είχε σταματήσει: τα **βαρέλια** έχουν πια **κρασί** που πρέπει να ξεβολώσει. Το **μουςτόμετρο**, πράγματι, έδειχνε **σάκχαρα** κάτω του μηδενός. Κι άρχισε η **ιεροτελεστία της σπόσταξης** για να μετρήσουμε τους **βαθμούς** της **αλκοόλης**: 11,3% ως 11,8% δεν είναι κι άσχημο.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 23.10.89

Ο **οινολόγος** επιβεβαιώνει τα **χθεσιννοβραδινά ευρήματα**. Πέφτει το **απολυμαντικό** και γίνεται **βιαστικό σφράγισμα** αφού προηγηθούν τα **αναγκαία πανωγεμίσματα**. Στις εκλογές θα είμαστε πάλι εδώ για να γίνουν οι οριστικές

διευθετήσεις.

Εν τω μεταξύ οι άλλοι αδύνατον να καταλάβουν πώς και γιατί ο ταλαίπωρος Μ. Παυλής σκοτώθηκε από την ίδια του τη βόμβα. Το ένα κόμμα τα ρίχνει στο άλλο κι όλα μαζί στην ΚΥΠ. Άντε να βρεις α-κρη.

Ανακοίνωση διαμαρτυρίας του ΕΛΑ ότι ο Παυλής δολοφονήθηκε από «καθεστωτικούς κύκλους» για να περάσουν «ντούκου» οι βόμβες που έβαλε ο ίδιος στη Γλυφάδα.

Μετά την αποχώρηση του κ. Σαραντίτη ο κ. Νικολινάκος θα έχει δικό του πινάκιο στον Πειραιά.

«Κόπηκε» από υποψήφιος ο Τούρκος την καταγωγή πρώην βουλευτής Αχμέτ Σαδικ, διότι δεν δήλωσε υπευθύνως ότι δεν είναι υποψήφιος σε άλλη, πλην της Κομοτινής, εκλογική περιφέρεια. Εύσηχημη αποχώρηση η κρατική προβόκατσια;

33 χρόνια μετά, η επέτειος της *συγγρικής εξέγερσης του 1956* ανακηρύσσεται *εθνική γιορτή*, η ανθρωπότητα προοδεύει.

Εναντίον των «Γυναίκων του Συνασπισμού» και υπέρ της κυρίας Δ. Λιάνη - Παπανδρέου τάχθηκαν οι γυναίκες της «Αριστερής Πρωτοβουλίας». Ο καθείς και τους φίλους του.

ΤΡΙΤΗ, 24.10.89

Μην πιστεύετε όσα γράφουν για την Μυτιλήνη οι εφημερίδες. Λόγω ήπιας προεκλογικής περιόδου βρήκαν αίμα να πουλήσουν.

Για «αυθαιρεσία» κατηγορήσε την ΕΡΤ ο κ. Παπανδρέου και υπέδειξε τον κ. Γκλαβά ως *αμερόληπτο* να αναλάβει ξανά την ευθύνη της.

«Μικροπαρεξηγήσεις» υπάρχουν μεταξύ ΠΑΣΟΚ και Συνασπισμού, ανέφερε ο κ. Λάζαρης μιλώντας σε *Λευκαδίτες της Αθήνας*. Δεν βλέπει, δεν ακούει ή απλώς δεν μιλά ο κ. Λάζαρης;

Αν πιστέψουμε τον κ. Φλωράκη ότι ΠΑΣΟΚ-ΝΔ θα *συνεργαστούν μετεκλογικά*, δεν υπάρχει λόγος να ερίζουν τα δυο κόμματα για το ποιο θα οργανώσει συγκέντρωση στη Θεσσαλονίκη στις 3 Νοεμβρίου: ας την κάνουν μαζί.

Αναπήρες, σπέρτα, τσιγάρα, τραπεζοθήκη και στίχους στέλνει «Προς τον ήμερον δεικτή» ο αναγνώστης Goulas από τη Γερμανία. Θα προτιμούσα γκούλας και για να τον εκδικηθώ (και να προφυλάξω εσάς) δεν παραθέτω στίχους του.

**Ο ΑΠΟΓΑΛΑΚΤΙΣΘΕΙΣ
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ**

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΠΟΛΙΤΕΥΟΜΕΝΟΥΣ

ΟΛΟΙ ΔΙΚΟΙ ΜΑΣ ΕΙΜΑΣΤΕ

Οι ημέρες κυλούν και η ώρα της κάλης πλησιάζει. Παρά τα κραυγαλέα οκτάσηλα, παρά τις δηλώσεις που θυμίζουν πολεμικά ανακοινωθέντα, η προεκλογική εκστρατεία είναι υποτονική — τον τόνο υψώνουν κάπου - κάπου πυροβολισμοί ή βόμβες οι οποίες, πέρα από τα προσωπικά δράματα που δημιουργούν, δεν επηρεάζουν ουσιαστικά τις πολιτικές εξελίξεις. Πολιτευόμενοι και πολίτες έχουν κουραστεί, έχουν εξαντληθεί. Τα επιχειρήματα έχουν επαναληφθεί εκατοντάδες φορές, έχουν καταντήσει μονότονα. Υπάρχουν άραγε ακόμη αναποφάσιμοι; Ίσως, αλλά δεν είναι αυτοί που θα κρίνουν την εκλογική μάχη.

Η «Αυριανή» βέβαια οδύρεται. Μιλάει για νόθες εκλογές παρομοιάζει τον κ. Γρίβα με τον Δόβα, τον βασιλικό πρωθυπουργό της βίας και της νοθείας του 1961. Νομίζω όμως πως ακόμη και οι αυριανιστές έχουν αρχίσει να κουράζονται, έχουν κορεστεί από τα ψεύδη και τις υπερβολές, από την υπερσυκοφάντηση, τη σούπερ λασπολογία. Οι υπόλοιποι αρχίζουμε απλώς να αναρωτιόμαστε μήπως και η «βία και νοθεία» του 1961 δεν αποτελεί παρά ιστορικό ψεύδος των αυριανιστών της εποχής εκείνης. Κι όταν η «Δημοκρατική Συμπράταξη» ταυτίζεται με το ΕΑΜ, αναρωτιόμαστε μήπως η Εθνική Αντίσταση οικοδομήθηκε με πυρήνα φιλόδοξα γερόντια που νομίζουν πως η εξουσία είναι το θάνατο νερό των μύθων. Όταν πάλι βλέπουμε τις σημερινές μεταγραφές απορούμε αν ο Μητσotάκης, ο Νόβας, ο Στεφανόπουλος, ο Τσιριμώκος είχαν κάνει κάτι χειρότερο το 1965. Και όταν τέλος πληροφορούμαστε πως ο κ. Μπούτος είναι προοδευτικός, ότι ολίγον δει θα ήταν και ο κ. Στεφανόπουλος, ακόμη και ο κ. Ράλλης — τότε, σκεπτόμαστε, προς τι το μίσος και ο αλληλοσπαράγμος; Όλοι δικοί μας είμαστε, όλα τα ίδια είναι.

Ουδείς αισθάνεται την ανάγκη να εξηγήσει τι έκανε ή τι έλεγε πριν λίγους μήνες, πριν ένα χρόνο κι αν αυτά που σήμερα πράττει συμβιβάζονται με τα τότε. Αν άλλαξε γιατί άλλαξε, ποιο ήταν το λάθος, ποιο το σωστό. Ακόμη και οι «καθαρότεροι», αυτοί που δύσκολα θα κατηγορηθούν για προσωπικά παιχνίδια φύρδην-μιγδην τα έκαναν: εξαίφνης αναρχικοί, αντιεξουσιαστές, τροτσκιστές, μαρξιστές-λενινιστές, κομμουνιστές της ανανέωσης, αριστεροί καλών προθέσεων, σταλινικοί — όλοι συνέπηξαν μέτωπο εν ριπή οφθαλμού, πριν εκπνεύσουν οι προθεσμίες για την κατάθεση υποψηφιοτήτων. Όσο για τους «καθαρούς οικολόγους» συνωθούνται σε αυτούς διπλά-διπλά γραφειοκράτες των Βρυξελλών με πούρους επαναστάτες των Εξαρχείων.

Θυμάστε τι θυσία ξεσήκωσε η δημιουργία του Συνασπισμού, το «κοινό πόρισμα» πριν ένα χρόνο; Θύελλα διαμαρτυριών για

το «από πού ως πού», χιλιάδες τα ερωτηματικά και οι αντιρρήσεις — ήμουν από αυτούς, που διαμαρτύρονταν τότε. Σήμερα πού, να προλάβεις να σχολιάσεις, να κρίνεις, να αναρωτηθείς; Οι συμμαχίες και οι κολλεγιές ανατρέπονται κι ανασυντίθενται με ταχύτητα που υπερβαίνει τις δυνατότητές μας να παρακολουθήσουμε τι συμβαίνει.

Όμως, αγαπητοί πολιτευτές, μην τα χάνετε: γνωστός και ο ένοχος και η αιτία για όλα αυτά. Ο Συνασπισμός. Όχι μόνο διότι «τα βρήκαν» ΕΑΡ-ΚΚΕ αλλά διότι εν συνεχεία τα βρήκαν αυτοί με τη ΝΔ — μέχρι και ο κ. Μιττεράν θύμωσε γι' αυτό και κάλεσε το ζεύγος Παπανδρέου στο Παρίσι να το παρηγορήσει. Όταν λοιπόν καταλύεται η τάξη των πραγμάτων και οι κομμουνιστές τα βρίσκουν με τους δεξιούς, δεν γίνονται πλέον όλα επιτρεπτά; Κι όταν τα ίδια συμβαίνουν στην Πολωνία, στην Ουγγαρία, ίσως και στην Αν. Γερμανία, εν μέρει στη Σοβ. Ένωση, γιατί να μη γίνουν όλα μπάχαλο;

Είναι πολύ πιθανό πως, αν είστε από τους πολιτευτές που μετεγράφησαν, πως με το παραπάνω επιχείρημα θα πείσετε το απλοϊκό σας ακροατήριο. Διότι έχουμε όλοι μια τάση να εσωτερικεύουμε ως υποκειμενική κατάσταση μια γενικότερη κοινωνική ανατροπή — για την ακρίβεια να αναζητούμε σε αυτήν δικαιολογία για το γεγονός ότι αλλάζει «εντός μου ο ρυθμός του κόσμου». Δεν υποχρεώθηκε η αριστερά στον τόπο μας να αλλάξει όταν, η *πολιτική* της έφθασε σε αδιέξοδο, όταν αποδείχθηκε πως δεν ήταν σε αντιστοιχία με το κοινωνικό γίνεσθαι; Γιατί λοιπόν διαπιστώνοντας τα *προσωπικά* μας αδιέξοδα να μην αλλάζουμε κι εμείς ως άτομα; Αν τα «βρήκαν» Αριστερά-Δεξιά, γιατί εγώ να μην προσχωρήσω στη ΝΔ ή στο «εγγύτερο» ΠΑΣΟΚ; Κι έτσι το κοινωνικό γίνεται προσωπικό, οι δομικοί προσδιορισμοί γίνονται ατομικά χαρακτηριστικά — κι όποιον πάρει ο χάρος. Κάθε ατομική φιλοδοξία βρίσκεται έρεισμα στην προσέγγιση Ρήγκαν-Γκορμπατσόφ ή στη συμφωνία Φλωράκη-Μητσotάκη.

Πολλοί καθάραιμοι μαρξιστές, ορθόδοξοι εναλλακτικοί ή σκληροί αναλυτές της ταξικής πάλης και της περιβαλλοντικής σωτηρίας θα βρουν χιλιάδες επιχειρήματα να καταγγείλουν τη συγκυβέρνηση ΝΔ-Συνασπισμού. Για τις ατομικές μεταπτώσεις, για τα πάρε δώσε των ατόμων, γνωστών και αγνώστων, ποιος θα μας μιλήσει; Είναι αρμοδιότητα των μαρξιστών, των ψυχαναλυτών ή μόνο της «Αυριανής» — για την οποία πολιτικά είναι η υποκειμενική συμπεριφορά του κάθε αρχηγού ή αρχηγίσκου κι έτσι ψυχάζει; Πάντως εσείς μην μιλήστε γι' αυτά τα φαινόμενα αγαπητοί πολιτευόμενοι έστω κι αν δεν σας αφορούν. Καίνε αυτά τα θέματα, αφήστε να τα πιάσουν όσοι δεν ενδιαφέρονται να συγκεντρώσουν σταυρούς και ψήφους.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

ΑΝΤΙ ΔΕΣΕΙΣ

Οι εκλογές των εκπλήξεων

«Έξω πέφτουν βόμβες», δολοφονούνται πολιτικοί, ανατινάζονται αυτοκίνητα Αμερικανών, αλλά το εκλογικό σώμα... «δεν παίρνει χαμπάρι». Είναι πρωτοφανές το ήρεμο κλίμα μέσα στο οποίο διεξάγεται αυτή η τόσο σημαντική εκλογική μάχη. Παλιοί και έμπειροι αναλυτές περι τα εκλογικά υποστηρίζουν ότι αυτή η ηρεμία αποτελεί και το πρόκριμα «σημαντικών ανακατατάξεων, που θα προέλθουν από την κάλπη της 5ης Νοεμβρίου». Ίσως να έχουν δίκιο. Επειδή βασικό χαρακτηριστικό αυτής της ηρεμίας είναι η «απουσία» του ΠΑΣΟΚ. Πού είναι εκείνες οι συγκεντρώσεις χιλιάδων οργισμένων οπαδών του Ανδρέα που ορκίζονταν στην «Αλλαγή». Πού είναι οι πολύχρωμες και «γυαλιστερές» αφίσες που τύφλωναν τα μάτια μας και τα πλαστικά σημαδάκια. Μόνο η «Αυριανή» του έμεινε να ορύεται. Από την άλλη ο κ. Φάτσης, την μια ημέρα να προσπαθεί να «ξυπνήσει» τον Ανδρέα και την άλλη να «παιζει» τον «τερματοφύλακά» του, μπροστά στις επιθέσεις των δυο άλλων πολιτικών αρχηγών. Και απορούμε τι είναι αυτό που τους κάνει να πιστεύουν ότι θα διατηρήσουν —και μάλιστα θα... αυξήσουν— τα ποσοστά του Ιουνίου, χωρίς αρχηγό, χωρίς τηλεόραση, χωρίς δημοσιογράφους, χωρίς διορισμούς, χωρίς στρατό, χωρίς τον «Μένιο» σε τελευταία ανάλυση. Το μόνο αξιοπρόσεκτο κείμενο από τη μεριά του ΠΑΣΟΚ που διαβάσαμε τις τελευταίες

μέρες αφορούσε το «κλείσιμο» της κ. Λιάνη ως «γυναϊκός». Φαίνεται ότι το ΠΑΣΟΚ μας τελείωσε, τουλάχιστον όπως εννοούσε εαυτό.

Η κατάπτωση

Προηγήθηκαν τα κότερα του Φλωράκη, ακολούθησαν οι βίλες της Δαμανάκη. Μεσολάβησαν τα εργοστάσια του Χαρίλαου και τα οικόπεδα του Λεωνίδα. Η «Αυριανή» τα έκανε πρωτοεπίδα, οχτάστηλους τίτλους. Και ουδείς —επώνυμα— από την ηγεσία του Κινήματος, κεντροεπιτροπικοί, εκτελεστικοί, πρώην υπουργοί, άνδρες που «θέλουν να αλλάξουν τον κόσμο» τόλμησε ανοιχτά, τίμια, με πολιτικό τρόπο, με σαφήνεια, με «μπέσα» να μιλήσει.

Ο «αυριανισμός» συνέχισε. Τα πήρε και τα επένδυσε με «ιδεολογική» φόρμα, τα έκανε σημαία και μπήκαν στην επιχειρηματολογία —την κορυφαία— στελεχών, μελών, οπαδών. Και οι άνδρες, οι «σοσιαλιστές» του Κινήματος που «θέλουν να αλλάξουν τον κόσμο» τα άκουγαν στα καφενεία, στις συγκεντρώσεις, στη μάχη για το «σταυρό», στα σπίνια, παντού. Και σιωπούσαν ή επιδοκίμαζαν. Όλοι.

Τώρα τη σκυτάλη πήρε το κομματικό όργανο του ΠΑΣΟΚ. Η «Εξόρμηση». Και με πρωτοφανή για τα πολιτικά ήθη της μεταπολίτευσης και όχι μόνο —σε ό,τι αφορά τις σχέσεις ΠΑΣΟΚ-Αριστεράς— εξαπέλυσε μια χυδαία επίθεση στον Λεωνίδα Κύρκο. Ο Λ. Κύρκος φυσικά δεν έχει καμιά ανάγκη υπεράσπισης του από κανέναν. Όμως η στάση του ΠΑΣΟΚ είναι ουσιαστικά πάλι η ίδια. Το Γραφείο Τύπου τήρησε τα προσχήματα και ο Κ. Λαλιώτης κατήγγειλε, αλλά την επόμενη μέρα η «Αυριανή» και η «Εξόρμηση» δεν άλλαξαν ούτε κεραία στη γραμμή τους. Αντίθετα συνέχισαν. Να ερμηνευθεί το φαινόμενο μόνον ως διγλωσσία; Δεν νομίζουμε. Γιατί σε αυτή την περίπτωση δεν έχεις να κάνεις με ένα θέμα όπως π.χ. οι πανελλήνιες εξετάσεις αλλά με ένα θέμα αρχών που υποτίθεται κυριαρχούν σε ένα κόμμα, καθορίζουν το χαρακτήρα του και φυλάσσονται ανεξάρτητα πολιτικών επιλογών.

Αυτές οι αρχές —οι προαιωνίες για τη Δημοκρατία— λείπουν από τους άνδρες του Κινήματος που «θέλουν να αλλάξουν τον κόσμο». Και γι' αυτό σιωπούν...

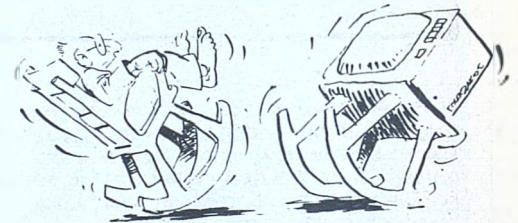
Υ.Γ. Σε ό,τι αφορά τον κ. Κ. Σκανδαλιδη διευθυντή της «Εξόρμησης», μέλος της Κ.Ε. και του Ε.Γ., υποψήφιο βουλευτή κλπ. κλπ. πριν μιλήσει για κανόνες δημοσιογραφικής δεοντολογίας, χωρίς να πει λέξη για τη λάσπη, όφειλε τουλάχιστον να μην αυθαδιάζει. Αυτός ο άκαπνος —και γνωρίζει τι εννοούμε— όφειλε σε αυτή την περίπτωση να συμπεριφερθεί τουλάχιστον για πρώτη φορά σαν άνδρας.

Η υποκρισία

Το ΠΑΣΟΚ έχει άνιση, άδικη και σκανδαλώδη μεταχείριση στην τηλεόραση και «αυτό σημαίνει ότι οι εκλογές δεν είναι αδιάβλητες» δήλωσε ο κ. Παπανδρέου πριν δυο μέρες. Παρόμοιες δηλώσεις κάνει με κάθε ευκαιρία ο πρώην πρωθυπουργός επαναλαμβάνοντας συνεχώς την επωδό περί «διαβλητών» εκλογών.

Πρόκειται για μια καταγγελία που γίνεται σχεδόν 10 μέρες πριν τις εκλογές και το μόνο στοιχείο που παρουσιάζει ο κ. Παπανδρέου είναι η μη κάλυψη της προεκλογικής δραστηριότητας του ΠΑΣΟΚ. Το ίδιο ακριβώς μπορεί να ισχυρισθεί η ΝΔ και πολύ περισσότερο ο Συνασπισμός και φυσικά να εξεγερθούν και να καταλάβουν την ΕΤ τα μικρότερα κόμματα και όσα παίρνουν μέρος στις εκλογές και όσα δεν παίρνουν.

Το θέμα όμως δεν είναι εκεί. Ο κ. Παπανδρέου εκτοξεύει τα περί «διαβλητών» εκλογών —μια σοβαρότατη κατηγορία και όφειλε, αν βέβαια σεβόταν τους θεσμούς και το κόμμα του, να είναι σαφής και συγκεκριμένη— όχι επειδή

Του Έλληνας ο τράχηλος ελευθερίαν δεν υποφέρει

Από την «Αυριανή» —αυτό το πρότυπο της ελευθεροτυπίας κατά Ανδρέα Παπανδρέου— αναδημοσιεύουμε επιστολή «Ποντίου μεταναστάτη» (Κυριακή 22/10/89):

Οι Έλληνες δεν θέλουν πολλή ελευθερία

Αγαπητή «Αυριανή»,
Μέσα από τις στήλες σου θα ήθελα να απευθύνω λίγα λόγια προς τον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ. Σεβαστέ και λαοπρόβλητε ηγέ-

τη μας, θα μου επιτρέψεις να σου πω δύο λόγια, και ας μην είμαι κανένας επώνυμος. Σε παρακαλώ δώσε βάση.

■ Από την στιγμή που ανέλαβες την κυβέρνηση έδωσες πολλές ελευθερίες, μα πάρα πολλές, παντού. Δεν ξέρεις ότι η πολλή ελευθερία φέρνει αναρχία; Δεν ξέρεις ότι ο άνθρωπος δεν είναι γεννημένος για πολύ ελευθερία; Και ειδικά ο Έλληνας; Δεν ξέρεις ότι μετά τη Δημοκρατία έρχεται η Αιματοκρατία όταν πια χαλαρώσουν οι νόμοι; Δεν ξέρεις ότι ο λύκος το μαλλί του αλλάζει τον χαρακτήρα του ΟΧΙ (Μητσοτάκης);

■ Κύριε πρόεδρε, όταν ο Λαός ο κυρίαρχος, όπως μας ονομάζεις, φώναζε, «μέσα το κάθαρμα ο Μητσοτάκης», γιατί κύριε πρόεδρε

δεν εκτελέσατε τη διαταγή του (ψήφος); Γιατί όλο βγαίνατε και λέγατε, θέλουμε συμφιλίωση, θέλουμε δημοκρατικό λόγο κ.λπ.;

■ Σας αρέσει κύριε πρόεδρε, τώρα που ο Μητσοτάκης (Μπράβο του αφού μπορεί) πολεμάει να σας κλείσει μέσα; Σας συκοφαντεί, σας προσβάλλει και σας κατηγορεί δημόσια κλέφτη.

Εκείνος εκτελεί την εντολή του δικού του λαού 41%, εσείς γιατί δεν το κάνετε κύριε πρόεδρε; Ωραία είναι να μιλάς για ειρήνη, συμφιλίωση, αγάπη, ηρεμία, δημοκρατία αλλά εμείς ο απλός ψηφοφόρος λαός, σκοτωνόμαστε κάθε μέρα, στα καφενεία, στη δουλειά, στα χωράφια, (Συμπλοκές οπαδών).

■ Κύριε πρόεδρε, ζητούμε απλά,

να δεσμευτείτε να μας δώσετε τον λόγο της τιμής σας, ότι έτσι και γίνουμε κυβέρνηση, θα κλείσετε όλους τους υπαίτιους μέσα. Αλλά τι πιο βασικό είναι, να κλείσεις μέσα τον Μητσοτάκη.

Οχι με τυπικά δικαστήρια, επιτροπές, ανακρίσεις αλλά εν ψυχρώ, για υπονόμευση της Δημοκρατίας, για προδοσία του Ελληνικού λαού, για ξεπούλημα της Ελλάδος στους Αμερικάνους.

Αν αυτό κύριε πρόεδρε το πράξεις την πρώτη εβδομάδα που θα κυβερνήσεις, τότε να είσαι σίγουρος, ότι αρχίζει

Ο Χρυσός Αιώνας του Ανδρέα

Παπανδρέου
Υ.Γ. Διάβαζε την «Αυριανή» για να πίνει:ς τον σφυγμό μας.
ΕΝΑΣ ΠΟΝΤΙΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΗΣ

ΖΗΤΩ Η 28^η
ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ
1940

θέλει μόνο να πλήξει την τηλεόραση στην οποία εμφανίστηκε σε όσες συζητήσεις έγιναν πολύ πιο ανίσχυρος απ' ό,τι και οι οπαδοί του περίμεναν και να καλλιεργήσει την ψυχολογία του δικόμενου με στόχο να φανατίσει περισσότερο τους οπαδούς του, αλλά και για να προετοιμάσει το «άλλοθι» της ήττας και να ξεκινήσει μετά «ανενδότευς» κατά των νοθειών κλπ.

Πρόκειται για μια μορφή δημαγωγίας και υποκρισίας που δεν έχει προηγούμενο. Αν και μόνο σκεφθεί κανείς ότι ο κ. Παπανδρέου επί 8 χρόνια χρησιμοποίησε απόλυτα, ανεξέλεγκτα και σε όλα τα επίπεδα την τηλεόραση γράφοντας στα παλαιότερα των υποδημάτων του κάθε αίτημα εκδημοκρατισμού σήμερα ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ λέγοντας τα όσα δηλώνει μετατρέπει σε κωμωδία και όσα λογικά σπέρματα έχει η κριτική του για μια τηλεόραση αντικειμενική, άφογη και αξιόπιστη.

Αντίθετα ο ίδιος δείχνει με τον πλέον κραυγαλέο τρόπο το πόσο αναξιόπιστος, υποκριτής και δημαγωγός είναι. Αν είναι δυνατόν ο τσιφλικός να το παίξει κολήγος...

Στα νάματα του αυριανισμού

Χωρίς τις ευλογίες της «Αυριανής», κανείς δεν προκόβει στο ΠΑΣΟΚ. Την αλήθεια αυτή ανακάλυψε, επιτέλους, και ο τεχνοκράτης κ. Παπαντωνίου με το αστραφτερό χαμόγελο «Μπινάκα». Δεν τον βλέπαμε αλλά τον ακούγαμε και τον απολαμβάναμε την περασμένη Τρίτη στην εξαιρετική εκπομπή του κ. Γαργαλάκου να εξεγείρεται για το χάλι της συγκυβέρνησης και να συμπάσχει —για τα βάσανα του λαού των δυτικών προοστίων— μια που κι αυτός ζει το άδικο μέσα από την κούνια του. Μαθαίνουμε πως και ο κ. Γ.Α. Μαγκάκης ετοιμάζεται να δεχθεί το βάπτισμα στην γαργαλέκιο κολυμβήθρα —που λειτουργεί ταυτόχρονα και ως κολυμβήθρα του Σιλβάμ θεραπεύουσα κάθε χωλότητα αλλά και ως Ιορδάνης φωτίζων με το πνεύμα του αυριανισμού τους βαπτιζόμενους. Κάποιοι θα μετανοήσουν κάποια μέρα για όλα αυτά και θα αναρωτηθούν αν άξιζε να πουλήσουν την ψυχή τους για μια έδρα στο Κοινοβούλιο...

Κοσκωτο-οικόπεδα

Η Τράπεζα Κρήτης κατέθεσε αίτηση ασφαλιστικών μέτρων εναντίον 6 εταιρειών του Παναμά ζητώντας τη συντηρητική κατάσχεση μέχρι 1 δισ. δραχμών, όπως και την προσημείωση υποθήκης ίσου ποσού, για την έκταση οικοπέδου εννέα στρεμμάτων στην Εκάλη, του οποίου πραγματικός αγοραστής είναι ο Κοσκωτάς.

Το «ΑΝΤΙ» στο τεύχος 415 (22/9/89) είχε δημοσιεύσει τις πληροφορίες για τριφάτσο οικόπεδο το οποίο είχαν αγοράσει οι παναμαϊκές εταιρείες, τα διοικητικά συμβούλια των οποίων αποτελούν τρεις ξένοι, παντα οι ίδιοι. Πραγματικός ιδιοκτήτης των εταιρειών αυτών ήταν ο φυγόδικος Κοσκωτάς, όπως αποκάλυψε το σχετικό σημείωμα του «ΑΝΤΙ». Αυτές οι εταιρείες - φάντασμα είχαν δώσει γενικό πληρεξούσιο στον Γ. Κοσκωτά, ενώ ο δικηγόρος της Αθήνας Ν.Κ.Α. που προέβη στην αγορά των οικοπέδων έδωσε με τη σειρά του ειδικό πληρεξούσιο στον μεγαλοπατεώνα. Ορθώς η Τράπεζα Κρήτης έσπευσε να καταθέσει ασφαλιστικά μέτρα ώστε να προλάβει το «ξέπλυμα» και του περιουσιακού αυτού στοιχείου του Κοσκωτά, ο οποίος θα έχει τώρα «πολλή ανάγκη». Επιβεβαιώνεται έτσι πλήρως το δημοσίευμα του «ΑΝΤΙ». Πέσαμε μόνο έξω κατά 500 εκατομύρια σχετικά με την αξία του οικοπέδου...

ΤΟ «ΑΝΤΙ» ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΤΙΣ 3 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Δέκα μέρες απέμειναν για την εκλογική αναμέτρηση της 5ης Νοεμβρίου. Η κομματική αντιπαράθεση οξύνεται αλλά το ήπιο κλίμα διατηρείται. Οι τρομοκρατικές βόμβες δεν κατάφεραν να αποτρέψουν την ομαλή πορεία προς τις εκλογές.

Η λαϊκή ετυμηγορία πλησιάζει.

Το «ΑΝΤΙ», πιστό στην παράδοσή του, θα κυκλοφορήσει και πάλι στις 3 Νοεμβρίου, δυο μέρες πριν την κρίσιμη ημέρα των εκλογών. Με συνεντεύξεις, επίκαιρα ρεπορτάζ, αναλύσεις, άρθρα, επισημάνσεις.

Μη χάσετε το προεκλογικό τεύχος του «ΑΝΤΙ». Αν δεν το βρίσκετε ειδοποιήστε μας στα τηλέφωνα 72.32.713, και 72.48.240

ΠΟΤΕ ΑΝΑΡΩΤΗΘΗΚΕ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΣΚΩΤΑ

Είναι ακόμα δύσκολο να πιστέψει κανείς πως ο πρώην πρωθυπουργός αδυνατεί ακόμα και τώρα να αναλάβει θαρραλέα τις ευθύνες του για την περιπέτεια στην οποία έρριξε τη χώρα με τη συμπεριφορά του και με την οφθαλμοφανή ανάμειξή του στο σκάνδαλο Κοσκωτά. Έφθασε ακόμα να αρνηθεί, σε σχετική ερώτηση του δημοσιογράφου Ανδρέα Ζούλα, ότι τα έντυπα του Κοσκωτά υποστήριζαν το ΠΑΣΟΚ. Να ξέχασε άραγε μέσα σε λιγότερο από ένα χρόνο τις «24 Ώρες» και τις διάφορες «αποκλειστικότητες» των εντύπων του Κοσκωτά; Έχει απωλέσει τη μνήμη του; Ή πιστεύει ότι την έχουμε και μεις απωλέσει; Μπορεί να ισχυρίζεται από τη μια μεριά ότι «*κανείς σοβαρός άνθρωπος δεν λέει τι θα κάνει την επομένη των εκλογών*» και από την άλλη να εξαπολύει το συγκρότημα του Ταύρου και την «Εξόρμηση» σε μια άνευ ιστορικού προηγούμενου αντικομμουνιστική και λασπολογική επίθεση κατά του Συνασπισμού από τον οποίο απαιτεί να δηλώσει τι θα κάνει την επομένη των εκλογών; Ποιος άραγε έχασε τη σοβαρότητα και τον αυτοσεβασμό του;

Αλλά αυτή η συμπεριφορά του κ. Παπανδρέου ως πολιτικού ανδρός μόνο αφελείς μπορεί να εκπλήσσει. Πότε σκεφτήκατε κ. Παπανδρέου ότι έχετε ευθύνη για το σκάνδαλο Κοσκωτά; Ρωτήθηκε στην ίδια τηλεοπτική συνέντευξη. Κι εκείνος δεν απάντησε. Αλλά τι μπορούσε να απαντήσει όταν προσβάλλοντας βάνουσα τη νοημοσύνη των υπηκόων του πρόβαλε όποια εκδοχή για το σκάνδαλο τον βόλευε κάθε φορά;

Ως προς αυτό, ομολογουμένως, επεδόθη σε ασκήσεις «δημιουργικής» φαντασίας που θα τη ζήλευαν όλοι οι αντίπαλοί του. Να του θυμίσει κανείς το «*άνθρακες ο θησαυρός*»; Να του θυμίσει «*τα ξένα κέντρα της συνωμοσίας*» για να πλήξουν τον «αθώο» αυτό «υπερασπιστή της δημοκρατίας»; Να του θυμίσει κανείς τους υπαινιγμούς για κάποιον «*δήθεν Ελληνο-αμερικανό που βρισκόταν πίσω από τον Κοσκωτά*», τις «*σκοτεινές δυνάμεις*», τα «*περί αποστασίας*» με τα οποία προσπάθησε και επέτυχε να τρομοκρατήσει ιδεολογικά τους βουλευτές του, όταν κινδύνευε τον περασμένο Μάρτιο στη Βουλή; Κι όταν αυτές οι εκδοχές περί ξένων κέντρων και συνωμοσίας κατέρρευσαν μπροστά στον χειμαρρό των στοιχείων και των αποκαλύψεων τι έκανε ο κ. Παπανδρέου και τα δημοσιογραφικά του όργανα;

Σκιά του εαυτού του ήταν ο Ανδρέας Παπανδρέου στην τηλεοπτική του εμφάνιση στις 19 Οκτωβρίου. Παρουσιάστηκε να ψελλίζει απαντήσεις σε καυτά και σοβαρά ερωτήματα των δημοσιογράφων που τον «*ανέκριναν*», ακολουθώντας τη γνωστή μέθοδο της υπεκφυγής και της φυγομαχίας. Σε τέτοια απογύμνωση επιχειρημάτων, σε τέτοια κατάπτωση πολιτική δύσκολα θα μπορούσαν να τον φανταστούν κάποτε οι πιο ψυχραιμοί οπαδοί του, όσοι δηλαδή εξακολουθούν να διακρίνουν τα χρώματα και δεν έχουν περιοριστεί στο άσπρο-μαύρο.

Κατέφυγε τότε σε μια δειλή παραδοχή ότι «*κάτι*» τελικά συνέβη αλλά για τον Κοσκωτά εν πάση περιπτώσει ευθύνεται η ΝΔ. Δικό της δημιούργημα ήταν ο Κοσκωτάς, δημιούργημα των «*άτιμων καπιταλιστών*» και του Μπακογιάννη. Ελησμόνησε βέβαια ότι σε οποιαδήποτε περίπτωση ο Κοσκωτάς επαχύνθη επί ΠΑΣΟΚ, όπως είπε χαρακτηριστικά ο γενικός γραμματέας του Συνασπισμού Λεωνίδας Κύρκος στη Βουλή. Επαχύνθη για ορισμένους σκοπούς του ΠΑΣΟΚ και του Α. Παπανδρέου.

Για να φτάσουμε στη «*μερική παραδοχή*» της πολιτικής ευθύνης για το σκάνδαλο Κοσκωτά κατά τη συζήτηση της παραπομπής του στο Ειδικό Δικαστήριο στη Βουλή. Ευθύνεται κι αυτός αλλά ευθύνονται και οι άλλοι. Ένας ο Αρχηγός αλλά πολλοί οι συνεπύθνοι.

Κι έρχεται τώρα ο κ. Παπανδρέου στην τηλεοπτική του εμφάνιση να παραδεχθεί κομπιάζοντας εν μέρει και πάλι τις πολιτικές του ευθύνες για τον Κοσκωτά και να προσθέσει ότι «*όποια κυβέρνηση κι αν ήταν το ίδιο θα συνέβαινε*». Δηλαδή ο κ. Παπανδρέου θεωρεί όλους τους πολιτικούς του αντιπάλους εξίσου φάουλους και διεφθαρμένους με τον εαυτό του; Άλλωστε, την ίδια γραμμή πέρασε στον κόσμο του ΠΑΣΟΚ: «*όλοι κλέβανε, όλοι το ίδιο είναι. Γιατί τα βάζουν μαζί μου*;».

Αρνήθηκε ακόμα ο κ. Παπανδρέου να τοποθετηθεί στην ερώτηση τι θα ψήφιζε αν ήταν παρών στην Βουλή στο θέμα της παραπομπής Κουτσόγιωργα:

«*Η ψηφοφορία είναι μυστική!*» Έτσι, ακριβώς το είπε.

Διερωτάται κανείς σε τι συνίσταται τελικά αυτή η περιφημη πολιτική ευθύνη την οποία υποτίθεται ότι αποφάσισε να αναλάβει ο κ. Παπανδρέου. Αλλά η απάντηση είναι απλή. Αυτή η ανάληψη ευθύνης είναι στην ουσία ανύπαρκτη. Αποτελεί προπέτασμα καπνού μπροστά στη γενική κατακραυγή για τις κολοσσιαίες ευθύνες του.

Αν πράγματι είχε διάθεση να αναλάβει τις πολιτικές του ευθύνες θα έπρεπε να είχε εγκαίρως παραιτηθεί από την πρωθυπουργία πέρισι το Νοέμβριο με ευθύτητα και σεβασμό απέναντι στον ελληνικό λαό τον οποία θωπεύει αλλά ουδέποτε στην ουσία σεβάστηκε. Αυτή είναι και η μόνη ορθή πράξη πολιτικού ανδρός που αναλαμβάνει τις ευθύνες του.

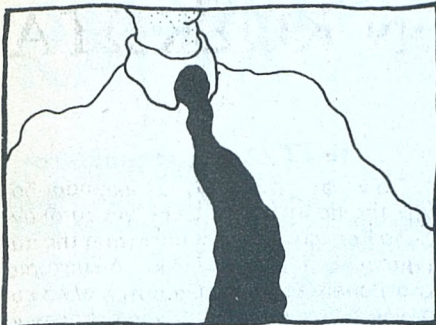
Για να «*καταντήσει*» ο κ. Παπανδρέου μόλις προ ολίγων ημερών και συγκεκριμένα στη συνέντευξή του προς την ιταλική εφημερίδα «*Κοριέρε Ντέλα Σέρα*» (22/10) να υποστηρίξει ότι καμιά σχέση δεν είχε η CIA και οι ΗΠΑ στο σκάνδαλο Κοσκωτά; Τόσο πολύ λοιπόν τον είχε παραπλανήσει προ μηνών η ΕΥΠ του κ. Τσίμα;

Αλλά ποιος πιστεύει πια τον κ. Παπανδρέου; Ποιος μπορεί να τον παρακολουθήσει στις διάφορες μεταμορφώσεις του;

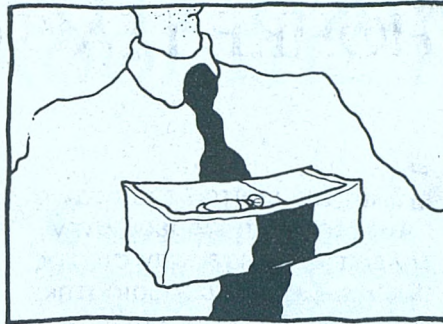
Ο κ. Παπανδρέου είχε πολλά προσόντα. Του έλλειψε το πολυτιμότερο: ο πολιτικός ανδρισμός.

Ο ρολογάς

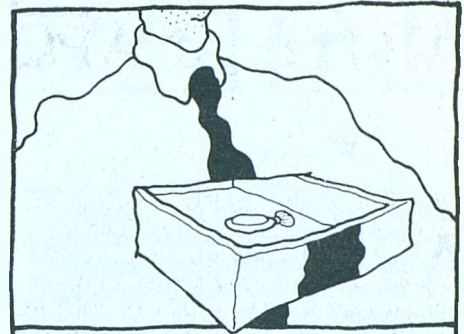
του Δημήτρη Χαντζόπουλου

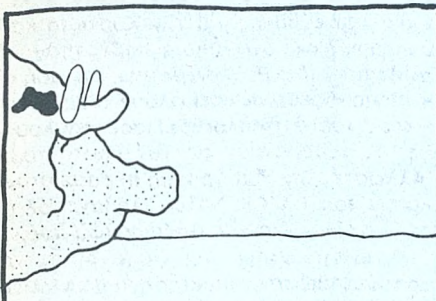
ΕΙΧΑ ΕΝΑ ΡΟΛΟΪ ΠΟΥ ΠΗΓΑΙΝΕ ΠΙΣΩ ΟΚΤΩ ΧΡΟΝΙΑ ΑΚΡΙΒΩΣ.

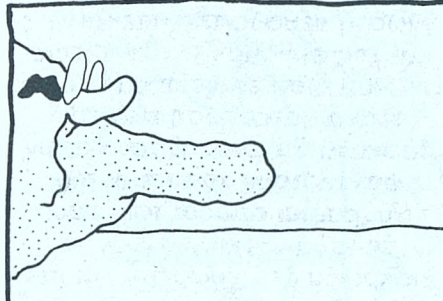
ΟΤΑΝ ΔΗΛΑΔΗ Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΩΡΑ ΗΤΑΝ ΕΝΝΙΑ, ΑΥΤΟ ΕΔΕΙΧΝΕ ΤΗΝ...

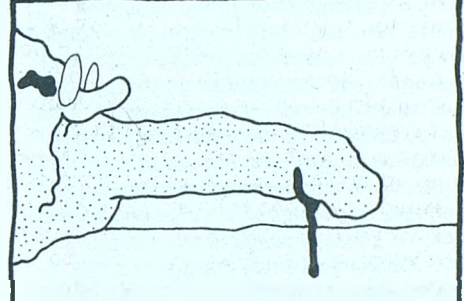
...ΠΡΟ ΟΚΤΩ ΕΤΩΝ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΗ ΩΡΑ, ΠΟΥ ΗΤΑΝ ΦΥΣΙΚΑ ΚΙ ΑΥΤΗ ΕΝΝΙΑ.

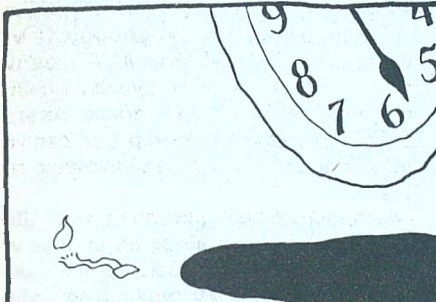
ΕΓΩ ΤΟ ΞΕΡΑ ΓΙΑΤΙ ΗΤΑΝ ΔΙΚΟ ΜΟΥ ΚΑΙ ΕΝΑ ΠΡΩΪ ΤΟ ΠΗΓΑ ΣΤΟΝ ΡΟΛΟΓΑ.

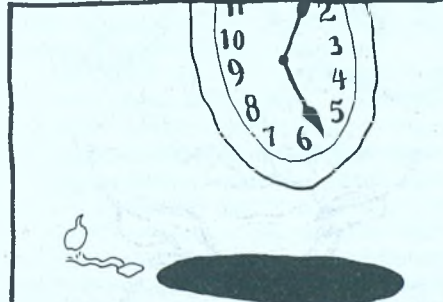
ΟΤΑΝ ΠΗΓΑ ΝΑ ΤΟ ΠΑΡΩ ΒΡΗΚΑ ΤΟ ΡΟΛΟΓΑΔΙΚΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΚΙ ΑΔΕΙΟ.

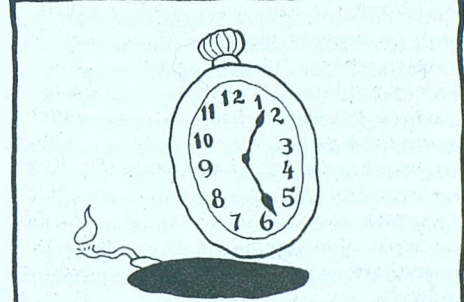
Ο ΡΟΛΟΓΑΣ ΤΗΝ ΕΙΧΕ ΚΟΠΑΝΗΣΕΙ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΑ ΡΟΛΟΓΙΑ.

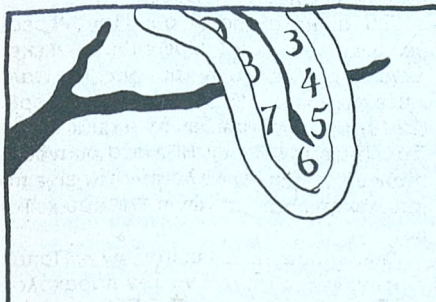
ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΛΙΓΟ ΚΑΙΡΟ ΑΡΧΙΣΑΝ ΝΑ ΣΚΑΝΕ ΚΑΤΙ ΒΟΜΒΕΣ ΠΕΡΙΕΡΓΕΣ.

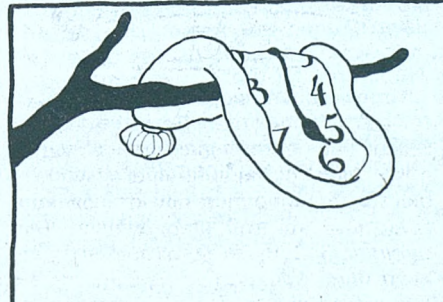
ΑΥΤΕΣ ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΞΑΝ ΣΚΑΣΕΙ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ ΠΡΙΝ ΟΚΤΩ ΧΡΟΝΙΑ.

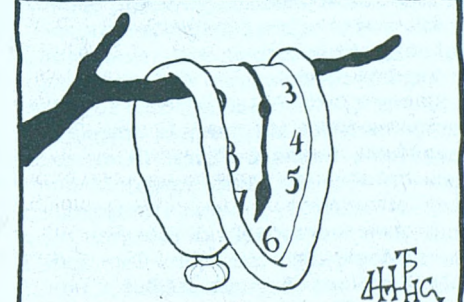
ΔΙΑΒΑΣΑ ΚΑΠΟΥ ΟΤΙ ΟΛΕΣ ΕΙΧΑΝ ΟΡΟΛΟΓΙΑΚΟ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟ.

ΓΙΑ ΜΙΑ ΤΕΤΟΙΑ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ ΣΙΓΟΥΡΑ ΕΦΤΑΙΓΕ ΤΟ ΡΟΛΟΪ ΜΟΥ.

ΣΚΕΦΤΗΚΑ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΔΟΥΛΕΙΑ ΤΟΥ ΡΟΛΟΓΑ, ΑΛΛΑ ΤΟ ΑΠΕΚΛΕΙΣΑ.

ΗΤΑΝ ΔΕΙΛΟΣ ΚΑΙ ΔΕΝ ΘΑ ΡΙΣΚΑΡΕ. ΜΑΛΛΟΝ Ο ΓΕΡΟΣ ΤΟ ΞΕ ΑΝΤΑΛΛΑΞΕΙ.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΣΗΣ

του Γ. Αστικοδημοκράτη

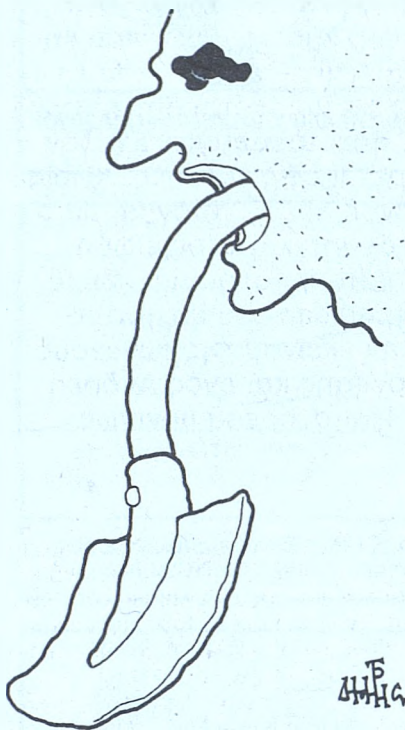
ΛΙΓΕΣ ημέρες μας χωρίζουν ακόμη από τις εκλογές της 5ης Νοεμβρίου και το προεκλογικό σκηνικό έχει διαμορφωθεί πλήρως.

ΠΕΡΑ από τα όσα λέγονται, από τους εξώστες και από την τηλεοπτική οθόνη η όποια προεκλογική ρητορική των κομμάτων δεν μπορεί να συγκαλύψει το πραγματικό πολιτικό στίγμα του καθενός.

ΕΤΣΙ όσο είναι σαφές ότι η ΝΔ επιδιώκει με κάθε τρόπο την αυτοδυναμία και ο Συνασπισμός προσπαθεί να κατοχυρώσει και να διασφαλίσει το ρυθμιστικό του ρόλο, άλλο τόσο είναι ξεκάθαρο ότι το ΠΑΣΟΚ έχει επιλέξει και ακολουθεί τη στρατηγική της έντασης προκειμένου να καλύψει την ανυπαρξία πολιτικού λόγου που το χαρακτηρίζει. Η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ επιδιώκει ταυτόχρονα να οριοθετήσει το χώρο επιρροής του Κινήματος με «προστατευτική τάφρο» οξύτητας, για να ενισχύσει τις συσπειρωτικές τάσεις και να μηδενίσει πιθανές διαρροές...

Ο ΑΠΩΤΕΡΟΣ στόχος του εγχειρήματος αυτού δεν αφορά βεβαίως το ίδιο το Κίνημα, αλλά συνδέεται άμεσα με τη βούληση του Ανδρέα Παπανδρέου να υποβιβάσει περαιτέρω το «κόμμα-όργανο», το «κόμμα-ανδράποδο» του αρχηγού, αυτό που ήταν δηλαδή, το ΠΑΣΟΚ από το 1974, σε «κόμμα-ασπίδα». Για να οχυρωθεί ο ίδιος πίσω από ένα προπέτασμα οξύτητας, προκειμένου να αποφύγει την τιμωρία για τα σκάνδαλα των κυβερνήσεών του, που είχαν τον Πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ ως καθοδηγητικό και ηθικό ή φυσικό αυτουργό.

ΣΕ ΑΥΤΗ του την αγωνιώδη προσπάθεια ο πρωταγωνιστής — αλλά και βασικός εμπνευστής — του σκανδάλου Κοσκωτά Ανδρέας Παπανδρέου επιδιώκει να συμπαρασύρει όλους: τα στελέχη, τα μέλη και τους οπαδούς του ΠΑΣΟΚ, τους, εν πολλοίς, ανύποπτους και ανυποψίαστους ψηφοφόρους του Κινήματος και βεβαίως τις οικειοθελώς προσερχόμενες και αμετανόητες Μαγδαληνές της «Δημοκρατικής Συμπαρατάξης». Οι τελευταίοι δηλαδή, οι κ. Μπριλλάκης, Μπούτος, Γλέζος, Αρσένης κλπ., αντιπαρατάσσουν στην υστεροβουλία του γηραιού και υπόδικου αρχηγού της... «Συμπαρατάξης», τη δική τους υστεροβουλία, που απηχεί τις βλέψεις που έχουν για «προσωπικά παιχνίδια» στον ευρύτερο χώρο του ΠΑΣΟΚ, μετά τη δεύτερη εκλογική αποτυχία της 5ης Νοεμβρίου.

ΑΝ ΘΕΛΗΣΟΥΜΕ να σταχυολογήσουμε, στοιχεία της πολιτικής συμπεριφοράς της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ, που εκπορεύονται απ' ευθείας από τη *στρατηγική της έντασης*, που έχει επιλέξει και ακολουθεί ο κ. Α. Παπανδρέου, είναι βέβαιο ότι δεν θα χρειασθεί να προσπαθήσουμε ιδιαίτερα.

Αναφέρουμε, λοιπόν, ενδεικτικά:

● Τη μόνιμη και δεδομένη άρνηση του κ. Α. Παπανδρέου να κινηθεί μέσα στο Συνταγματικά δεδομένο και θεσμικά επιβεβλημένο πλαίσιο πολιτειακής συνύπαρξης και συλλειτουργίας με τον αρχηγό της ΝΔ κ. Κων. Μητσotάκη. Η κυριαρχία του ιστορικού συνδρόμου του 1965, πέρα και ανεξάρτητα από τις ευθύνες που φέρει ασφαλώς ο κ. Κων. Μητσotάκης για τα Ιουλιανά γεγονότα προσδίδει στο πολιτικό στίγμα και στον καθημερινό λόγο του κ. Α. Παπανδρέου χαρακτήρα θρυσਾਲίδας έτοιμης να πυροδοτήσει βραδυφλεγείς βόμβες.

ΚΑΙ εν πάση περιπτώσει, όπως και να το κάνουμε, τα φρούδικά σχήματα δεν είναι δυνατόν να αποτελούν τον καμβά της πολιτικής μας ζωής ούτε ο κ. Στεφανής μπορεί να παίζει το ρόλο του... Συνταγματικού Δικαστηρίου, προσπαθώντας να

ισορροπεί τον ψυχισμό του πελατη του και προέδρου του ΠΑΣΟΚ!...

● Την καθοδήγηση από τον ίδιο τον κ. Α. Παπανδρέου (τα περί του αντιθέτου είναι ή αφελή ή πνηρά ή κουτοπόνηρα...) του φασιστικού δικτύου έντυπης προπαγάνδας του Ταύρου, στο οποίο εντάχθηκε «οικειοθελώς» και το κεντρικό δημοσιογραφικό όργανο του επίσημου ΠΑΣΟΚ, η καθημερινή εφημερίδα «ΕΞΟΡΜΗΣΗ». Το γελίοιο «κρυφτούλι» που παίζεται τις τελευταίες ημέρες από την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ και προσωπικά από τον κ. Α. Παπανδρέου με τον καταιωνισμό λάσπης σε βάρος του κ. Λεωνίδα Κύρκου που εκτοξεύεται από την κομματική «ΕΞΟΡΜΗΣΗ» και αναπαράγεται από τα έντυπα του Ταύρου, είναι απολύτως ενδεικτικό για το γεγονός ότι ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ επιμένει στο να συνεχίζει να εξαπατά μαζικά την κοινή γνώμη ασκώντας την παλαιά και παραδοσιακή περί την οδό Αθηνάς, τέχνη του «*εδώ ο παπάς, εκεί ο παπάς, ... που είναι ο παπάς; ...*».

ΤΙ ΝΑ ΠΕΙ κανείς για έναν πολιτικό που διετέλεσε επί 8 συναπτά έτη πρωθυπουργός της χώρας και προσπαθεί τώρα να μας πείσει αυτά που γράφει με την πρώτη σελίδα της εφημερίδας — κεντρικό δημοσιογραφικό όργανο του ΠΑΣΟΚ, ότι αυτός «*ούτε είδε, ούτε άκουσε τίποτα!*».

● Αλλά οι ευθύνες του κ. Α. Παπανδρέου δεν περιορίζονται μόνο σε αυτές τις (ενδεικτικές, άλλωστε...) επισημάνσεις. Δεν είναι καθόλου υπερβολικό να λεχθεί ότι και αυτή ακόμη η συνέχιση της ενεργού πολιτικής του παρουσίας στη δημόσια ζωή του τόπου αποτελεί εστία ανωμαλίας και αναταραχής.

ΤΙ ΕΧΕΙ να περιμένει πλέον ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ στα εβδομήντα του χρόνια και με κλονισμένη τη θέση του στην πολιτική ζωή;

Η ΕΜΜΟΝΗ του στην απόφαση να μην ιδιωτεύσει αντανακλά την ανησυχία του για το προσωπικό του μέλλον και ιδιαίτερα για τις επιπτώσεις και τις συνέπειες της διεφθαρμένης διαχείρισης που χαρακτήρισε τη διακυβέρνηση της χώρας από τον ίδιο.

ΕΙΝΑΙ καιίριο πλήγμα για το ΠΑΣΟΚ και για τον κόσμο που το ακολουθεί αυτή η επιλογή του κ. Α. Παπανδρέου. Στην Ελλάδα ο σοσιαλδημοκρατικός χώρος πρέπει να βρει την έγκυρη κομματική του έκφραση... Γιατί, λοιπόν, ένα σύγχρονο δημοκρατικό σοσιαλιστικό κόμμα εξουσίας που χρειάζεται η χώρα να μην προέλθει από διαδοχικές μετεξελίξεις και μεταλλαγές του χώρου του ΠΑΣΟΚ;

ΟΣΟ όμως, ηγείται του Κινήματος, ο κ. Α. Παπανδρέου κάθε τέτοια ελπίδα ενταφιάζεται οριστικά...

Η ΠΑΡΑΛΥΣΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΑΛΛΟΘΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΗΤΤΑΣ

Η ΠΑΡΑΤΗΡΟΥΜΕΝΗ συσπείρωση —γιατί πράγματι υπάρχει— είναι συσπείρωση «προς τα κάτω» γιατί είναι αμυντική, παθητική. Γιατί είναι συσπείρωση σε επίπεδο κορυφής προσωρινή, αναγκαστική και εξατομικευμένη. Ο καθένας δουλεύει για προσωπικό του λογαριασμό προκειμένου να επανεκλεγεί ή να εκλεγεί με μεγάλο αριθμό σταυρών. Χαρακτηριστική σχετικά είναι η στάση του τέως προέδρου της Βουλής κ. **Ιωάννη Αλευρά**, ο οποίος αρνήθηκε και πέτυχε να μην εμφανισθεί ούτε σε μια προεκλογική συγκέντρωση - ομιλία του ΠΑΣΟΚ.

ΜΕΣΑ στο κλίμα αυτό της ήττας —που δείχνει ο διαρκής εκνευρισμός, οι «συσκέψεις», η ανακοινωσιολογία και οι επιθέσεις βόθρου— παρατηρείται συνεχής και ραγδαία φθορά των λεγόμενων «κομματικών» από τον **Γ. Γεννηματά** και τον **Κ. Λαλιώτη** έως τον **Π. Οικονόμου** και τον «εγκέφαλο» της λασπολογικής «Εξόρμησης». Μάλλον διατηρούν το εσωκομματικό κύρος τους οι λεγόμενοι «κεντρογενείς» από τον **Α. Πεπονή** και τον **Ι. Χαραλαμπίδου** έως τον **Απ. Κακλαμάνη**. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι μετεκλογικές πολιτικές εξελίξεις θα έχουν ως επίκεντρο τους «κοινοβουλευτικούς κεντρώους». Με τους οποίους ως προς την αντιπάθεια των «κομματικών της Χαριλάου Τρικούπη» συντάσσονται και οι περισσότεροι από τους νεοεκλεγέντες βουλευτές της 18ης Ιουνίου με κύριο χαρακτηριστικό τους τη «γραφειοκρατική - διοικητική εμπειρία».

ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ νέας εκλογικής ήττας είναι βέβαιο ότι ο κομματικός χώρος, ο οποίος φαίνεται σήμερα συσπειρωμένος (φαινόμενο εύφλεκτου πολιτικού υλικού) θα στραφεί εναντίον των υπόλογων «κομματικών» και θα γνωρίσει φυγόκεντρες τάσεις αυτονομίας και μιας παρατεταμένης κρίσης.

ΤΟ ΠΑΣΟΚ βρίσκεται όλο και περισσότερο σε αδυναμία σήμερα να καθορίσει τις πολιτικές εξελίξεις. Δίνει την εντύπωση της αδράνειας (που μάλλον αποτελεί βεβαιότητα), έχει τον επικεφαλής του «βαριεστημένο» (με μόνο δυο όλες κι όλες δημόσιες προεκλογικές ομιλίες) και με έντονα παραλυτικά φαινόμενα σε όλα τα επίπεδα.

ΣΤΙΣ εκκλήσεις της ΕΡΤ να ορισθούν εκπρόσωποι του κόμματος ως ομιλητές στις διάφορες συγκεντρώσεις της επαρχίας (όπως συμβαίνει με τον κ. Τζ. Τζαννετάκη στη ΝΔ και τους κ. Κύρκο και Φα-

Φάντασμα του άλλοτε δυναμικού οργανωτικού και πολιτικού εαυτού του το ΠΑΣΟΚ βρίσκεται σήμερα σε πλήρη παραλυσία. Σχεδόν σύρεται στις εκλογές. Χωρίς πνοή, ιδέες, πρόγραμμα, δράση και στοιχειώδη πολιτική παρουσία. Χωρίς πρόσωπο του κόμματος, πλην εκείνου της συνεχούς άρνησης και ενός Ανδρέα Παπανδρέου μονίμως «εκνευρισμένου».

ράκο με τον «Συνασπισμό») δεν δίνεται καμιά απάντηση. Ο «μεγάλος αμφισβητούμενος» μετά τις 5 Νοεμβρίου δεν θέλει να δώσει σε κανένα το «επίσημο χρίσμα» προκειμένου να αποφευχθούν οι όποιες εντυπώσεις για το μέλλον.

ΜΙΑ ΕΚΛΟΓΙΚΗ ήττα στις εκλογές της 5ης Νοεμβρίου είναι βέβαιο ότι θα οξύνει τα προβλήματα αμφισβήτησης και της ηγετικής ομάδας (που συνήθως φορτωνόταν παλαιότερα τις όποιες φθορές) και του Α. Παπανδρέου προσωπικά. Και αυτό ο «μέγας ηγεμών» θέλει να το αποφύγει έστω και κάνοντας ζημιά στο γενικό κομματικό συμφέρον. Δεν υπάρχει ασφαλώς μεγαλύτερη απειλή για έναν κομματικό σχηματισμό από την πλήρη αδυναμία του να διαδραματίσει έναν αξιοσημείωτο ρόλο στις πολιτικές εξελίξεις, από την αδυναμία του να κάνει παρεμβάσεις, προτάσεις και πρωτοβουλίες με γενικότερη σημασία. Να επιτύχει συνεργασίες, διλήμματα και ευρύτερες συσπειρώσεις γύρω από τις ιδέες, τις προτάσεις και τις προγραμματικές του αρχές. Τι απ' όλα απέτυχε το ΠΑΣΟΚ από τον περασμένο Ιούνιο; Τίποτα.

ΑΠΕΤΥΧΕ να σχηματίσει κυβέρνηση προσωρινού χαρακτήρα με τον «Συνασπισμό», δηλαδή να υπερκεράσει —όπως νόμισε— το μέγα θέμα των σκανδάλων. Απέτυχε να παρεμβάλει εμπόδια με νομικισμούς στη διαδικασία της κάθαρσης στη φάση της Βουλής. Απέτυχε στις όψιμες προτιμήσεις του για το «συν ένα» και στο θέμα της πίεσης για τη

συνεργασία στις μονοεδρικές εκλογικές περιφέρειες. Απέτυχε να πείσει που διαφωνεί στο θεσμικό έργο της κυβέρνησης Τζαννετάκη και να υποβάλει την ιδέα της υποχρεωτικής μετεκλογικής συνεργασίας με την Αριστερά. Το ΠΑΣΟΚ είναι πλέον ένα κόμμα χωρίς καμιά κυβερνητική προοπτική, τουλάχιστον με τη σημερινή του μορφή.

ΑΥΤΗ η εντυπωσιακή γοργή μετατροπή του ΠΑΣΟΚ σε σκιά του άλλοτε πολιτικού εαυτού του, σημαίνει μια αργή αλλά βέβαιη διαδικασία αποσύνθεσης. Μια αποσύνθεση, που επιβεβαιώνεται πλήρως τόσο από την έως τώρα αδυναμία του να καθορίσει ή να επηρεάσει σοβαρά τις εξελίξεις όσο και από την όξυνση στην οποία καταφεύγει. Όξυνση, η οποία εγκλωβίζει όχι το 39,2% αλλά τους σκληρούς πυρήνες των φανατικών.

Η ΠΛΗΡΗΣ και απόλυτη άρνηση της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ να αποδεχθεί έστω και ένα μέρος της ευθύνης για τα σκάνδαλα αποκαλύπτει πόσο εξακολουθούν να παραμένουν αναλλοίωτοι, αμετανόητοι. Να επαναλαμβάνουν τον κακό εαυτό τους, τον τόσο γνώριμο. Ο «αυριανισμός» που εγκαταστάθηκε στις στήλες του επίσημου κομματικού οργάνου του ΠΑΣΟΚ δείχνει προθέσεις και φωτογραφίζει τους επιτελείς.

ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΙ ότι το ΠΑΣΟΚ έχει μεταβληθεί σε ένα απλό μηχανισμό, μέσα στον οποίο συγχορδούνται και κυριαρχούν τα πλέον ακραία και φανατικά στοιχεία, τα οποία τοποθετούν το αίσθημα του «κομματικού πατριωτισμού» πάνω από κάθε πολιτική εντιμότητα, ήθος και ευθιξία.

Η ΟΞΥΤΗΤΑ μαζί με τη στεία ανακοινωσιολογία, τις διαρκείς «συσκέψεις εργασίας», την απουσία πολιτικού λόγου στοχεύουν κάπου αλλού. Στοχεύουν να καλύψουν αυτές τις πολιτικές και οργανωτικές αδυναμίες και αγκυλώσεις του ΠΑΣΟΚ και να προετοιμάσουν το έδαφος για τη νέα εκλογική ήττα. Η επικέντρωση όλων των προβλημάτων της προεκλογικής εκστρατείας του ΠΑΣΟΚ στην... ΕΡΤ, τα άκριτα αιτήματα για την αντικατάσταση των νομαρχών (όταν ικανοποιήθηκε η αξίωση για υπηρεσιακή κυβέρνηση εκλογών), αποτελούν επανάληψη της συνηθισμένης τακτικής του ΠΑΣΟΚ να φορτώνει σε άλλους τα «οικεία κακά» και να δαιμονολογεί. Αποτελούν το πρελούδιο της βέβαιης νέας εκλογικής ήττας.

Μιχ. Πατρινός

Ο ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΥΛΗΣ ΚΑΙ Η ΘΕΩ

(Μυτιλήνη). Ο Μιχάλης Παυλής ήταν κάποτε σίγουρα αριστερός αν δεν ήταν και ΠΑΣΟΚ. Ο πατέρας του ανήκε κάποτε στο ΚΚΕ. Ο ένας από τα αδέρφια του ήταν μέλος της Νομαρχιακής Επιτροπής Λέσβου του ΠΑΣΟΚ αποχώρησε μαζί με τον κ. Αρσένη και επανήλθε με την «Δημοκρατική Συμπράταξη». Ο ίδιος «μιλούσε για τα πολιτικά» με στελέχη όλων των πολιτικών παρατάξεων του χωριού του και σύμφωνα με μια πληροφορία η οποία διαδίδεται ευρέως «μέχρι το 1982 ήταν ενεργό μέλος του ΠΑΣΟΚ». Είχε ακόμα στη βιβλιοθήκη του τη βιογραφία του Καντάφι, στους τοίχους αφίσες με συνθήματα των ενόπλων κινημάτων της Λατινικής Αμερικής και αρχείο με αποκόμματα προκηρύξεων της 17Ν και άλλων συναφών οργανώσεων.

Δηλαδή, ο Μιχάλης Παυλής άτομο «προβληματικό» μεν αλλά πολιτικοποιημένο και μάλιστα «αριστερών πεπονημένων», γνώριζε πολύ καλά την ακριβή σημασία και τις συνέπειες της πράξης του. Γνώριζε επίσης την πολιτική συγκυρία μέσα στην οποία έδρασε: Άνοδος της επιρροής της Νέας Δημοκρατίας, που της επιτρέπει να ελπίζει σε ισχύη, έστω αυτοδυναμία, προφανής αδυναμία του ΠΑΣΟΚ και του Ανδρέα Παπανδρέου να αρθρώσουν και το στοιχειώδη έστω πολιτικό λόγο, νίκη του Συνασπισμού — τουλάχιστον στη μάχη των εντυπώσεων — και γενικότερα, προϊούσα αποδιάρθρωση του «πολιτικού σκηνικού» των τελευταίων δέκα ετών.

Ο Μιχάλης Παυλής γνώριζε λοιπόν τι ακριβώς πήγαινε να κάνει εκείνο το βράδυ του περασμένου Σαββάτου προς Κυριακή, λίγο πριν η βόμβα εκραγεί στα χέρια του. Στην περίπτωση του, κανείς δεν δικαιούται να εγείρει αμφισβητήσεις του τύπου «ήταν θύμα σκοτεινών κύκλων». Γνώριζε ότι πραγματική συνέπεια της ενέργειάς του ήταν η αποσταθεροποίηση του εκλογικού κλίματος. Ο Μιχάλης Παυλής μπορεί να γνώριζε επίσης ότι, για κάποιους θερμοκέφαλους του ΠΑΣΟΚ, μια πράξη τέτοιας κλίμακας θα δημιουργούσε κλίμα τέτοιο που θα μπορούσαν να το εκμεταλλευθούν για να δημιουργήσουν «ευνοϊκότερους όρους» στο «κίνημα» για την εκλογική μάχη.

«Πίσω» από τον Μιχάλη Παυλή δεν υπάρχουν σκοτεινοί κύκλοι. Τα σενάρια αυτού του είδους δεν μας πείθουν καθόλου, από τη στιγμή που όλες οι μυστικές υπηρεσίες (ΚΥΠ, Ασφάλεια, «Αντιτρομοκρατική Υπηρεσία», τμήματα πληροφοριών Α2 των Ενόπλων Δυνάμεων) επί οκτώ χρόνια ελέγχονταν αποκλειστικά από το ΠΑΣΟΚ και συνεχίζονται να ελέγχονται από αυτό, καθώς η διάρκεια και ο χαρακτήρας της κυβέρνησης Τζαννετάκη, δεν επέτρεψαν την εκκαθάριση τους.

Σε ό,τι δε αφορά τα περί «προβοκατορίας» — σενάρια που εκπορεύονται από

τους γνωστούς προβοκάτορες της «Αυριανής» — αδυνατεί κανείς να φανταστεί τη δεξιά να υπονομεύσει τον ... εαυτό της.

Αντίθετα, το πιθανότερο είναι ο Μιχάλης Παυλής να είχε σχέση με τις μυστικές υπηρεσίες. Οι συμπτώσεις δεν μπορούν πλέον — αντίθετα θα ήταν εγκληματικό — να αγνοηθούν.

Οι «κανταφικοί» εν δράσει

Σειρά έγκυρων πληροφοριών και εκτιμήσεων οδηγούν στο συμπέρασμα ότι στις Ένοπλες Δυνάμεις και κυρίως στην «πράσινη» Πολεμική Αεροπορία υπάρχει κάποια μορφή δικτύωσης, ή συγκεκριμένης «επαφής», μεταξύ, όχι μόνο κατώτερων αξιωματικών αλλά και ανώτερων.

Το ΑΝΤΙ είναι σε θέση να γνωρίζει ότι μια ομάδα δέκα τουλάχιστον ανώτερων και ανώτατων αξιωματικών της Πολεμικής Αεροπορίας, «δημοκρατικών πεποι-

θήσεων» παλαιότερα και ενεργοί οπαδοί του ΠΑΣΟΚ, σήμερα συσκέπτονται μεταξύ τους και αναζητούν τρόπους για να «αποτρέψουν την επάνοδο της δεξιάς και την ήττα του λαϊκού κινήματος». Δεν αναφέρουμε τα ονόματά τους όχι επειδή δεν είναι σίγουρες οι πληροφορίες μας, αλλά επειδή αν γίνει αυτό σήμερα, μια επιπόλαιη ερμηνεία θα τους συνδέσει με την τρομοκρατία.

Αναφέρουμε όμως την ύπαρξη αυτής της ομάδας, γιατί αποτελεί στοιχείο του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο διαμορφώθηκε πολιτικά ο Μιχάλης Παυλής.

Οι εν λόγω αξιωματικοί, αρκετοί από τους οποίους είχαν σχέση με τις μυστικές υπηρεσίες, πρωταγωνίαστησαν στο να γίνει η Πολεμική Αεροπορία «φέουδο» του Ανδρέα Παπανδρέου. Παράλληλα, όμως, αγωνίστηκαν για την «Αλλαγή», ήταν τίμιοι, αντιτάχθηκαν στα σκάνδαλα,

ΡΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΓΝΩΣΗΣ

του Βασίλη Ζήση

και ορισμένοι «πλήρωσαν» γι' αυτό, εφάρμοσαν μέτρα εκδημοκρατισμού του στρατεύματος, έκαναν ό,τι μπορούσαν για να ενισχυθεί η άμυνα της χώρας, είναι «σωβινιστές», «λεβέντες», αλλά και φανατικοί αναγνώστες της «Αυριανής».

Πόσο αναμειγμένοι είναι ο Μακέδος; Οι εφημερίδες της Δεξιάς έσπευσαν αμέσως να συνδέσουν, τον Μιχάλη Παυλή με την ΚΥΠ και τον πρώην αρχηγό της, τον αντιπύραρχο Φίλιππα Μακέδο. Η «συλλογιστική» τους ήταν τουλάχιστον απλοϊκή: δεν συμβάλλει καθόλου στην αναζήτηση των πιθανών συνενόχων του Παυλή, επειδή δεν βοηθά στον προσδιορισμό του πλαισίου μέσα στο οποίο έζησε και έδρασε ο νεκρός σήμερα βομβιστής.

Καταρχήν, ο Παυλής δεν ανήκε στην ΚΥΠ την μετέπειτα ΕΥΠ. Η ειδικότητά του ήταν «ελεγκτής εναέριας αναχαιτίσεως» και ήταν αποσπασμένος στον Τρίτο Σταθμό Αναφοράς, ο οποίος «αναφέρει» στην 142 ΠΑΕ στη Θεσσαλονίκη, η οποία με τη σειρά της στέλνει τις πληροφορίες για τις κινήσεις των τουρκικών αεροσκαφών στο ΕΚΑΕ που ανήκει στο Αρχηγείο Τακτικής Αεροπορικής Δύναμης (ΑΤΑΔ), στη Λάρισα. Η ΕΥΠ λαμβάνει απλώς γνώση των πληροφοριών αυτών, αλλά όλοι γνωρίζουμε ότι η αναχαιτίση των τουρκικών αεροσκαφών δεν είναι δική της δουλειά.

Όμως για να ενταχθεί κάποιος αξιωματικός της αεροπορίας στο τμήμα αυτό πρέπει πρώτα να ελεγχθεί από τις υπηρεσίες ασφαλείας του ΓΕΑ, δηλαδή από το Α2. Την περίοδο που ο Μιχάλης Παυλής αποσπάστηκε στη Λήμνο, διευθυντής του Α2 ήταν ο Μακέδος και οι υπηρεσίες ασφαλείας του ΓΕΑ ήταν στελεχωμένες από δικούς του ανθρώπους. Αν δεν τον είχαν ελέγξει αυτοί, ο Παυλής δεν θα έμεινε ποτέ στη Λέσβο επί επτά συναπτά έτη, τη στιγμή που απαγορεύεται ρητά σε αξιωματικούς να υπηρετούν στη γενέτειρά τους για διάστημα μεγαλύτερο των τριών χρόνων.

* * *

Όλα αυτά δεν σημαίνουν φυσικά ότι πίσω από τον Παυλή βρίσκεται ο Μακέδος και οι άνθρωποι του Ανδρέα στην Πολεμική Αεροπορία. Σημαίνουν όμως ότι ο Μακέδος και οι άνθρωποι του Ανδρέα ευθύνονται για μια συγκεκριμένη πολιτική νοοτροπία και στάση που καλλιεργήθηκε όλα αυτά τα χρόνια σε μια ευρεία μερίδα κατώτερων αξιωματικών. Να πιστεύσουμε ακόμα ότι δεν γνώριζαν

τίποτα για τις επαφές, ή ακόμα και τη δικτύωση μεταξύ κατώτερων αξιωματικών, από τη στιγμή που είχαν ανακαλύψει έγκαιρα τις πραγματικές διασυνδέσεις του Λούβαρη, λ.χ.;

Υπάρχει «οργάνωση» αξιωματικών;

Ο τρόπος που έδρασε ο Μιχάλης Παυλής οδηγεί στην υπόθεση ότι ανήκε σε κάποια οργάνωση —η οποία δεν ασχολείται αποκλειστικά με την τρομοκρατία— και είχε πάρει την εντολή να παραμένει «εν αδραναία» στη Λέσβο, μέχρι τη στιγμή που θα του ζητούσαν να «ενεργοποιηθεί».

Πρώτον, ήταν εκπαιδευμένος στα εκρηκτικά. Η τεχνική αρτιότητα του εκρηκτικού μηχανισμού και η εκρηκτική γόμωση που χρησιμοποιήθηκε δείχνουν ότι ο Παυλής είχε εκπαιδευθεί στα εκρηκτικά. Η εκπαίδευση αυτή δεν έγινε, όπως αποδείχθηκε, στην Αεροπορία. Τα τηλεκατευθυνόμενα παιχνίδια που βρέθηκαν στο σπίτι του υποδεικνύουν επίσης ότι γνώριζε και πιο προχωρημένες μεθόδους ανατίναξης, με «τηλεχειριστήριο». Κατασκεύασε λοιπόν τη βόμβα και πήγε στο Δημοτικό θέατρο.

Δεύτερον, γνώριζε ότι είχε καλυμμένα τα νώτα του. Έδρασε με καταπληκτική άνεση και ηρεμία. Άφησε το αυτοκίνητό του πολύ κοντά στο θέατρο, αλλά και δίπλα σχεδόν στο Τμήμα Ασφαλείας και μάλιστα με όλα τα «χαρτιά» του μέσα. Τόσο «σίγουρος» ήταν ότι δεν θα αποτύγχανε, αλλά και ότι κανείς δεν θα τον «εντόπιζε» ποτέ. Η «άνεση» με την οποία κινήθηκε συνδυάστηκε με το γεγονός ότι πριν από λίγο καιρό στο Τμήμα Ασφαλείας της Μυτιλήνης βρέθηκε με απόσπαση από την «αντιτρομοκρατική υπηρεσία» ο γνωστός από τις υποθέσεις Κρυστάλλη και Κοσκωτά αστυνόμος Κ. Ρουμελιώτης.

Τρίτον, η προύπηρεσία επί ένα μήνα του Ρουμελιώτη στη Μυτιλήνη, συνδυάζεται με τις υπόνοιες ότι προσπάθησε να καλύψει τα ίχνη και να καθυστερήσει την έρευνα. Η βόμβα ανατινάχθηκε στα χέρια του Παυλή στις 12.05 ακριβώς. Καθώς το Δημοτικό Θέατρο βρίσκεται σε απόσταση λίγων μόνο εκατοντάδων μέτρων από την Ασφάλεια, η αστυνομία περικύκλωσε αμέσως το κτίριο και απαγόρευσε την πρόσβαση —ακόμα και σε άντρες της προσωπικής ασφαλείας του προέδρου της ΝΔ. Όμως, το πτώμα του Παυλή βρέθηκε τρεις ολόκληρες ώρες

αργότερα, με αποτέλεσμα να διαφύγουν οι τυχόν συνένοχοί του, αν μη τι άλλο. Ενδεικτικό του τρόπου με τον οποίο ανέτεδρασε η αστυνομία είναι ότι οι ειδικοί της Σήμανσης έφτασαν στο νησί το πρωί της Κυριακής, επιβαίνοντας στο αεροπλάνο... της γραμμής.

Κατά τη γνώμη του υπογράφοντος —αυτόπτη μάρτυρα όλων αυτών των περιστατικών— η απάντηση των καθυστερήσεων που παρατηρήθηκαν στο έργο της αστυνομίας βρίσκεται στο γεγονός ότι για πρώτη φορά υπήρξε ένα σημαντικότερο στοιχείο στις έρευνες για την τρομοκρατία, το πρόσωπο και η ταυτότητα του βομβιστή.

Ήταν αδύνατο οι αστυνομικοί που έφτασαν στον τόπο της έκρηξης να μην δουν αμέσως τι έγινε και να μην ανακαλύψουν το πτώμα. Η είσοδος του φρεατίου βρίσκεται σε απόσταση λίγων μόνο μέτρων από το κτίριο του Θεάτρου. Απλώς, μόλις οι αστυνομικοί του τμήματος όπου υπηρέτησε ο Ρουμελιώτης είδαν το πτώμα, αναγνώρισαν αμέσως την ταυτότητα του νεκρού, ο οποίος άλλωστε επισκεπτόταν τακτικά το τμήμα Ασφαλείας. Γι' αυτό και μόλις βρήκαν τα κλειδιά του αυτοκινήτου του Παυλή πήγαν κατευθείαν στο όχημα. Γι' αυτό και καθυστερήσαν να ειδοποιήσουν τη Σήμανση και άλλα πολλά.

Η δύναμη του αδιεξόδου

Όλα τα στοιχεία οδηγούν όπως προαναφέραμε στο συμπέρασμα ότι ο Παυλής ήθελε να τινάξει το κτίριο στον αέρα. Όταν έφτασε στο χώρο της απόπειρας προσπάθησε να μπει στο υπόγειο του κτιρίου από ένα φεγγίτη, αλλά δεν τα κατάφερε και τότε —γεγονός που αποδεικνύει ότι είχε προηγηθεί κατόπτευση του χώρου, και κατάρτιση στοιχειώδους σχεδίου— κατευθύνθηκε στον αγωγό όπου ανατινάχθηκε. Η στάση στην οποία βρέθηκε το υπόλοιπο του σώματός του υποδεικνύει ότι τη στιγμή της πρόωρης έκρηξης κρατούσε τη βόμβα με το αριστερό χέρι και με το δεξί προσπαθούσε να κάνει έλξη για να συρθεί μέσα στον αγωγό. Άρα ήθελε να κατέβει στο υπόγειο για να τοποθετήσει την βόμβα κοντά στο ντεπόζιτο πετρελαίου και όχι να την κρεμάσει απλώς στον φράκτη του αεραγωγού, όπως ισχυρίστηκαν μερικοί ειδικοί της αστυνομίας.

Ο Μιχάλης Παυλής γνώριζε, όταν έμπαινε στο προαύλιο του Δημοτικού Θεάτρου ότι η ενέργειά του θα μπορούσε και

ΚΛΑΣΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

H. D. F. ΚΙΤΤΟ
Η ΑΡΧΑΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ
ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ

FRANCIS MacDONALD CORNFORD

Η ΑΤΤΙΚΗ ΚΩΜΩΔΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Ιπποκράτους 8
τηλ. 36.27.318

να προκαλέσει ανθρώπινα θύματα, όποια ώρα και αν είχε ρυθμιστεί να εκραγεί ο «δωδεκάωρος» ωρολογιακός μηχανισμός. Όχι μόνον επειδή το Δημοτικό Θέατρο βρίσκεται σε ένα από τα κεντρικότερα σημεία της Μυτιλήνης. Αλλά και επειδή θέλησε να μεγιστοποιήσει τα αποτελέσματα της βόμβας, τοποθετώντας την κοντά στον καυστήρα της κεντρικής θέρμανσης και στα 400 γαλόνια πετρελαίου που είχαν αποθηκευθεί εκεί, στο σημείο δηλαδή που οδηγούσε ο αεραγωγός που επιχειρήσε να ανοίξει.

Στο σημείο αυτό πρέπει να κάνουμε μια παρατήρηση. Ο Μιχάλης Παυλής δεν ήταν «ψυχρός» εκτελεστής. Αυτός, ένας αριστερός άνθρωπος, με «κλειστό» και «προβληματικό» μεν χαρακτήρα, αλλά ταυτόχρονα «ευαίσθητος» και «άκακος» ήταν ταυτόχρονα και κληρονόμος μιας ανθρωπιστικής παράδοσης. Τι ήταν λοιπόν αυτό που έκανε έναν άνθρωπο σαν κι αυτόν να μπει στη λογική της κατα-

στροφής και του θανάτου;

Η απάντηση μπορεί να δοθεί αν ληφθούν υπόψη δυο στοιχεία: Πρώτον το αδιέξοδο στο οποίο έχει οδηγηθεί ένας ολόκληρος ιδεολογικός κόσμος (συμβατικά: «δημοκρατικός - προοδευτικός») από την ανικανότητα αντιμετώπισης και πειστικής, θετικής πολιτικής στάσης του ΠΑΣΟΚ αυτό σημαίνει ότι στενεύουν και τα περιθώρια δυναμικών ομάδων αυτού του κόσμου να κινηθούν με βάση τους κλασικούς κανόνες του πολιτικού παιχνιδιού. Δεύτερον, η στρατηγική της έντασης και ο εν γένει αρνητισμός που χαρακτηρίζει την πολιτική του ΠΑΣΟΚ μετά τις εκλογές, λειτουργεί ως ζωτικός χώρος για την ανάπτυξη παρόμοιων σχεδίων δυναμικής δράσης από άτομα τα οποία, κινούνται πλέον έχοντας αναφορά την ορθότητα των οραμάτων τους που ασφυκτούν, ανάμεσα στα σχέδια εχθρικών προς αυτά κόσμων...

Τα υπόλοιπα αφορούν την αστυνομική έρευνα και λογική.

Σύμφωνα με δημοσίευμα της «Ελευθεροτυπίας» της Τρίτης οι τρεις αξιωματικοί της Πολεμικής Αεροπορίας που πήγαν το βράδυ της Κυριακής στη Μυτιλήνη για να ερευνηθούν στη μονάδα του Παυλή, προκαλώντας τις έντονες αντιδράσεις της ΝΔ, προτείνουν με την έκθεσή τους «*οι έρευνες να στραφούν προς τον Στρατό Ήραρά και την ΚΥΠ για να προστατευθεί η Αεροπορία από τη λήσπη*».

Προσθέτουν ακόμα ότι «*τα υλικά της βόμβας δεν προέρχονταν από την αεροπορία, η οποία δεν διαθέτει παρόμοια*» (ΣΣ. σιγά το «εύρημα») και ότι «*ο Παυλής δεν μπορούσε να είναι τρομοκράτης κατά συνείδηση, με ιδεολογικό και πολιτικό υπόβαθρο, αλλά υπήρξε όργανο άλλων*».

Απορίας άξιο είναι ότι οι τρεις εν λόγω αξιωματικοί της ΠΑ έφτασαν τόσο γρήγορα στα συμπεράσματα αυτά. Γιατί άραγε οι έρευνες να στραφούν προς το Στρατό Ήραρά και όχι προς την Πολεμική Αεροπορία και το Πολεμικό Ναυτικό, λ.χ.;

Η απάντηση βρίσκεται ίσως στους ίδιους τους αξιωματικούς που πήγαν νύχτα στη Λέσβο για να ερευνηθούν (ι) την υπόθεση.

Ο επικεφαλής της ομάδας ταξιαρχος Νίκος Παπαδάκης, κλαδάρχης τώρα στο ΑΤΑΔ, μονάδα στην οποία ανήκε ο Παυλής, ήταν διευθυντής του τμήματος ασφαλείας του ΓΕΑ/Α2 επί σειρά ετών και επελέγη για τη θέση αυτή προσωπικά από τον κ. Μακέδο διευθυντή του Α2 από τα τέλη του 1981 μέχρι το καλοκαίρι του 1982, περίοδο κατά την οποία ο Παυλής μετατέθηκε «μόνιμα» στη Λέσβο.

Αργότερα, 1984-1986, ο κ. Παπαδάκης συνεργάστηκε με τον κ. Μακέδο και με άλλους, γνωστούς για την ένταξη τους στο ΠΑΣΟΚ αξιωματικούς, με αφορμή την ανάμιξη του Λούβαρη στις προμήθειες των Ενόπλων Δυνάμεων. Η περιφημη έκθεση που εστάλη στον Ανδρέα Παπανδρέου για τον Λούβαρη και τις σχέσεις του ίδιου και του αδελφού του

Μένιου Κουτσόγιωργα (του Τέλη) με την ΚΥΠ, συντάχθηκε από τον ίδιο τον κ. Παπαδάκη, όπως αποκάλυψε το ΑΝΤΙ και όπως κατέθεσε ο ίδιος στην Εξεταστική Επιτροπή της Βουλής, πάντα εν γνώσει του κ. Μακέδου.

Έχουμε γράψει και άλλη φορά ότι η έκθεση αυτή συντάχθηκε με κάθε μυστικότητα, εν αγνοία της τότε ηγεσίας του ΓΕΑ (Αποστολάκης) με σκοπό «να προστατευθεί ο Ανδρέας και η Αλλαγή από τον Λούβαρη». Δηλαδή ο κ. Παπαδάκης και ο κ. Μακέδος και όσοι συνεργάστηκαν μαζί του στην υπόθεση εκείνη δεν ενήργησαν με βάση το συμφέρον της Πολιτείας αλλά με βάση μόνο το κομματικό συμφέρον του ΠΑΣΟΚ. Πώς ενεργούν σήμερα;

Δεν έχουμε λόγους να ταυτίσουμε ιδεολογικά ή πολιτικά τον κ. Παπαδάκη με τον κ. Μακέδο. Ο κ. Παπαδάκης είναι έντιμος και δημοκράτης αξιωματικός. Όμως γνωρίζουμε ότι ο κ. Παπαδάκης απέφυγε επιμελώς να αποκαλύψει στην Εξεταστική Επιτροπή όλα όσα γνώριζε για την ανάμιξη του Ανδρέα στην «αγορά του αιώνα». Πιστεύουμε δηλαδή ότι στη λογική του προτανεύει η ανάγκη «προστασίας της Αεροπορίας και του Ανδρέα».

Όπως γνωρίζουμε ότι το σύνολο σχεδόν των αξιωματικών του ΠΑΣΟΚ στην Αεροπορία που αντιτάχθηκε στα σκάνδαλα — και είδε τον κ. Στάππα να γίνεται αρχηγός του όπλου — δίνουν την εικόνα του «εντίμου», «δημοκρατικού» και «αποφασισμένου για τις πεποιθήσεις του αξιωματικού, ο οποίος δεν εμπιστευεται τους πολιτικούς».

Είναι λοιπόν καιρός να «μιλήσουν κάποιον». Επειδή οι καιροί είναι δύσκολοι και κανείς δεν δικαιούται πλέον να «νίπτει τας χείρας του». Επειδή αν ο κ. Παπαδάκης και όλοι όσοι γνωρίζουν, «μιλούσαν» έγκαιρα, ο Ανδρέας Παπανδρέου θα παραπεμπόταν για την «αγορά του αιώνα». Επειδή, αν όσοι γνωρίζουν σήμερα «κάτι» δεν μιλήσουν, την επόμενη φορά θα θρηνησουμε για χειρότερα.

—ΕΝΑΣ ΜΕΓΑΛΟΣ ΚΥΚΛΟΣ
ΕΚΛΕΙΣΕ. ΤΟ 68 ΑΦ' ΕΞΕΡΑ.
ΣΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ Τ' ΜΕ ΜΙΑ ΜΕΤΑ-
ΛΗ ΤΡΟΧΙΑ ΤΕΛΕΙΩΣΕ ΕΔΩ ΘΡΥ-
ΑΜΒΕΥΤΙΚΑ. ΟΛΑ ΤΑ ΣΤΡΑΙΑ
ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΕΧΩΝ ΕΝΑ ΤΕΛΟΣ.

6861

Η ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΓΕΝΙΑ ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΛΑΤΡΕΥΕ ΤΗΝ ΕΞΕΣΙΑ
ΑΠΟΔΕΙΚΝΥΟΝΤΑΣ ΟΤΙ Η ΚΑΛΥΤΕΡΗ
ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ ΕΙΝΑΙ ΔΥΛΑ ΚΑΙ ΚΥΡΑ
Η ΕΣΤΙ ΠΡΩΗΝ ΠΑΡΑΔΟΥΛΕΥΤΡΑ
Π' ΔΥΛΕΥΕΙ ΜΕ ΤΗ ΛΟΓΙΚΗ Τ' Ο
ΘΑ ΣΕ ΚΑΝΕ ΠΙΟ ΟΜΟΡΦΟ.

ΔΙΑΜΑΝΤΙΣ ΑΪΔΙΝΗΣ

ΑΚΡΙΒΟΣ ΟΠΩΣ ΟΙ ΦΙΛΟΔΕΣΟΙ ΤΕΧΝΟΚΡΑΤΕΣ ΜΑΣ Π' ΜΕ ΜΙΑ ΣΕΙΡΑ ΑΠΟ ΕΚΤΑΚΤΑ ΜΕΤΡΑ
ΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΑΝ ΤΗΝ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΝΤΑΣ ΟΤΙ Ο ΑΓΓΩΝΑΣ ΔΙΚΑΙΩΘΗΚΕ!

Η «ΜΑΚΡΟΝΗΣΟΣ» ΕΚΑΝΕ ΚΑΚΟ

του Τ. Αναφήωτη

Ο εμφύλιος εμφάνισε και μια άλλη γεωγραφία, τη γεωγραφία των τόπων εξορίας της Αριστεράς. Η τελευταία άρχισε να μην διαβάζει πια αυτή τη γεωγραφία. Θα πρέπει να την αντικαταστήσει, όμως, με έναν άλλο «πολιτικό χάρτη».

Μακρόνησι, Άη Στράτης, Γιούρα, Λέρος, και πιο παλιά Ακροναυπλία, Ανάφη, Πύλος, Γαύδος: τόποι της ελληνικής γεωγραφίας με απaráλληλη μυθολογική δύναμη για την ιστορία του «κόμματος της θυσίας και του αίματος»: με αφάνταστη αντοχή στην εξασφάλιση της συνέχειας του, εξορισμένου από την κοινωνία και το εκάστοτε παρόν της, «κινήματος».

Για την Αριστερά, η Μακρόνησος συμπύκνωσε τους μύθους της ιστορίας της και την ιστορία του μύθου της. Λυμφατική και ισχνή στον κοινωνικό της κορμό, αδύναμη να γεννήσει τον δικό της κόσμο εναντίον των εξίσου λυμφατικών αστών, περιθωριακή στην πολιτική παρτίδα που παιζόταν πάντα ανάμεσα σε δύο «άλλους» μεγάλους, η Αριστερά σε τούτο τον τόπο στάθηκε πάντα καταφατική μόνον στο πεδίο μιας εκτός παιδιάς ηθικής: κορυφαία σύμβολα ήταν πάντα και έως πρόσφατα η *αφιέρωση*, η εσχατολογική *θυσία*, ο σισύφιος αγώνας, η αποκαλυπτική αίσθηση μιας «επιτέλους-δικαίωσης», η αποστροφή απέναντι στο

«βρώμικο» παρόν και η επένδυση στο μέλλον που κάποτε θα έλθει: η επαγγελία του οράματος χωρίς έρμα στο κάθε φορά συγκαιριανό, με ένα λόγο ερμητικό και έναν κώδικα που πλειοδοτούσε στο θυμικό, εγκαταλείποντας στους «χυδαίους» τον ορθό λόγο και το σχέδιο μιας πράξης. Παράγοντας ένα φάσμα συμπεριφορών, νοοτροπιών και αισθήσεων ανάμεσα στην ασύντακτη αίρεση και το οργανωμένο μοναστικό τάγμα, τούτα τα συμβολικά προτάγματα ήλθαν να προσδώσουν περισσή δύναμη σε κάτι που ήταν κυρίαρχο στην κοσμοαντίληψη της ανά τον κόσμο αριστεράς μέχρι και την δεκαετία του '60, και που εξακολουθεί να είναι και τώρα σε αρκετούς: την αίσθηση ότι το «κίνημα» συγκροτεί μια μικροκοινωνία, έξω από και κατά μέτωπο εναντιούμενη στην υπάρχουσα του αστιμού.

Ο αλυτρωτισμός της εξορίας

Στα καθ' ημάς η όποια Μακρόνησος αποτέλεσε για τους αριστερούς το κορυφαίο σημείο της ιστορίας τους: ακόμα περισσότερο, αποτέλεσε το σημαντικότερο στοιχείο της συλλογικής ταυτότητάς τους, γιατί ήταν αυτό που εξασφάλιζε τη συνοχή και συνέχειά τους στο παρόν. Εξορισμένοι από τη «νόμιμη χώρα» τους, οι κομμουνιστές δεν εκλάμβαναν τη Μακρόνησο ως κατάληξη μιας ευθέως εμφύλιας και ευδιάκριτα ταξικής ρήξης, αλλά ως επιβεβαίωση του μύθου με τον οποίο περιέβαλαν την ιστορική τους ύπαρξη και ως ένα ανεπανάληπτο τόπο οριακής αναπαραγωγής της κοινωνίας «τους». Σε μια τέτοια αναπαράσταση του τόπου της εξορίας μετά από μια εμφύλια ταξική ρήξη, είναι ευεξηγήτα, τα όποια ιστορήματα, γι' αυτόν να αποτελούν δοξολόγια ηρώων και μαρτύρων, με όσο περισσότερο τονισμένη τη βιταλιστική εκδοχή του πόνου και της θυσίας. Αντίθετα, η υλική πραγματικότητα της εξορίας, και μαζί η ιστορία της, ενσαρκώνονται στα αρχεία του κράτους - στρατιωτικού νικητή, ο οποίος, επειδή κινείται ακριβώς στο πεδίο του παρόντος και της εξουσίας, μπορεί να διαθέτει και την απαιτούμενη εκλογική —αυτήν της γραφειοκρατίας που διαχειριζόταν τη Μακρόνησο, ή εκείνην των κατασταλτικών μηχανισμών που ανέλαβαν τη βίαιη επανένταξη των «ανταρτών» στην κοινωνία.

Μετά το '74 ο αλυτρωτισμός που η Μακρόνησος και τα περί αυτήν εικόνιζαν για

την Αριστερά εκφράστηκε νόμιμα: επισκέψεις αγωνιστών στους τόπους της θυσίας, μνημόσυνα, τελετές και επέτειοι πανοπερμία κινήσεων για την επιστροφή των προσφύγων και την «αποκατάσταση» του πρώτου αλλά και, κυρίως, του δεύτερου αντάρτικου: προνομιακός τονισμός αυτής της κληρονομιάς στο λόγο και την κουλτούρα του ΚΚΕ. Όλα αυτά συντελούνται, βέβαια, στο εδραίο έδαφος μιας σαφούς παραδοχής της διαιρέσης Δεξιά - Αντιδεξιά. Και αυτό ήταν ίσως όχι μόνον η έκφραση ενός ιστορικά αιτιολογησίου αντιδεξιού συνδρόμου στην κατ' αρχήν εν γένει αντικαθεστωτική (και όχι αντιπαραταξιακή - αντιδεξιά) πολιτισμική συμπεριφορά και πολιτική θεώρηση της Αριστεράς: ήταν και ένας τρόπος της κομμουνιστικής Αριστεράς, επιλέγοντας το πεδίο της ιστορίας και των μύθων της, να περιχαρακωθεί από το νεοεμφανιζόμενο και κοινωνικά - ιδεολογικά συγγενές προς αυτήν μόρφωμα του ΠΑΣΟΚ.

Από την ιστορία στο παρόν: η έξοδος από τον διπολισμό;

Αυτό το εγχείρημα ιστορικής περιχαράκωσης της αριστερής ταυτότητας αποδίδει όσα μπορεί να αποδώσει ως αμυντικό δόγμα, συνοδευόμενο από τη δύσκολη, έστω, ταξικότητα που εξασφαλίζει η έγκληση της δεξιάς - αντιδεξιάς διαιρέσης ως διαιρέσης λαού, αφ' ενός, και ιμπεριαλιστών - μονοπολιών αφ' ετέρου: στο πεδίο αυτό, όμως, διεκδικεί, ήδη από τη γέννησή του, αυθύπαρκτη παρουσία το ΠΑΣΟΚ, το οποίο, επιπρόσθετα, προβάλλει στη συλλογική συνείδηση τα σύμβολα του «αίματος και της θυσίας», τις διαιρέσεις και τους διχασμούς, το «διωγμό» και την εξορία που συνοδεύουν, περίπου κατά τρόπο εγγενή και υποστασιακό, τη «Δεξιά». Στην εικονογραφία αυτή του ΠΑΣΟΚ είναι ευδιάκριτη η διπολική εκδοχή για την πολιτική και την κοινωνία, εκδοχή που αρθρώνεται, όμως, σε μια διάταξη πολιτικού ανταγωνισμού με τρεις πολιτικές οικογένειες, και μάλιστα από τον εμφύλιο και μετά.

Αυτή η διπολική συμβολική και πολιτική σχεδίαση, από έναν πολιτικό σχηματισμό περισσότερο «φρόνιμο», αποδεκτό και μη αρνητικά δοκιμασμένο από όσο η Αριστερά αποφέρει το 48% για την «Αλλαγή» το 1981 και το 46% το 1985, όταν η ιστορική Αριστερά φθάνει σε ένα από τα οριακότερα σημεία αντιπροσώπευσης

και αντιπροσωπευτικότητας.

Τότε, ακριβώς, λίγους μήνες μετά τον Ιούνιο του 1985, η ΚΕ του ΚΚΕ αποφασίζει εν ολομελεία και ομοφωνία ότι η ιστορία της Αριστεράς δεν μπορεί να αποδώσει πλέον κοινωνικά και πολιτικά στο παρόν, ή αποδίδει οφέλη σε άλλους, τέως συγγενείς· τέως συγγενείς διότι τότε αρχίζει το ΠΑΣΟΚ να εκλαμβάνεται ως εκδοχή μιας «δεξιάς πολιτικής». Σε αυτή τη στροφή του ΚΚΕ από την προνομιακή έγκληση της ιστορίας στο παρόν, με παράλληλη άρθρωση ενός «ταξικού» λόγου, βοηθά η αλλαγή πολιτικής του «Κινήματος». Παράλληλα, επανέρχεται το σχέδιο της «μεγάλης Αριστεράς», από την άνοιξη του '86, δια των επισήμων χειλέων του «καπετάν-Γιώτη», με αποδέκτες τους «συντρόφους της αντίπερα όχθης». Αυτή η «μεγάλη Αριστερά», όμως, δεν εγκαλείται ιστορικά —δικήν «νέου ΕΑΜ»— δεδομένου ότι «η μητέρα της Εθνικής Αντίστασης εξαντλεί από τα πράγματα τις δυνατότητές της να στηρίξει την επιρροή του κόμματός μας τα επόμενα χρόνια». (ΚΚΕ).

Η κοινωνική αντοχή των μύθων

Οι δημοτικές εκλογές του Οκτωβρίου 1986, η δημιουργία του Συνασπισμού και η κυβέρνηση Τζαννετάκη, είναι τρία κυ-

ρίαρχα αντικρύσματα αυτών των μεταστροφών· συνιστούν, ταυτοχρόνως, τρία σημεία στα οποία αποτυπώνονται οι προϋποθέσεις ή και τα διακυβεύματα της κύριας αντίθεσης στον πολιτικό ανταγωνισμό της τελευταίας τριετίας: είναι αντίθεση και σύγκρουση μεταξύ Αριστεράς και ΠΑΣΟΚ. Οι μεταστροφές αυτές στην ιδεολογία με την οποία η Αριστερά χειριζόταν την ιστορία της και η διαφαινόμενη προϊούσα αποχώρησή της από την ιστορία της μέχρι τώρα ιδεολογίας της, μπορεί να μην επισσωρεύει ρήγματα σ' αυτή καθ' εαυτή την κοινωνική ιστορία της· αντίθετα, μπορεί να είναι και ένας τρόπος αυτή η ιστορική ειδή της Αριστεράς να ενδυθεί στο παρόν. Το δίλημμα για την Αριστερά είναι αν εγκαταλείπει τη μυθολογία και τα σύμβολά σου —που μέχρι τώρα παγίωναν συμπεριφορές και ταυτίσεις του κόσμου «σου»— σε ποιο τόπο, πώς και με τι κάνεις την αντικατάστασή τους (φυσικά τραυματική...).

Το «Κίνημα» του Α. Παπανδρέου, συνεχίζει να αντεπιτίθεται από τους ίδιους, αμεταβλητούς στέρεους πυρήνες: Δεξιά - Αντιδεξιά, Μακρονήσια κ.τ.τ. Αν, όμως, η εκπροσώπηση του αριστερού μύθου (δια των Βαφειάδη - Μπριλάκη κλπ.) στο «Κίνημα», σημαίνει επίσης ότι αυτός ο μύθος συνδέεται με ιδεολογικές ταυτίσεις

διακριτών κοινωνικών στρωμάτων, τότε το στερεότυπο του «κόμματος της θυσίας και του αίματος» μπορεί να υποδηλώνει και την (διαχρονική) αντοχή του στο να συναρθρώνει την ιστορία, την πολιτική και την «τάξη» —με τους όρους και τους τρόπους που αυτό θα μπορούσε να συντελεσθεί σε τούτη τη χώρα.

Η Αριστερά έδωσε για πρώτη φορά δείγματα μιας ρασιοναλιστικής, μη θυμικής νοοτροπίας και αίσθησης για των πραγμάτων την τάξη, αναιρώντας την ιστορία των μύθων της. Ίσως αργά, κατόνησε το πόσο κακό της έχει κάνει η άλλη γεωγραφία, η γεωγραφία των εξοριών της. Παράλληλα, στο τρίμηνο του φετεινού καλοκαιριού, λειτούργησε, για πρώτη φορά, στη λογική και το πεδίο των πολιτικών θεσμών, χωρίς τον συνηθισμένο, αδιαμεσολάβητο έως εκχυδαϊσμού, «ταξικό λόγο» της. Μόνον που το πολιτικό και η συμβολική του, στην Ελλάδα, έχουν πολύ λίγη σχέση με το παρόν και τον «ορθό λόγο» και συνδέονται οργανικά με το θυμικό των πολιτών και τη διχαστική ιστορία τους.

Ποτέ δεν είναι αργά, βέβαια, να αποκτήσεις την αίσθηση ότι είσαι και γόνος ενός Ρουσώ, π.χ.: ορίζοντας αλλιώς οράματα και μύθους σου.

από τα βιβλία της «γνώσης»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»
βιβλία που ξεχωρίζουν

ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ

**Ανάπτυξη
και εκσυγχρονισμός
της Ελληνικής
κοινωνίας**

ΤΟΜΑΣ ΧΟΜΠΣ

Λεβιάθαν

Η

Υψηλ, Μορφή και Εξουσία
μιας Εκκλησιαστικής και Λαϊκής
Πολιτικής Κοινότητας

Τόμος Α': Μετάφραση:
ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ
ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΜΕΤΑΞΟΠΟΥΛΟΣ

Τόμος Β': Μετάφραση:
ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΜΕΤΑΞΟΠΟΥΛΟΣ

Ν. ΓΚΑΡΚΑΝΑΣ - Τ. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ
Κ. ΣΗΜΙΤΗΣ - ΓΙΑΝ. ΣΠΡΑΟΣ

**Η πολιτική
της οικονομικής
σταθεροποίησης**

Εισαγωγή - Παρουσίαση
ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΨΗΜΜΕΝΟΣ

**Η Ελληνική φιλοσοφία
1453 - 1821**

Τόμος Α': Η κυριαρχία
του Αριστοτελισμού

Τόμος Β': Η επικράτηση
της νεωτερικής φιλοσοφίας

Ν. ΜΟΥΖΕΛΗΣ
Θ. ΛΙΠΟΒΑΤΣ - Μ. ΣΠΟΥΡΔΑΛΑΚΗΣ

**Λαϊκισμός
και Πολιτική**

Εισαγωγή
ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ
ΑΛ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ - Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ
Π. ΚΑΖΑΚΟΣ - ΒΑΓ. ΚΟΥΦΟΥΔΑΚΗΣ
ΧΡ. Α. ΡΟΖΑΚΗΣ - Γ. ΤΕΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

**Οι Ελληνοτουρκικές
σχέσεις
1923 - 1987**

ΖΗΤΗΣΤΕ ΤΟΝ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ
ΚΑΤΑΛΟΓΟ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΜΑΣ

εκδόσεις «γνώση»

Ιπποκράτους 31, 106 80 Αθήνα,
Τηλ. 3620941 - 3621194

Ο ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΠΡΟΟΠ

Ακόμη κι αν σήμερα ορισμένοι μέσα στο Συνασπισμό έκαναν ό,τι μπορούσαν για να μην προσελκύσουν τις ψήφους των αριστερών πολιτών, οι αριστεροί πολίτες θα πρέπει να κάνουν ό,τι μπορούν για να τους υποχρεώσουν να τις... δεχτούν. Και τις ψήφους και τις προοπτικές που μπορούν να ανοιχτούν για την αριστερά και που μας εγκαλούν όλους

μέτρησης, τα υπόλοιπα είναι δυστυχώς αρκετά συνηθισμένα, αλλά όχι βέβαια, γι' αυτό το λόγο τουλάχιστον, λιγότερο απαράδεκτα.

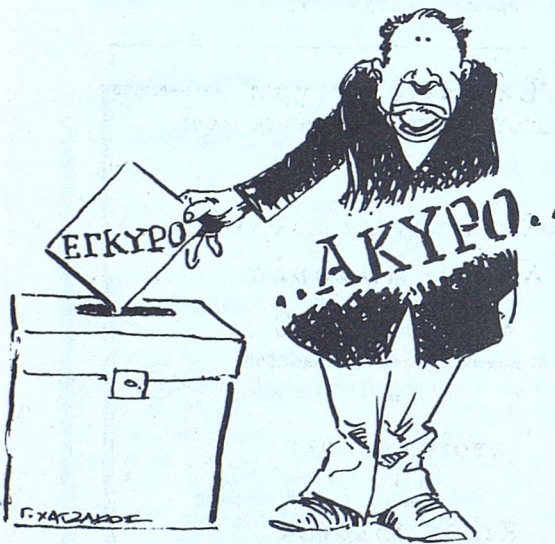
ΠΑΡΑΔΟΞΟ το αίτημα της αυτοδυναμίας που προβάλλει η ΝΔ, όταν παράλληλα αναγνωρίζει άμεσα και έμμεσα ότι η κυβέρνηση Τζαννετάκη λειτούργησε ικανοποιητικά και έφερε νέα ήθη στην ελληνική πολιτική ζωή. Κι όχι μόνον αυτό. Αλλά και ότι παρήγαγε νομοθετικό έργο που έγκυρες φωνές στην παράταξη της ΝΔ χαρακτηρίζουν πλούσιο, καινοτόμο ή ακόμα και επαναστατικό. Και ίσως να μην είναι έτσι, ίσως δηλαδή να χρειάζεται περισσότερη μετρίφροσύνη. Ο ενθουσιασμός των νεοδημοκρατικών αυτών φωνών οφείλεται μάλλον στο γεγονός ότι γνωρίζουν πολύ καλά ότι χωρίς τις δυνατότητες και τις δουλειές της συνεργασίας ακόμη και επιθυμητές μεταρρυθμίσεις δεν θα περνούσαν. Και έρχεται στο νου μια παλιότερη ιστορία. Εκείνη της «αναγνώρισης» της Εθνικής Αντίστασης που πολλοί θεωρούσαν πριν από το 1981 αναπόφευκτη και επιβεβλημένη και η οποία ωστόσο αφέθηκε να πραγματοποιηθεί από το ΠΑΣΟΚ. Οποιαδήποτε κυβερνητική συνεργασία την εποχή εκείνη θα είχε φέρει την «αναγνώριση» πολύ νωρίτερα, θα είχε δώσει και το κίνητρο και το... πρόσημα που ήταν απαραίτητο.

ΚΑΙ ΟΜΩΣ η ΝΔ ζητεί την αυτοδυναμία. Και επειδή διαισθάνεται το παράδοξο, κάνει ό,τι μπορεί για να το... επιτείνει. Υπόσχεται έτσι ότι ακόμα και αυτοδύναμη θα επιδώξει ευρύτερες συναινέσεις και βέβαια τη συνεργασία στελεχών άλλων κομμάτων στη διοίκηση και στο δημόσιο τομέα. Στην καλύτερη περίπτωση αυτό σημαίνει ότι βλέπει την (κοινοβουλευτική) αυτοδυναμία της ως ύστατη προσφυγή για να περάσει «το δικό» της, όποτε χρειαστεί. Αλλά τότε, ακριβώς τότε, πώς μπορεί να ελπίζει ότι θα εξασφαλίσει συναίνεση των μεν και συνεργασία των δε; Κάτι λείπει από τον όλο συλλογισμό, προφανώς μια σαφής αντίληψη για το σύστημα πολιτικής διακυβέρνησης της χώρας, καθώς και μια εξίσου σαφή αντίληψη περί συμμαχιών, συνεργασιών και... προγράμματος. Το κενό εντέχνως καλύπτεται από το παράδοξο, λιγότερο οδυνηρό από την αναζήτηση απαντήσεων σε ουσιαστικά προβλήματα, ακόμη και ανέξοδο στη σημερινή πολιτική συγκυρία. Όπου όλοι καλλιεργούν το παράδοξο.

ΓΙΑΤΙ παράδοξη είναι και η «πρόταση» του ΠΑΣΟΚ. Δεν αναφέρομαι στη διπλή γλώσσα που συμφωνεί και διαφωνεί, επαινεί και λοιδωρεί, παρατηρεί και βρίζει, προτείνει και συκοφαντεί ανάλογα με το αν εκφράζεται η ηγεσία του κινήματος (που επιδιώκει να αναζητήσει αξιοπιστία και να παραμείνει στο απυρόβλητο απέναντι στον κοινωνικό φόβο) ή τα μέσα μαζικής προπαγάνδας που κατευθύνει. Ούτε καν στις αντιφάσεις στις οποίες περιπίπτει ή τη θραεσία αντιστροφή των ρόλων που επιχειρεί κάθε φορά που γίνεται λόγος για σκάνδαλα και κάθαρση (ως γνωστόν τη συγκάλυψη των σκανδάλων την επιθυμεί... ο Συνασπισμός, και άλλα ευτράπελα). Αναφέρομαι απλώς στη μηχανική αυτής καθαυτής της κεντρικής πολιτικής πρότασης του ΠΑΣΟΚ. Που οδηγεί σε «νίκη» του ΠΑΣΟΚ (δηλαδή μη-μείωση του ποσοστού του...) και ήττα του Συνασπισμού ώστε να γίνει δυνατός ο σχηματισμός κυβέρνησης των «δημοκρατικών και προοδευτικών» δυνάμεων υπό την ηγεμονία της σημερινής ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ, και την πρωθυπουργία του κ. Α. Παπανδρέου, ο οποίος ως γνωστόν δεν έχει καμία ευθύνη για τα σκάνδαλα, ούτε για την οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική κατάσταση της χώρας, ούτε για την προηγούμενη ήττα του ίδιου του ΠΑΣΟΚ, ήττα η οποία θεωρείται ως μηδέποτε υπέρβασα και εν πάση περιπτώσει χωρίς καμία σχέση με τις περαιτέρω εξελίξεις. Αυτή είναι η «κρυστάλλινη» προοπτική στην οποία καλείται να προ(σ)χωρήσει ο ψηφοφόρος, εφόσον βεβαίως αρνείται να θέσει άλλα και ενοχλητικά ερωτήματα στον εαυτό του, στην ηγεσία του κινήματος ή στους σχολιαστές του ραδιοφώνου του.

ΤΩΡΑ η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ θα συνεργαστεί μετεκλογικά με την ενδεχομένως ηττημένη ηγεσία του Συνασπισμού ή με κάποια άλλη που θα προκύψει από την εύλογη αντίδραση των δυνάμεων που περικλείει ο Συνασπισμός; Και γιατί αυτή η «άλλη» ηγεσία, θα είναι ευνοϊκότερη προς τον κ. Α. Παπανδρέου; Μα σ' αυτά τα ερωτήματα ούτε ο κ. Α. Μπριλλάκης δεν θα μπορούσε να απαντήσει, παρά τις αναμφισβήτητες ικανότητές του· όχι ο απλός ψηφοφόρος. Ο οποίος με άλλα επιχειρήματα καλείται να «συσπειρωθεί». Και με άλλους στόχους που δεν έχουν καμιά άμεση σχέση με το πολιτικό πρόβλημα της κοινωνίας μας, αλλά με εκείνο του κ. Α. Παπανδρέου.

ΚΑΙ Ο ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ; Φαίνεται και αυ-

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ αυτές, αν αφήσουμε κατά μέρος τις αποπροσανατολιστικές βομβιστικές απόπειρες και τα συνήθη κατώματα της προεκλογικής ρουτίνας (εξάστηλα και οκτάστηλα για την παρουσία των μεν ή τις σεξουαλικές σχέσεις των δε), είναι εκλογές που βασίζονται σε ουσιαστικά μισόλογα, σε προγραμματικές παρασιωπήσεις ή υποχωρήσεις και, τέλος, σε μια σειρά από παράδοξα. Θα ήθελα να ασχοληθώ λιγάκι με τα τελευταία, που είναι και τα σχετικώς καινούργια στοιχεία της εκλογικής ανα-

ΓΙΚΗ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

του Μιχάλη Παπαγιαννάκη

τός να παραδοξολογεί όταν αφήνει, από επίσημα χείλη, να εννοηθεί ότι ο «συγγενικός» του χώρος είναι οι δυνάμεις του ΠΑΣΟΚ, η ηγεσία του οποίου όμως πρέπει να ηττηθεί κατά κράτος. Δεν υπάρχει όμως συμμετρία ανάμεσα στη θέση αυτή και την προαναφερθείσα αντίστοιχη θέση του ΠΑΣΟΚ. Γιατί ο Συνασπισμός επιδιώκει ή εν πάση περιπτώσει, πρέπει να επιδιώκει τη μακροχρόνια σύγκλιση με δυνάμεις που μπορούν να προκύψουν από θεμελιώδεις αλλαγές στο ΠΑΣΟΚ, άσχετα από μίαν άμεση λύση στο κυβερνητικό πρόβλημα, ενώ η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ με τις προσδιορισμένες αλλαγές μετά από μια υποθετική ήττα του Συνασπισμού επιδιώκει απλώς και μόνο την επιβίωσή της και καλύτερες θέσεις στην αντιπαράθεσή της με τη ΝΔ. Υπάρχει δηλαδή μια βασική διαφορά ανάμεσα τις δύο πολιτικές, στρατηγικού και προγραμματικού χαρακτήρα.

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ λοιπόν εκεί το παράδοξο του Συνασπισμού. Το παράδοξο βρίσκεται στο γεγονός ότι αυτή τη διαφορά, ο Συνασπισμός αντί να την αναδείξει, μάλλον έχει έντονες τάσεις να την παρασιωπά. Αφήνοντας καμιά φορά να νοηθεί ότι κι αυτός το μόνο που επιδιώκει είναι η άμεση λύση του κυβερνητικού προβλήματος. Έτσι, υποτιμά το προγραμματικό περιεχόμενο της πολιτικής και των χειρισμών του, προτιμά (π.χ. στο πρόσφατο εκλογικό πρόγραμμα) τους ευσεβείς πόθους από το «πώς» θα επιδιώξει την πραγματοποίησή τους (στο «πώς» όμως αναδεικνύεται η διαφορά, ο ρεαλισμός και η ριζοσπαστικότητα των θέσεων), εγκαταλείπει συγκεκριμένες θέσεις ή «στρογγυλεύει» άλλες, αγνοεί άλλες δυνατότητες (αναφέρομαι ανάκατα στους Ολυμπιακούς Αγώνες, στην πυρηνική ενέργεια, τα ΙΧ στην πόλη, την ενοποίηση των ασφαλιστικών ταμείων, στη φορολο-

γική ικανότητα της τοπικής αυτοδιοίκησης, στις συνταγματικές μεταρρυθμίσεις που αρχικά φαινόταν να προωθεί, στις σχέσεις Εκκλησίας και Κράτους, στο πρόγραμμα για την παιδεία, στο περιβάλλον...). Και παράλληλα οδηγείται κάπου κάπου, από την ίδια δυναμική σε εκδηλώσεις ανεξήγητης ενδοτικότητας απέναντι στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ και τις εκάστοτε διεκδικήσεις της. Και ασφαλώς αυτό το παράδοξο «παράγεται» υπό διαφορετικές, από εκείνες της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ, συνθήκες.

Η ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΗ, ορατή πια σε όλους, του υπαρκτού σοσιαλισμού και των επ' αυτού εδραζομένων πεποιθήσεων και βεβαιοτήτων δεν ευνοεί μακροχρόνιες στοχεύσεις και στρατεύσεις. Ωστόσο σ' αυτό το χώρο ευρίσκεται σήμερα η προδιάθεση και το λανθάνον δυναμικό ενός σημαντικού τμήματος των αριστερών δυνάμεων του μέλλοντος.

Μόλις κυκλοφόρησε

Άρης Παπάνθιμος

Αυριανισμός
το σημερινό πρόσωπο του φασισμού

Έκδόσεις Στιγμή
ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 91-93, ΑΘΗΝΑ 114 73
τηλ. 36.44.064

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ Η ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΗΣ

Κικῆς Δημουλά
ΧΑΙΡΕ ΠΟΤΕ
Α' Κρατικό Βραβείο Ποίησης 1988

ΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΙ

*

Κικῆς Δημουλά
ΕΠΙ ΤΑ ΙΧΝΗ
(1η Έκδοση 1963)

Κικῆς Δημουλά
ΤΟ ΛΙΓΟ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ
(1η Έκδοση 1971)

Κικῆς Δημουλά
ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΣΩΜΑ ΜΟΥ
(1η Έκδοση 1981)

ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΣΥΝ

Ο Συνασπισμός της Αριστεράς και της Προόδου δίνει τη δεύτερη εκλογική μάχη του. Από τη συγκρότησή του μέχρι τώρα μεσολάβησαν οι εκλογές του Ιουνίου, ο σχηματισμός της κυβέρνησης Τζαννετάκη και το έργο της περασμένης Βουλής. Για τις θέσεις του Συνασπισμού, το πρόγραμμα, το τρίμηνο που μεσολάβησε και τους στόχους της Αριστεράς σήμερα, το ΑΝΤΙ μίλησε με τέσσερις υποψήφιους του Συνασπισμού.

Τους πρώην υπουργούς στην κυβέρνηση Τζαννετάκη κ. Φ. Κουβέλη, Ν. Κωνσταντόπουλο και Θεοχ. Παπαμάργαρη και τον πρώην βουλευτή του Συνασπισμού στη Μαγνησία κ. Π. Σκοτινιώτη. Τις συνεντεύξεις με τους υποψήφιους του Συνασπισμού, που ακολουθούν, πήρε ο Γιάννης Φλώρος.

«Οικονομία και όροι ανάπτυξης που θα σέβονται τον άνθρωπο και τη φύση»

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΝΟΥ ΣΚΟΤΙΝΙΩΤΗ

υποψήφιου του «Συνασπισμού» στο νομό Μαγνησίας

«Θα αποτελούσε κοινοτυπία να επαναλάβουμε ότι τα σκάνδαλα δεν είναι παρά η κορυφή του παγόβουνου. Πολύ απλά θα λέγαμε, ότι έφεραν, με εκρηκτικό τρόπο, στην επιφάνεια την κρίση ενός μοντέλου διακυβέρνησης, που όλοι γνωρίσαμε και σίγουρα απευχόμαστε την επανάληψή του. Συμβολίζουν κατά παραστατικό και συνάμα τραγικό τρόπο, τη σήψη και την παρακμή του «παπανδρείσμου».

Ένα από τα πολλά νέα πρόσωπα της κοινοβουλευτικής ομάδας του Συνασπισμού στην περασμένη Βουλή ο 35χρονος Πάνος Σκοτινιώτης, που πρωτοεκλέχθηκε τον Ιούνιο, εξηγεί τη θέση της Αριστεράς για τα σκάνδαλα.

«Η Βουλή του Ιουνίου», συνεχίζει ο υποψήφιος βουλευτής του Συνασπισμού

στη Μαγνησία, «προχώρησε τη διαδικασία της κάθαρσης για την οποία πλέον το ειδικό Δικαστήριο είναι αρμόδιο».

«Αλλά για την Αριστερά», τονίζει «σκάνδαλο είναι η εξέλιξη ολόκληρου του βίου των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ. Σκάνδαλο είναι όταν επί οκτώ χρόνια κυριολεκτικά διασύρονται αξίες, έννοιες, ιδέες ό,τι πιο πολύτιμο έφερε η Αριστερά στην ελληνική κοινωνία. Σκάνδαλο είναι να καταρρακώνεις τους θεσμούς, να επιχειρείς μαζικό εκμαυλισμό της κοινωνίας, να τραυματίζεις βίαια τις ελπίδες και τις προσδοκίες εκατομμυρίων Ελλήνων πολιτών, να κλονίζεις την εμπιστοσύνη ευρύτατων τμημάτων της νεολαίας και του λαού προς την πολιτική να σπρώχνεις στο περιθώριο ζωντανές λαϊκές, ριζοσπαστικές δυνάμεις, να πρωτοδοτείς μέσα σε οκτώ μόλις χρόνια, τη συντηρητική παράταξη με δέκα εκατοστιαίες μονάδες».

Εισηγητής του Συνασπισμού στη Βουλή για το σκάνδαλο των υποκλοπών ο Π. Σκοτινιώτης υπογραμμίζει ότι η Αριστε-

ρά δεν περιορίζει, ούτε εξαντλεί την κριτική της προς το ΠΑΣΟΚ στο θέμα των σκανδάλων.

«Πώς χαρακτηρίζεται μια πολιτική που διπλασιάζει την ανεργία και εξαρθώνει την οικονομία; Ή πώς χαρακτηρίζεται μια κυβέρνηση που διχάζει τους εργαζόμενους και ταυτόχρονα γίνεται ομοτράπεζη με τα "νέα τζάκια" ή ακολουθεί τη μουσική διπλωματία, διώχνει συνεχώς τις βάσεις κι αυτές πεισματικά είναι εδω;» λέει για την πολιτική των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ.

«Ακόμη» καταλήγει, «κι αν δεν υπήρχαν τα γνωστά σκάνδαλα, θα αρκούσαν αυτά αλλά και άλλα "ων ουκ έστι αριθμός" για να συγκροτήσουν εκατό σκάνδαλα Κοσκωτά».

Με βάση την πείρα του παρελθόντος και τα προγράμματα των κομμάτων ποια τακτική διαμορφώνει τώρα ο Συνασπισμός στο θέμα των συμμαχιών, τον ρωτήσαμε.

«Η πολιτική πρέπει να βασίζεται στην πραγματικότητα. Με αυτή την έννοια δεν υπάρχουν μονόδρομοι και απόλυτα αξιώματα. Αυτό το θερμό πολιτικό καλοκαίρι, αποτέλεσε μια συγκλονιστική εμπειρία και ταυτόχρονα ένα ποιοτικό άλμα στην πολιτική σκέψη και στην πολιτική κουλτούρα της Αριστεράς. Αυτή, λοιπόν, η αδυσώπητη πραγματικότητα επιβεβαίωσε ότι δεν υπάρχουν μόνιμες συμμαχίες, αλλά μόνιμα κοινωνικά και ταξικά συμφέροντα». Και προσθέτει:

«Η Αριστερά έχει χρέος να μάθει —κι έχει σε πολύ μεγάλο βαθμό μάθει— να κάνει κάθε φορά εκείνες τις αναγκαίες τακτικές κινήσεις, που υπηρετούν πιο αποτελεσματικά τις στρατηγικές της επιδίωξης, την προοπτική της δημοκρατίας και σοσιαλιστικής αναγέννησης της πατρίδας μας».

Θεωρώντας ως άκαιρη και χωρίς πολύ νόημα τη συζήτηση για τα οποιαδήποτε μετεκλογικά σενάρια, αφού δημιουργός της «επόμενης μέρας» θα είναι τελικά ο ίδιος ο πολίτης και αυτός θα γράψει με την ψήφο του τον πρόλογο των όποιων μετεκλογικών εξελίξεων, ο κ. Π. Σκοτινιώτης συνοψίζει τον άμεσο πολιτικό στόχο του Συνασπισμού ως εξής:

● «Σχηματισμός μιας φερέγγυας και αξιόπιστης κυβέρνησης σε προοδευτική και αριστερή κατεύθυνση».

Αν όμως τα δεδομένα μείνουν ως έχουν;

«Νομίζω» απαντά «ότι είναι απόλυτα κατανοητό πως αν διατηρηθούν αναλλοίωτα τα σημερινά δεδομένα αυτή η κυβέρνηση δεν μπορεί να σχηματισθεί στις 6 Νοέμβρη». Και συνεχίζει:

«Στην περίπτωση αυτή ο Συνασπισμός θα ηγηθεί μιας μεγάλης πολιτικής αντιπαράθεσης από τις θέσεις μιας μαχόμενης, ισχυρής, ριζοσπαστικής αντιπολίτευσης, για τη γρήγορη ανασύνθεση του πολιτικού χάρτη, τη ριζική ανασυγκρότηση

του προοδευτικού χώρου, την απόκρουση των συντηρητικών επιλογών και τη διεύρυνση των κοινωνικών και των δημοκρατικών κατακτήσεων του λαού μας».

Ο Π. Σκοτινιώτης ανήκει στη «γενιά του αντιδικτατορικού αγώνα», στη «γενιά του Πολυτεχνείου». Στέλεχος του ΚΚΕ στο Βόλο μετά τη μεταπολίτευση τονίζει ότι η πρόταση του Συνασπισμού απευθύνεται σήμερα στο σύνολο της ελληνικής κοινωνίας, σ' όλο τον κόσμο της εργασίας και του πολιτισμού και στις ζωντανές προοδευτικές δυνάμεις του τόπου. «Στο χέρι μας είναι» λέει, «να ανατρέψουμε τους συσχετισμούς μεταξύ ΠΑΣΟΚ και Συνασπισμού, ώστε να απελευθερωθούν οι εξελίξεις στο ΠΑΣΟΚ και να διευκολυνθεί η συνεργασία του ευρύτερου προοδευτικού και αριστερού χώρου».

Με ποια αντίληψη όμως; «Πρέπει επιτέλους να γίνει σαφές ότι η συνεργασία των προοδευτικών δυνάμεων δεν μπορεί να γίνει με το βλέμμα στραμμένο προς τα πίσω». Επισημαίνοντας ότι η Αριστερά έχει συμβάλει καθοριστικά το τελευταίο διάστημα στην επανατοποθέτηση των ορίων ανάμεσα στο τι είναι προοδευτικό και τι συντηρητικό, τι είναι «δεξιά» και τι «αντιδεξιά» εξηγεί ότι:

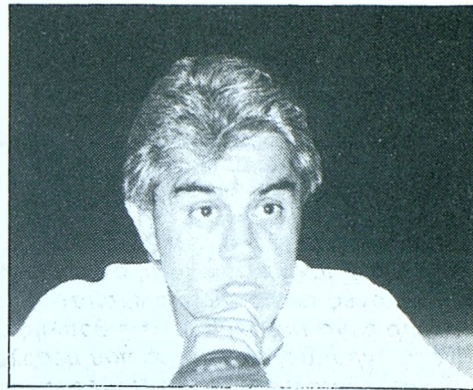
«Η Αριστερά δεν πρόκειται να εγκλωβιστεί στην απλουστευτική και σχηματική λογική του "εγγύτερου συγγενούς", που περιορίζει την εμβέλεια του αριστερού πολιτικού λόγου. Η Αριστερά πλέον έχει αποβάλλει οριστικά την ψυχολογία του "μουσαφίρη", χειραφετείται και με τη δική της χειραφέτηση φέρνει και τη χειραφέτηση ολόκληρης της ελληνικής κοινωνίας. Κατακτά καθημερινά τον αυτόνομο πολιτικό της ρόλο και διαμορφώνει τους όρους μιας ανοιχτής, έντιμης, σκληρής αντιπαράθεσης με τις δυνάμεις της συντήρησης, όχι με βάση τα φαντάσματα της μετεμφυλιακής Ελλάδας, αλλά με βάση τα προγράμματα τις ιδέες, τις αξίες, το παρόν».

Παρελθόν λοιπόν το δίλημμα "δεξιά - αντιδεξιά" και μαζί ο κάλπικος και νόθος αντιδεξισμός. Με ποια αντίληψη αντιμετωπίζει η Αριστερά το '90;

«Το πραγματικό δίλημμα που ορθώνεται μπροστά μας, δίλημμα που τίθεται ήδη σ' αυτές τις εκλογές, είναι το αν θα μπορούμε στις δεκαετίες του '90 με κυβερνήσεις συντηρητικές ή αν θα βγουν δυναμικά στο προσκήνιο οι κοινωνικές δυνάμεις της εργασίας και του πολιτισμού, διαμορφώνοντας μια νέα, φερέγγυα και αξιόπιστη προοδευτική πλειοψηφία».

«Η μεγάλη πρόκληση της Αριστεράς» καταλήγει ο Πάνος Σκοτινιώτης, «συνοψίζεται στο να αντιπαράθεσει στις δυνάμεις της συντηρητικής αναδιπλώσης τη δική της αντίληψη για το προοδευτικό, τη δική της αντίληψη για το αριστερό και κοινωνικά ωφέλιμο και προωθητικό εκσυγχρονισμό, το δικό της πραγματικό μοντέλο μιας οικονομίας και κοινωνικής ανάπτυξης που θα σεβεται τον άνθρωπο και τη φύση. Σε μια τέτοια κατεύθυνση, η Αριστερά θα αναζητήσει τις αναγκαίες προγραμματικές συγκλίσεις».

«Το μαζικό κίνημα πρέπει να γίνει ο μοχλός των εξελίξεων»

Ο Θ. Παπαμάργαρης —συν υπουργός Εργασίας— μιλά στην «Συνάντηση για τον Ελαιώνα» που οργάνωσε το ΑΝΤΙ, την Κυριακή 28/8/89.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΘΕΟΧΑΡΗ ΠΑΠΑΜΑΡΓΑΡΗ

υποψήφιου του «Συνασπισμού» στη Β' Αθηνών

«**Η** Αριστερά οφείλει να παρέμβει με ένα σύγχρονο λόγο στις κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις που διαμορφώνονται στη χώρα μας».

Ο Θεοχάρης Παπαμάργαρης υποψήφιος του Συνασπισμού στη Β' Αθηνών και στέλεχος του συνδικαλιστικού κινήματος υποστηρίζει ότι η Αριστερά μπορεί σήμερα να διαμορφώσει νέες προϋποθέσεις για τη βαθύτερη διασύνδεση της με τα κοινωνικά κινήματα. Το συνδικαλιστικό, το οικολογικό και τα κινήματα νεολαίας.

Από τα πρώτα στελέχη στο χώρο της ανεξάρτητης Αριστεράς που πήναν μέρος στη συγκρότηση του Συνασπισμού, μέλος τώρα της πολιτικής του Επιτροπής ο Θ. Παπαμάργαρης εξηγεί γιατί ο Συνασπισμός πρέπει να ριζεί το βάρος του στο μαζικό κίνημα:

«Η Αριστερά δεν μπορεί να εκφράσει απλά και μόνο έναν εκσυγχρονιστικό λόγο. Αυτό το κάνει σε ορισμένα επίπεδα και η ΝΔ, το κάνουν και τμήματα του ΠΑΣΟΚ. Ούτε πάλι αυτό που λέει η Αριστερά —και είναι σωστό— ότι η κατεύθυνσή της είναι ένας δημοκρατικός και προοδευτικός εκσυγχρονισμός μπορεί να αποκτήσει οντότητα εάν τυχόν δεν εκφράζει και τον στήριξουν».

«Για να γίνει πράξη», συνεχίζει ο πρώην υπουργός Εργασίας στην κυβέρνηση Τζαννετάκη, «ο πολιτικός λόγος και το πρόγραμμα του Συνασπισμού θα πρέπει η Αριστερά να πετύχει την αντιστοιχία του λόγου της με την έκφραση και τους αγώνες των μαζικών κινήματων, του συνδικαλιστικού, του οικολογικού, του νεολαϊστικού».

Αναφέρεσε, τον ρωτάμε και σε μια επανατοποθέτηση της Αριστεράς απέναν-

τι στις εξελίξεις που διαμορφώνονται και τις κοινωνικές ανακατατάξεις;

«Φυσικά. Η ανανέωση και ο εκσυγχρονισμός του πολιτικού λόγου της Αριστεράς θα πρέπει να παρακολουθεί και τις αντίστοιχες διεργασίες μέσα στα μαζικά κινήματα για να μπορέσει η Αριστερά να αποτελέσει την πολιτική έκφραση με την πιο πλατιά έννοια του όρου των κοινωνικών δυνάμεων που στοχεύει να εκφράσει».

«Όλα δείχνουν ότι την "επόμενη των εκλογών", σε περίπτωση αυτοδυναμίας της ΝΔ, θα αντιμετωπίσουμε την εφαρμογή ενός φιλελεύθερου προγράμματος. Πώς όμως αντιμετωπίζετε μια τέτοια προοπτική»;

«Εμείς έχουμε εξηγήσει γιατί είναι θετικό να μην υπάρχει αυτοδυναμία κανενός. Αν υποθέσουμε όμως ότι η έκβαση του εκλογικού αποτελέσματος είναι ταύτοια που θα δίνει πιθανά μια οριακή αυτοδυναμία τότε τα πράγματα δεν θα είναι τόσο "ρόδινα" για τη ΝΔ. Ήδη από τώρα παρατηρούμε κάποια στοιχεία στρωφής στο πρόγραμμά της. Ο κ. Μητσοτάκης δηλώνει π.χ. ότι η ΑΤΑ θα διατηρηθεί. Αν υποθέσουμε όμως ότι θα επιμείνει στο νεοφιλελεύθερο πρόγραμμά του θα δημιουργηθούν οξύνσεις και εντάσεις και φυσικά το μαζικό κίνημα και οι εργαζόμενοι θα αντιδράσουν. Η Αριστερά δεν θα παραμείνει ουδέτερη. Είναι από τώρα αντίθετη σε μια τέτοια προοπτική και θα την αρνηθεί και μετά».

Οι εμπειρίες όμως του παρελθόντος και από το ΠΑΣΟΚ και από τη ΝΔ με τις κρατικές παρεμβάσεις στο συνδικαλιστικό κίνημα δεν επέτρεψαν την αυτόνομη ανάπτυξη του. Ο Θ. Παπαμάργαρης εκτιμά ότι οι εξελίξεις που υπήρξαν μετά το 25ο συνέδριο της ΓΣΕΕ δεν μπορούν να ανατραπούν. Και εξηγεί:

«Το τελευταίο διάστημα είχαμε ορισμένες σημαντικές εξελίξεις που θα φανούν μετά τις εκλογές της 5ης Νοεμβρίου πιο καθαρά και πιο έντονα. Το 25ο συνέδριο της ΓΣΕΕ είναι μια από αυτές

με την έννοια ότι έδωσε για πρώτη φορά στα τελευταία 50 χρόνια μια γνήσια εκπροσώπηση των εργαζόμενων σε επίπεδο κορυφαίας οργάνωσης. Αλλά και στο τρίμηνο της κυβέρνησης Τζαννετάκη διαμορφώθηκαν στοιχεία που επιτρέπουν στο συνδικαλιστικό κίνημα να αντιμετωπίσει με καλύτερους όρους την κατάσταση μετά τις εκλογές».

«Ο Συνασπισμός, λέει ο τώως υπουργός, εκτός από την προσπάθεια να διατηρηθεί το εισόδημα και το βιοτικό επίπεδο των εργαζομένων στο κακό σημείο που το βρήκε η κυβέρνηση Τζαννετάκη στις 2 Ιουλίου χρεώνεται και με τη θετική παρέμβαση στον εργασιακό χώρο με την έννοια ότι έγιναν ορισμένα πράγματα που λειτουργούν υπέρ του συνδικαλιστικού κινήματος».

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αναφέρει την προσπάθεια αποκρατικοποίησης του συνδικαλισμού. «Ουσιαστικά» υπογραμμίζει ο κ. Παπαμάργαρης, «καταργήσαμε το μυστικό κονδύλιο του 8%. Με αυτό ο εκάστοτε υπουργός Εργασίας διανέμοντας κατά την κρίση του στις συνδικαλιστικές οργανώσεις εκατοντάδες εκατομμύρια επηρέαζε τους συσχετισμούς και φυσικά είχε ένα μόνιμο όπλο για να παρεμβαίνει υπέρ της κυβερνητικής πολιτικής. Το κονδύλι αυτό τώρα θα το διαχειρίζεται αντιπροσωπευτική διαπαραταξιακή επιτροπή της ΓΣΕΕ μέχρις ότου οριστικά θεσμοθετηθεί η κατάργησή του και ενσωματωθεί στους πόρους διαχείρισης της Εργατικής Εστίας με συνθήκες διαφάνειας».

Και συνεχίζει:

«Προχωρήσαμε στη δημόσια διατύπωση κάποιων προσχεδίων νόμων τα οποία όλα σχετίζονται με σοβαρά ζητήματα εκδημοκρατισμού του συνδικαλιστικού κινήματος και των εργασιακών σχέσεων».

Αναφέροντας ενδεικτικά την τροποποίηση του άρθρου 69 του Αστικού Κώδικα δηλαδή ενός βασικού μηχανισμού που επέτρεπε την παρέμβαση των εκάστοτε κυβερνήσεων μέσω της Δικαστικής εξουσίας με το διορισμό διοικήσεων, την κατάργηση του Ταμείου των Εργατικών Στελεχών, μια πηγή διαφθοράς για το συνδικαλιστικό κίνημα, το προσχέδιο νόμου για την αιτιολογημένη απόλυση, για τη βελτίωση των συνθηκών υγιεινής και ασφάλειας, για τη διευρυνση του ρόλου των συμβουλίων των εργαζομένων, ο Θ. Παπαμάργαρης υπογραμμίζει ότι αυτά «είναι άξονες που αναπόφευκτα θα προβάλλει το συνδικαλιστικό κίνημα και ότι είναι πάρα πολύ δύσκολο για την οποιαδήποτε κυβέρνηση μετά τις 5/11 να προσπαθήσει να γυρίσει τα πράγματα πίσω».

Και εδώ σημειώνεται ότι θα πρέπει να πάρουμε υπόψη και τις διαδικασίες που γίνονται τελευταία στο συνδικαλιστικό κίνημα. Διαδικασίες που του επιτρέπουν να ξεφύγει από μια πρακτική γενικόλογων διακηρύξεων ή αφορισμών. «Παρατηρούμε ότι το συνδικαλιστικό κίνημα κρατάει τις ταξικές και ιδεολογικές θέσεις του, αλλά ταυτόχρονα συνειδητοποιεί ότι για να μπορέσει να παρέμβει υ-

πέρ των συμφερόντων των εργαζομένων στις δύσκολες και πολύπλοκες συνθήκες που διαμορφώνονται πρέπει πια να συγκεκριμενοποιήσει τις προτάσεις, τις θέσεις και την παρέμβασή του».

Πρόκειται δηλαδή για ένα μονόδρομο; «Ναι έχουν γίνει τον τελευταίο καιρό βήματα. Η ταχύτητα που θα πορευθεί το συνδικαλιστικό κίνημα θα είναι συνάρτηση και των γενικότερων πολιτικών εξελίξεων, αλλά πισωγύρισμα δεν μπορεί να γίνει». Και προσθέτει εδώ μια πράγματι τολμηρή πρόβλεψη όπως τη χαρακτηρίζει:

«Αν πάμε προς τα πίσω η όποια κυβέρνηση θα συναντήσει την καθολική αντίδραση. Ακόμα και της ΔΑΚΕ αν η ΝΔ βρεθεί στην κυβέρνηση. Διότι η ΔΑΚΕ σε μια

σειρά χώρων, και στη ΓΣΕΕ και αλλού, ταυτίζεται με όσα περιέγραφα σχηματικά πριν και είναι ομόφωνες θέσεις της ΓΣΕΕ. Πιστεύω ότι θα είναι πολύ δύσκολο να αρθρώσει αύριο έναν άλλο λόγο ή να προσπαθήσει να επαναλάβει έναν ρόλο που διαδραμάτισε η ΠΑΣΚΕ σαν μοχλός και βραχίονας καταστολής και έκφραση της κυβερνητικής πολιτικής, διότι έτσι θα χάσει τα όποια ερείσματα έχει σε αυτούς τους χώρους η ιδεολογικο-πολιτική έκφραση της ΝΔ στο συνδικαλισμό».

Η όποια κυβέρνηση, καταλήγει ο Θ. Παπαμάργαρης είναι υποχρεωμένη σήμερα να συνδιαλαγει με ένα ενιαίο συνδικαλιστικό κίνημα και συνεπώς δεν μπορεί καμιά κυβέρνηση να προχωρήσει χωρίς να συνομιλήσει μαζί του.

«Μπήκαμε στον αστερισμό των κυβερνήσεων συνεργασίας»

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΦΩΤΗ ΚΟΥΒΕΛΗ

υποψήφιου του «Συνασπισμού» στη Β' Αθηνών

Είναι ένα νέο πρόσωπο στο συνδυασμό του Συνασπισμού στη Β' Αθηνών. Ο Φώτης Κουβέλης υπουργός Δικαιοσύνης στην κυβέρνηση Τζαννετάκη και πρώην πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθήνας όταν του ζητήσαμε μια αποτίμηση της πολιτικής του Συνασπισμού ήταν σαφής και σύντομος:

«Ο Συνασπισμός είναι μια τομή στα πολιτικά πράγματα της χώρας. Εξασφαλίζει», τόνισε, «κάθε μέρα περισσότερα στοιχεία που ενοποιούν το λόγο των δυνάμεων και τον συγκροτούν, η δε κομβική πρακτική που ακολούθησε ιδιαίτερα αυτό το κρίσιμο διάστημα των τριών τελευταίων μηνών πιστεύω ότι καταγράφεται ως μία πάρα πολύ σημαντική υπόθεση και για το παρόν και για το μέλλον και αναμφισβήτητα θα εκτιμηθεί όχι από κάποιον ιστορικό, αλλά από τους Έλληνες πολίτες που θα βρεθούν μπροστά σε

νέες καταστάσεις γιατί το '92 όπως και το 2000 είναι σχεδόν πραγματικότητα».

Τι κατάφερε λοιπόν ο Συνασπισμός; «Ο Συνασπισμός με τη συγκεκριμένη πολιτική του πρακτική κατάφερε να προσδιορίσει με σαφήνεια πολιτικά την αποψη του ότι οι διαχωριστικές γραμμές δεν μπορούν να έχουν αφητηρίες τις λογικές και τις αντιπαραθέσεις του 1948. Κατάφερε με αυτή την πολιτική του πρακτική να ξεπεράσει συνδρομα και νομίζω να οριοθετήσει τις διαχωριστικές γραμμές στη βάση των πραγματικών προβλημάτων».

Εμείς είπαμε σε χίλιους τόνους και μέσα και έξω από τη Βουλή ότι οι όποιες ιδεολογικές διαφορές, οι πολιτικές αντιπαλοότητες, τα διαφορετικά οράματα, κοινωνικές, ταξικές και διαστρωματικές αντιθέσεις πρέπει να έχουν σχέση με την ουσία των προβλημάτων».

Ο κ. Κουβέλης αναφερόμενος στις σχέσεις του ΠΑΣΟΚ με την Αριστερά αλλά και στις προοπτικές των συνεργασιών θεωρεί ότι «το ΠΑΣΟΚ μπαίνει σε μια φοβερή δοκιμασία και του δικού του επανα-

προσδιορισμού και του προσδιορισμού απέναντι στην Αριστερά. Το πρόβλημα αυτό για το ΠΑΣΟΚ θα τεθεί εκ των πραγμάτων αμέσως μετά τις εκλογές και μάλιστα δυναμικά». «Συνεπώς» λέει ο κ. Κουβέλης «επειδή έχουμε μπει πια αποφασιστικά στη λογική —στον αστερισμό θα 'λεγα— των κυβερνήσεων συνεργασίας —ακόμη και ο κ. Μητσοτάκης που προβάλλει το αυτοδύναμο διαρρηγνύει την ενότητα του λόγου του λέγοντας ότι και η πλειοψηφία και η αυτοδυναμία χρειάζονται συναινέσεις, και αυτή είναι μία υποχώρηση και μία καλυμμένη αναφορά στην ανάγκη συνεργασίας— το ΠΑΣΟΚ σ' αυτή την πορεία πρέπει να μιλήσει καθαρά για τις σχέσεις του με την Αριστερά, όπως και η Αριστερά για τις σχέσεις της με το ΠΑΣΟΚ».

Σε αυτό το θέμα τον ρωτάμε: οι θέσεις της Αριστεράς έχουν αποσαφηνισθεί;

«Εγώ θεωρώ ότι είναι πάρα πολύ σωστό αυτό που λέμε στο πρόγραμμά μας», λέει ο κ. Κουβέλης, «ότι η όποια μετεκλογική συνεργασία για τη διαμόρφωση μιας κυβέρνησης συνεργασίας πρέπει να ακουμπάει σε δύο βασικούς όρους». Και εξηγεί:

«Στην προγραμματική συμφωνία με συγκεκριμένες δεσμεύσεις για την υλοποίηση της κυβερνητικής συνεργασίας που θα διασφαλίζει προοδευτικές λύσεις για τη χώρα: Η προγραμματική αυτή συμφωνία δεν μπορεί να αφήνει απέξω τα προβλήματα της οικονομίας, βέβαια από μια σκοπιά νέου τύπου ανάπτυξης, δεν μπορεί να αφήνει απέξω ζητήματα μιας εξωτερικής πολιτικής ανεξάρτητης, όπου το ανεξάρτητο θα πρέπει και αυτό να καθορισθεί με ακρίβεια τι εννοούμε, δεν μπορεί να αφήνει απέξω ένα σημαντικό θέμα για την Αριστερά που είναι η εξασφάλιση του εισοδήματος των εργαζομένων».

«Θεωρώ» προσθέτει ο κ. Κουβέλης «ότι είναι πολύ σωστό αυτό που λέει ο Συνασπισμός ότι στα πλαίσια μιας προγραμματικής συμφωνίας δεν μπορείς να λησμονείς το τεράστιο πρόβλημα του εκδημοκρατισμού και του σεβασμού των θεσμών». «Και εδώ» συνεχίζει, «το ΠΑΣΟΚ έχει μια αδυναμία. Με την πολιτική του πρακτική έδειξε ότι είναι τουλάχιστον εκτεθειμένο σε πολλές περιπτώσεις σεβασμού της λειτουργίας των θεσμών. Θα έλεγα ακόμη ότι σε αυτή τη συμφωνία υπάρχει και το θέμα της οικολογίας, που έχει τεράστιες διαστάσεις, είναι ένα βαθύτατο πολιτικό ζήτημα για το οποίο η Αριστερά πρέπει να έχει περισσότερο εξειδικευμένο λόγο».

Αναπαλλοτρίωτη θέση και όρο για την κυβέρνηση της συνεργασίας θεωρεί τον δεύτερο όρο ο κ. Κουβέλης που είναι «η φερέγγυα πολιτική έκφραση των κομμάτων με τα οποία η Αριστερά θα συνεργαστεί».

Και εδώ υπάρχει ένα ζήτημα τονίζει. «Ένα ζήτημα που δεν προσωποποιεί τα πράγματα». Το θέμα εξηγεί «δεν είναι αν θα πας να συνεργαστείς με τη συγκεκριμένη ηγεσία που θα αναδείξουν οι διαδικασίες του ίδιου του ΠΑΣΟΚ. Το θέμα είναι εάν εσύ μπορείς πια να διεκδικείς τη δική σου φερεγγυότητα όταν έχεις με συγκεκριμένο τρόπο προσδιορίσει το πώς αντιλαμβάνεται την εγγύηση στην έκφραση των άλλων πολιτικών δυνάμεων. Και θα αποτελέσει και ένα βασανιστικό στοιχείο και για την Αριστερά».

Η συνεργασία με τη ΝΔ; «Εγώ θεωρώ ψευτοδileμμα το τι θα κάνεις με τη ΝΔ με την έννοια ότι είναι διαμετρικά αντίθετα τα προγράμματα. Η ΝΔ αν θελήσει να συμφωνήσει μαζί σου προγραμματικά, σημαίνει ότι μεταβάλλει χαρακτήρα. Και κάτι τέτοιο για τη Δεξιά νομίζω ότι θα σημαίνει πολλά, αναφορικά και με τις αναμενόμενες ανακατατάξεις και στο χώρο αυτό. Και εκεί παρά την φαινομενική ενότητα και συνοχή υπάρχουν στοιχεία διεργασιών. Υπάρχουν δηλαδή οι συντηρητικοί θύλακες και οι δυνάμεις που κινούνται προς εκσυγχρονιστικές κατευθύνσεις. Βέβαια, τώρα, τους συνέχει η αγωνία του εκλογικού αποτελέσματος, αλλά αυτό δεν μπορεί να ακυρώσει τις υφιστάμενες διεργασίες. Πιστεύω μάλιστα ότι οι διεργασίες αυτές ενισχύθηκαν και με τον τρόπο που προέκυψε και στηρίχθηκε η κυβέρνηση Τζαννετάκη».

Θέσσει πριν ορισμένους όρους για την κυβέρνηση συνεργασίας αλλά και αναφερθήκατε σε εξελίξεις στο χώρο του ΠΑΣΟΚ. Παρατηρείται όμως προεκλογικά έξαρση του αντιαριστερού λόγου του και κυριαρχία μιας επιχειρηματολογίας συγγενούς ή ταυτόσημης με τον «αυριανισμό»; «Δεν είναι μόνο η επικυριαρχία του προεκλογικού άγχους που οδηγεί το ΠΑΣΟΚ σε τέτοιες ενέργειες. Νομίζω ότι ο τρόπος με τον οποίο απευθύνθηκε όλα αυτά τα χρόνια στον κόσμο, η συνθηματολογία, η πρακτική, η αντιμετώπιση του πολιτικού αντιπάλου, η αντιμετώπιση των εν δυνάμει συμμάχων που όταν διαφώνουσαν ήταν στόχος —όπως είναι τώρα ο Συνασπισμός ο οποίος διαφωνεί με συγκεκριμένο και ορισμένο τρόπο με το ΠΑΣΟΚ— έχουν διαμορφώσει μια άλλη αντίληψη σε ένα τμήμα της βάσης του ΠΑΣΟΚ, που κάθε φορά εκφράζεται με έναν συγκεκριμένο τρόπο. Και αυτό είναι επικίνδυνο».

Και εξηγεί ο κ. Κουβέλης γιατί: «Είναι επικίνδυνο, διότι ένα επαναπροσδιορισμό του ΠΑΣΟΚ θα δυσκολευθεί σημαντικά απ' αυτά τα μεγέθη που διαμορφώθηκαν με ευθύνη του ΠΑΣΟΚ μέσα στη βάση του. Βέβαια υπάρχουν οι δυνάμεις στο ΠΑΣΟΚ που αμφισβητούν αυτή την συμπεριφορά θα έχουν όμως να αντιμετωπίσουν βουνό τις δυσκολίες γιατί αυ-

τά τα μεγέθη, αυτοί οι θύλακες που έχουν οργανωθεί πια μέσα στο ΠΑΣΟΚ φοβούμαι ότι θα κρατούν ισχυρά τη διεκδυσία προς τη μια μεριά. Προς εκείνη που δεν επιτρέπει εύκολους και σημαντικούς επαναπροσδιορισμούς».

Πώς σχολιαζετε την περίπτωση της «Εξόρμησης» και την αήθη το λιγότερο επιθεσή της στο πρόσωπο του Λ. Κύρκου; «Δεν είναι ότι πλήττεται το πρόσωπο του Λ. Κύρκου, ο οποίος στο κάτω-κάτω με μια ζωή ολόκληρη και μια συμπεριφορά ετών δεν έχει ανάγκη κάποιας συγκεκριμένης προστασίας ή υπεράσπισης, αλλά η επιλογή να πληγεί και μάλιστα με τέτοιο τρόπο, με τέτοιους χαρακτηρισμούς το πρόσωπο του γραμματέα του Συνασπισμού νομίζω ότι πρέπει να μας ανησυχεί». Και τονίζει ο κ. Κουβέλης:

«Να μας ανησυχεί διότι τραυματίζει τον πολιτικό ιστό της χώρας, και γιατί εγκαθίστανται τέτοια στοιχεία στην πολιτική αντιπαράθεση. Και πρέπει να μας ανησυχήσει συνολικότερα. Οι εκλογές τελειώνουν στις 5 Νοεμβρίου, αλλά κάποια πράγματα διαμορφώνουν αποτελέσματα που υπερβαίνουν την 5η Νοεμβρίου. Και εδώ δεν αρκεί μόνο ο καταγγελτικός λόγος στελεχών του ΕΓ του ΠΑΣΟΚ ή του Γραφείου Τύπου. Χρειάζεται μια συνολική πολιτική πρακτική από την πλευρά του ΠΑΣΟΚ και δεν την βλέπουμε». Και καταλήγει με ορισμένες παρατηρήσεις για τη διγλωσσία του ΠΑΣΟΚ ο κ. Κουβέλης:

«Εδώ θα μιλήσουμε για τη διάσταση πολιτικού λόγου και πολιτικής πρακτικής που συνοδεύει το ΠΑΣΟΚ σε σειρά θεμάτων, και έχει πλήξει την πολιτική ζωή του τόπου. Η διγλωσσία αυτή διατηρείται. Και στη συγκεκριμένη περίπτωση από τη μια έχουμε έναν καταγγελτικό λόγο στελεχών και από την άλλη μια πρακτική που συνεχίζεται τόσο από το κομματικό όργανο, όσο και από εφημερίδες που διεκδικούν μια αυθεντική εκπροσώπηση των απόψεων του ΠΑΣΟΚ».

Από αυτή την άποψη κυριαρχείται το ΠΑΣΟΚ σήμερα; λέει ο κ. Κουβέλης. «Και έχει θυσιάσει τα πάντα στις βραχυπρόθεσμες λογικές. Αλλά έτσι υποθηκεύει και δικά του στοιχεία, αλλά και ταυτόχρονα ζητήματα που αφορούν συνολικότερα στην πολιτική ζωή του τόπου. Και έχει μεγάλη ευθύνη το ΠΑΣΟΚ».

Η Αριστερά, υποστηρίζει ο Φ. Κουβέλης, που εκτός από μέλος της Πολιτικής Επιτροπής του Συνασπισμού είναι και μέλος του ΕΓ της ΕΑΡ, αναφέρεται και πρέπει να απευθύνεται σε ένα διευρυμένο πολιτικό ακροατήριο.

«Νομίζω ότι πρέπει να εξασφαλιστεί μια ουσιαστική επιθετικότητα ο λόγος του Συνασπισμού διότι δεν πρέπει να απολογείται. Ακριβώς γιατί αυτό που έπραξε ήταν αντίστοιχο προς μια δημο-

κρατική αξίωση να υπάρξει κάθαρση και να προωθηθούν και ρυθμίσεις δημοκρατικού χαρακτήρα». και καταλήγει για την επιλογή στήριξης της κυβέρνησης Τζαννετάκη.

«Η Αριστερά απέδειξε ότι έχει ρεαλισμό, ότι μπορεί με σύγχρονο λόγο να απευθύνεται στους πολίτες, ότι θέλει να κινείται μακριά από σύνδρομα, από ψευδεπίγραφες —ας το ξαναπούμε— διαχωριστικές γραμμές, και όλα αυτά είναι θετικά που επιτρέπουν, θα 'λεγα επιβάλ-

λουν στο Συνασπισμό να μιλάει με έναν λόγο επιθετικό. Είναι όμως γεγονός ότι κάποιοι ξαφνιάστηκαν, που έχουν συνήθεισε σε παραδοσιακές φόρμες συμπεριφοράς της Αριστεράς, αλλά όλα αυτά κάθε μέρα όλο και περισσότερο αφομοιώνονται μέσα από μια νηφαλιότερη πολιτική σκέψη που εγώ είμαι βέβαιος ότι ο Έλληνας πολίτης εξασφαλίζει και κάθε μέρα θα εξασφαλίζει περισσότερο...»

Μη αξιοποίηση εκείνου του εκλογικού αποτελέσματος και αχρήστευση του με την άμεση προσφυγή σε εκλογές και την αδυναμία κυβερνητικής λύσης θα συντελούσε στην επανάληψη των ιδίων αρνητικών φαινομένων και στην επιβολή της λανθασμένης άποψης για την πολιτική αναποτελεσματικότητα κάθε τακτικής που επιδιώκει αντιπροσωπευτικά αποτελέσματα και μη μονοκομματικές επιλογές.

Η κυβερνητική λύση Τζαννετάκη διαμόρφωσε τη δυνατότητα απομάκρυνσης από το αδιέξοδο, που φαινόταν να επέρχεται, και εξέλιξης των καινούργιων πολιτικών συνθηκών που είχαν πια προκύψει».

Με ποιο τρόπο;

«Η κυβερνητική λύση Τζαννετάκη εξασφάλισε τη ζωή της Βουλής και την ενεργοποίηση των διαδικασιών για την έρευνα περί της ευθύνης των υπουργών του ΠΑΣΟΚ. Οι διαδικασίες αυτές, με την ευθύνη της Βουλής κινήθηκαν όπως ορίζει το Σύνταγμα και οι Νόμοι και ολοκληρώθηκαν, έτσι ώστε να μην παραγραφεί το δικαίωμα της Βουλής για την άσκηση της δίωξης. Όλα τα άλλα ζητήματα είναι της αρμοδιότητας του Ειδικού Δικαστηρίου. Ψηφίστηκαν εκείνα τα νομοθετήματα, για τα οποία στις προγραμματικές δηλώσεις υπήρξαν σχετικές ανακοινώσεις».

«Έτσι κατοχυρώθηκε ο έλεγχος της Βουλής σε θέματα διοίκησης και διαχείρισης του δημοσίου τομέα, ολοκληρώθηκε η άρση των συνεπειών του εμφυλίου, προωθήθηκε η θεσμική εγγύηση της ανεξαρτησίας των δικαστών, εξασφαλίστηκε ο έλεγχος των μέσων μαζικής ενημέρωσης από το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης. Κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει την αναγκαιότητα και τη χρησιμότητα αυτών των ρυθμίσεων. Άλλωστε, γι' αυτό και ψηφίστηκαν σχεδόν όλα, ομόφωνα. Γεγονός που αποκαλύπτει την έλλειψη πολιτικής θέλησης των προηγούμενων κυβερνήσεων».

«Η Αριστερά, καταλήγει ο Νίκος Κωνσταντόπουλος, κατάκτησε την αναγνώριση πλατιών στρωμάτων του λαού με την υπευθυνότητα που πολιτεύτηκε. Στηρίχτηκε η αξιοπιστία και η δεσμευτικότητα των πολιτικών στόχων του εκλογικού αγώνα».

Τα πραγματικά προβλήματα, που προκύψανε, αντιμετωπίστηκαν με ειλικρινή διαλογική διάθεση. Δεν κρύφτηκαν οι διαφωνίες, δεν ωραιοποιήθηκαν οι κοινές αποφάσεις».

Το ΠΑΣΟΚ στην προεκλογική εκστρατεία εμφανίζεται σύμφωνα με κοινές εκτιμήσεις του συνόλου σχεδόν των πολιτικών παρατηρητών με διπλή γλώσσα. Από τη μια προωθεί την «Δημοκρατική Συμπράταξη» προτείνοντας και στην Αριστερά συμμαχία και από την άλλη υιοθετεί τον αντιαριστερό αγώνα κατηγορώντας το Συνασπισμό ως «δεκανίκι της ΝΔ», όπως χαρακτηριστικά ανέφερε και ο Ανδρέας Παπανδρέου. Πώς αντιμετωπίζει ο Συνασπισμός σήμερα το ΠΑΣΟΚ και το μονομέτωπο ουσιαστικό αγώνα

«Η Αριστερά κατάκτησε την αναγνώριση του λαού»

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

υποψήφιου του «Συνασπισμού» στο ψηφοδέλτιο Επικρατείας

Υπουργός Εσωτερικών στην κυβέρνηση Τζαννετάκη ο **Νίκος Κωνσταντόπουλος** είναι υποψήφιος του Συνασπισμού στη λίστα του ψηφοδελτίου Επικρατείας στη δεύτερη θέση. Προέρχεται από τη γενιά των προδικτατορικών αγώνων του 114 και του 15% όπου διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο από τις τάξεις της ΕΔΗΝ και της δημοκρατικής ΕΦΕΕ. Στέλεχος της «Δημοκρατικής Άμυνας» στη διάρκεια της δικτατορίας διεγράφη από το ΠΑΣΟΚ μαζί με τον καθηγητή Σ. Καράγιωργα και τα άλλα στελέχη της «Δ.Α.». Από τότε μέχρι τη συγκρότηση του Συνασπισμού παρέμεινε μαχητής στο χώρο της ανεξάρτητης Αριστεράς συμμετέχοντας στη «Σοσιαλιστική Πορεία», στη «Συμμαχία» και κατόπιν σε όλες τις πρωτοβουλίες ενότητας και διαλόγου στο χώρο της Αριστεράς.

«Στην πολιτική ζωή του τόπου δεσπόζουν τα πραγματικά προβλήματα, που εξακολουθητικά προκύπτουν από τη στραβή λειτουργία των θεσμών, την αυταρχική και με κομματικά κριτήρια άσκη-

ση της κυβερνητικής εξουσίας, την αχρηστική διαχείριση του δημοσίου συμφέροντος και την συντηρητική ή αντιλαϊκή αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών αναγκών, που αποκτούν σύνθετο περιεχόμενο και εξουθενωτική ένταση» υπογραμμίζει ο κ. Κωνσταντόπουλος για να πει στη συνέχεια τα εξής σε σχετική ερώτησή μας για την κυβέρνηση Τζαννετάκη και τη στάση του Συνασπισμού.

«Οι εκλογές του Ιουνίου έγιναν σε μιαν περίοδο εξάρσης όλων των προηγούμενων καταστάσεων».

Η αντιμετώπιση αυτού του φάσματος των προβλημάτων και η άρση του όλου πλέγματος των αρνητικών καταστάσεων που καθήλωσαν την πολιτική πραγματικότητα του βίου, διαπιστώθηκε ότι δεν μπορεί να γίνει με όρους συμπεριφοράς μονοκομματικής επιβολής ή μεθόδους λειτουργίας αυτοδύναμων κυβερνήσεων. Γιατί αυτοί οι όροι και οι μέθοδοι αναπαράγουν και τις αιτίες και τις συνέπειες των προβλημάτων και οδηγούν σε πολιτικό φαύλο κύκλο.

Το εκλογικό αποτέλεσμα του Ιουνίου αποτέλεσε μιαν πρώτη πολιτική έκφραση των διαπιστώσεων της ελληνικής κοινωνίας για την ευθύνη των μονοκομματικών κυβερνήσεων και της λογικής της παραταξιακής επικράτησης στη διαιώνιση και αναπαραγωγή των προβλημάτων της.

του Ανδρέα Παπανδρέου;

«Η όλη πολιτική συμπεριφορά του Ανδρέα Παπανδρέου χαρακτηρίζεται από αυτό το σύνδρομο διχασμού έναντι της Αριστεράς. Από τη μια εκμετάλλευση της αγωνίας και της λαχτάρας του κόσμου για προοδευτικές προοπτικές και από την άλλη αντικομμουνιστική και αντιαριστερή τακτική, με πολιτικές θέσεις που αναδιατάσσουν συστήματα συμπεριόντων και συσπειρώσεις προσώπων για να επιβληθούν εξουσιαστικά στην ελληνική κοινωνία. Από τη μια πολιτική υποθήκευση με δημαγωγική πλειοδοσία στις θέσεις που στηρίζουν κοινωνικούς αγώνες και κατακτήθηκαν με βύρους και από την άλλη ακύρωση του περιεχομένου τους και διασυρμός της αξιοπιστίας τους. Τακτική όχι τυχαία ούτε εύκολη που επεδίωξε τη δημιουργία ψευδούς συνείδησης σε μεγάλα στρώματα της ελληνικής κοινωνίας, για να τη χειριστεί στη συνέχεια κατά τις προδιαγραφές όχι μονάχα του προσωπικού του ρόλου, αλλά ευρύτερων πολιτικών στοχεύσεων».

«Η Αριστερά, προσθέτει ο κ. Κωνσταντόπουλος, που υπάρχει πριν την ανακάλυψη ο κ. Παπανδρέου, δεν προσφέρεται σήμερα, για να λύσει σε βύρος τις αντιφάσεις του ο Ανδρέας Παπανδρέου ούτε για να λυτρώσει τα διλήμματα της νοοτροπίας του. Δόθηκε στον κ. Παπανδρέου και πολιτική ανοχή και πίστωση χρόνου, αλλά δεν κατάφερε να απαλλαγεί από τα «ελαττώματα των αρετών του». Σήμερα είναι φανερό πια πως η στρατηγική και τακτική επιδίωξη του αρχηγού του ΠΑΣΟΚ δεν είναι η δημιουργία και στήριξη των πολιτικών και κοινωνικών προϋποθέσεων της άλλης δημοκρατικής προοπτικής. Έχει άλλωστε, αποκαλυφθεί ο «παπανδρεϊσμός» ως μια κακέκτυπη έκδοση αντιδραστικού λαϊκισμού, που προκάλεσε οργανικές βλάβες στην πολιτική και κοινωνική συμπεριφορά του πολίτη οπαδού του». Και καταλήγει: «Προέχει η απομάκρυνση από το πρότυπο και τους εθισμούς της τακτικής του κ. Παπανδρέου, η αποκάλυψη της πραγματικής ταυτότητας της πολιτικής

του, η μη παρακολούθηση της νοοτροπίας του, που θέλει να επιφυλάσσει στον ελληνικό λαό και το κόμμα του τα ατομικά του καπρίτσια ως πολιτικά γεγονότα».

Ορισμένοι, όπως π.χ. ο κ. Γεράσιμος Αρσένης και Αντώνης Μπριλλάκης, από διαφορετικές θέσεις ο καθένας, εκτιμούν ότι η Αριστερά προσεγγίζει με λαθεμένο τρόπο την ανανέωση του σοσιαλιστικού χώρου. Η δική σας γνώμη για το σοσιαλιστικό χώρο ποια είναι;

«Οι "πολιτικοί χώροι", αν χρησιμοποιηθεί αυτός ο αδόκιμος όρος, δεν διαμορφώνονται ούτε λειτουργούν χωρίς κοινωνική αντιστοιχία και προοπτική προς υπαρκτές ανάγκες και δυνατότητες της αντικειμενικής πραγματικότητας μιας κοινωνίας», σημειώνει ο κ. Κωνσταντόπουλος και προσθέτει:

«Πολύ περισσότερο δεν εκπροσωπούνται στη βάση προσωπικών παραγοντισμών ούτε καθοδηγούνται από πρακτικές κοινωνικοπολιτικές κινητικότητες. Η αξιοπιστία των σχετικών εκτιμήσεων που μνημονεύετε έχει ακυρωθεί από τη στιγμή που γίνεται, για να δικαιολογήσει προσωπικές μετατοπίσεις, χάριν εκλογικών εξασφαλίσεων, και κυρίως από τη στιγμή που έρχεται σε αντίθεση με όσα, τα ίδια πρόσωπα για τα ίδια θέματα, είχαν κατά καιρούς διατυπώσει, προκειμένου να ελεεινολογήσουν την πολιτική του αρχηγού του ΠΑΣΟΚ. Προσκρούουν, όμως, και στην κοινή διαπίστωση πως το ΠΑΣΟΚ δεν θέλησε να αποτελέσει φορέα σοσιαλιστικών ιδεών και διαμορφωτή σοσιαλιστικής προοπτικής».

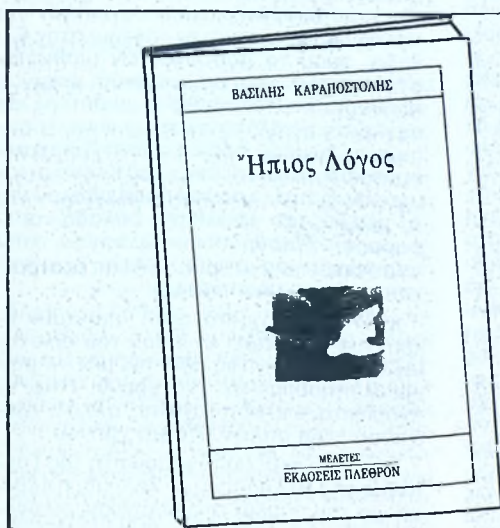
Η εκτίμησή σας για το σήμερα; «Σήμερα βρισκόμαστε στην περίοδο της πολιτικής, ιδεολογικής, οργανωτικής και κοινωνικής απομυθοποίησης του ρόλου του ΠΑΣΟΚ και της ηγεσίας του.

Ο "σοσιαλιστικός χώρος" δεν είναι αυτός που στις ασκήσεις επί χάρτου της κομματικής νοοτροπίας του ΠΑΣΟΚ περιχαράκνεται. Ο "σοσιαλιστικός χώρος" αποτελεί οργανικό κομμάτι της κοινωνικής και πολιτικής αριστεράς στην Ελλά-

δα, που πρέπει να συναποτελέσει με το χώρο της κομμουνιστικής και ευρύτερης αριστεράς αλλά και τα νέα κοινωνικά κινήματα, ανοιχτό πολιτικό πλαίσιο κοινής προσπάθειας. Μέσα από τις λειτουργίες αυτού του πλαισίου και σε σχέση με τις άλλες δυνάμεις του ευρύτερου κοινωνικού και πολιτικού μπλοκ θα αυτοπροσδιοριστεί, όχι ως ανταγωνιστικό τμήμα με παραγοντική νοοτροπία επικράτησης, αλλά ως ουσιαστική δύναμη συμβολής και ολοκλήρωσης. Η νέα ελληνική πραγματικότητα βρίσκεται μπροστά σε προοπτικές γόνιμες, αλλά και κινδύνους καθοριστικούς. Οι πολιτικές δυνάμεις δικαιώνουν το ρόλο τους μονάχα στην υπηρεσία των προοπτικών. Η επιβίωση των εθισμών του παρελθόντος δεν επιβεβαιώνει τίποτε».

Μια κατηγορία, από τις άπειρες και επιπαντός επιστητού που εκτοξεύει η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, κατά του Συνασπισμού είναι το «συν ένα». Εσείς και ως «καθ' ύλην» αρμόδιος πώς το σχολιάζετε;

«Για μια ακόμα φορά επιδιώκεται η δημιουργία εντυπώσεων, που θα παραχαράξουν ή θα αποπροσανατολίσουν την πραγματικότητα. Η επιλογή και επιβολή του «συν ένα» είναι έργο του ΠΑΣΟΚ, που και σήμερα ακόμα προσαρμόζει στις εκλογικές του ανάγκες την αξιοποίησή του. Ποτέ δεν θεώρησε λάθος την ψήφιση αυτού του εκλογικού νόμου και ποτέ δεν δεσμεύτηκε για την αποδοχή της απλής αναλογικής. Ούτε άλλωστε, έχει ενιαία στάση στα σχετικά με τον εκλογικό νόμο ζητήματα» και καταλήγει ο κ. Κωνσταντόπουλος: «γνωρίζει η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ ότι με τα κοινοβουλευτικά και πολιτικά δεδομένα της περιόδου αυτής, δεν υπήρχε δυνατότητα αλλαγής του εκλογικού νόμου, αλλά σκόπιμα αποκρύπτει αυτήν την πραγματικότητα, ακριβώς γιατί σταθερά στηρίζεται στην πολιτική εκμετάλλευση της "ψευδούς συνείδησης", που συστηματικά και για όλα τα θέματα θέλει να κατασκευάζει».

Έκδόσεις Πλέθρον

Σειρά: ΜΕΛΕΤΕΣ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Β. ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ
"Ηπιος Λόγος"

Ένα βιβλίο για τις
τελευταίες αντιστάσεις του
Πολιτισμού στην βαρβαρότητα

BIBΛΙΟΠΩΛΕΙΟ-ΕΚΔΟΣΕΙΣ:
Μασσαλίας 20Α, 106 80 Αθήνα
τηλ.: 36.41.260 - 36.45.057

ΜΠΟΡΕΙ Η ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας συγκεντρώνει τις μεγαλύτερες πιθανότητες να κερδίσει τις εκλογές. Όλες οι μέχρι στιγμής δημοσκοπήσεις των προτιμήσεων των ψηφοφόρων που είδαν το φως της δημοσιότητας αλλά και οι διαρροές στοιχείων από άλλες δημοσκοπήσεις των κομμάτων που κρατούνται «μυστικές» δείχνουν ότι σημειώνει ελαφρά άνοδο στην εκλογική της απήχηση σε σχέση με τα ποσοστά που κατάφερε να εξασφαλίσει στις εκλογές του περασμένου Ιουνίου.

Το ερώτημα που πλανάται είναι αν θα καταφέρει να διασφαλίσει οριακή έστω αυτοδυναμία που θα εκπληρώνει τα όνειρα του αρχηγού της να γίνει πρωθυπουργός και θα επιτρέψει στη ΝΔ να κυβερνήσει και να εφαρμόσει το πρόγραμμά της εντός των χρονικών πλαισίων μιας τετραετίας.

Παρενθετικά θα πρέπει να προστεθεί ότι η φύση των πολλών, δύσκολων οικονομικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει η χώρα απαιτούν κυβερνητικά προγράμματα που υπερβαίνουν τη συνταγματικά οριοθετούμενη κυβερνητική θητεία. Ελλείψει τέτοιων προγραμμάτων που κανένα πολιτικό κόμμα δεν έχει καρτίσει με την αναγκαία υποκείμενη ιδεολογική υποστήριξη, το δυσεπίλυτο των προβλημάτων, χρησιμοποιείται προσχηματικά για να επιδιώκονται δεύτερες και τρίτες τετραετίες που ουδέν έχουν να προσθέσουν στο πενιχρό, ατελές και ασπόνδυλο «έργο» της πρώτης θητείας που συνήθως αφήνουν πίσω τους.

Αγωνία αυτοδυναμίας

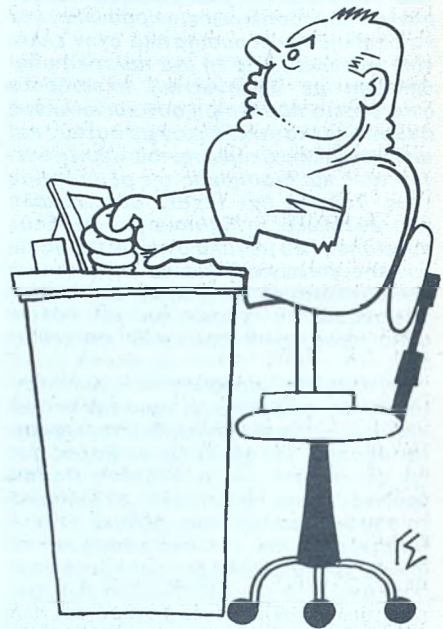
Η αγωνία για την εξασφάλιση της αυτοδυναμίας που εκδηλώνεται με ποικίλους τρόπους, από τη «διεύρυνση» της λίστας των υποψηφίων μουσική και χριστιανική αδεία, μέχρι τις επίσημες δηλώσεις περί «φυσιολογικών συγκλίσεων» και «υγιών» δυνάμεων του ΠΑΣΟΚ που θα μπορούσαν να συνεργαστούν με τη ΝΔ δείχνουν ακριβώς ότι η εξασφάλιση ισχυρής κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας αν δεν ανήκει στη σφαίρα της φαντασίας αποτελεί τουλάχιστον απόμακρη πιθανότητα. Ισχυρή κοινοβουλευτική πλειοψη-

φία που προϋποθέτει βέβαια αυξημένα ποσοστά που να προσεγγίζουν το 47 με 50% του συνόλου των ψήφων, πράγμα που θα στήριζε τυπικά επαρκώς το επιχείρημα για εφαρμογή μονοκομματικού προγράμματος.

Αλλά ας αφήσουμε την περίπτωση αυτή κατά μέρος όχι μόνο γιατί δεν φαίνεται πιθανή αλλά γιατί μπορεί βάσιμα να υποστηριχθεί ότι ακόμα και αυτή η περίπτωση δεν είναι επαρκής όρος για τη λύση των προβλημάτων. Κι όσα θα αναπτυχθούν πιο κάτω για τις πιο πιθανές εκβάσεις της εκλογικής αναμέτρησης στις 5 Νοεμβρίου και τις συνέπειές τους ισχύουν και στην περίπτωση της ισχυρής κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας.

Μπορεί η ΝΔ να κυβερνήσει αποτελεσματικά τη χώρα και να επιφέρει τις οικονομικές, θάσσερικο τύπου μεταρρυθμίσεις που επαγγέλλεται χωρίς αυτοδυναμία ή έστω με οριακή αυτοδυναμία; Μια ρεαλιστική ανάλυση των κοινωνικών και πολιτικών δεδομένων οδηγεί χωρίς πολλές επιφυλάξεις σε κατηγορηματικά αρνητική απάντηση. Όλα τα πολιτικά σενάρια που κατασκευάζονται ή πιθανολογούνται περιφερειακή και μόνο σημασία έχουν όσον αφορά το κεντρικό πρόβλημα της κοινωνικής συναίνεσης. Η φαντασία μπορεί να αφεθεί ελεύθερη να καλπάζει προς την κατεύθυνση των πολιτικών συνδυασμών που μπορεί να προκύψουν για τη συμπλήρωση μιας ισχυρής κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας. Τίποτα το επιλήψιμο. Οι συνεργασίες σε επίπεδο πολιτικής κορυφής δεν μπορούν όμως από μόνες τους να παρακάμψουν δυο σοβαρότατες κατηγορίες εμποδίων που έχουν την έδρα τους τόσο στη διάρθρωση της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας όσο και στο ίδιο το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας.

Συνοπτική αναφορά και μόνο στις κατηγορίες αυτές των εμποδίων μπορεί να γίνει στο σημείωμα αυτό. Στον κοινωνικό και οικονομικό χώρο, στους φορείς συλλογικής οργάνωσης των πολιτών, στα επαγγελματικά και εργατικά σωματεία, στο χώρο της δημόσιας διοίκησης και του ευρύτερου δημόσιου τομέα η ΝΔ διαθέτει επαρκείς δυνάμεις ώστε να επιβάλει ένα σκληρό πρόγραμμα επώδυνων οικονομικών μεταρρυθμίσεων και λιτότητας. Η προσκείμενη στην ή ελεγχόμενη από τη ΝΔ συνδικαλιστική ηγεσία στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα δε θα μπορέσει να στηρίξει μια τέτοια πολιτική για πολύ χωρίς τον κίνδυνο υπερφαλάγγισης και διάσπασης, ούτε θα μπορέσει να παίξει το ρόλο του απεργοσπάστη. Ποιες άλλες δυνάμεις θα μπορούσαν στους χώρους αυτούς να αναλάβουν την ευθύνη και τον κίνδυνο της διατήρησης της κοινωνικής ειρήνης σε ανεκτά όρια ασφαλείας για την κοινωνική και πολιτική συνοχή της χώρας; Με ποια ενδεχομένως ανταλλάγματα; Ερωτήματα προς το παρόν αναπάντητα.

Το οικονομικό πρόβλημα

Εφαρμογή εισοδηματικής πολιτικής για διορθωτικούς της ισορροπίας σκοπούς, έχει περιορισμένη εμβέλεια. Μπορεί να επανέλθει κανείς σε νομοθετικά μέτρα στο δημόσιο τομέα, όπου ευκολότερα επιβάλλεται, αλλά και στον ιδιωτικό, όπως στο παρελθόν; Θα γίνει ανεκτή μια καθήλωση ή συμπίεση των μισθών που όσο κι αν μπορεί να διορθώσει υπάρχουσες ανισορροπίες με την αποφυγή ακόμα πιο δυσμενέστερων συνεπειών για την εθνική οικονομία εν τούτοις στην Ελλάδα, όπου το ποσοστό των μισθωτών στο σύνολο του οικονομικού ενεργού πληθυσμού είναι αισθητά μικρότερο σε σύγκριση με άλλες ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες, περιορισμένη αποτελεσματικότητα μπορεί να έχει; Κι αν αυτά ισχύουν για το έλασσον πόσο μάλλον για το μείζον, την προώθηση δηλαδή και εφαρμογή διαρθρωτικών αλλαγών στην παραγωγική οργάνωση... Άλλη δέσμη αναπάντητων ερωτημάτων.

Και τα ερωτήματα αυτά αποκτούν ελληνική διάσταση ενώπιον του οικονομικού προβλήματος. Μπορεί μεν να μην χρεοκοπήσουμε σε ένα χρόνο, όπως ισχυρίζεται ο κ. Μητσότακης, αλλά η χρεοκοπία είναι απλώς ζήτημα χρόνου.

Η ετήσια έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας κ. Δ. Χαλικιά, η έκθεση για την πορεία της ελληνικής οικονομίας που ετοίμασε το Συμβούλιο Οικονο-

Α Ν Α Κ Υ Β Ε Ρ Ν Η Σ Ε Ι ;

μικών Εμπειρογνομώνων του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας στις 5 Ιουλίου (δηλαδή επί ΠΑΣΟΚ) και που δημοσιεύτηκε στο «Ποντίκι» στις 8 Σεπτεμβρίου, καθώς και η έκθεση της ίδιας ομάδας υπό διαφορετική όμως σύνθεση που φέρει ημερομηνία 5 Αυγούστου (δηλαδή επί Σουφλιά) και που δημοσιεύτηκε και πάλι στο «Ποντίκι» στις 20 Οκτωβρίου, αποτελούν αναγκαστικό ανάγνωσμα. Διότι τόσο η διάγνωση της «ελληνικής ασθένειας», όσο και τα θεραπευτικά μέσα που προτείνονται ή υπονοούνται οδηγούν σε ένα και μοναδικό συμπέρασμα: λιτότητα, σκληρή λιτότητα.

Περαιτέρω και «τελείως παρεμπιπτότως» πρόγραμμα σκληρής λιτότητας ενδεχομένως να πλήξει σοβαρά αρκετά μικρο-μεσαία στρώματα, βοηθηώντας και του 1992. Προς τα πού θα στραφεί η απελπισία των στρωμάτων αυτών; Μήπως βρεθεί κανείς αντιμέτωπος με καταστάσεις ραγδαίου εκφασισμού των στρωμάτων αυτών, για πρώτη φορά στην πολιτική μας ιστορία; Ένα οιονεί κίνημα νεο-Πουζαντισμού; Μήπως δεν υπάρχει ήδη η αναγκαία πολιτική και υλική υποδομή στους θιασώτες του «φάγανε οι μικρο-μεσαίοι και οι φτωχοί»;...; Ποιος θα καρπωθεί πολιτικά μια τέτοια δυσάρεσκεια;

Είναι σε θέση από μόνη της η ΝΔ να καταστήσει αποδοτικές όλες τις δημόσιες επιχειρήσεις και να επιβάλει τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις; Με ποιο έθος εργασίας, με μια «πουριτανική ηθική», με ποιο προσανατολισμό προς την παραγωγικότητα και τη σκληρή εργασία; Δεν γνωρίζει τη νεοελληνική ιδεολογία, τον άκρατο καταναλωτισμό, τη συντηρητική οργάνωση των συμφερόντων;

Οδηγούμαστε έτσι στη δεύτερη κατηγορία εμποδίων που έχουν σχέση με την ιδεολογία, το οικονομικό δόγμα της ΝΔ και τα εργαλεία που μπορεί να χρησιμοποιήσει για να εφαρμόσει το «πρόγραμμα της»;

Θατσερικό μοντέλο

Είναι φανερό ότι η ηγεσία της ΝΔ έχει δεχθεί άκριτα το «θατσερικό μοντέλο», το οποίο απέδωσε όσα είχε να αποδώσει στη Μ. Βρετανία μέσα σε 10 χρόνια, με τεράστιο κοινωνικό και οικονομικό κόστος, αλλά προφανώς έχει φτάσει τώρα σε αδιέξοδο. Βρίσκεται σε σοβαρή κρίση. Άλλωστε, αυτός ο κατ'επίφαση εκσυγχρονισμός της ΝΔ στην οικονομική της φιλοσοφία έχει περιορισμένη ιδεολογική επίδραση στην πλειοψηφία των στελεχών, μελών και οπαδών της. Κατά συνέπεια ούτε μηχανική μεταφορά και εφαρμογή του «θατσερικού μοντέλου» μπορεί να γίνει ούτε υπάρχει η αναγκαία θεωρητική και ιδεολογική προετοιμασία. Η «πραγματική ατζέντα» των οικονομικών μέτρων θατσερικής εμπνεύσεως, όχι μόνο επιμελώς αποκρύβεται αλλά υποψιάζεται κανείς ότι ούτε καν υπάρχει σαν συνεκτικό σύνολο επεμβάσεων και ρυθ-

μίσων. Η κ. Θάτσερ είχε υποσχεθεί «πόνο και δάκρυα» και εψηφίσθη αθρόως, έχοντας κερδίσει την ιδεολογική ηγεμονία πριν ανέβει στην εξουσία. Η ΝΔ τι υπόσχεται;

Η ελληνική επιχειρηματική τάξη που δείχνει να έχει γοητευθεί από το θατσερικό πείραμα πόσο ενήμερη είναι των οικονομικών και κοινωνικών συνεπειών και της πραγματικής αποτελεσματικότητας της εφαρμογής του μοντέλου αυτού στις ελληνικές συνθήκες; Ποιος κάρησε να «κοστολογήσει» την εφαρμογή ενός τέτοιου προγράμματος βασισμένου σε νεοφιλελεύθερα και νεο-συντηρητικά δόγματα καπιταλιστικής αναζωογόνησης στον ελληνικό χώρο;

Είναι φανερό ότι η ΝΔ δεν έχει το ιδεολογικό πλαίσιο μέσα στο οποίο θα μπορούσε να εντάξει ένα σύνολο συνεκτικών μέτρων για οικονομικές μεταρρυθμίσεις. Γιατί πάσχει κι αυτή απ'ότι πάσχουν όλα τα ελληνικά πολιτικά κόμματα: από την έλλειψη πρωτογενούς και αυτόχθονης παραγωγής ιδεολογίας και πολιτικής σκέψης.

Δημόσια Διοίκηση

Αφετέρου η συμπεριφορά της ΝΔ στο χώρο της Δημόσιας Διοίκησης, του μεγάλου ασθενούς της ελληνικής κοινωνίας, κατά τη διάρκεια της κυβέρνησης Τζαννετάκη απέδειξε ανάγλυφα όχι μόνο τις αδυναμίες της αλλά και την παλαιοκομματική της νοοτροπία στην πλειοψηφία των περιπτώσεων. Αλλά χωρίς τον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης σαν αναγκαίο όρο για την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων τι πιθανότητες επιτυχίας έχει το «πρόγραμμα» της ΝΔ;

Πώς θα αντέξουν τα πιο φιλελεύθερα και συναινετικά στελέχη της ΝΔ που θα αναλάβουν πολιτικές ευθύνες στις πιέσεις των «κυανοφρουρών» που καρδοκούν για να αντικαταστήσουν τους «πρασινοφρουρούς»; Πώς είναι δυνατόν να επιβληθεί και να γίνει πολιτική πράξη η διατυμπανιζόμενη αξιοκρατία όταν αυτή συνεπάγεται εξορισμό την κατάργηση του πολιτικού κριτηρίου το οποίο έχει καταστεί άλλοθι ανικανότητας για τη δίωξη των πολιτικών αντιπάλων στη Δημόσια Διοίκηση; Η ΝΔ είναι προς το παρόν προσκολλημένη σε μια άκαμπτη εφαρμογή της αρχαιότητας στη Δημόσια Διοίκηση που εμποδίζει την ανάδειξη και δικών της νεότερων δυνάμεων που εμφορούνται από ένα διαφορετικό πνεύμα και προσεγγίζουν ανθρώπους και προβλήματα με ένα πιο σύγχρονο τρόπο. Δεν έχει πολιτική μισθών στο Δημόσιο και άλλων οικονομικών κινήτρων, αλλά περιορίζεται στην ικανοποίηση επί μέρους αιτημάτων.

Γιατί η πολιτική της ισοπέδωσης των μισθών, ανεξάρτητα από γνώσεις, τυπικά προσόντα, αξία και απόδοση έργου, η πολιτική να πάρουμε από τους υψηλόμισθους (sic) για να δώσουμε στους χαμηλόμισθους έχει οδηγήσει τη Δημόσια

Διοίκηση σε τραγικό χάλι. Δεν υπάρχει πρόγραμμα για τη δημιουργία κινήτρων που θα αποκαθιστούσαν την έφεση για εργασία, απόδοση, παραγωγικότητα. Δεν προτείνονται συγκεκριμένα μέτρα για την καταπολέμηση της υπερτροφίας της Δημόσιας Διοίκησης αλλά και την αξιοκρατική της στελέχωση με το αναγκαίο επιστημονικό δυναμικό. Απομένει τελικά η προσδοκία και η όρεξη για τα «λάφυρα της εξουσίας» και της διεκδίκησης μεριδίου, από την πίτα της κρατικής πατρωνείας. Όπου το κυανούν θα αντικαταστήσει το πράσινο, όπου θα «αξιοποιούνται» μόνο οι ημέτεροι και θα παραμένουν άεργοι αλλά αμοιβόμενοι οι υπόλοιποι.

Η κατάσταση αυτή στη Δημόσια Διοίκηση που αποτελεί την κρίσιμη αλλά όχι και τη μοναδική πτυχή των προβλημάτων που τη μαστιζουν και που την έχουν καταδικάσει σε διαρκή μαρασμό, με στρατιές, «εντίμων πενήτων», δεν επιδέχεται ημίμετρα. Αλλά πολιτική της ΝΔ στον τομέα αυτό δεν υπάρχει πέραν της αποκατάστασης των πραγμάτων «εις την προτέραν κατάστασιν». Και χωρίς το αναγκαίο αυτό εργαλείο ενόψει του 1992 και του 2000 κάθε πολιτική είναι καταδικασμένη σε αποτυχία.

Η ελλειπτική αυτή παράθεση ορισμένων προϋποθέσεων για την εφαρμογή της πολιτικής που επαγγέλλεται η ΝΔ απαντά αυτόματα και στο ερώτημα αν μπορεί από μόνη της να κυβερνήσει αποτελεσματικά τη χώρα. Το συμπέρασμα είναι ότι κάτι τέτοιο είναι αδύνατο, αν θέλει να παραμείνει συνεπής με τις εξαγγελίες της ή τους προγραμματικούς υπαινιγμούς της.

Πρόκληση για την Αριστερά

Το συμπέρασμα δηλαδή είναι ότι η αναπόφευκτη λιτότητα που έρχεται απαιτεί ένα τελείως διαφορετικό ιδεολογικό και πολιτιστικό πλαίσιο και ευρύτερες συναινέσεις στον πολιτικό και κοινωνικό χώρο για να αποδώσει. Κάτι τέτοιο θα αποτελούσε μια ιστορική πρόκληση για τις αριστερές εκσυγχρονιστικές δυνάμεις που υπάρχουν και στον Συνασπισμό και στην ευρύτερη Αριστερά, αλλά είτε δεν τολμούν να εκδηλωθούν είτε είναι ακόμα ανώριμες ή απροετοίμαστες για να διεκδικήσουν την ιδεολογική ηγεμονία μιας τέτοιας πρόκλησης. Τότε θα υπήρχαν ίσως ελπίδες για ριζικές δομικές μεταρρυθμίσεις του οικονομικού συστήματος, με ευρύτερη συναίνεση, για αλλαγή του τρόπου ζωής, των μοντέλων κατανάλωσης και των πολιτιστικών προτύπων. Το επιθυμητό και αναγκαίο δεν είναι και το πολιτικά εφικτό. Γι' αυτό δεν βρίσκει κανείς αρκετά στοιχεία για να αντλήσει ούτε καν ψυχία αισιοδοξίας. Με αυτή την έννοια το πρόβλημα της αυτοδυναμίας παρουσιάζεται εντελώς δευτερεύον. Αφορά τη ΝΔ και τους εφιάλτες του ΠΑΣΟΚ αλλά δεν μπορεί να αφορά μια Αριστερά που διεκδικεί το μέλλον, δεν μπορεί να αφορά την «αυτοδύναμη» ανάπτυξη της ελληνικής κοινωνίας.

K.B.

Θέσεις

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ - ΚΡΙΤΙΚΗ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΛΗΣ ΤΩΝ ΤΑΞΩΝ
Εκλογές χωρίς Αριστερά...

Της Σύνταξης: Οι μυθικοί ορίζοντες ενός γλιάρου καλοκαιριού (Η Αριστερά της ήττας ασκείται πρακτικά στη συναίνεση)

Μπάμπης Αντωνίου: Κύκρον ανάβας
Τάσος Κυπριανίδης: Σημειώσεις για την Οικολογία και την Αριστερά

Δημήτρης Δημούλης: Από τη διαγμία στην αναπαραγωγή του κοινωνικού κεφαλαίου (Η ποινική καταστολή στο αστικό κράτος)

Τ. Κυπριανίδης και Γ. Μηλιός: Το Κυπριακό μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο: Η ελληνική και η ελληνοκυπριακή στρατηγική (Μέρος Δ', 1974-1977)

Θανάσης Τσεκούρας: Από τον τεύλορισμό στις νέες τεχνολογίες παραγωγής

Γιώργος Σταμάτης: Η θέση της «κυκλοφορίας» στην αναπαραγωγή του οικονομικού συστήματος και στην παραγωγή υπεραξίας και κέρδους

Γιάννης Βαβούρας: Παραοικονομία και οικονομική πολιτική: Αλληλοεξαρτήσεις

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1989

29

Books and comics from USA

at very cheap prices

Fiction and non-fiction books

We have thousand titles of books: Novels, scientific books (computer, economy, psychology, biology, history, geography etc.).

Movie classics, rare art books and magazines for collectors.

Rare Comics (Marvel, DC etc.).

ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΙΛΟΛΑΟΥ 151, ΤΗΛ. 7015292

Τέρμα Τρόλεϋ Αγ. ΑΡΤΕΜΙΟΥ Νο 4

ΑΠΙΣΤΕΥΤΑ ΚΑΙ

Ο κήριος Παπανδρέου, αρνείτε να έρθη σε συζήτηση με τον άρχηγό της Νέας Δημοκρατίας, διότι ο κ. Μητσotάκης, «άφενός δεν έχει πολιτικό λόγο κι αφετέρου ρίχνει πάντοτε το επίπεδο του διαλόγου χαμηλά».

Είς άφτά έχει άπόλυτα δίκιο. Άφτό τό γαϊδούρη ό Μητσotάκης, αντί επιχειρημάτων, με πρωτοφανή έφοκoλίαν κέ άγένιαν χαρακτηρίζει τόν άλλον «προδότην» κέ «έφιάλτην». Κέ όχι μόνον άφτό. Ή λαϊκή έφημερίς πού τόν στηρίζει, κέ τόν εκφράζει κατ' επανάληψιν κέ πρός δημιουργίαν έντυπόσεων, τόν έμφανίζει με στολήν νοσοκόμου άνάμεσα σέ δύο Γερμανούς στρατιώτας. Κι έπιπροσθέτως, όλους τούς άνθρώπους με τούς όποιους συνεργάστηκε τό τελεφετόν τρίμηνον τούς παρουσίασε με τάς χυδαιοτέρας λέξεις ώς κατέχοντας κότερα, βίλας έκατομηρίων κέ ξεπουλημένους είς τάς ξένας δυνάμεις. Τέτοια πράματα.

Νά χαθθ, νά χαθθ ό παλιάνθρωπος πού μου θέλει κέ διάλογον. Με τούς διαβόλους δέν πρέπει νά συζητεί κανίς.

★ ★ ★

Άφτός ό Μυτεράν, δέν ξέβρω τί έχει πάθει. Διαβλέπω κάποιαν πάθησιν άμνησίας. Πρό κεροϋ, όταν έξέσπασεν είς Παρισίους μέγα οικονομικόν σκάνδαλον με ήρωα κάποιον φίλον του, θέλων νά άποσειση τάς έφθύνηας έκ του προσόπου του, έδήλοσεν ότι ναι μέν ό καταχραστής είνε φίλος του, αλλά προέχει ή τιμή της Γαλίας κέ τόν λόγον έχει πλέον ή Δικεοσήνη.

Τώρα πώς κάνη τραπεζόμετα είς άλλον φίλον του χορίς νά σκέπτετε τήν τιμήν της Γαλίας κέ παρουσιάξη κέ όπλα είς ύποδίκους, άφτό είνε κάτι τό όπιον δέν δήναμι νά ένοήσω. Ξέβρω ότι ύπάρχει Διεθνής άμνηστία, αλλά διεθνή άμνηστία πρότην φοράν άκούω. Κέ άφτό ύπήρξεν δι' έμέ μία «μεγάλη έκπληξις» έκ Παρισίων.

★ ★ ★

Δέν ξέβρω πώς σκέπτοντε μερικοί βουλευτέ κέ δίνουν τόσας λυσαλέας μάχας γιά νά έπιτύχουν μίαν εκλόγιμον θέσιν είς τούς διαφόρους συνδυασμούς μαχερώνοντες πολλές φορές άντιπάλους.

Μία άξιοπρεπής ύποψηφιότης διά τό κοινοβούλιον, στοιχίζει περί τά 10 έκατομηρία δραχμάς. Τόσα χριάζεται ένας μέλων βουλευτής διά ένοίκιον γραφίου, τοιχοκολήσεις, έντυπα, εκλογικά προγράματα κ.ά., είπεν είς τήν τηλεόρασιν ό γνόστης άφτών τών πραγμάτων βουλευτής της Ν.Δ. κήριος Άναγνωστόπου-

λος. Έκανα άμέσως λογαριασμόν καί είδα ότι εάν ό καταβάλων τάς άνωτέρω δαπάνας έπιτύχει νά είσέληθι είς τήν Βουλήν κέ είσπράτει μνηγιώς 200 χιλιάδας καθαράς, είς διάστημα μίας τετραετίας θά έχη μίαν συνολικήν είσπραξιν (μετά τών δώρων) 11.200.000 δραχμών. Δηλαδή καθαρόν κέρδος 1.200.000 (800 ήμερησειώς).

Έάν όμος τά 10 έκατομηρία ό ύποψηφιος τά έτόκιζε είς μίαν καλήν Τράπεζαν πρός 15%, είς τό τέλος της τετραετίας θά είχε είσπραξιν 6 έκατομηρίων κέ άνέπαφον τό κεφάλεον. Άξίζει λοιπόν τόν κόπον νά μαχαιρώνεται κανίς πισόπλατα με φίλους, νά πηγένει επί μίαν τετραετίαν είς τήν Βουλήν, νά σκοτόνεται διά τό έθνος, ύβρίζων καί ύβριζόμενος διά 800 δραχμές ήμερησίως, όταν μάλιστα τά περισσότερα έκ τών κερδών θά του φέβγουν είς όδοιπορικά διά τήν έγκερνον παρουσίαν του είς τήν Βουλήν;

Καί καλά οι έπιτυχόντες πού επί μίαν τετραετίαν θά είναι ύποχρεωμένοι νά διάγουν με λιτότητα χάριν του έθνικου συμφέροντος.

Με τούς άποτυχόντες τί γίνεται;

★ ★ ★

Άς επανέλθουμε όμως είς τούς έπιτυχόντες, κέ έρωτώ: Με 700 δραχμάς, τί ήμπορει νά προσφέρη ένας βουλευτής, πού έκτός από έπιτυχών, σκληρά μοίρα του έλαχεν νά είνε κέ έγγαμος; Έάν τό προί δόση 200 γιά τσιγάρα, καφέν κέ έφημερίδα, 120 διά ψομί της οικογενίας του κέ άφιση κέ 300 δραχμάς διά μισό κιλό γάβρον (648 τόν είδα σήμεραν), πώς με τάς ύπολοίπους 80 νά άνέλθη είς τό βήμα κέ νά ρητορέψη διά νά κλείση τά έλείματα του Δημοσιονομικου τομέως; Ή άπαρίθμησις άριθμών, άπετει νηφαλιότητα κέ οικογενιακόν βίον άνέφελον. Τί έμπιστοσύνη ήμπορει νά έμπνέψη είς ένα ψηφοφόρον ένας βουλευτής τών 80 δραχμών, όταν κέ ό τελεφετός άνθυπασπιστής της Μητιλήνης μεταβένη είς τήν εργασία του με λεφκήν Σιτροέν 5 έκατομηρίων διά νά τινάξη ένα θέατρον είς τόν άέρα. Αί τρίχες του Θεοφίλου κέ της λεσβίας Σαπφώς θά όρθούντο καθέτως επί τό ακούσματι άφτής της κραβγαλέας μισθολογικής άδικίας μεταξύ βουλευτου κέ άνθυπασπιστου της άεροπορίας.

Καταλήγων, θέλω νά πώ, ότι αντί νά άγονίζεται κανίς γιά νά γίνη βουλευτής, είνε προτιμότερον νά δίνη έξετάσεις γιά νά ύπηρετεί είς τόν άεροπορικόν κλάδον. Οι βουλευτέ λόγο περικοπών τών δημοσίων δαπανών, κέ του νέου κανονισμου της Βουλής, είνε άδήνατον νά πά-

ΟΜΩΣ ΑΛΗΘΙΝΑ

ρουν παραπάνω, ενώ οι άνθρωποι σπασιστάι πέρνουν φένεταί καί από άλλοτο.

★ ★ ★

273 ήταν αρχικώς οι νεκροί από τόν σεισμόν του 'Αγίου Φραγκίσκου κέ 1 δι-σεκατομήριον δολάρεια αί ύλικέ ζημίε. Μίαν εβδομάδα μετά, τά διάφορα άμερικανικά πρακτορεία, ανήγκειλαν ότι αί ζημίε είναι 5,5 δισεκατομήρια κέ οι άποθανόντες μόνον 48. 'Ανήλθον δηλαδή αί ζημίαι καί κατήλθον οι νεκροί. "Άς έλπίσουμε ότι μέ νέαν προσεκτικήν καταμέτρησιν έως τό τέλος τής άλλης εβδομάδος θά άναστηθούν καί οι ύπόλοιποι, ώστε τελικώς νά μήν ύπάρξη κανένας νεκρός εις τήν περιφέρειαν του 'Αγίου Φραγκίσκου. 'Αφτό ήμπορεί νά γίνη εάν τά νεκροτομία δεχθούν νά επιστραφούν οι κατά λάθος εισαχθέντες άποδημήσαντες εις τας οικίας των.

'Αλλά οι συγγενείς που έκλαιγαν επί μίαν εβδομάδα άδικαιολογήτως τούς άποθανόντας λόγω λάθους των κομπιούτερ, δέν πρέπει νά άποζημιωθούν από τό 'Αμερικανικόν Δημόσιον; 232 εινε δλαι καί δλαι αί θρηνήσαντες οικογένειαί που άγόρασαν φέρετρον χωρίς νά συντρέχει λόγος. 'Ο νέος μέγας σεισμός θά λάβη χώραν μετά 80 χρόνια. Κέ τί νά τό κάνη μία οικογένεια ένα φέρετρον εις τό σπίτι επί τόσοσ χρονικόν διάστημα;

★ ★ ★

Εις τας εκλογάς τής Κηριακής, έφχαρίστως θά έψήφισα Μπούτο. Πάντοτε έθάβμαζα καί μου άρεσεν ή πρόεδρος του Πακιστάν Μπενζαμίρ Μπούτο κέ αν είχα Πακιστανικήν ύπηκοότητα, θά ήθελα νά μπλέξω τούς μπούτους μου μέ άφτήν τήν όραν γυνέκα. Δέν μέ πειράζει καθόλου που είναι Μουσουλμανικου θρησκέβματος, διότι δέν κάνω διαχωριστικός γραμάς μεταξή μπούτων διαφορετικων θρησκειων. 'Ως "Ελλην προοδεφτικός καί

Μαροκ.

Χριστιανός όρθόδοξος πιστέβω ότι «αν εις όλα είναι Νόμος, εις τούς μπούτους όχι όμως».

★ ★ ★

Εις τό προηγούμενον τέφχος του «ΑΝΤΙ» λόγω παραδρομής, έλησμήνησα νά άναφέρω ότη εις τό διαμελισμένον πτώμα του "Ελληνος στρατιότου που έφονέφθη εις τήν Κολομβία κατά τόν πόλεμον των ναρκωτικων, εκτός τής επιστολής που δέν επρόλαβε νά ταχυδρομήση εις τούς γονείς του, κατά τήν ώραν τής νεκροψίας έβρέθη επ' άφτου κέ μία επιστολή τής όρέας μνηστής του, μοναχοκόρης του πλουσιότερου παραγωγού τής Κολομβίας. Εις τήν επιστολήν άφτήν, ή νέα ανήγκειλε εις τόν "Ελληνα αγαπημένον της τήν δυσάρεστον πληροφορίαν, ότι ό πατέρας της που μετέβενε εις τό Μεξικό μέσω Καλιφόρνιας, για νά κλείση μίαν μεγάλην δουλειά «άσπρης», τήν ώραν που διέσχιζε τήν γέφηναν του 'Αγίου Φραγκίσκου, κατεπλακώθη από άλλην γέφηναν τήν ώραν του μεγάλου σεισμού. 'Εφτυχώς ή ίδια, μόλις έμαθε τό τραγικόν συμβάν, ανέλαβε τήν διέφθυσιν όλων των εργαστηριων καί πρώτη της εργασία ήτο νά διατάξη ώστε δλαι αί συσκεβασίαί τής «άσπρης» νά φέρουν μίαν λεπτήν μάβρην ταινίαν εις τό άνω μέρος εις ένδειξιν πένθους. «Πληροφορούμαι», του έγγραφεν ή νέα, «ότι εξωθι τής 'Ικαρίας συνελήφθη ένα πλοϊον σας μέ 500 κιλά ήρωίνης κέ άλλων ναρκωτικων. 'Εάν μεταξύ άφτων αντιληφθής κέ μίαν ποσότητα πρέζας φέρων εις τό άνω δεξιόν μέρος μίαν λεπτήν μάβρην τενίαν, γνώριζε ότι ιδιοχήρως τήν έχω συσκεβάσει διά νά σου στείλω μήνυμα ότι πάντοτε σέ σκέπτομαι κέ σέ αγαπώ».

'Από άφτήν τήν επιστολήν, βλέπομεν πόσους τρόπους ήμπορεί νά χρησιμοποιήση μία έροτεβμένη γυνέκα για νά δείξη τήν προτίμησιν της προς έναν άνδρα. Προκίμενου νά εκδηλόση τήν αγάπην της, άδιαφορεί διά τας άποστάσεις. "Όλοι γενικώς οι έροτεβμένοι άνδρες κέ γυνέκες τό ίδιο κάνουν. Μήπος έμένα μέ πείραξεν που τό Πακιστάν εινε τόσοσ μακριά; Τόν έροτά μου προς τήν Μπούτο, βρήκα τρόπον νά τόν πώ. Κάποιο τέφχος του «ΑΝΤΙ» θά πέση μέσω κάποιας πρεσβείας εις τά χέρια της κέ θά αντιληφθή ότι ύπάρχει κάππιος εις τήν 'Ελλάδα που τήν ποθει και τήν θέλει.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ

ΕΝΑ
ΑΝΤΙΔΩΡΟ

ΓΙΑ ΚΑΘΕ
ΣΚΕΠΤΟΜΕΝΟ ΠΟΛΙΤΗ

GUTENBERG

ΜΑΝΟΛΗΣ Γ. ΔΡΕΤΤΑΚΗΣ

Η
ΠΟΡΕΙΑ
ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ
ΚΑΙ
Η ΑΠΛΗ
ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ

GUTENBERG

ΒΑΣΙΛΗ Ι. ΦΙΛΙΑ

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ι. Η ΝΟΒΑ ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ
1800-1864

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ - GUTENBERG

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
Gutenberg

Η ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΠΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕ ΤΑ

Όχι, δεν αρχισε έτσι ακριβως η οκταετια

Ιούνιος του 1982, ο Ανδρέας Παπανδρέου προβαίνει σε κυβερνητικό ανασχηματισμό για πρώτη φορά και στο πολιτικό λεξικό της χώρας εισάγονται δυο νέα λήμματα: *Γεράσιμος Αρσένης*, ως επίλεκτο μέλος του πάνθεου των δελφίνων και ο όρος *αναδόμηση*.

Διαβάζοντας την αρθρογραφία της εποχής σχηματίζεις την εντύπωση ότι ο πρώτος ανασχηματισμός της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ έγινε «για να εξισορροπηθούν τα πενιχρά αποτελέσματα του πρώτου οκταμήνου του Ανδρέα στην πρωθυπουργία». Βέβαια, κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι σε αυτό το οκτάμηνο το ΠΑΣΟΚ έλαβε ή εξαγγείλε μέτρα φιλολαϊκού και δημοκρατικού χαρακτήρα: ψήφος στα 18, αναγνώριση της Εθνικής Αντίστασης, πολιτικός γάμος και αποποινικοποίηση της μοιχείας, νόμος - πλαίσιο για την Παιδεία, οικονομική ενίσχυση της τοπικής αυτοδιοίκησης κτλ. Μέτρα που σε τελευταία ανάλυση ήταν υπεράνω και δεν είχαν κανένα πολιτικό κόστος ή ρίσκο, αλλά μόνο οφέλη έφερναν στην κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ.

Όμως η υλοποίηση όχι μόνο των βασι-

Ω! τι ευτυχισμένες ημέρες, επιφανών κοινοβουλευτικών ανδρών!

κών προγραμματικών διακηρύξεων της «3ης του Σεπτεμβρη», αλλά ακόμα και του «προγράμματος των 100 πρώτων ημερών» έμεναν ακόμα στο επίπεδο των συνθημάτων. («Αγώνας για την πραγματική Αλλαγή» και άλλα ηχηρά). Παράλληλα, η ασυναρτησία που είχε ήδη αρχίσει να επικρατεί σε όλους τους τομείς του κυβερνητικού έργου, οι παρεμβάσεις των ανίδεων και ιδεοληπτικών «κομματικών παραγόντων» είχαν αρχίσει να προβληματίζουν εκείνους που πίστεψαν τις διακηρύξεις περί «ισονομίας» και «εκδημοκρατισμού του κράτους» με αποτέλεσμα να αρχίσει η κυοφορία των πρώτων «κοψοχέρηδων».

Βασικό χαρακτηριστικό του πρώτου οκτάμηνου ήταν επίσης η καθημερινή εξαγγελία πολλών και μεγάλων έργων και «μεταρρυθμίσεων», με αποτέλεσμα να προκαλούνται έντονες αντιδράσεις ή να δημιουργούνται μεγάλες προσδοκίες στην εκλογική βάση του ΠΑΣΟΚ και κατόπιν να ακολουθεί ο διάλογος με τους «ενδιαφερόμενους» για να συρρικνωθούν οι εξαγγελίες στα μέτρα του «εφικτού».

Ο Τύπος της εποχής καλλιέργησε, την εικόνα ότι στόχος του Α. Παπανδρέου με την «αναδόμηση» του Ιουνίου 1982 ήταν να ξεπεράσει η «κυβέρνηση της Αλλαγής» τις αρχικές της αδυναμίες, στον οικονομικό τομέα κυρίως όπου είχαν παρουσιαστεί μέχρι τότε οι σημαντικότερες «αποκλίσεις» από τον «τρίτο δρόμο». Τα ίδια δημοσιεύματα δημιούργησαν επίσης την εντύπωση ότι «το ΠΑΣΟΚ άρχισε να ξεπερνά τις εγγενείς δυσχέρειες και παλινωδίες, τους κομματικούς εκτραχηλισμούς και τις κυβερνητικές αρρυθμίες, με πρωταρχικό στόχο το βαθύτερο εκδημοκρατισμό της χώρας».

Στην πραγματικότητα, τα δημοσιεύματα αυτά, γραμμένα από πιστούς στο «Κίνημα» όπως ο κ. Γερασιμίδης, ή από δημοσιογράφους ιστορικά συνδεδεμένους με τη «δημοκρατική παράταξη», όπως ο κ. Φάτσης, αποπροσανάτλισαν την κοινή γνώμη από τον πραγματικό στόχο της «αναδόμησης» που ήταν, η προπαρασκευή για την κυριαρχία του «λαϊκισμού» στη θέση της «Διακήρυξης της 3ης Σεπτεμβρη» και ο απόλυτος έλεγχος της κυβέρνησης, του κράτους και του κόμματος από τον Ανδρέα Παπανδρέου και το «περιβάλλον του», στη θέση της «δημοκρατίας» και της «ισοπολιτείας».

Έγραφε τότε το ANTI (τχ. 209, σ. 4): «Ορισμένοι υπουργοί αδυνατούν να εξηγήσουν γιατί ο Μ. Κουτσόγιωργας, υπουργός Προεδρίας, έγινε πρώτος τη τάξει υπουργός με ενεργό συμμετοχή τόσο στο ΚΥΣΥΜ, όσο και στο ΚΥΣΕΑ». Αργότερα, οι λόγοι έγιναν κατανοητοί. Η προαγωγή του πρώην χωροφύλακα σε υπερ-υπουργό έγινε, πρώτον για να ενισχυθεί το «αυριανίστικο» ρεύμα μέσα στο ΠΑΣΟΚ ως κόμμα, ως αντιστάθμισμα στη δεξιά στροφή του ΠΑΣΟΚ σαν κυβέρνηση. Πίσω

και πέρα από τις διακηρύξεις για την «εθνική συμφιλίωση» και τους διθύραμβους για την αναγνώριση της Εθνικής Αντίστασης, ο Ανδρέας Παπανδρέου προώθησε σε νέα επίπεδα την εφαρμογή της θεωρίας των «δύο κόσμων», οξύνοντας τεχνητά (και κυρίως με τον Κουτσόγιωργα και την «Αυριανή») την αντιπαράθεση «δεξιάς - αντιδεξιάς», που περιθωριοποιεί δύναμει την Αριστερά. Η τακτική αυτή παραμένει κυρίαρχη για τον Ανδρέα Παπανδρέου μέχρι σήμερα.

Ο δεύτερος λόγος για τον οποίο ο Ανδρέας έκανε υπερ-υπουργό το Μένιο ήταν επειδή ήθελε να του αναθέσει όλη τη «βρώμικη δουλειά». Κύριος στόχος ήταν από την μια μεριά η εξουδετέρωση των εσωκομματικών αμφισβητήσεων και φιλοδοξιών με «τον πιο αποφασιστικό τρόπο» και από την άλλη «η διαχείριση των σκανδάλων». Έκτοτε ο κ. Μένιος Κουτσόγιωργας, πρώην χωροφύλακας, πρώην δικηγόρος, πρώην υπουργός και αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και νυν υπόδικος θα διακριθεί στον «αποφασιστικό χειρισμό» υποθέσεων όπως του «Ανδρέα Χριστοδουλίδη», του Κοσκωτά, κ.ά.

«Διαιρεί και βασιλεύει»

Ένα άλλο σημαντικό χαρακτηριστικό του ανασχηματισμού του Ιουνίου 1982 ήταν η ανάδειξη του κ. Γεράσιμου Αρσένη σε «τσάρο» της Εθνικής Οικονομίας. Επισήμως, η αναβάθμιση του κ. Αρσένη συνδυάστηκε με την «Αλλαγή» της οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης η οποία μέχρι τότε, όταν δεν εξιμνούσε την ιδιωτική πρωτοβουλία, ψήφιζε νομοσχέδια περί κινήτρων, ή μεταμόρφωνε τον αντιεργατικό νόμο «330» για να ικανοποιηθεί το «μεγάλο κεφάλαιο». (Η τακτική αυτή ονομάστηκε έκτοτε «ανταποδοτικά μέτρα», επειδή ως γνωστόν μερικά από τα σπουδαιότερα «τζάκια» του ελληνικού καπιταλισμού — όπως οι γνωστοί Τσάτσοι — είχαν χρηματοδοτήσει τον Ανδρέα με 200 εκ. δραχμές για την προεκλογική εκστρατεία του 1981).

Συνειδητοποιώντας για πρώτη φορά το αδιέξοδο της υποσχυσολογίας που τον έφερε στην εξουσία, ο Ανδρέας Παπανδρέου άρχισε να εφαρμόζει το παιχνίδι των «αντιθέσεων» («διαιρεί και βασιλεύει»), ένα παιχνίδι που το επεξεργάστηκε στη συνέχεια σε βαθμό τελειότητας. Ο κ. Αρσένης εισήλθε στην κυβέρνηση ως «λάτρης της ανάπτυξης του δημοσίου τομέα» για να καθησυχάσουν οι εργαζόμενοι και τα συνδικάτα, τα οποία ανησυχούσαν για την πολιτική του προκατόχου του κ. Αρσένη, του κ. Λαζαρη, ο οποίος είχε τοποθετηθεί επικεφαλής του «οικονομικού κύκλου» λόγω της μετριότητας του και για να «ηρεμήσουν» οι βιομήχανοι.

Όσα ακολούθησαν θα αποδείξουν επίσης ότι στόχος του Ανδρέα με τη «στροφή» του Ιουνίου 1982 ήταν ακόμα η άμ-

Γιατί δεν γελούσε ο μεσσίας;

στηρίζει». Για τον απλούστατο λόγο επειδή η επανάληψη φαινομένων όπως η κριτική στον Ανδρέα για την πορεία της «Αλλαγής» και η συνεχής αμφισβήτηση του για τον ίδιο λόγο από κομματικά στελέχη δημιουργούν ρωγμές στη λαϊκή εμπιστοσύνη και φθείρουν κατά συνέπεια την κυβέρνηση και τον ίδιο τον πρωθυπουργό. Έπρεπε λοιπόν να αντιμετωπισθούν αποφασιστικά οι κριτικές που θα προκαλούσαν στην πορεία οι προαποφασισμένες αντιλαϊκές επιλογές του Α. Παπανδρέου.

Αν η αναδόμηση του Γ. Πέτσου χρησίμευσε σαν «μήνυμα» για το ποιος ελέγχει τις κρατικές προμήθειες η «υπόθεση Παναγούλη» και η «υπόθεση Χριστοδουλίδη» χρησίμευσαν για να συνειδητοποιήσουν οι της Χαρ. Τρικούπη ποιος πραγματικά ελέγχει το κόμμα. Έκτοτε η λάσπη, η σκωφαντία και ο πελέκας της αποστασίας χρησίμευσαν ως μέσα παραδειγματισμού και φρονιματισμού των κομματικών στελεχών του ΠΑΣΟΚ. Το αποτέλεσμα ήταν να διαμορφωθεί σιγά σιγά μια κομματική ηγεσία πειθίτην όργανο του Ανδρέα και συμμετοχή των πρωτοβουλιών του.

Στις 27 Αυγούστου 1982 ο τότε υφυπουργός Εσωτερικών κ. Στάθης Παναγούλης επέδωσε στο Μέγαρο Μαξίμου την επιστολή της παραίτησής του στον πρωθυπουργό. Η επιστολή αποτελούσε ένα δριμύτατο κατηγορητήριο με σαφείς, στατες και συγκεκριμένες αιχμές, όχι μόνο για την τότε κυβερνητική πολιτική, αλλά και για τους ιδεολογικούς προσανατολισμούς της ηγεσίας της κυβέρνησης και του Κινήματος. «Η κυβέρνηση ολοένα και πιο πολύ απομακρύνεται από τους μεγάλους στόχους της κυβέρνησης — το ζωντανό και δημιουργικό σοσιαλισμό... Η κυβέρνηση ολοένα και πιο πολύ κάνει παραχωρήσεις προς το μεγάλο κεφάλαιο», έγραψε μεταξύ άλλων στην επιστολή παραίτησής του ο κ. Παναγούλης.

Ο Ανδρέας Παπανδρέου χρησιμοποίησε την παραίτηση Παναγούλη ως πρότυπο για την αντιμετώπιση της ογκομενής εσωκομματικής —και λαϊκής— δυσαρέσκειας και εφάρμοσε για πρώτη φορά τη νέα έκδοση της «αποστασίας», μια τακτική που θα εφαρμόσει στη συνέχεια κατά κόρον. «Επέλεξε κ. Παναγούλη —έγρα-

βλυνση των βασικών «κοινωνικών» χαρακτηριστικών της μέχρι τότε πολιτικής του ΠΑΣΟΚ, χωρίς όμως να εξασφαλίσει, όπως επίσης αποδείχθηκε, κάποια ανταπόκριση και από τη μεριά της λεγόμενης «ιδιωτικής πρωτοβουλίας». Αντί για την ελληνική οικονομία αναπτύχθηκαν τα φαινόμενα του κερδοσκοπισμού και της παραοικονομίας και κυρίως η λεηλάτηση των προμηθειών του δημοσίου.

«Μίζες» παίρνει μόνον ο Ανδρέας

Αλλά το σημαντικότερο ίσως γεγονός της πρώτης «αναδόμησης» —για την κατανόηση όσων ακολούθησαν— δεν ήταν η ανάδειξη του Μένιου σε υπερυπουργό, ούτε του κ. Αρσένη σε «τσάρο». Ήταν η απομάκρυνση του Γιώργου Πέτσου από τη θέση του υφυπουργού Άμυνας στην πρώτη κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ μετά τη νίκη στις εκλογές του Οκτωβρίου 1981.

Στους αναγνώστες των εφημερίδων της εποχής δημιουργήθηκε βέβαια η εντύπωση ότι: «Ο Α. Παπανδρέου με μια αστραπιαία και δυναμική ενέργεια του έφραξε με την πυγμή του το δρόμο των τυχοδιωκτικών στοιχείων» αποπέμποντας από την κυβέρνηση τον κ. Πέτσο, ο οποίος, σύμφωνα με υπαινιγμούς του «κουμπάρου» του τότε πρωθυπουργού και διευθυντή σήμερα του «Δημοκρατικού Λόγου» κ. Κ. Γερονικού, «είχε την

υποστήριξη του κ. Κ. Καραμανλή» και «ήταν ξένο σώμα στην υπόθεση της Αλλαγής».

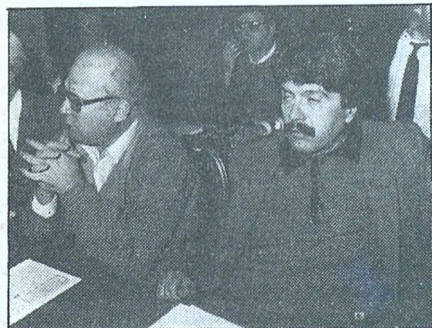
Η αλήθεια ήταν και πάλι διαφορετική. Σύμφωνα με στοιχεία που έφερε πρώτο στη δημοσιότητα το ΑΝΤΙ (Οκτώβρης 1987) ο Γ. Πέτσος απομακρύνθηκε από τη θέση του υφυπουργού Άμυνας επειδή τόλμησε να ζητήσει και για τον εαυτό του... «μίζες» από την «αγορά του αιώνα». Σύμφωνα με διασταυρωμένες πληροφορίες, ο κ. Πέτσος είχε έλθει σε επαφή με την «Ντασώ» των «Μιράζ» και τους Τσάτσους του Λούβαρη και συμφώνησε να εισπράξει προμήθεια από την «αγορά του αιώνα». Μόλις ο κ. Παπανδρέου πληροφορήθηκε τα καθέκαστα διέταξε τον τότε Γενικό Γραμματέα του υπουργείου Δημόσιας Τάξης να... παρακολουθεί τον Πέτσο και ύστερα από λίγο τον «αναδόμησε».

Βασικός στόχος της πρώτης «αναδόμησης» ήταν λοιπόν και ο έλεγχος κρατικών προμηθειών από ανώτατα κλιμάκια και ο αποκλεισμός των «σφετεριστών» των «ποσοτών». Γι' αυτό και από όλα τα σημαντικά «χαρακτηριστικά» της πρώτης «αναδόμησης» η υπόθεση Πέτσου ήταν αυτή που πήρε και τη μεγαλύτερη δημοσιότητα. Ίσως γιατί όλοι οι ενδιαφερόμενοι υπουργοί και κρατικοί παράγοντες έπρεπε να κατανοήσουν πλήρως το μήνυμα: «Οι μίζες ελέγχονται από ψηλά».

Τι σημαίνουν όλα αυτά; Σε μια κρίσιμη στιγμή για την κυβέρνηση του χρονική στιγμή, πρωταρχικό μέλημα του Ανδρέα Παπανδρέου δεν ήταν η εφαρμογή του κυβερνητικού προγράμματος που τον έφερε στην εξουσία, ούτε η εξάλειψη των όποιων —και φυσιολογικών κατά τα άλλα— αδυναμιών και καθυστερήσεων που είχαν παρουσιαστεί. Αντίθετα χρησιμοποίησε την κρίση για να δυναμώσει τον έλεγχο του κόμματος και της κυβέρνησης από τον ίδιο και με μοναδικό σκοπό την εξουδετέρωση των εσωκομματικών του αντιπάλων από τη μια και την ενίσχυση του ελέγχου από τον ίδιο της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών, από την άλλη. Νιώθοντας παντοδύναμος εξαιτίας της ανεπάρκειας των πολιτικών του αντιπάλων άρχισε να υλοποιεί τις επιδιώξεις του.

Ο ασφικτικός έλεγχος του κόμματος

Όσο το ΠΑΣΟΚ ήταν στην αντιπολίτευση, οι εσωκομματικές κρίσεις είχαν αναγκαστικά περιορισμένη εμβέλεια και αφορούσαν μόνον τον κ. Παπανδρέου και τους συμπαίκτες του. Όταν όμως το ΠΑΣΟΚ ανέβηκε στην εξουσία, οι εσωκομματικές κρίσεις προσέλαβαν αυτόματα τη μορφή πολιτικού γεγονότος με «βαρύνουσες συνέπειες στο είδος των σχέσεων της κυβέρνησης, με το λαό και μάλιστα με το λαό που την ψήφισε και την

Ο κ. Κωστόπουλος συνεχίζει τους άσκους αγώνες για το σοσιαλισμό στο Ευρωκαινοβούλιο.

Το σεμνο κοινοβουλευτικό ηθος.

Ποιος είναι πιο σκεπτικός.

ψε στην απάντησή του ο Α. Παπανδρέου— μια νέα μέθοδος αποστασίας για να πλήξεις, μάταια, βέβαια, την πορεία προς το σοσιαλιστικό μετασχηματισμό... Σήμερα όμως ΔΕΝ βρισκόμαστε στο 1965...». Το «Βήμα» συμπληρώνει: «Οι επίμονες αναφορές σε μυθεύματα για κινήσεις ή προθέσεις κινήσεων με στόχο τη δημιουργία «κεντροδεξιού» σχήματος... έχουν φιλοτεχνήσει ένα πολιτικό σκιάχτρο, το οποίο μοιραία είχε αντανάκλαση στην «προσωπική» πρωτοβουλία του κ. Στάθη Παναγούλη»: (Περίτεχνα διατυπωμένες εκφράσεις και υπαινικτικές αιχμές για να διατυπωθεί με άλλα λόγια η απαντητική επιστολή του Ανδρέα, από εφημερίδα που κατά τα άλλα προωθεί σήμερα τα κεντροδεξιά σενάρια των κ. Έβερτ και Σημίτη). Πιστός οπαδός του Λένιν, ο κ. Α. Παπανδρέου είχε ανακαλύψει έναν «Κάουτσουκ» και αποφάσισε να τον εξοντώσει.

Τα βασικά χαρακτηριστικά του τρόπου αντιμετώπισης του κ. Στάθη Παναγούλη από τον Ανδρέα και τον κομματικό μηχανισμό του ΠΑΣΟΚ θα δούμε να επαναλαμβάνονται από τότε και σε άλλες περιπτώσεις «αντιφρονούντων» υπουργών και στελεχών. Όποιος τολμούσε να διαφωνήσει γινόταν αμέσως «αποστάτης». Οι επιβαλλόμενοι ιδεολογικοί συνειρμοί στην εκλογική πελατεία του ΠΑΣΟΚ ήταν προφανείς: «Αποστάτης» στη συνείδηση των μέσης ηλικίας ψηφοφόρων σημαίνει κάποιο «σκοτεινό πρόσωπο», «όπως εκείνοι οι φιλοχρήματοι πολιτικοί που συνεργάστηκαν με το Βασίλειο για να ρίξουν το Γερό της Δημοκρατίας».

Πρόκειται φυσικά για μια εφαρμογή της γνωστής θεωρίας των «δύο κόσμων». Από τη μια μεριά οι «δεξιοί», από την άλλη οι «δημοκρατικοί» και κάπου, οι «αριστεροί». Οι «πιστοί» και οι «αποστάτες», οι «ανυποχώρητοι» και οι «δηλωσίες», τε-

λικά οι «καλοί» και οι «κακοί». Ο μανιχαϊσμός του Ανδρέα, ως μέσον ιδεολογικής και πολιτικής χειραγώγησης οπαδών και στελεχών στην πλήρη εφαρμογή του. Αυτό σημαδεύει την ελληνική κοινωνία μέχρι σήμερα. Ο «θεός» εξέπεσε σε αποτυχόντα μάγο, αλλά το «ιδεολογικό» μήνυμά του κυριαρχεί ακόμα στους πρώην —και νυν— οπαδούς του.

Η λάσπη ως επίσημη προπαγάνδα

Αρχές Αυγούστου του 1983. Στο «Κινγκς Πάλας» ο Ανδρέας Παπανδρέου διαβάζει μια ακόμα πολυσέλιδη έκθεση - ανακοίνωση των πεπραγμένων του και επιχειρεί για μια ακόμα φορά να δικαιολογήσει τα αδικαιολόγητα. Η «συντηρητική» οικονομική πολιτική του γίνεται απλώς «αμυντική», «μέχρι να έρθουν καλύτερες ημέρες» και βαπτίζεται την προ-λίγου υπογραφείσα *συμφωνία παραμονής των αμερικανικών βάσεων σε συμφωνία απομάκρυνσης*, η οποία «αναβάθμισε τον εθνικό μας λόγο». «Οι βάσεις φεύγουν —η υπόσχεση γίνεται πράξη— ο αγώνας δικαιώνεται».

Ο μόνος που δεν φαίνεται να το έχει αντιληφθεί αυτό είναι ο ατυχής κ. Ανδρέας Χριστοδουλίδης. Μέλος του ΕΓ του ΠΑΣΟΚ, με αγωνιστική διαδρομή που ξεπερνούσε τότε τα 20 χρόνια, στην Κύπρο και την Ελλάδα, είδε τον εαυτό του από τη μια ημέρα στην άλλη να γίνεται στόχος μεθοδευμένων από το υφυπουργείο Τύπου δημοσιευμάτων, τα οποία τον ανέφεραν από... «τραβεστί» ως «πράκτορα». Στις έντονες διαμαρτυρίες που ακολούθησαν, ο κ. Χριστοδουλίδης έμεινε ακάλυπτος από το κόμμα του, με αποτέλεσμα να εξαναγκασθεί σε παραίτηση.

Στη συνέχεια αποδείχθηκε ότι τα δημοσιεύματα είχαν σχεδιασθεί από την ο-

δό Ζαλοκώστα με τη συμμετοχή γνωστών κυρίων όπως ο Μένιος Κουτσόγιωργας, ο Δημήτρης Μαρούδας, ο Σωτήρης Κωστόπουλος. Στόχος η τακτοποίηση κάποιων εσωκομματικών διαφορών και η εκκένωση μιας θέσης στο ΕΓ του ΠΑΣΟΚ, καθώς ο κ. Χριστοδουλίδης ήταν και είναι αντίπαλος του «αυριανισμού» και του εκφασισμού του κόμματος. Από τότε η «λάσπη», ο αυριανισμός και η θεωρία των δύο κόσμων γίνονται τα βασικά όπλα του Ανδρέα Παπανδρέου για την αντιμετώπιση της φθοράς της κυβέρνησης, του κόμματος αλλά και του ίδιου.

Όμως το βασικό συμπέρασμα από την «υπόθεση Χριστοδουλίδη» είναι ίσως αλλού. Ο Α. Παπανδρέου γνωρίζει ότι οι «δηλώσεις» που εξαναγκάζονται να υπογράφουν οι αριστεροί, χρησίμευαν κυρίως ως μέσο αυτοταπείνωσης και αυτοεξευτελισμού. Όταν έγινε γνωστή η υπόθεση Χριστοδουλίδη μόνο ένα μέλος της ΚΕ του ΠΑΣΟΚ ρώτησε απλώς «τι έγινε». Όλοι οι άλλοι εισώπησαν. Η σιωπηρή αποδοχή της λασπολογίας σε βάρος ενός συντρόφου τους και η δειλία να αντιδράσουν, τους κατέστησε έκτοτε ανίκανους να εκφέρουν δημοσίως και την παραμικρή διαφωνία στα λόγια και τα έργα του «αρχηγού».

Αναφερθήκαμε στην «υπόθεση Χριστοδουλίδη», επειδή χρησιμεύει στην κατανόηση αυτών που συμβαίνουν σήμερα στην εκλογική βάση του ΠΑΣΟΚ. Δεν έχει πλέον καμιά σημασία αν έκλεψε ο Ανδρέας Παπανδρέου. Όπως λέει και νεότευκτος σύμβουλος του «όλοι οι υπουργοί σε όλες τις χώρες του κόσμου κλέβουν. Τι διαφορετικό έκανε ο Ανδρέας; Φταίει ο Μητσστάκης που παραβίασε τους κανόνες του παιχνιδιού και τα έβγαλε όλα στη φόρα». Ούτε η προφανής σε όλους πολιτική και οικονομική αποτυχία της διακυβέρνησής του έχει καμιά σημασία.

Το μόνο που μετρά είναι: ότι κάποιοι από εμάς «έκαναν» κάποτε στη Μακρόνησο και οι άλλοι ήταν στην αντίπαλη παράταξη. Η βάση του ΠΑΣΟΚ προηλεκτιστική, υβριστική, εξευτελιστική από τα λόγια και τα έργα του Ανδρέα Παπανδρέου, αλλά σε ένα ποσοστό παρέμεινε εγκλωβισμένη. Αποδέχτηκε την πρόκληση του Ανδρέα «αυτοενοχοποιήθηκε» και μεταλλάχθηκε σε μάρτυρα υπεράσπισης των απατεώνων: «Αφού εμείς πιστεύουμε σε αυτόν, δεν μπορεί να είναι κλέφτης. Οι αντίπαλοί του όμως είναι προδότες».

Στα παρασκήνια της «υπόθεσης Χριστοδουλίδη», ο Ανδρέας Παπανδρέου μεθόδευσε μια απόφαση της ΚΕ του ΠΑΣΟΚ, η οποία καταδικάζει την «αστυνόμευση» του κράτους και της κυβέρνησης από... τις κομματικές οργανώσεις και προωθεί την «αυτονόμηση» της κυβέρνησης από το «κίνημα», την πλήρη δηλαδή υποταγή της στον Ανδρέα. Ο κύκλος ολοκληρώνεται. Η κατάργηση του «σταυρού προτίμησης» κατάργηση και την παραδοσιακή πελατειακή σχέση των βουλευτών με τους εκλογείς τους. Στο εξής όλα θα ελέγχονται από τη συγκεντρωτική και προσωποπαγή «γραφειοκρατία» του «Κινήματος».

Στεφανέ, πες στον Κωστα, ξερεί...

Κοστα, μου πε ότι αυτός ξερεί...

Εμφανή τα σκάνδαλα — νέοι ανασχηματισμοί

Το 1984 είναι από κάθε πλευρά το οριακό σημείο για τη μεταλλαγή του ΠΑΣΟΚ σε ένα μηχανισμό στήριξης του Ανδρέα Παπανδρέου.

Μέσα στο 1984 έγιναν τρεις ριζικοί ανασχηματισμοί της κυβέρνησης (17 Ιανουαρίου, 26 Μαρτίου, 21 Σεπτεμβρίου) και μια ακόμα «αναβάθμιση», αυτή του κ. Τσοχατζόπουλου σε «υπουργό παρά τω πρωθυπουργώ» (4 Οκτωβρίου).

Ο ανασχηματισμός - αναπαλαίωση του Ιανουαρίου ήταν μόνο το προλούδιο των ενδοκυβερνητικών και εσωκομματικών ανακατατάξεων που θα επιβάλλει στη συνέχεια ο Α. Παπανδρέου. Με τον ανασχηματισμό του Μαρτίου τα πράγματα άρχισαν να γίνονται πιο σοβαρά. Τη Δευτέρα 26.3. οι εφημερίδες μάθαιναν λίγη μόνο ώρα πριν από την εκκίνηση του δελτίου των 9 στην τηλεόραση («όλα στην Ελλάδα γίνονται για το δελτίο των 9»), ότι ο υπουργός Οικονομικών κ. Δ. Ποττάκης και ο υφυπουργός του κ. Ι. Πιτσιώρης είχαν υποβάλλει τις παραιτήσεις τους και ότι ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας κ. Αρσένης αναλάμβανε και το υπουργείο Οικονομικών.

Το κυβερνητικό κλίμα που οδήγησε στις παραιτήσεις και τον ανασχηματισμό περιγράφεται σαφέστατα από τις εφημερίδες της εποχής:

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ: «Το μόνο που μπορεί να κάνει ο πρωθυπουργός, αν δεν θέλει να δει την υπόθεση της ΠΥΡΚΑΛ να εξελίσσεται σε χιονοστιβάδα είναι να αποκεφαλίσει σύντομα μερικούς στενούς συνεργάτες του».

ΑΥΓΗ: «Η εσωτερική αντιπαλότητα στα διάφορα κυβερνητικά κλιμάκια προσέλαβε τέτοιες απρόβλεπτες διαστάσεις, ώστε ακόμα και υπουργοί να αναγνωρίζουν ότι η κυβέρνηση έπαυσε να παράγει οποιοδήποτε έργο».

Άλλες εφημερίδες —και το ANTI— έγραφαν: «Βασική αιτία του ανασχηματισμού ήταν οι μόνιμες πλέον αντιθέσεις του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας με το υπουργείο Οικονομικών —μία αντίθεση που κατά κανόνα ξεκινούσε από την άρνηση του κ. Ποττάκη να χρηματοδοτήσει έργα που προγραμματίζε ο κ. Αρσένης». «Ο κ. Αρσένης ήταν υπέρ των F-16 και ο κ. Ποττάκης υπέρ των "Τορνέιτο"».

Ο κ. Ποττάκης διαφωνούσε με τον κ. Αρσένη στο θέμα των προμηθειών της

ΔΕΗ (το οποίο οδήγησε στο σκάνδαλο της ΠΥΡΚΑΛ), όπως διαφωνούσε και με το θέμα της χρηματοδότησης των εξαγωγών της τσιμεντοβιομηχανίας, αλλά και με την επιχειρούμενη κρατικοποίηση της ΑΓΕΤ - Ηρακλής από τον κ. Αρσένη. Με τη σειρά του ο κ. Αρσένης διαφωνούσε με ορισμένα μέτρα του κ. Ποττάκη, με τη «γενικότερη φιλοσοφία του» στο θέμα των κρατικών προμηθειών από τις ανατολικές χώρες (βλ. Σωκράτης Κόκκαλης και ΙΝΤΡΑΚΟΜ) και με πολλά άλλα.

Σύμφωνα με τον Τύπο της εποχής οι «διαφωνίες» Αρσένη - Ποττάκη αποτελούσαν μια ακόμα έκφραση της ατέρμονης εσωκομματικής διαμάχης μέσα στο ΠΑΣΟΚ η οποία με τη σειρά της ήταν το αποτέλεσμα κυρίως του πολυσυλλεκτικού χαρακτήρα του «Κινήματος». Στην πραγματικότητα οι αντιθέσεις αυτές αποτελούσαν και έκφραση της κλασικής πλέον τακτικής του Ανδρέα να συμφωνεί με όλους για όλα, να οδηγεί τους υπουργούς του —τους κ. Αρσένη και Ποττάκη εν προκειμένω— να πιστεύουν ότι η «ορθή γραμμή» είναι η δική τους και να τους βάζει στη συνέχεια να συγκρούονται μεταξύ τους προκειμένου να διαιωνισθεί η δική του κυριαρχία στο κόμμα και στην κυβέρνηση.

Από τα άλλα χαρακτηριστικά των ανασχηματισμών του 1984 πρέπει να επισημανθεί η αντικατάσταση των κ. Τρίτση και Κεδίκογλου το Σεπτέμβριο. Οι δύο αυτοί υπουργοί είχαν αποστηθεί καλά τη «Διακήρυξη της 3ης Σεπτεμβρίου» και είχαν αποφασίσει να κάνουν πράξη τα οράματά της που αφορούσαν τους τομείς τους. Ο «μαξιμαλισμός» τους όμως αποδείχθηκε «ψηφοφοβόρος» και εστάλησαν σε εκείνη τη φάση να «συγγράψουν ιστορία».

Οι ανασχηματισμοί προχωρούσαν μαζί με τα σκάνδαλα. «Ετοιμάζουμε το επόμενο σκάνδαλο» έγραφε την Κυριακή 24 Μαρτίου 1984 η «Ελεύθερη Γνώμη» του Θανάση Πόπωτα, γνωστότερου ως «αντιεπιστημονικού Κοσκωτά». Αφορμή το πρώτο μεγάλο σκάνδαλο του ΠΑΣΟΚ που αποκαλύφθηκε με επίκεντρο την ΠΥΡΚΑΛ και πρωταγωνιστή το κατά καιρούς μέλος του ΕΓ του ΠΑΣΟΚ και «άνθρωπο του Ανδρέα» κ. Σωτηρλή.

Ύστερα από λίγους μήνες θα ξεσπούσε το «σκάνδαλο Πόπωτα» —έμπνευση Λιβάνη— και το Νοέμβριο του ίδιου χρόνου ο Ανδρέας Παπανδρέου θα προανέγγειλε στις ενδιαφερόμενες ξένες εταιρείες την απόφασή του να αγοράσει

γαλλικά και αμερικάνικα αεροσκάφη, με τη γνωστή συνέχεια. Την ίδια εποχή ο κ. Λούβαρης εγκαθίσταται οριστικά στον προθάλαμο του πρωθυπουργικού γραφείου, ως σύνδεσμος με σημαντικά επιχειρηματικά συγκροτήματα...

Δεν μπορεί παρά να εντοπισθεί η χρονική συγκυρία της έναρξης των σκανδάλων —αρχές 1984— και της αποτυχίας της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, σε όλους τους τομείς. Εκείνη την εποχή το ΠΑΣΟΚ είχε φτάσει σε ένα οριακό σημείο, το οποίο οριζόταν από το τέλος μιας μακράς περιόδου «χάριτος» και την παραγραφή ορισμένων ελαφρυντικών. Ύστερα από δύομισι χρόνια αναποτελεσματικής διακυβέρνησης, ούτε ο «πρότερος έντιμος βίος» έπαιζε πλέον τον αρχικό του ρόλο, ούτε η «απειρία» των «μη επαγγελματιών της πολιτικής εσυγχωρείτο» (βλ. ANTI τχ. 257). Η διακυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ δύσκολα μπορούσε να χαρακτηριστεί επιτυχής ακόμα και με τις πιο υποβαθμισμένες και ρεαλιστικές απαιτήσεις.

Οι αιτίες αυτής της κατάστασης είχαν αρχίσει ήδη να επισημαίνονται στον Τύπο. Έφταιγε φυσικά η μεταλλαγή του ΠΑΣΟΚ σε έναν άνευρο πολιτικό μηχανισμό, πλήρως υποταγμένο στον Ανδρέα. Το «ήθος και το ύφος» της εξουσίας. Ο ίδιος ο ηγέτης του ασκούσε την κριτική με τρόπο απαράδεκτα αυταρχικό, αλλά και επιπόλαιο.

Στο σημείο εκείνο ακριβώς άρχισαν να συσσωρεύονται τα σκάνδαλα. Μένει μόνο να απαντηθεί το γνωστό ερώτημα με την κόττα και το αυγό. Η αποτυχία και τα αδιέξοδα οδήγησαν στα σκάνδαλα ή το αντίστροφο;

Η ΟΚΤΑΕΤΙΑ ΚΛΕΙΝΕΙ ΩΣ ΛΙΘΗ

ΑΝΤΙ ΔΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Λ.Δ. ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ:

Αλλαγή φρουράς;

Η διαδοχή του Χόνεκερ στην ηγεσία του κόμματος και του κράτους της Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας (ΛΔΓ) από τον Κρεντζ έγινε ομαλά αλλά δεν μπορεί από μόνη της να θέσει τέρμα στην κρίση που μπήκε σε μια άλλη, ακόμα δυσκολότερη, φάση. Οι πρώτες ενδείξεις της συμπεριφοράς του νέου ηγέτη της χώρας είναι μεν ενθαρρυντικές αλλά ο σκεπτικισμός των ομάδων της αντιπολίτευσης απέναντι στο καθεστώς και των πολιτών της ΛΔΓ είναι απόλυτα δικαιολογημένος. Η αλλαγή στυλ και εικόνας χωρίς πραγματικές αλλαγές δεν πρόκειται να ικανοποιήσει κανέναν.

Ο Κρεντζ δεν έχει ακόμα ανακοινώσει συγκεκριμένο «πακέτο» μέτρων για να εκτονώσει την κρίση και να στρώσει το δρόμο για πιο ουσιαστικές αλλαγές. Ο νέος ηγέτης συναντήθηκε ήδη με την ηγεσία της προτεσταντικής εκκλησίας και με εργάτες εργοστασίων προσπαθώντας να δημιουργήσει την εντύπωση ότι είναι πρόθυμος να ακούσει τη φωνή της κοινής γνώμης. Υπαινιχθηκε ακόμα ότι σύντομα θα αρθούν οι περιορισμοί για ταξίδια στο εξωτερικό κι ότι θα συνεχισθεί η πολιτική του προσεκτικού και επιφυλακτικού ανοίγματος στον Τύπο. Είναι χα-

ρακτηριστικό ότι το επίσημο πρακτορείο ειδήσεων ADN μετά τη συνάντηση του Κρεντζ με τους υπεύθυνους της εκκλησίας ανακοίνωσε ότι και οι δύο πλευρές συμφώνησαν ότι «κοινός τους σκοπός είναι να προωθήσουν αλλαγές στην κοινωνία που θα κάνουν τη ζωή πιο ελκυστική» (!). Φαίνεται ότι και η εκκλησία υιοθετεί μια στάση ελεγχόμενων και βαθμιαίων αλλαγών ώστε τα πράγματα να μην οδηγηθούν σε αδιέξοδα και να μην υπάρξουν «απρόβλεπτες συνέπειες».

Ο δημόσιος διάλογος για τα προβλήματα της χώρας αποτελεί ένα βήμα προς την ορθή κατεύθυνση αλλά αυτό που θα μετρήσει είναι οι πράξεις. Πώς θα αντιδράσει ο νέος ηγέτης απέναντι στις κινήσεις για την ίδρυση ανεξάρτητου εργατικού συνδικάτου, έξω από τη δομή του επίσημου και ελεγχόμενου από το ΚΚ συνδικαλιστικού εργατικού κινήματος; Δημοσιογράφοι της εφημερίδας Der Morgen δήλωσαν ότι θα πάρουν μέρος σε διαδήλωση για την ελευθερία του Τύπου που οργανώνεται τον επόμενο μήνα.

Στο μεταξύ οι διαδηλώσεις των πολιτών συνεχίζονται και ετοιμάζονται μεγάλες εκδηλώσεις από ηθοποιούς, καλλιτέχνες και άλλους διανοούμενους.

Οι διεθνείς αντιδράσεις για τις ηγετικές αλλαγές ήταν θετικές χωρίς όμως να ενθουσιάζουν κανένα. Αντιλαμβάνονται όλοι, από τη Μόσχα μέχρι την Ουάσιγκτον, ότι το καθεστώς με την κίνηση αυτή κέρδισε χρόνο αλλά στην ουσία τα περιθώρια είναι στενά. Οι προθέσεις, λοιπόν, της νέας ηγεσίας αναμένεται να εκδηλωθούν σύντομα.

Η Δύση και κυρίως η Δυτική Γερμανία θα περιμένει να διαπιστώσει την έκταση και την ταχύτητα των αλλαγών. Όντας πλέον ο κυριότερος αιμοδότης σε οικονομικές μεταρρυθμίσεων. Ίσως να μην είναι αρκετά γνωστό το πλέγμα των οικονομικών σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών και η αποφασιστική συμβολή της Δυτικής Γερμανίας στο ανατολικογερμανικό «οικονομικό» θαύμα.

Αλλά και οι άλλοι Ευρωπαίοι εταίροι, η Ουάσιγκτον και η Μόσχα θα παρακολουθήσουν με προσοχή την πορεία των σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών υπό τις νέες συνθήκες εφός του θέματος της γεωμανικής ενοποίησης έχει μπει επί τάπητος. Πρόκειται για θέμα που πολλοί αποφεύγουν να συζητήσουν και αισθάνονται ρίγη στη μνημόνευσή του. Είναι ένα θέμα που δεν αφορά μόνο τους Γερμανούς αλλά ολόκληρη την Ευρώπη, την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, την παγκόσμια ειρήνη.

«Η σπασμένη στάμνα»

«Αγαπώ τόσο πολύ τη Γερμανία, ώστε να θέλω να τη βλέπω διπλή μπροστά μου». Η κυνική αυτή φράση του Γάλλου συγγραφέα Φρανσουά Μωριάκ αντικαθρεπτίζει αρκετά πιστά τους φόβους των Γάλλων απέναντι στο θέμα της επανένωσης αυτής της χώρας.

Και όχι μόνο των Γάλλων. Οι Γερμανοί προκαλούν φόβο σε όλους. Όχι απλώς λόγω της προιστορίας τους. Και η σημερινή, πιο «ήρεμη» Γερμανία που γνώρισε η ιστορία, εξακολουθεί να παραμένει φόβητρο. Και μάλιστα το πιο αντιπαθητικό. Οι «πρώσοι σοσιαλιστές» της Ανατολικής Γερμανίας είναι διαβόητοι για την υπεροψία τους απέναντι σε όλους τους «φτωχούς συγγενείς» της Ανατολής, των Σοβιετικών μη εξαιρουμένων. Και οι Δυτικογερμανοί δεν έχουν κανένα λόγο, δεδομένης της υπεροχής τους στην άλλη μισή Ευρώπη, να συμπεριφέρονται σαν λιγότερο επαρμένοι.

Εκείνο που πανικοβάλλει βεβαία είναι οι μακροπολιτικές συνέπειες μιας τέτοιας ενοποίησης. Μια πρώτη ιδέα σχετικά δίνει ένας απλός αθροιστικός υπολογισμός. Μια ενωμένη Γερμανία θα ήταν αυτοσυστημική μιάμιση φορά ισχυρότερη από τη Γαλλία —χώρια την ώθηση που θα έδινε στην οικονομία η νέα κοινή αγορά. Ανάλογη θα ήταν η αύξηση του στρατιωτικού δυναμικού που θα συνοδεύονταν από νέα, για τους Γερμανούς, ευνοϊκά γεωπολιτικά δεδομένα. Και όχι λιγότερο σημαντική θα ήταν τέλος η κατά αυτό τον τρόπο αναγέννηση της κοινής εθνικής συνείδησης με όλα τα αναπόφευκτα ε-

Ο **Έγκον Κρεντζ**, ο νέος ηγέτης της Αν. Γερμανίας κρίθηκε ο πιο κατάλληλος για τη διαχείριση της κρίσης. Γεννήθηκε στις 19 Μαρτίου 1937, στην πόλη Kalberg που ανήκει τώρα στην Πολωνία. Είναι γιος ράφτη. Η πολιτική του σταδιοδρομία εξελίχθηκε κάτω από το πατρωνάρισμα του Χόνεκερ, γι' αυτό θεωρείται από πολλούς σαν οπαδός της σκληρής γραμμής. Στο ΚΚ εντάχθηκε το 1955. Στη δεκαετία του 1960 εστάλη στη Μόσχα όπου σπούδασε Κοινωνικές Επιστήμες. Το 1971, μετά την επιστροφή του από τη Μόσχα, ανέλαβε γραμματέας των πιονέρων ενώ το 1974 ανέλαβε την οργάνωση της νεολαίας, όπου και παρέμεινε πέραν του 40ού έτους της ηλικίας του, γεγονός που έκανε τους Γερμανούς να τον αποκαλούν «επαγγελματία νεολαίο».

Στο πολιτικό γραφείο του ΚΚ εισήλθε το 1983 σαν πλήρες μέλος κι ανέλαβε γραμματέας της ΚΕ υπεύθυνος για

την ασφάλεια, τη νεολαία και τον αθλητισμό. Το 1984 έγινε αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και αντικαθιστούσε τον Χόνεκερ.

Ήταν γνωστό ότι ο Χόνεκερ τον προωθούσε για διάδοχό του. Λόγω των προβλημάτων υγείας όμως που αντιμετώπιζει ο Κρεντζ και λόγω της πολιτικής και ιδεολογικής του συγκρότησης θεωρείται από πολλούς παρατηρητές σαν ο «Αντρόπωφ της Γερμανίας», μεταβατικός δηλαδή ηγέτης που θα προλείπει το έδαφος για μια ριζοσπαστική ηγετική ομάδα. Ο καιρός θα το δείξει. Ο ίδιος πάντως έχει μακρά πολιτική εμπειρία, είναι νέος και δεν φαίνεται ότι θα καταθέσει εύκολα τα όπλα.

Ο Κρεντζ είναι παντρεμένος έχει δυο παιδιά και κατοικεί στο κτιριακό συγκρότημα Wandlitz του βόρειου Βερολίνου όπου μένουν και άλλοι κομματικοί αξιωματούχοι.

θνικιστικά σύνδρομα.

Αυτά και μόνο αρκούν για να δείξουν, ότι κανείς, είτε σύμμαχος, είτε αντιπαλος, δεν είναι πραγματικά διαθεσιμμένος να συνγορήσει υπέρ μιας επανένωσης εδώ και τώρα, «άνευ όρων». Αυτό φαίνεται από όλες τις πρόσφατες δηλώσεις ευρωπαίων διπλωματών. Κανείς και πουθενά δεν σκέφθηκε να αμφισβητήσει την ύπαρξη των δυο γερμανικών κρατών. Ο Γάλλος υπουργός Εξωτερικών Ρολάν Ντουμά για παράδειγμα βρίσκει, ότι επανανοποίηση μπορεί να γίνει το πολύ μέσω επαφών και ανταλλαγών, μέσω «οσμώσεων», αποκλείει όμως κάτι τέτοιο σε επίπεδο θεσμών ή κρατους, ενώ ο Πολωνός ομολογός του Κρίστοφ Σκουμπιούσκι αναγνωρίζει μεν στους Γερμανούς το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης, δίνει όμως το προβάδισμα στις αποφάσεις των τεσσάρων νικητήριων δυνάμεων του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Η επανένωση δεν είναι όμως δύσκολη, απλώς επειδή είναι ανεπιθύμητη. Το πρόβλημα είναι ο πολλαπλός διαμελισμός —κρατικός, εθνικός, καθεστωτικός. Η Γερμανία είναι η «ραγισμένη στάμνα» που σπάνια επιδέχεται συγκόλληση. Ταυτόχρονα είναι και η χώρα, στην οποία εστιάζεται η συνολική διάσπαση της Ευρώπης.

Κάθε πτυχή του διαχωρισμού συνδέεται με ένα πρωτόγνωρο πρόβλημα: Η εθνική διάσπαση δεν συνοδεύεται σε καμία από τις δυο χώρες από εθνική καταπίεση —έτσι δεν υπάρχει και η «εθνική» βάση για την ανάπτυξη ενός ενωτικού κινήματος. Τα κοινωνικά καθεστώτα και οι θεσμοί τους, αντίστροφα, που αποτελούν μεταξύ τους αντίποδες, αποτελούν το προέχον στοιχείο δημιουργίας συλλογικής ταυτότητας στην κάθε χώρα, ταυτότητες που εξαρτώνται όμως από τις διάφορες συγκυρίες, είναι γι' αυτό εύθραστες και δεν επαρκούν σε καμία περίπτωση για να υποκινήσουν μεγάλα «ενωτικά» κινήματα. Ένα δυτικογερμανό εργαζόμενο, που θα έπαιρνε μέρος σε διαδήλωση υπέρ της ελεύθερης αγοράς στην Ανατολική Γερμανία, μόνο και μόνο επειδή έχει καλές εμπειρίες με αυτή την αγορά στη χώρα του, θα πρέπει να τον ζητήση κανείς με το φανάρι. Αυτό που ισχύει βέβαια είναι, ότι η κρίση, που έχει ξεσπάσει από το καλοκαίρι στην Ανατολική Γερμανία επηρεάζει εμφανώς τις σχέσεις των δυο κρατών και φέρνει στην επιφάνεια το παλιό ρήγμα και τις διαφορετικές ερμηνείες που δίνονται σε αυτό.

Για τη Δυτική Γερμανία, η διάσπαση αποτελεί κάτι το ανεπιθύμητο, κάτι που έχει επιβληθεί δι' έξωθεν βίας. Το σύνταγμα της χώρας εμφανίζεται έτσι να ισχύει για όλο τον γερμανικό λαό, και γι' αυτούς δηλαδή, «που στερηθήκαν τη δυνατότητα να το συναποφασίσουν». Κατά ακολουθία «όλος ο γερμανικός λαός καλείται, πραγματώνοντας το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης να ολοκληρώσει την ενότητα και την ελευθερία της Γερμανίας». Στην πράξη αυτό σημαίνει, ότι η Ανατολική Γερμανία δεν θεωρείται σαν «έξωτετικό» αλλά απλώς σαν άλλο κράτος. Ακόμα και μετά τη συμφωνία του 1972 μεταξύ Βόννης και Ανατολικού Βερολίνου με τα περίφημα «Οσφερτρέγκε», η Δυτική

Γερμανία εξακολουθεί να θεωρεί και όλους τους Ανατολικογερμανούς σαν υπηκόους της —πράγμα που προκαλεί φυσικά τη μήνιν της αντίπαλης πλευράς.

Η πλευρά αυτή δεν περιορίζεται βέβαια μόνο σε εκρήξεις οργής. Σύμφωνα με το κομμουνιστικό κόμμα η κάθετη ρήξη που προέκυψε με την ίδρυση των δυο γερμανικών κρατών το 1949 είχε σαν αποτέλεσμα την ανάδειξη δυο νέων εθνών. Μέχρι τη δεκαετία του '60 το έθνος εξ ανατολών ονομαζόταν «γερμανικό σοσιαλιστικό έθνος», αργότερα, στο σημερινό σύνταγμα της χώρας, μεταβατίσθηκε σε «σοσιαλιστικό έθνος» χωρίς καμιά αναφορά στη γερμανική συνιστώσα. Η κρατική αυτοτέλεια στηρίχθηκε έτσι σε μια εντελώς σαθρή, ή μάλλον ανύπαρκτη βάση (σοσιαλιστικό έθνος!) και έκανε έτσι ακόμα πιο δύσκολη την επιβολή του αιτήματος για πλήρη αναγνώριση της κυριαρχικότητας του κράτους της Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας (όπως για παράδειγμα, ότι οι Ανατολικογερμανοί είναι αποκλειστικά υπηκόοι της, και όχι συγχρόνως και Δυτικογερμανοί) από τη Βόννη.

Με το ξεκίνημα της μαζικής φυγής από την Ανατολική Γερμανία και τον αστραπιαίο εφοδιασμό των φυγάδων με δυτικογερμανικά διαβατήρια οι διαφορές αυτές πέρασαν από το επίπεδο της θεωρίας ή των ευκαιριακών περιπτώσεων στο επίπεδο της πρακτικής πολιτικής. Αποδεικνύεται, ότι η ρήξη είναι μια ανίατη πληγή, που δεν μπορεί να κλεισει ούτε με τείχη α λα Ανατολικό Βερολίνο, ούτε με ταχυδακτυλουργικές μετονομασίες της εθνικής ταυτότητας.

Αντίθετα πάλι όμως η πληγή αυτή δεν μπορεί να επούλωθεί ακαριαία. Οι δυο ακραίες λύσεις είναι από τη μια η προσχώρηση της Ανατολικής Γερμανίας στη Δύση, η εκείνη της Δυτικής Γερμανίας στην Ανατολή. Και οι δύο είναι φυσικά, κάτω από τα σημερινά δεδομένα, τελείως ουτοπικές. Ουτοπικά, προς το παρόν είναι και πολλά από τα σενάρια, που τίθενται υπό συζήτηση, όπως η βαθμιαία προσέγγιση των δυο χωρών μέσω κοινών θεσμών και οργανισμών, ή ακόμα πιο μακρόχρονα, η συγκρότηση μιας συνομοσπονδίας, όπου και οι δυο χώρες θα μπορούσαν να διατηρήσουν κατ' αρχήν το ιδιαίτερο καθεστώς τους. Όλα αυτά εξυπακούεται στα πλαίσια της γενικότερης οικοδόμησης του κοινού ευρωπαϊκού σπιτιού. Ουτοπικά φυσικά επειδή αντεπιτίθεται στη λογική των μέχρι τώρα μακρόχρονων σχεδιασμών. Τη στερέωση της Κοινής Αγοράς στη Δύση και την σταθεροποίηση της ζώνης Ασφαλείας γύρω από τη Σοβιετική Ένωση ένα βασικό τμήμα της οποίας είναι η Ανατολική Γερμανία

Πέρα από τέτοια σενάρια όμως γεγονός είναι, ότι η Δυτική Γερμανία έχει αυτή τη στιγμή όλα τα ατού στα χέρια της. Μια ισχυρή οικονομία, την προοπτική παραπέρα ενίσχυσης της μέσω της κοινής αγοράς της Ευρωπαϊκής Κοινότητας από το 1992, μια συνεχώς αυξανόμενη τεχνολογική υπεροχή απέναντι στην Ανατολική Γερμανία, και μια πολιτική ακτινοβολία, που οδηγεί σε ένα είδος «αποικιοποίησης» της «γειτόνου χώρας» μέσω της α-

φαιμαξής του εργατικού της δυναμικού. Παρά τις «ρεβανιστικές» δηλώσεις ορισμένων πολιτικών περί «επανένωσης» στη βάση των συνόρων του 1937 οι βασικοί παράγοντες της κυβέρνησης συνασπισμού Χριστιανοδημοκρατών · Φίλελευθέρων στη Βόννη αποφεύγουν οποιεσδήποτε σχετικές κρούσεις. Η εντύπωση είναι ότι οι ίδιοι δεν δρουν στη βάση ενός μακρόπνοου σεναρίου, μη θέλοντας από τη μια να εκβιάσουν τα πράγματα, και μη μπορώντας από την άλλη να ελέγξουν τη δυναμική των γεγονότων, που εκδηλώνονται στην Ανατολή. Χοντρικά ωστόσο μπορεί να πει κανείς, ότι οι Συντηρητικοί προσανατολίζονται μάλλον προς την άποψη του υπουργού Οικονομικών Γκέρχαρτ Στोलντεμπεργκ, ο οποίος διέγραψε πρόσφατα την πολύ μακρινή και θολή προοπτική μιας ενωμένης Γερμανίας όχι στην «παλιά милитарιστική βάση». Σε μια τέτοια προοπτική αντιτίθεται όμως σίγουρα όχι μόνο το νέο κυβερνητικό σχήμα του Έγκον Κρενιζ στην Ανατολική Γερμανία, αλλά και οι εκατοντάδες χιλιάδες άτομα που διαδηλώνουν εναντίον του.

ΟΥΓΓΑΡΙΑ:

Ιστορικές αλλαγές

Μετά την αυτοκατάργηση του ΚΚ Ουγγαρίας και τη μετεξέλιξη του σε Ουγγρικό Σοσιαλιστικό Κόμμα η Βουλή της χώρας προχώρησε αποφασιστικά στην ψήφιση εκατό περίπου τροπολογιών στο Σύνταγμα του 1949 που αλλάζουν θεμελιακά το πολιτικό σύστημα. Πρόκειται για τη διαμόρφωση ενός «μεταβατικού συντάγματος» που καθορίζει το νομικό πλαίσιο των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών μεταρρυθμίσεων που έχουν δρομολογηθεί μετά από συμφωνία μεταξύ του κυβερνώντος κόμματος και των πολλών κομμάτων της νόμιμης πλέον αντιπολίτευσης. Ανταποκρίνεται δηλαδή στις ανάγκες μετάβασης από ένα μονοκομματικό και αυταρχικό πολιτικό καθεστώς «διατεταγμένης οικονομίας» σε ένα κα-

Ο αναταλαν πολιτικός αστήρ και υποψήφιος του Ουγγρικού Σοσιαλιστικού Κομματος για την προεδρία Ιμρε Ποζγκαι.

θεστώσ πολυκομματικό, δημοκρατικό, γνήσια κοινοβουλευτικό με κοινωνική και οικονομική οργάνωση που βασίζεται σ' ένα σύστημα μικτής οικονομίας.

Με συντριπτική πλειοψηφία (333 υπέρ, 5 κατά και 8 αποχές) η ουγγρική Βουλή ψήφισε στις 18/10 τις συνταγματικές τροπολογίες οι οποίες μεταξύ άλλων περιλαμβάνουν:

- κατάργηση του μονοκομματικού κράτους και δημιουργία πολυκομματικής - πλουραλιστικής δημοκρατίας. Νομιμοποίηση όλων των κομμάτων
- κατάργηση του «ηγαιτικού ρόλου» του κόμματος
- μετονομασία της «Λαϊκής Δημοκρατίας» σε Δημοκρατία
- ελεύθερη ίδρυση και λειτουργία πολιτικών κομμάτων στο πλαίσιο του σεβασμού του συντάγματος και των νόμων
- ίδρυση συνταγματικού δικαστηρίου
- κατάργηση του 21μελούς «προεδρικού συμβουλίου» και ίδρυση «Γραφείου της Προεδρίας»
- εκλογή προέδρου της Δημοκρατίας απ' ευθείας από το λαό. Ο πρόεδρος θα είναι και αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων, τα καθήκοντά του δε μέχρι την εκλογή του θα ασκεί ο πρόεδρος της Βουλής

Η ληξιαρχική πράξη γέννησης της νέας Ανεξάρτητης, Αβασίλευτης και Συνταγματικής Δημοκρατίας διασφαλίζει «τις αξίες και της αστικής δημοκρατίας και του δημοκρατικού σοσιαλισμού».

Οι προεδρικές εκλογές έχουν προγραμματιστεί να διεξαχθούν στις 26 Νοεμβρίου, κίνηση στην οποία αντιτίθενται ορισμένα κόμματα της αντιπολίτευσης προβάλλοντας το επιχείρημα ότι δεν τους δίνεται επαρκής χρόνος προετοιμασίας έναντι μάλιστα των πλεονεκτημάτων της εξουσίας που απολαμβάνει το κυβερνών κόμμα. Έχουν δε συλλέξει 200.000 υπογραφές και ζητούν τη διενέργεια δημοψηφίσματος για την αναβολή των προεδρικών εκλογών. Νόμος που ψηφίστηκε από τη Βουλή εφέτος θέτει σαν όριο για τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος 200.000 υπογραφές. Όποια κι αν είναι όμως η έκβαση της διαμάχης αυτής, οι νέοι πολιτικοί θεσμοί άρχισαν κι όλας να λειτουργούν.

Η ουγγρική Βουλή ψήφισε επίσης την κατάργηση της κομματικής πολιτοφυλακής καθώς και το νέο εκλογικό νόμο της χώρας. Ελεύθερες εκλογές θα διεξαχθούν τον ερχόμενο Ιούλιο, για πρώτη

φορά μετά από σαράντα δύο χρόνια. Η συμφωνία με τα κόμματα της αντιπολίτευσης μετά από σκληρές διαπραγματεύσεις είχε υπογραφεί τον περασμένο Σεπτέμβριο. Αποκαθίστανται επίσης όλοι όσοι είχαν βρεθεί «ένοχοι» για πολιτικά αδικήματα μεταξύ των ετών 1945 και 1963. Η κυβέρνηση θα εξετάσει το ενδεχόμενο αποζημίωσης προς τα θύματα της πολιτικής καταπίεσης και των πολιτικών διώξεων. Υπολογίζεται ότι μόνο στην περίοδο 1949-53 κάπου ένα εκατομμύριο άτομα, το 10% περίπου του πληθυσμού, υπέστησαν διώξεις για τις πολιτικές τους πεποιθήσεις. Τα θύματα της εξέγερσης του 1956, η 33η επέτειος της οποίας γιορτάστηκε επίσημα την περασμένη Δευτέρα, έχουν ήδη αποκατασταθεί.

Είναι χαρακτηριστικό ότι η ανακήρυξη της νέας «Ουγγρικής Δημοκρατίας» έγινε την ίδια μέρα της επετείου.

Σε μια άλλη σημαντική εξέλιξη το Βατικανό δήλωσε ότι είναι έτοιμο να εξετάσει τη συναφή διπλωματικών σχέσεων με την Ουγγαρία. Από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Το Βατικανό έχει διπλωματικές σχέσεις μόνο με την Πολωνία

Επικαιρότητα

Με ευαισθησία
στα κοινωνικά
κινήματα
και τα
ανθρώπινα
δικαιώματα

Εγκλημα!

**Εις θάνατον
ο Τούρκος
αγωνιστής**

**"Με δολοφονεί
η ελληνική
κυβέρνηση."**

ΛΕΡΟΣ
Ιδού
η κόλαση
και το
σκάνδαλο

**ΙΔΟΥ το θύμα
Π. Κοροβέσης**

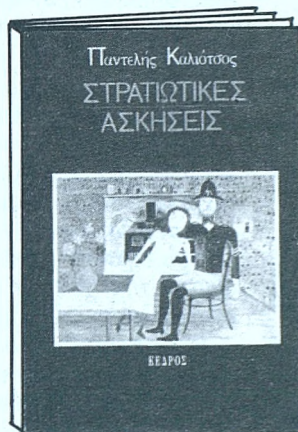
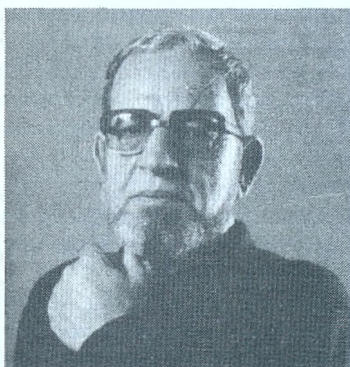
**Κρατική βία
εξήγγειλε
ο Μπτσοτάκης**

Πέτρος Αμπατζόγλου ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ

Τη σειρά αυτή την ονόμασα Διηγήματα Συγκινησιακής Φαντασίας (emotional fiction) κατά τη γνωστή σειρά των διβλίων Επιστημονικής Φαντασίας (science fiction). Αν δηλαδή στα έργα Επιστημονικής Φαντασίας οι ήρωες ταξιδεύουν στο διάστημα, σε κόσμους φανταστικούς και σε περιπέτειες σε διαφορετικούς χρόνους ακόμα και σε διαστάσεις, οι δικοί μου πρωταγωνιστές ζουν φοβερές διαχρονικές εσωτερικές περιπέτειες που στηρίζονται στις αναμνήσεις και στη φαντασία. Ξαφνικά το παρελθόν γίνεται παρόν, αλλά και το παρόν γυρίζει πίσω να συναντήσει το παρελθόν του.

Μόλις κυκλοφόρησαν

Παντελής Καλιότσος ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Ο Παντελής Καλιότσος ομολογεί στο οπισθόφυλλο ότι γράφει καλύτερα όταν είναι θυμωμένος και πιστεύει ότι χωρίς θυμό δεν υπάρχει талант. Αυτά λοιπόν τα τέσσερα διηγήματα είναι γραμμένα υπό το κράτος θυμού. Στις ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ εκφράζεται μέσα στη συγκλονιστική αλήθεια αυτού του ίδιου του θέματος. Στο ΤΣΕΡΝΟΜΠΙΑ με κλαυσιέγιο και πικρότατο χιούμορ, όπως και στην αφιέρωση στον «Αγαπημένο του φίλο» Γιώργο Κοσκατά: ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΦΥΛΑΚΗΣ. Τέλος στην ΩΧΡΑ ΚΗΛΙΔΑ η επανάσταση του οργισμένου λαού εκφράζεται με την κραυγή του Μήτσου: «Θεέ, παραιτήσου, ν' αναλάβω εγώ!»

εκδόσεις
ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 – τηλ. 36.02.007

Αλέξανδρος Κοτζιάς Η ΜΗΧΑΝΗ

Το ζήτημα είναι, βέβαια, ο κόσμος τούτος, όπου διαβατικός δρέθηγες είναι, ωστόσο, ακόμα και το πώς εσύ αντιμετωπίζεις τούτο τον κόσμο. Κάποια τέτοια εκδοχή – νεοελληνική; – επιχειρεί να «μοντάρει» ο βίος και η πολιτεία του «ήρωα» της Μηχανής.

ΕΠΙ
σημαί
νουμε

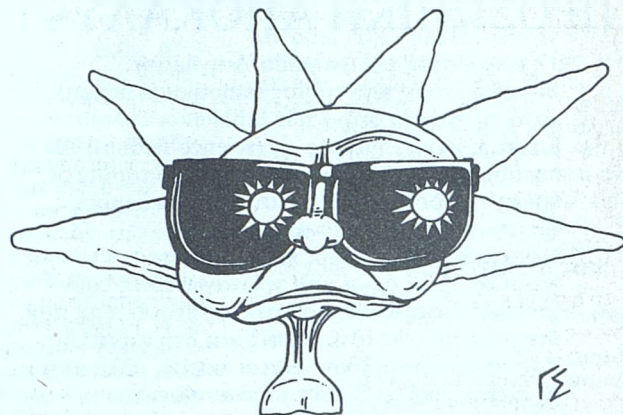
Στον αστερισμό του πράσινου ήλιου...

Ξαφνικά και σχεδόν ανεπαίσθητα η Ελλάδα εισήλθε πριν από οκτώ περίπου χρόνια σ' ένα νέο αστερισμό. Σύμφωνα με τη γνώμη των ειδικών η μετατόπιση αυτή οφείλετο σε κάποιες απρόβλεπτες κηλίδες πρασινωπής χροιάς στον ήλιο. Έτσι καθιερώθηκε ο χαρακτηρισμός Αστερισμός του Πράσινου Ήλιου.

Την ΑΛΛΑΓΗ ανέλαβε να παρουσιάσει ένας θίασος της Νεώτερης Σχολής του Σέρτζιο Λεόνε με ειδικές σπουδές στον τομέα αυτό στις ΗΠΑ. Ολόκληρος ο πολιτικός κόσμος σε Δύση και Ανατολή πίστευε ότι επρόκειτο για μια νέα ομάδα με λαμπρό μέλλον και μια και στις ΗΠΑ οι ηθοποιοί συνηθίζουν να ακολουθούν πολιτική σταδιοδρομία αποφάσισαν να επιχειρήσουν και το αντίθετο.

Γρήγορα όμως άρχισε να γίνεται αισθητή μία έντονη ανησυχία κυρίως λόγω μιας περιεργής συνήθειας του σκηνοθέτη και παραγωγού να δοκιμάζει συχνά δεκαπέντε φορές μέσα σε μια οκταετία τους συντελεστές του έργου σε διαφορετικούς ρόλους προκαλώντας τόσο στο «φιλόμουσο κοινό» που είχαν αρχίσει να συγκεντρώνουν όσο και μέσα στον ίδιο το θίασο μια γενική σύγχυση.

Προς αποφυγή παρεξηγήσεων θεοπίσθησε η προσφώνηση αλλήλων με τα μικρά ονόματα και μαζί της εγκαθιδρύθηκε μία ιδιόρρυθμη διάλεκτος που η πλειοψηφία των γλωσσολόγων απέδιδε αρχικά στη μεγάλη διάρκεια παραμονή της πλειοψηφίας των συντελεστών στις ΗΠΑ. Αργότερα αποδείχθηκε ότι προήρχετο από το χώρο του ποδοσφαίρου και έτσι εξηγήθηκε και η συσσώρευση καταλήξεων που δήλωναν υπερθετικό βαθμό. Η διάλεκτος όμως αυτή δεν έγινε αποδεκτή από όλους τους κατοίκους και έτσι στη χώρα κυριάρχησε ΕΘΝΙΚΗ ΔΙΓΛΩΣΣΙΑ, οι μὲν ισχυρίζονταν ότι μιλούσαν την ελληνικήν, οι δε την ΓΛΩΣΣΑΝ του ΛΑΟΥ και του ΑΥΡΙΟΥ. Η τελευταία καθιερώθηκε και στα μέσα «κρατικής ενημέρωσης» και επειδή οι εκφωνητές - δημοσιογράφοι εξέφρασαν κάποια παράπονα δυσχρησίας ιδρύθηκε ειδική υπηρεσία, στη Γενική Γραμματεία Τύπου, σύνταξης και δακτυλογράφησης των κειμένων των ειδήσεων που υπαγόρευε ο σκηνοθέτης - παραγωγός —λόγω φόρτου εργασίας— τηλεφωνικώς οικοθεν. Η τακτική αυτή εφηρμόσθη με επιτυχία και σε μερίδα του καθημερινού Τύπου και αργότερα της Ελεύθερης Ραδιοφωνίας προσφέροντας έτσι αρκετό ελεύθερο χρόνο στους ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥΣ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ.

Ευτυχώς η πλοκή του παρέμενε ίδια όπως και ο τίτλος του: ΔΩΣΤΑ ΟΛΑ.

Παρόλα αυτά υπήρξαν κάποιες εσωτερικές αντιδράσεις όπως εκείνη του υποδυόμενου το ρόλο του υπουργού ΠΑΙΔΕΙΑΣ που —φέροντας και κάποιο βεβαρημένο ιστορικό λόγω των καταβολών του— έχασε προς στιγμήν τις φρένας και απείλησε να ντύσει ολόκληρη την Ελλάδα με χλαμύδες και να επαναφέρει την αρχαία αττική διάλεκτο. Ευτυχώς ο σκηνοθέτης αντέδρασε πάραυτα αντικαθιστώντας τον δυστυχή που παραιτήθη από το θίασο, με το μεγαλύτερο γιο του.

Η σιγανή φωνή —μετά βίας ακουγόταν στα καθίσματα του εξώστη— και το ωχρό παρουσιαστικό του επανέφεραν την ποθητή ισορροπία ώσπου το θέμα ΠΑΙΔΕΙΑ σβήσθηκε ολοκληρωτικά από το Σενάριο.

Οι υπόλοιποι ηθοποιοί παρουσιάζονταν σε κάθε ρόλο επί σκηνής ανά τετραετία βαστώντας απαραίτητα μία κουτάλα με μοναδική εξαίρεση την υποδυόμενη την υπουργό Πολιτισμού, που λόγω της μακρόχρονης πείρας της τόλμησε μία παραλλαγή εκτοξεύοντας στο λιγοστό αλλά πιστό κοινό της «ολυμπιακές φλόγες».

Με την πάροδο του χρόνου η ποδοσφαιροποίηση του λόγου διείσδυσε σε κάθε πτυχή της κοινωνικής ζωής τόσο που η Ελλάδα θύμιζε ένα απέραντο γήπεδο.

Η γαλανόλευκη σημαία της αντικαταστάθηκε από πλαστικές —λόγω της ευχρηστίας τους— σημαιούλες πράσινης αποχρώσεως που εκτός των άλλων θύμιζε τώρα και το χρώμα του ελπιδοφόρου πράσινου δολαρίου και οι συγκεντρώσεις καθιερώθηκε να γίνονται στα γήπεδα. Μέχρι και η κορυφαία του θιάσου άλλαξε την επωνυμία της από υπουργός Πολιτισμού σε «Μελίναρα των Ματς-Μπαράζ».

Το κοινό φαινόταν ενθουσιασμένο και οι αντιδράσεις μιας μερίδας του Τύπου και της διανοήσης αποδοκιμάζονταν με τα γνωστά ΟΥ ως ελιτίστικα.

Μέχρι που αποκαλύφθηκε ότι τα «δωράκια» που μοιράζονταν κατά τη διάρκεια του έργου στις πρωταγωνίστριες αγοράζονταν με λεφτά του ταμείου του θεάτρου και όχι με τις ελπιδοφόρες πράσινες αποταμιεύσεις του θιάσου εξ Αμερικής.

Το ΣΕΝΑΡΙΟ άλλαξε και ο σκηνοθέτης απογοητευμένος πλέον αποφάσισε να προσφύγει στον αγαπημένο του δάσκαλο, αντιγράφοντας το έργο του «NONOΣ».

ΑΡΧΙ ΤΕΚΤΟ ΝΙΚΗ

Λαϊκός πολιτισμός και η αρχιτεκτονική μας

Έχοντας διανύσει την πρώτη οκταετία του ελληνικού σοσιαλισμού, νόμιμα μπορεί κανένας να αναρωτηθεί σε ποιο βαθμό και βάθος προχώρησε το πνεύμα του σοσιαλισμού στην ντόπια αρχιτεκτονική κουλτούρα. Το θέμα είναι επίκαιρο, καυτό και μπορεί να επηρεάσει ακόμα και την έκβαση των εκλογών — αν δεχτούμε πως ένα σεβαστό ποσοστό αρχιτεκτόνων διαβάζουν αυτή τη στήλη. Γιατί να μην έχουμε και μεις τους φανατικούς μας αναγνώστες;

Όλοι ξέρουμε πως, τουλάχιστο στα κράτη του πολιτιστικού καταναλωτισμού, η υπερδομή δεν ακολουθεί αναγκαστικά τις περιπέτειες της υποδομής, και αν κάποτε λίγο πολύ το πιστεύαμε, τα τελευταία γεγονότα του «χώρου» (ξέρετε ποιου εννοώ) μας έπεισαν για το αντίθετο. Έτσι, δεν έχουμε πια ένα γερό πάτημα, όπως παλιότερα, για να ισχυριστούμε πως με το πέρασμα στη σοσιαλιστική φάση της ιστορίας της, η Ελλάδα απέκτησε αυτόματα και την αρμόζουσα σοσιαλιστική της αρχιτεκτονική, οπότε έκοψε μια για πάντα την καταλήστευση του ντόπιου πολιτισμού.

Το πρόβλημα έχει δύο πτυχές: τη μορφολογική και τη θεσμική. Ας παραδεχτούμε (κακό δεν κάνει) πως η πρώτη, δηλαδή η μορφολογική πλευρά της αρχιτεκτονικής σχεδόν μονοπωλεί οτιδήποτε γράφεται ή σχεδιάζεται γύρω από την αρχιτεκτονική. Κάπου όμως θα έχει απομεινεί και ένα, έστω ελάχιστο, αναλίωτο περιθώριο, για να μιλάμε για «παραγωγή του χώρου» στη μεσογειακή λεκάνη κτλ. για παρηγοριά.

Να λοιπόν ένα καλό κριτήριο: αν πήρε τα πάνω του ο γόνιμος λόγος για «αυτοδιοίκηση και αυτοδιαχείριση του χώρου» μέσα στην περασμένη οκταετία, και μάλιστα σε βάρος της συχνά ανιαρής αναφοράς σε «ζητήματα της μορφής». Στο κάτω κάτω της

γραφής, της άξιζε — αρκετά μας έχει βασανίσει! Ποια είναι όμως τα αποδεικτικά μας στοιχεία; Αν συνηθίσαμε να ακούμε τα πιο τρελά και ανυπόστατα, αυτό δε σημαίνει πως πρέπει να καταργήσουμε τα πάντα, όπως θέλουν να μας πείσουν οι σκοταδιστές.

Ας πιάσουμε τότε το τι λεγόταν. Ναι, εκεί υπάρχει αρκετό ψαχνό. Για να είμαστε πιο ειλικρινείς, η αυθεντική συνθηματολογία ξεκινάει από πιο παλιά, από τα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης. Αν είμαστε πιο προσεκτικοί θα λέγαμε πως οι μεγαλύτερες κορώνες ακούστηκαν επί επαράτου Δεξιός — μετά, κατά πως φαίνεται, περάσαμε στην πράξη (δεν έχει άλλη δικαιολογία) οπότε, τι να το κάνουμε τώρα το πολύ μπλα μπλα. Άλλωστε και ο λαός αισθάνθηκε κάποια κόπωση δεν είναι λίγο να ακούς ότι είσαι κυρίαρχος, αυτοδύναμος, μοναδικό κεφάλαιο, εθνικά υπερήφανος κτλ., μήνας μπαίνει μήνας βγαίνει. Έτσι φαίνεται πως ατόνησαν τα πράγματα. Ας πούμε, ακόμα και ο Ανώνυμος Αυθαίρετος Οικιστής ξεχάστηκε, αν και ήταν τόσο όμορφη ιδέα να στηθεί το άγαλμά του στην πλατεία Συντάγματος! Ας μην ψάχνουμε λοιπόν άδικα προς τα εκεί: ο σοσιαλιστικός λόγος δεινοπάθησε περισσότερο από μια φορτική επανάληψη παρά από ο,τιδήποτε άλλο.

Και τότε η ιστορία της μορφής; Εκεί τα πράγματα είναι καλύτερα, πολύ καλύτερα. Έχουμε επιτέλους ένα απρόταχτο λόγο για να καυχιόμαστε: μέσα σε αυτή την τόσο μεστή από κοσμοϊστορικές αλλαγές περίοδο η αρχιτεκτονική μας μεγαλούργησε. Πουθενά αλλού στον κόσμο δε διαδόθηκε τόσο αστραπιαία η νεο-παραδοσιακή, η νεο-λαϊκή, η νεο-ρουστική συνδυασμό με το απαύγασμα της ακόμα πιο νεο-κλασικής, σε όλους τους δυνατούς συνδυασμούς και προσμίξεις. Σύσσωμος ο Λαός, με την κατάλληλη ενίσχυση και ενθάρρυνση των επάξιων οδηγών του, για την ενίσχυση της τεράστιας παραδοσιακής μας κληρονομιάς, έπεσε διψασμένος επάνω στις καταξιαμένες από την εθνική μας παράδοση μορφές, στήνοντας παντού αριστουργήματα, σε λόγγους, σε βουνά και κυρίως σε πρώην δασικές εκτάσεις νυν οικιστικές. Ήταν η νέα Αναγέννηση, ενάντια στη διεύδυση της ξένης τεχνολογίας. Λίγη υπομονή να είχαν οι γνωστοί σε όλους μας υπονομευτές,

και θα είχαμε προλάβει να μεταλαμπαδεύσουμε τα ελληνικά φώτα σε όλο τον κόσμο.

Ο διάχυτος αυτός λαϊκισμός —εμείς δε μασάμε τα λόγια μας, γιατί, με τι άλλο παρακαλώ μπορεί να εκφραστεί ένας λαός;— διατράνεψε τη ζωτικότητα της ελληνικής φυλής και ωφέλησε αφάνταστα τα εθνικά μας ιδεώδη, γιατί είμασταν στο τσακ να μας απορροφήσει η βδέλλα των ξένων σκοτεινών πρακτόρων της διεθνούς μεταμοντέρνας μαφίας. Έτσι μήκαν τα θεμέλια και χαράχθηκε η κοινή στρατηγική της μελλοντικής μας πορείας στο χώρο της αρχιτεκτονικής, σταθερά πάνω στο δρόμο που άνοιξε ο λαός μας με το αλάνθαστο αισθητήριο του.

Όπως θα έλεγε και ο Καραγκιόζης: «Δώσε σάλτσα! Δώσε κεφτέδες!» και το όνειρο έγινε πραγματικότητα. Τόσο απλά, τόσο εύκολα, σχεδόν αδιόρατα...

Δημήτρης Φιλιππίδης

ΚΙΝΗ ΜΑΤΟ ΓΡΑΦΟΣ

Θεσσαλονίκης παραλειπόμενα

Στο περιθώριο των ηχηρών εκδηλώσεων του φετινού Φεστιβάλ, είχε κανείς τη δυνατότητα να ανακαλύψει την εντελώς αποσιωπημένη εκδήλωση με τον τίτλο «Κινηματογράφος και πραγματικότητα» που φιλοξενούσε έναν διόλου ευκαταφρόνητο αριθμό ντοκιμανταίρ, το σύνολο σχεδόν της φετινής παραγωγής.

Η αρχική προσπάθεια για αναβάθμιση της εκδήλωσης, σε σχέση με τις προηγούμενες χρονιές, μεταστράφηκε τελικά σε αδιαφορία και απαράδεκτες προχειρότητες από μέρους των οργανωτών, κοινώς «θάφιμο» της εκδήλωσης, όπως επισημαίνουν με επιστολή τους τέσσερις από τους συμμετέχοντες σκηνοθέτες (Θέμης Παρλαβάντζας, Κώστας Νταντινάκης, Μαρίνα Κουνενάκη, Βασίλης Ελευθερίου).

Φανταστείτε μάλιστα την εκπληξη των συμμετασχόν-

Ο Γιώργος Ίβενς (μόλις διακρίνεται) κινηματογραφώντας τη «Βροχή». Άμστερνταμ, 1929.

των, όταν μέσα στο γενικό κομφούζιο της τελευταίας βραδιάς του Φεστιβάλ, κατά την τελετή απονομής των βραβείων, εμφανίστηκε ο σκηνοθέτης Γιώργος Καρυπίδης μιλώντας ως προεδρος της κριτικής επιτροπής του 3ου Αντιφεστιβάλ (ή του 30ου φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους αν προτιμάτε) και αναφέρθηκε μεταξύ άλλων στην ισχνότερη παρουσία ταινιών ντοκιμανταίρ στη διοργάνωση, εγκλώντας τους νέους κινηματογραφιστές για... εγκάταληψη του είδους!

Για να εμφανιστεί στην συνέχεια ο Ανδρέας Παγουλάτος, πρόεδρος της κριτικής επιτροπής στη διοργάνωση «Κινηματογράφος και πραγματικότητα», ο οποίος στη σύντομη αναφορά του σκιαγράφησε χωρίς καμιά προσπάθεια υπεκφυγής την πλήρη αποτυχία της εκδήλωσης, επισημαίνοντας ιδιαίτερα την αδιαφορία που συνάντησαν οι αριστουργηματικές ταινίες του μεγάλου ντοκιμανταίρ στα Γιόργις Ίβενς (προβλήθηκαν για πρώτη φορά στην Ελλάδα, παράλληλα με τα διαγωνιζόμενα ντοκιμανταίρ).

«Απουσία κινηματογραφικής μνήμης», αλλά και απώθηση των σημερινών προσπαθειών σ' ένα κινηματογραφικό είδος με τεράστια παραδοσιακά... αζήτητα του Φεστιβάλ.

Τα όσα παρασκηνιακά διαδραματίστηκαν γύρω από την υποθεση του Αντιφεστιβάλ, οδήγησαν σε αλλαγή του αρχικού προγράμματος, με αποτέλεσμα οι προβολές των ντοκιμανταίρ να συμπέσουν χρονικά με τις προβολές των ταινιών μεγάλου μήκους, και έ-

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΑΡΣΕΝΗΣ – Πολιτική κατάθεση ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΚΥΡΚΟΣ – Ποια Αριστερά; ΑΝ. ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ – Κείμενα αμφισβήτησης

Scripta manent. Πέρα από την πολιτική συγκυρία και τους προεκλογικούς λόγους, υπάρχουν τα γραπτά, που μένουν. Τρία βιβλία πολιτικών, που εκφράζουν τρεις διαφορετικούς χώρους και αξίζει να τα κρατήσετε στη βιβλιοθήκη σας.

Οδυσσέας

τσι, η προσέλευση θεατών περιορίστηκε στους... συντελεστές των ταινιών, αφού ούτε καν η κριτική επιτροπή της εκδήλωσης είχε διάθεση να παρακολουθήσει τα ντοκουμανταίρ εκείνη την ώρα.

Εντύπωση προκαλεί τέλος, το τουλάχιστον παράδοξο γεγονός της συμμετοχής ορισμένων ταινιών και σε άλλες διοργανώσεις (π.χ. Φεστιβάλ Δράμας) τη στιγμή που είχε απαγορευθεί στους περισσότερους σκηνοθέτες η δυνατότητα να παρουσιάσουν και αλλού τη δουλειά τους, πέρα από την (αποτυχημένη τελικά) εκδήλωση της Θεσσαλονίκης.

Τι θα απαντήσει η (κυρίως υπεύθυνη) Γραμματεία της Λαϊκής Επιμόρφωσης στους νέους ντοκουμανταίριστες, ιδιαίτερα σε όσους δούλεψαν χωρίς την κάλυψη της ΕΡΤ ή του υπουργείου Πολιτισμού, που με διάφανη την απογοήτευσή τους επισημαίνουν στην επιστολή διαμαρτυρίας:

«Ενισχύθηκε η πεποίθησή μας ότι ο καλύτερος τρόπος για να απνευρωθεί ένα αίτημα, όπως αυτό της ύπαρξης αυτόνομου φεστιβάλ ταινιών ντοκουμανταίρ, είναι να υιοθετηθεί, και στη συνέχεια να αφηθεί στον "πατριωτισμό" των επιτροπών για την υλοποίησή του».

Κ Τ

«Επιστροφή στις ρίζες»: Από την Κρατική Σχολή Χορού...στα σκυλάδικα

«Επιστροφή στις ρίζες του λαού». Έτσι θα μπορούσε να χαρακτηριστεί επιγραμματικά η πολιτική που χάραξε επί μια οκταετία η λαοκρατική και λαοπρόβλητη κυβέρνηση του πράσινου ήλιου, στον τομέα της ορχηστρικής τέχνης. Απαλλαγμένη από κάθε ίχνος αρχαιοπληξίας και πιστή στο όραμα της σοσιαλιστικής επανάστασης επιχείρησε μια ριζική αναμόρφωση του χορού στην Ελλάδα, όχι μόνο στον τομέα της εκπαίδευσης αλλά και στους χώρους προσέγγισης της από το λαό.

Η αναβαθμια του χορού επιδεικνύεται με υπερφανεσία και στους ξένους επισκεπτες. Εδώ έχουμε ένα μικρό δείγμα.

Ο κλασικός χορός, γνήσιο δημιούργημα της Αυλής της Δύσης εξαλείφθηκε στο ίδιο του το άντρον, υπό τη διεύθυνση της κόρης του πρωθυπουργού —άπταιστο γνώστη της τέχνης μια και την είχε σπουδάσει επί μια ολόκληρη διετία— και μιας ομάδας αγωνιστριών —επί το πλείστον συζύγων πιστών μελών του κινήματος και γνήσιων υποστηρικτών της σοσιαλιστικής ιδεολογίας. Η πλειοψηφία του παλαιού διδακτικού προσωπικού απολύθηκε μαζί με τη διευθύντρια —γόνο γνωστής οικογένειας της επάρατης Δεξιάς— και οι μαθητές και μαθήτριες ετέθησαν πλέον υπό την πλήρη προστασία του κράτους που προσέφερε μέχρι και τμήμα αστυνομικών δυνάμεων για την ομαλή διενέργεια των μαθημάτων. Εκτός αυτού προσελήφθησαν σύμβουλοι από τις αδελφές σοσιαλιστικές χώρες και κυρίως από τη Βουλγαρία για την πλήρη εξασφάλιση μιας σωστής εξέλιξης του χορού, βασισμένης πάνω στη λαϊκή κληρονομιά.

Ο ίδιος ο πρωθυπουργός της χώρας έδινε καθημερινά το παράδειγμα παρά —τον εμφανή φόρτο εργασίας— ξενοχτώντας κάτω από τους παραδοσιακούς ήχους της εθνικής αοιδού, Ρίτας Σακελλαρίου και σπάζοντας κατά το έθιμο δεκάδες πιάτων.

Τα αποτελέσματα στην Κρατική Σχολή Χορού δεν έγιναν ακόμα εμφανή αλλά το σίγουρο είναι —εάν η διεύθυνση παραμείνει αμετάβλητη— ότι πολύ σύντομα οι μαθήτριες και μαθητές θα παρουσιάσουν ένα νέο είδος μπαλέτου βασισμένου στο συρτάκι και το τσιφτετέλι. Το έργο της σοσιαλιστικής κυβέρνησης δε σταμάτησε όμως εκεί. Ακολουθώντας πιστά την παράδοση του θεάτρου Μπολσόι που στα μετε-

παναστατικά χρόνια άνοιξε διάπλατα τις πύλες του στην εργατική τάξη, προχώρησε στην κατάληψη ενός ακόμα κέντρου της αστικής τάξης, του Θεάτρου της Δόρας Στράτο που όπου επί χρόνια φυλάττονταν —παράνομα— στην κατοχή του εθνικά κειμήλια του λαού, παραδοσιακές ενδυμασίες αξίας πολλών εκατομμυρίων.

Προς αποφυγή αντιδράσεων χρησιμοποίησε μια νέα μέθοδο κρατικοποίησης. Διατήρησε την επιχορήγηση του θεάτρου από το ΥΠΠΟ σε τραγικά χαμηλά επίπεδα εξαναγκάζοντας έτσι την διεύθυνση να βγάλει σε πλειστηριασμό το μεγαλύτερο τμήμα των εθνικών κειμηλίων που δεν ήταν πλέον σε θέση να συντηρήσει. Έτσι οι παραδοσιακές στολές αναμένεται να έλθουν πολύ σύντομα στην κατοχή αυτών στους οποίους δικαιωματικά ανήκουν, δηλαδή στον ίδιο το λαό.

Λ.Κ.

● Αναζωογονημένος ο «Εύμαρος» (Φωκίδος 26, Αμπελόκηποι) φιλοξενεί φέτος στους κόλπους του όχι μόνον έργα ζωγραφικής αλλά και μουσικές εικόνες. Σήμερα και αύριο η Σαβίνα Γιαννάτου, θα μας ξεναγήσει από τις 9 μ.μ. στους μουσικούς δρόμους του μεσαιώνα, της αναγέννησης και του μπαρόκ με τη συνοδεία του Δημήτρη Νίκα στο φλάουτο.

● Με νέο πρόσωπο εμφανίζεται φέτος και το «Ραβάναστρο» (Δημητσάνας 60, τηλ. 64.49.534) προσφέροντας καθημερινά μια πλούσια γκάμα μουσικών αποχρώσεων σταχυολογημένων από Δύση και Ανατολή. Από την Παρασκευή μέχρι τη Δευτέρα παρουσιάζονται οι πολυδαίδαλοι μουσικοί δρόμοι του ελληνοισμου. Ενώ την Τετάρτη και την Πέμπτη ο Σύριος ουσίτας Ζιαντ Ραζίμπ και ο φλαμενκίστας Γιώργος Παπαδόπουλος δημιουργούν με ξεχωριστή μουσική ατμόσφαιρα εμπλουτισμένη με τα έντονα χρώματα της Ανατολής και το ισπανικό ταμπεραμέντο.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΦΕΛΙΠΕ ΓΚΟΝΖΑΛΕΣ ΠΡΟΣ ΑΝΔΡΕΑ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Μια ακόμη αποκάλυψη του ANTI. Δημοσιεύουμε σήμερα κατά... αποκλειστική αποκλειστικότητα το κείμενο της επιστολής του πρωθυπουργού της Ισπανίας *Φελίπε Γκονζάλες* προς τον κ. *Ανδρέα Παπανδρέου*. Την επιστολή έλαβε ο τελευταίος δια χειρός *Φρανσουά Μιτεράν* λίγο πριν αρχίσει στα Ηλύσια Πεδία το περίφημο φιλικό γεύμα που παρέθεσε ο Γάλλος πρόεδρος στο ζεύγος *Παπανδρέου*.

Από το περιεχόμενο της επιστολής αποκαλύπτεται, επιτέλους, ποιά ήταν «η μεγάλη κι ευχάριστη έκπληξη» που επεδίωξε, αλλά δεν κατόρθωσε, ο κ. *Παπανδρέου* με το αιφνιδιαστικό ταξίδι του στο Παρίσι. Μια συνάντηση ήθελε με το δυναμικό, δημοφιλή Ισπανό πρωθυπουργό, που σύμφωνα με όλες τις δημοσκοπήσεις θα είναι, για τρίτη συνεχή φορά από το 1982, ο νικητής των εκλογών οι οποίες διεξάγονται την Κυριακή 29 Οκτωβρίου.

Μια συνάντηση με τον *Φελίπε Γκονζάλες*, οι απαραίτητες βεβαίως δηλώσεις και φωτογραφίες, η σύμπτωση των εκλογών στην Ισπανία και την Ελλάδα με διαφορά μόνο μιας εβδομάδας, όλα αυτά θα μπορούσαν να βοηθήσουν το ΠΑΣΟΚ, σκέφθηκε ο πρόεδρος του. Από την επιστολή φαίνεται ότι ο *Φελίπε Γκονζάλες* είχε περίπου υποσχεθεί στον κ. *Παπανδρέου* ότι θα συνέτρωναν μαζί με τον *Φρανσουά Μιτεράν*. Γιατί όμως τελικά άλλαξε γνώμη; Τους λόγους που τον οδήγησαν σε αυτή την απόφαση τους παραθέτει στην επιστολή του. Η ευθύτητά του εντυπωσιάζει. Εκτός αυτού η επιστολή παρουσιάζει ιδιαίτερο ελληνοϊσπανικό ενδιαφέρον...

Η επιστολή

«Σύντροφε *Ανδρέα*, τις μακρόχρονες και στενές σχέσεις μας τις χαρακτήριζε πάντοτε η ειλικρίνεια. Όπως και στο παρελθόν έτσι και τώρα θα σου πω όλη την αλήθεια. *Ανδρέα* σου το ομολογώ. Φοβήθηκα πολύ μια συνάντηση μαζί σου, λίγες ημέρες προ των εκλογών, έστω κι αν αυτή θα γινόταν σε «ουδέτερο» έδαφος, στο Παρίσι, έστω και αν θα είχαμε ανάμεσά μας τον *Φρανσουά Μιτεράν*. Μη νομίσεις όμως ότι ο φόβος μου σχετίζεται με ενδεχομένους

αντιδράσεις της Νέας Δημοκρατίας και του Συνασπισμού περί παρέμβασης στα εσωτερικά της Ελλάδας σε προεκλογική περίοδο. Όχι, *Ανδρέα*. Φοβήθηκα *εσένα*. Φοβήθηκα τις αντιδράσεις των Ισπανών ψηφοφόρων, που θα με έβλεπαν πλάϊ σου. Αντιλαμβάνεσαι τι εννοώ... Δυστυχώς η διεθνής, η παγκόσμια θα έλεγα, αντίδραση έχει επιτύχει να σε δυσφημήσει και στην κοινή γνώμη της Ισπανίας.

Σύντροφε *Ανδρέα*, κατάλαβέ με. Αντιμετωπίζω κι εγώ προβλήματα. Ξέρεις οι Ισπανοί δεν είναι σαν τους Έλληνες που ανέχονται τα πάντα χωρίς πολλές διαμαρτυρίες. Φαντάσου οι αντίπαλοί μου με κατηγορούν για νεποτισμό. Ο λόγος; Μόνο και μόνο επειδή η *Κάρμεν*, η σύντροφός μου όπως θα έλεγες εσύ, είναι υποψήφια βουλευτής. Οκτώ χρόνια είμαι πρωθυπουργός. Σε αυτό το διάστημα κανένας συγγενής μου δεν διορίστηκε ούτε τοποθετήθηκε σε κομματική, κυβερνητική ή άλλη δημόσια θέση. Κι όμως οι συμπατριώτες μου της αντιπολίτευσης έχουν πέσει να με κατασπαράξουν εξ αιτίας της υποψηφιότητας της *Κάρμεν*. Μια εφημερίδα μάλιστα με κατηγορήσε ότι εισάγω... ελληνικά δαιμόνια στα πολιτικά ήθη της χώρας.

Αχ σύντροφε *Ανδρέα*, στην Ισπανία δεν είναι καθόλου αυτονόητο όπως στην Ελλάδα, ότι η πολιτική ασκείται οικογενειακά και συγγενικά δικαιώματι. Εσύ «τακτοποιήσεις» ποικιλοτρόπως γιουούς, γαμπρούς, πολυάριθμους εξ αγχιστείας συγγενείς και πάσης κατηγορίας φίλους. (Παραλείπω την μέχρι πρό τινος παντοδυναμία της τέως συζύγου σου επι παντός του φεμινιστικού και κομματικού υποθέτω δε ότι η νυν κυρία *Παπανδρέου* συνεχίζει επάξια το δρόμο που χάραξε η *Μαργαρίτα*). Όλα αυτά για τους Ισπανούς —και για μένα— ομολογώ ότι είναι αδιανόητα.

Σύντροφε *Ανδρέα*, οφείλεις να παραδεχθείς ότι ζεις σε μια προνομιούχο χώρα, σε μια χώρα που από καιρό ήταν ώριμη να δεχθεί ένα μεγαλόπνοο και ριζοσπαστικό πρόγραμμα όπως το δικό σου. Επιπλέον οι Έλληνες σοσιαλιστές είναι μεγαλόψυχοι και, κυρίως, ακλόνητοι στα ιδεολογικά οράματα του Πανελληνίου Κινήματός σου. Ούτε ξέρω πόσες δεκαετίες θα χρειασθούμε εμείς για να μπορέσουμε να συγκριθούμε με εσάς.

Σύντροφε, πληροφορούμαι ότι, παρά την σκανδαλολογία και τη συστηματική κατασκευοφάντηση που υφίστασαι επι ένα ολόκληρο έτος, κατόρθωσες να διατηρήσεις την ενότητα του κόμματος. Πρόκειται για μια ακόμη απόδειξη των ηγετι-

κών ικανοτήτων και της διορατικότητας σου. Προφανώς *Ανδρέα* έχεις επιλέξει και περιστοιχίζεσαι από ικανά στελέχη, πιστά στον αρχηγό τους, που διαπνέονται από βαθύτερο σοσιαλιστικό αλτρουϊσμό. Εκείνο όμως που εντυπωσιάζει ακόμη περισσότερο είναι ότι κατόρθωσες να

Σύντροφε *Ανδρέα*, πρέπει να σου πω ότι οι πολυδιάστατες διεθνείς παρεμβάσεις σου απασχόλησαν συχνά την κυβέρνηση μου. Δεν μπορούσαμε να καταλάβουμε πως... τα κατάφερνες. Παρακολουθούσαμε έκπληκτοι την ευφάνταστη φιλοσοφική πολιτική σου, η οποία τόσα πολλά ωφέλη προσέκομισε στην Ελλάδα! Ιδιαίτερως μας εντυπωσίαζαν οι αδελφικές σου σχέσεις με τον ηγέτη της Λαϊκής Δημοκρατίας της Τζαμαχίριας *Μουαμάρ Καντάφι* αλλά και η συμμετοχή σου στην Πρωτοβουλία των Έξι. Ευκαιρία δεν έχανε να εκδηλώνεις την αλληλεγγύη σου στις σοσιαλιστικές προσπάθειες όπου γης. Πως μπορώ να ξεχάσω το ιστορικό ταξίδι σου στην Πολωνία; Ενώ η διεθνής κοινή γνώμη και πολλές κυβερνήσεις καταδικάζαν το στρατηγό *Γιαουζέλοσκι* και στέκονταν στο πλευρό της *Αλληλεγγύης*, εσύ πήγες στη Βαρσοβία και δήλωσες από εκεί ότι *στη χώρα αυτή επιχειρείται ένα ενδιαφέρον πείραμα αυτοδιαχείρισης...*

Σύντροφε *Ανδρέα*, κι εγώ ήθελα να χαράξω μια μεγάλη εξωτερική πολιτική σαν τη δική σου. Αναγκάστηκα όμως να περιορίσω τις φιλοδοξίες μου. Το 1982, όταν σχημάτισα την πρώτη σοσιαλιστική κυβέρνηση κι εγώ ανέλαβα την πρωθυπουργία, η Ισπανία ήταν μια χώρα-ουραγός της Ευρώπης. Και τι άλλο μπορούσε να είναι μετά από σαράντα χρόνια δικτατορίας. Αποφασίσαμε λοιπόν να δουλέψουμε συντονισμένα για να κερδίσουμε τον χαμένο χρόνο. Σήμερα, επτά χρόνια μετά, όλη η Ευρώπη αναγνωρίζει ότι στην Ισπανία συνετελέσθη ένα οικονομικό, πολιτικό και πολιτιστικό θαύμα. Αυτά που άλλες χώρες τα έκαναν σε τριάντα χρόνια, εμείς τα πραγματοποιήσαμε στο διάστημα '82-'89. Όμως δεν επαναπαυόμαστε. Συνεχίζουμε, γιατί θέλουμε να διαδραματίσουμε ουσιαστικό ρόλο στην Ευρώπη του 1992.

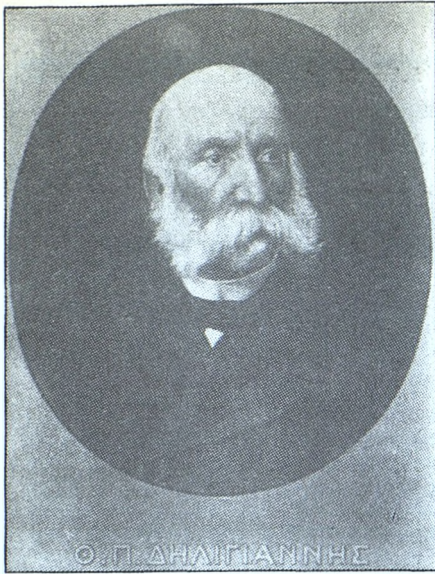
Καθώς αντιλαμβάνεσαι *Ανδρέα*, εν τέλει μας χωρίζουν πολλά. Συνοψίζοντας θα έλεγα ότι εγώ είμαι ένας σύγχρονος ευρωπαίος πολιτικός, ενώ εσύ παραμένεις αμετανόητος επαναστάτης.

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

Φελίπε Γκονζάλες

Για την αντιγραφή

Τέτα Παπαδοπούλου

Ο. Π. ΔΗΛΙΓΙΑΝΝΗΣ

Θ. Δεληγιαννης.

Α' Το χιούμορ και η σάτιρα στον ελληνικό 19ο αιώνα

Ο νεοελληνικός λόγος, είτε ο έντεχνος είτε ο καθημερινός δημοσιογραφικός είναι συνήθως βλοσυρός και σκουντούφλης και μάλις τον τελευταίο καιρό ο καθημερινός Τύπος υιοθέτησε κάποιες στήλες με εύθυμα και περιπαικτικά πολιτικά σχόλια. Σπάνια, λοιπόν, ανασαίνει μέσα σε εκείνη την ατμόσφαιρα ευεξίας και ευδίας που δημιουργεί το χιούμορ, η ανεπανάληπτη ευγένεια της ανθρωπίνης ψυχής, όπως το αποκαλεί ο μέγας Ρώσος κλασικός του θεάτρου και της διηγηματογραφίας, Αντόν Παύλοβιτς Τσέχωφ.

Στο δικό μας χώρο αν εξαιρέσουμε τις σάτιρες του Σολομού (ιταλοθρεμμένο σαλονίστικο είδος της εποχής· εξαιρώ βέβαια το *Γυναίκα της Ζάκυθος*, κορυφαίο επίτευγμα λυρικού αλλά και σατιρικού λόγου), τα σατιρικά γυμνάσματα του Θεόδωρου Ορφανίδη, του παράδοξου εκείνου βοτανολόγου και πανεπιστημιακού καθηγητή, και στο θέατρο το Δημήτρη Χατζησολάνη, τον επιλεγόμενο Βυζάντιο με τη Βαβυλωνία του ή τον πρόσφατα ανακαλυφθέντα Μιχάλη Χουρμούζη η σάτιρα πια (και όχι το χιούμορ) στον έντεχνο λόγο μας φέρνει κατ' ευθείαν στον *Εμμανουήλ Ροΐδη* τον γκρεμιστή και τον χαλαστή, που χλευάζει στην εποχή του τα πάντα με μια μόνο διαβολικότητα δανεισμένη στα βασικά σημεία στήριξης της από τις μεγάλες ευρωπαϊκές υπογραφές του καιρού του, τον Μπάυρον, τον Αμπού, το Χάινε, το Σαρσέ και άλλους κορυφαίους σατιριστές του 19ου αιώνα. Και από το Ροΐδη, αφού σταθούμε στον Παλαμά και τα *Σατιρικά Γυμνάσματα*, με ένα τεράστιο άλμα πάνω από μερικές δεκαετίες φτάνουμε στο Βάρναλη άλλον κορυφαίο της φιλολογικής μας σάτιρας, γκρεμιστή αλλά και οικοδόμο νέων ιδεών.

Πριν προχωρήσω όμως θα ήθελα να κάνω μια διάκριση ανάμεσα στο χιούμορ και τη σάτιρα. Το πρώτο είναι προϊόν μεγάλης παράδοσης και επίμονης καλλιέργειας. Χαρακτηρίζει λαούς προηγμένους

ΔΙΚΟΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΕΛΛΗ

κοινωνικά και πολιτιστικά με μακρά ύπαρξη ελεύθερων θεσμών. Όπου λείπουν τέτοιες προϋποθέσεις το χιούμορ δένεται με μια αβάσταχτη πίκρα που φτάνει ως τα όρια του λυγμού. Στην πρώτη κατηγορία ανήκει το βρετανικό χιούμορ· στη δεύτερη το χιούμορ του Τσέχωφ, μια κατάσταση ιδιότυπη που λειτουργεί εκεί ακριβώς που ανοίγεται η άβυσσος της απελπισίας για τη μοίρα του ανθρώπου και τη σκληρότητα ενός ανηλεούς κατεστημένου.

Η σάτιρα είναι κάτι διαφορετικό, μοιάζει με οργισμένο μαστίγιο που καταφέρεται στη ράχη μιας άδικης και αυταρχικής κοινωνίας και χρειάζονται όχι μόνο γερά κότσια, αλλά και γερά χέρια, για να το κρατήσει κανείς και να το χρησιμοποιήσει. Δεν είναι βέβαια η σάτιρα ο κοινωνικός δυναμίτης που από μόνος του ανατινάσσει εκ βάθρων το κατεστημένο κάθε εποχής. Είναι, ωστόσο, ένας επαρκής δείκτης που μας προειδοάζει ότι νέες συνθήκες, νέες ιδέες και νέοι άνθρωποι χτυπούν την πόρτα της ιστορίας. Η σάτιρα είναι πρόκληση και μάχη, σε αντίθεση με το χιούμορ, που είναι ένα χαμηλόφωνο και κάποτε υπαινικτικό σχόλιο. Τέτοιο χιούμορ έχουμε και στα γράμματά μας, του Κοραή ή το αγαθό μοναστηρίσιο του Παπαδιαμάντη. Πέστε μου όμως, με το χέρι στην καρδιά, είναι τάχα κατάλληλο για την κοινωνική ανατομική που επωμίζεται ο λόγος; Ενώ η σάτιρα του Ροΐδη ή του Βάρναλη είναι ένα διαρκές μαστίγωμα και μια ατέρμονη πρόκληση που εξαγριώνει το κατεστημένο και ανάβει τα αίματα. Η σάτιρα έχει τις ρίζες της, σαν ιδιότητα του έντεχνου λόγου στις περιοχές της μεγάλης ευεξίας της τέχνης και επιτελεί τον σπουδαιότατο κοινωνικό προορισμό της μκκτηρίζοντας καταστάσεις, ανατέμνοντας την ομαδική ή την ατομική συνείδηση και συμβάλλοντας στο άνοιγμα του δρόμου προς τον πολιτισμό και την ελευθερία του λόγου.

Και να που τα βήματά μας με μας φέρνουν τώρα στη δημοσιογραφική σάτιρα. Πρώτη παρατήρηση που πρέπει να διατυπωθεί εδώ είναι ότι η σάτιρα για να ευδοκιμήσει χρειάζεται κλίμα ελευθεροτυπίας. Η παρανομία την υποσιτίζει γιατί την υποχρεώνει σε ένα υπαινικτισμό. Ο διωγμός την περιμένει πέρα από αυτό το όριο, όπως συνέβη με τον Αλέξανδρο Σούτσο τον αγαθό εκείνο και επίμονα αντιπονητικό φαναριώτη, που με τους αφορήτα καθαρευουσιάνικους στίχους του πόζαρε για ποιητής, ενώ στην καλύτερη περίπτωση υπήρξε έμμετρος σχολιαστής των πολιτικών του αντιθέσεων με το παλάτι και την *καμαρίλλα* των ανακτόρων — όπως ονόμαζε ο Τύπος της εποχής τους αυλικούς του Όθωνα. Είναι ο ίδιος που έκρινε πανηγυρικά και τελεσίδικα, με κάποια κωμική αυταρέσκεια, το Μακρυγιάννη:

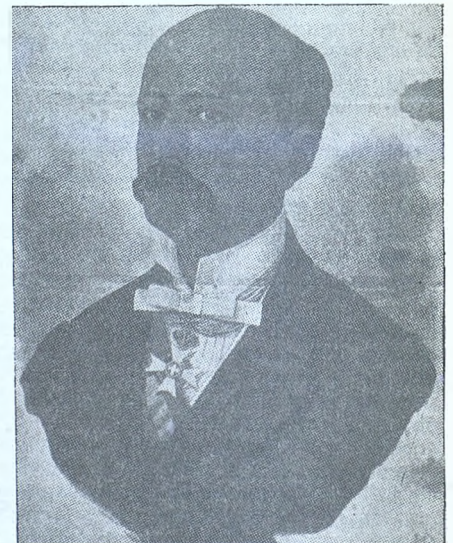
Ουδ' εγώ γνωρίζω να στρέφω την σπάθην, ουδ' αυτός τον λόγον!

Ωστόσο ο χρόνος απόδειξε ποιος μπορούσε να στρέψει τον λόγον όσο και την σπάθην. Κι αυτός, βέβαια, δεν είναι ο Σούτσος.

Η ελευθεροτυπία, λοιπόν είναι το φυσικό έκδοχο της σάτιρας στην πλήρη και απεριόριστη και αδέσμευτη παρουσία της στο χώρο του γραπτού λόγου ή και του θεάτρου. Και υπήρξαν στιγμές στον πολυκύμαντο 19ο πολιτικό μας αιώνα που η ελευθεροτυπία γνώρισε μια θαυμαστή άνθηση, τέτοια που δεν μπορούμε να τη διανοηθούμε σήμερα, οπότε τα περιθώρια δεσμευτικών νόμων ολοένα και στενεύουν.

Για να λέμε όμως και του στραβού το δίκιο η σάτιρα τότε, με όλη την καταλυτική της δύναμη, δεν είχε πολλά περιθώρια να ζημιώσει ανεπανόρθωτα το κατεστημένο, γιατί οι αντιθέσεις στους κόλπους του δεν είχαν φτάσει στην οξύτητα της εποχής μας. Πριν ένα αιώνα και περισσότερο θα μπορούσε ο Αθηναίος να διασταυρωθεί στην οδό Σταδίου με το Γεώργιο τον Α' καθώς έκανε τον καθημερινό του απογευματινό περιπάτο στον κεντρικό δρόμο της πρωτεύουσας και θα τον εκθρονίσει θα υποβάλει υποψηφιότητα και θα εκλεγεί σίγουρα πρόεδρος της δημοκρατίας!

Γρήγορα όμως τα πράγματα άλλαξαν. Κι όταν το παλάτι άρχισε να αισθάνεται το έδαφος όχι τόσο σταθερό κάτω από τα πόδια του επέλεξε άλλη τακτική. Ο Τρικούπης βρέθηκε φυλακή γιατί στο άρθρο του «*Τις πταίει;*» υπαινιχτήκε ως κύριο υπεύθυνο το θρόνο για την κακοδαμονία του τόπου.

Χαρ. Τρικούπης.

ΓΥΧΟΣ ΚΑΙ ΑΥΤΑΡΧΙΑΣ

Η σάτιρα άρχισε να καταδιώκεται ανηλεώς ιδίως εκείνη που στρεφόταν κατά «του ιερού προσώπου του βασιλέως» κι ο Χοϊδάς βρέθηκε επίσης στη φυλακή αφού πρώτα δέχτηκε μια βασιλική σφαίρα στο στήθος σε μονομαχία του με τον αυλικό βουλευτή Στάικο. Και πέθανε τελικά στη φυλακή της Χαλκίδας γιατί αρνήθηκε να υπογράψει δήλωση συμβιβασμού του με το θρόνο. Είναι ο πρώτος Έλληνας κοινωνικός αγωνιστής, που τσαλαπάτησε πριν ένα αιώνα, την περιβόητη δήλωση μετανοίας...

Αλλά μετά τη μελαγχολική αυτή περιδιάβαση στο προσκήνιο και τα παρασκήνιο του νεοελληνικού κατεστημένου του 19ου αιώνα, ας προσεγγίσουμε μια άλλη πλευρά του προβλήματος.

Η ελληνική δημοσιογραφική σάτιρα με την πληθώρα των εντύπων της, έχει αφητηρία της την Κωνσταντινούπολη. Από κει έρχονται λίγα λίγα τα δημοσιογραφικά στελέχη στη μικρή επαρχιώτικη Αθήνα του δεύτερου μισού του 19ου αιώνα και ριζώνουν στην πρωτεύουσα του ελληνικού βασιλείου: Σοφοκλής Καρύδης, Βλάσης Γαβριηλίδης, Κλεάνθης Τριαντάφυλλος (ο πολύς Ραμπαγάς) και κάμποσοι άλλοι ακόμη. Γιατί άραγε; Μήπως στην Πόλη οι συνθήκες της ελευθεροτυπίας ήταν ευνοϊκότερες για τη σάτιρα; Όχι, βέβαια.

Αντίθετα η Οθωμανική αυτοκρατορική λογοκριτική επαγρύπνηση ήταν αβάσταχτη και για να βγει ένα έντυπο και να κυκλοφορήσει στη σουλτανική επικράτεια έπρεπε να πάρει ειδική άδεια και στο πρώτο του φύλλο να λιβανίσει απαραίτητως τον σουλτάνο για την «ευμένειά του» να επιτρέψει την κυκλοφορία του εντύπου. Νομίζω πως δυο είναι οι λόγοι που μας κάνουν να επισιμάνουμε την ύπαρξη σοβαρών δημοσιογραφικών στελεχών στην Πόλη.

Ο πρώτος είναι η αστική ανάπτυξη του χώρου, πολύ πιο προχωρημένου από τη μίζερη Αθήνα της εποχής. Η Πόλη είχε τότε πληθυσμό γύρω στο ένα εκατομμύριο ψυχές, η Σμύρνη 300.000, όταν η Αθήνα μόλις άγγιζε τις εκατό. Ο δεύτερος είναι η παράδοση. Ο ελληνικός Τύπος στη φάση των προσπαθειών για αστική αλλαγή πλουτίστηκε με στελέχη από την Πόλη και το Βουκουρέστι. Η πρωτεύουσα ιδίως της Βλαχίας υπήρξε πολιτικό και δημοσιογραφικό κέντρο για όλους τους άλλους Βαλκανικούς λαούς γιατί εκεί οι συνθήκες ήταν καλύτερες από πλευράς ελευθεριών. Από το Βουκουρέστι ξεκίνησαν και ο Λιούμπεν Καραβέλωφ ο Βούλγαρος ποιητής δημοσιογράφος και αναγεννητής της χώρας του και ο δικός μας ο Πανάς ο πρώτος σοσιαλιστής δημοσιογράφος στην Ελλάδα, εκδότης του Εργάτη και ενθουσιώδης οπαδός της Βαλκανι-

κής Ομοσπονδίας του 1877-78, με έντονες αποκλήσεις προς το Μαρξισμό.

Η δημοσιογραφική μετανάστευση από την Πόλη προς την Αθήνα αρχίζει ουσιαστικά γύρω στα 1865, λίγο μετά την έλευση του νέου βασιλιά Γεωργίου του Α' και την ψήφιση του Συντάγματος του 1864. Από πλευράς τύπων το σύνταγμα εκείνο ήταν άσφογο, ίσως το καλύτερο της Ευρώπης, παρά την έλλειψη προστατευτικών μέτρων της εργασίας, που άλλωστε ήταν γενική σε όλα τα ευρωπαϊκά συντάγματα. Από πλευράς ουσίας, όμως; Φαντασθείτε την Αθήνα του 1862-64 που είχε διώξει τον Όθωνα με οργίλους αγώνες. Η έλευση του Γεωργίου έγινε με εκπληκτιστήριο σθένος του ελληνικού στέμματος και επικράτησε σε αυτόν ο Δανέζικος καταγωγής τραπεζίτης του Λονδρέζικου σίτυ Χάμπρο. Ο νέος βασιλιάς έμοιαζε σαν εκείνους τους κυβερνήτες των Βρετανικών τότε Ινδιών, τους ευπειθείς κατά πάντα οπότε «αποπεμπόμενου του ενός ήρχετο ευθύς έτερος», όπως λέει μια πηγή της εποχής. Ο κοινωνικός πυρετός ήταν φυσικό να πέσει και μόνο η Κρήτη φώτιζε τον ατίθασσο αγώνα ενός έθνους το 1866 με τις ουρανομήκειες φλόγες της θυσίας στο Αρκάδι.

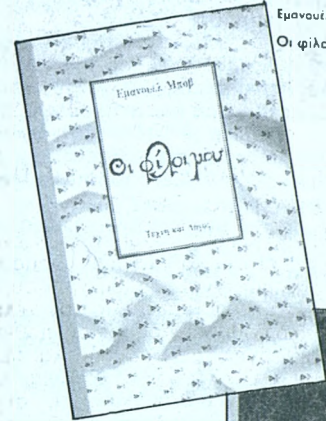
Ωστόσο από όλον εκείνο τον επαναστατικό σάλο υπήρχαν δυο θετικά κέρδη για τους Έλληνες: οι συνταγματικές ελευθερίες και η καθολική ψηφοφορία. Το ερώτημα όμως ήταν κατά πόσο θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν προς όφελος του λαού. Τα κυβερνώντα, σε διαδοχικές φάσεις, κόμματα της εποχής, προσωποπαγή στην ουσία τους, δίχως κοινωνική ιδεολογία ή πολιτικές αρχές, υπέταξαν γρήγορα τη συνταγματική εκλογική επιταγή κάτω από την επίνευση των ολιγών και δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για την άλωση της εθνικής οικονομίας και των πλουτοπαραγωγικών πόρων από το ξένο και το παροικιακό εμποροσαράφικο κεφάλαιο, προς μέγιστη βλάβη της ομαλής οικονομικής ανέλιξης της χώρας. Δεν είναι τυχαίο, λοιπόν, το γεγονός ότι τη μετανάστευση του παροικιακού κεφαλαίου (Συγγρός, ομογενείς Αιγύπτου κλπ.) ακολούθησε και ένα κύμα δημοσιογραφικής μετανάστευσης. Οι συνθήκες που δημιουργούνταν στην Αθήνα με το νέο σύνταγμα και την κοινοβουλευτική βασιλευόμενη δημοκρατία ήταν πολύ πιο ευνοϊκές για τον Τύπο από ό,τι η Πόλη των σουλτάνων. Μια κίνηση κεντρομόλα από το εξωτερικό προς την Ελλάδα παρατηρείται, λοιπόν, τόσο στον οικονομικό όσο και το δημοσιογραφικό χώρο.

Αλλά θα χρειαστεί να επανέλθουμε στο επόμενο σημείωμα για να δούμε από κοντά τα πρόσωπα και τη συνεισφορά τους στον ελληνικό Τύπο με όπλο τη σάτιρα.

Τάσος Βουρνάς

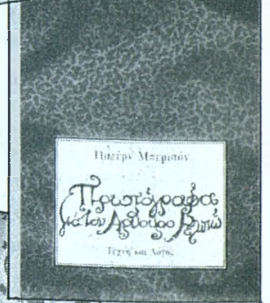

Λογοτεχνιές Προσεγγίσεις

Εμμανουήλ ΜνοΒ
Οι φίλοι μου

Πατρίν Μπρισιόν
Πρωτόγραφο
για τον Αρθούρο Ρεμπώ

Θαφίλιος Γκατί
Αποκαλύψεις
για τον Κάρολο Μπωντλαίρ

Ευδόσεις

ΤΕΧΝΗ & ΛΟΓΟΣ

Π. Ψυχιού - 15452 Αθήνα
Τηλ: 6473796

ΚΑΘΡΕΦΤΑΚΙ ΚΑΙ ΧΑΝΤΡΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ

Δεν ξέρω αν σε τούτη τη χώρα ισχύει αυτό που είπε ο Μπρεχτ «Ο άνθρωπος... έχει όμως ένα ελάττωμα, ξέρει να σκέπτεται». Γιατί ο κάθε Μεσσίας μας μοιράζει αφειδώς χάντρες, φτερά και καθρεφτάκια κι εμείς από κάτω χάσκουμε χαζοχαρούμενοι κι ευτυχισμένοι. Απόδειξη: Συνεδρίαση Βουλής της 29/8/89 και θαυμάστε διάλογο:

Χ. Φλωράκης: ... Βλέπετε ο Θεός φυλάει τον κλέφτη αλλά φυλάει και το νοικοκύρη. Άλλο. Λεπτομερής ανάλυση δραστηριοτήτων κατά χώρο και αντικείμενο. Κεφάλαιο Α'. Πολιτικός - ιδεολογικός χώρος. Κατά πληροφωρία αξιοπιστίας μέσης και άνω (Α2) η Κ.Ο.Β. δημοσιογράφων του «Ρ» κτλ. κτλ.

Α. Παπανδρέου: (παρεμβαίνων). Δυο λόγια.

Χ. Φλωράκης: Αν μου επιτρέπεται να τελειώσω. Έχω πολλά τέτοια.

Α. Παπανδρέου: Θα τα διαβάσετε όλα;

Χ. Φλωράκης: Θα σας τα δώσω όλα. Να τα μελετήσετε.

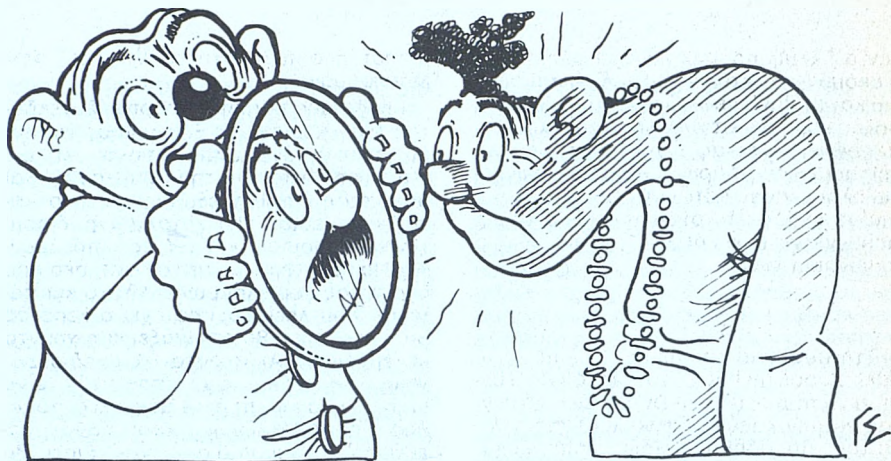
Α. Παπανδρέου: Αγαπητέ... αγαπητέ... αγαπητέ κ. Φλωράκη.

Χ. Φλωράκης: Ορίστε.

Α. Παπανδρέου: Αγαπητέ κ. Φλωράκη, μια ερώτηση και μόνο. Ποια περίοδος στην Ελλάδα ήταν πιο δημοκρατική και πιο ελεύθερη για τους πολίτες αυτής της χώρας. (Όλοι κάτι λέγανε κι ο μυλωνάς τ' αξιά!) Ποια περίοδος. Πέστε μας. Και να πω και κάτι άλλο. Τα καταδικάζω και τα καταγγέλλω και εγώ, αυτά τα οποία αναγιγνώσκετε. Τα καταδικάζω και τα καταγγέλλω...

Ακούσατε; Ο επί 8 χρόνια πρωθυπουργός της χώρας εκπληκτος μαθαίνει από τον πρόεδρο του τρίτου κόμματος στη Βουλή ότι επί πρωθυπουργίας του φακέλωνε τον κόσμο. Και φυσικά το καταδικάζει μετὰ βδελυγμίας. Με την ίδια βδελυγμία και ευκολία καταδικάσε την άλλη μέρα το πρωί στη συνέντευξη Τύπου στο Ζάππειο τις τηλεφωνικές υποκλοπές που έκανε η υπό τον άμεσο έλεγχό του σύμφωνα με το νόμο Ε.Υ.Π. Θυμάστε παλιότερα εκείνη την περίφημη δήλωσή του «εγώ απλώς προήδρευα»; Οκτώ χρόνια απλώς πρωθυπουργεύε. Ανεύθυνος άρχων. Αν κολλήσουμε τώρα και την άλλη περίφημη δήλωσή του «το σκάνδαλο Κοσκωτά έγινε κάτω απ' τη μύτη μας αλλά αργήσαμε να το πάρουμε είδηση», τότε στολίστηκε η καινίστρα. Ο αγώνας τώρα δικαιώθηκε.

Την Πέμπτη 31/8 είχαμε την άλλη έκπληξη. Συνεδρίαση της Κ.Ο. του ΠΑΣΟΚ. Βγήκε λοιπόν ο Iron Maiden, ο λεβέντης και δήλωσε: «Ήταν μια πολύ καλή συνεδρίαση, αν και μίλησα μόνον εγώ». Φανταστήτε δηλαδή πόσο πιο καλή θα ήταν η συνεδρίαση αν μιλούσαν και κάποιοι άλλοι. Π.χ. ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης, ο

πρώην πρωθυπουργός, ο γιος του Γ. Παπανδρέου, ο σύζυγος της κ. Δήμητρας Λιάνη και ο κολλητός του Λούβαρη;

Αλλά για να διαπιστώσετε κι άλλη μια διάσταση του δουλέματος διαβάστε ένα κομμάτι από τη συνέντευξη στην «Επικαιρότητα» της 31/8, του κ. Γιάννη Παπανικολάου, συμβούλου επί των οικονομικών του πρώην πρωθυπουργού: Ερώτηση: «Ήρθε λοιπόν ο κ. Κασόγκι μ' ένα επιτελείο 10 συμβούλων για να δει τον πρώην πρωθυπουργό αλλά και υπουργούς. Χαρακτηρίσατε τη συνάντησή του με τον κ. Α. Παπανδρέου ως «κοινωνικού περιεχομένου» συνάντηση. Με ποια έννοια;» Απάντηση: «Με την εξής έννοια. Ότι συνοδευόταν από τη γυναίκα του και την αδελφή του, οι οποίες είχαν εκδηλώσει την επιθυμία να γνωρίσουν τον κ. Παπανδρέου. Όταν ανεβαίνει λοιπόν, με αυτή τη σύνθεση η ομάδα αυτή στο Καστρι, κάθονται όλοι μαζί, πίνουν καφέ, είναι και οι κυρίες παρούσες και η όλη συζήτηση διαρκεί περίπου μισή ώρα... Ε, δεν νομίζω ότι είναι δυνατόν να πει κανείς ότι έγιναν εκείνη την ώρα συζητήσεις τόσο μυστηριώδεις και απαράδεκτες».

Καταλάβετε; Ο μεγαλύτερος ίσως έμπορος όπλων του 20ού αιώνα κουβαλήθηκε στην Ελλάδα μαζί με 10 συμβούλους, σωματοφύλακες και λοιπούς παραστεκόμενους επειδή η γυναίκα του και η αδελφή του καιγόntonουσαν πια να γνωρίσουν τον κ. Α. Παπανδρέου. Καφούρα κι αυτή ε;

Την Τρίτη 29/8, κάηκαν «εν σεμνή τελετή» που θα λέγαμε κάποτε, οι φάκελοι. Πόσοι; Ε, εδώ οι πληροφορίες είναι κομμάτι συγκεχυμένες. Τα νούμερα αρχίζουν από 16.500.000 και φτάνουν τα 41.358.906 (Ποντίκι 31/8/89). Μιλάμε δηλαδή για πολύ φακέλωμα. Όποιος προλάβαινε έκανε παιχνίδι. Αυτό θα πει παραγωγικότητα.

Βέβαια υπήρξε και μια μερίδα που υποστήριξε και υποστηρίζει ότι δεν έπρεπε

να καούν οι φάκελοι. Και εδώ πρέπει να ομολογήσω ότι σ' αυτή τη μερίδα ανήκα και εγώ. Φυσικά και δεν έπρεπε να καούν οι φάκελοι. Τόσοι τόνοι χαρτί να γίνουν καπνός και στάχτη. Θα μπορούσαν να γίνουν χαρτοπολτός σε μια χαρτοβιομηχανία και να κάνουν ένα χαρτί υγείας πρώτο πράμα. Να χρησιμεύσουν και σε κάτι, βρε αδελφέ!

Ας σοβαρευτούμε όμως λιγάκι και να ψάξουμε το ρημάδι το παρελθόν. Στις 24.4.84 υπεγράφη υπουργική απόφαση για το κάψιμο των φακέλων που, έτσι για να βοηθήσουμε την ιστορική έρευνα, ας αναφέρουμε ότι έχει τις υπογραφές των κ. Αγ. Κουτσόγιωργα ως υπουργού Εσωτερικών, Ιωαν: Σκουλαρική, ως υπουργού Δημοσίας Τάξης και Γ. Α. Μαγκάκη ως υπουργού Δικαιοσύνης, και από τότε οι φάκελοι είχαν αρχίσει σιγά σιγά να καιγονται... στις αφίσες.

Λίγους όμως μήνες πριν από τούτη την απόφαση η Ε.Υ.Π. και το υπουργείο Δημοσίας Τάξης είχαν προμηθευτεί κάτι ηλεκτρονικούς υπολογιστές με τεράστιες δυνατότητες και φοβερές μνήμες, σκέτα μανούλια. Και ήθελα να ρωτήσω αν υπάρχει κάποιος από τους κατοίκους αυτής εδώ της αφρικάνικης χώρας που να πιστεύει ειλικρινά ότι το χαρτομάνι των φακέλων της παλιάς καλής εποχής δεν έχει αντικατασταθεί από τα μικροτσίπς των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Και βέβαια, όχι από κεκτημένη ταχύτητα των χειριστών τους.

Δεν ξέρω αν έπρεπε να καούν ή όχι οι περίφημοι φάκελοι. Είναι στην ουσία ένα θέμα που δεν μου κάνει ούτε κρύο ούτε ζέστη, όπως νομίζω και στη μεγάλη πλειοψηφία των «φακελωμάτων». Αλλά εκεί που γελώ συγκαταβατικά είναι με το περίφημο «να βοηθήσουν την ιστορική έρευνα». Αναρωτιέμαι πώς μπορούν να βοηθήσουν την ιστορική έρευνα τα σημειώματα των χαφιδών του Τύπου: «Ο ανωτέρω αγοράζει κατά διαστήματα από περίπτερα μακράν της γειτονιάς του Αυγή την ποίαν μεταφέρει διπλωμένη ανάποδα», ή «ο ανωτέρω ομιλών μετά τιτων περί του βασιλέως απεκάλεσεν αυ-

ΣΥΝΘΑΓΕΝΕΙΣ

του Αλέξη Γκλαβά

τόν ο Γκλύξμπουργκ και το κωλόπαιδο» ή ακόμα «ο ανωτέρω προτιμά να πηγαίνει εις καφενείον ανεψιού γνωστού Κ/Σ (διάβαζε κομμουνιστοσυμμορίτου) και να πληρώνει τον καφέ συνθηματικώς διά της αριστεράς χειρός». Και στο κάτω κάτω όλοι έκαναν κάτι γιατί το πίστευαν ή για να έχουν στο σπίτι τους όλα τα «ύπερθεν σχετικά» και να τ' ανεμίζουν στα εγγονάκια τους;

Στη συνέχεια είχαμε κι άλλο πανηγυράκι. Σύσσωμη η Κ.Ο. του ΠΑΣΟΚ κατέθεσε αίτηση ασφαλιστικών μέτρων ζητώντας να μην καούν οι φακελοί τους αλλά να τους παραδοθούν. Εδώ αντιπαρέρχομαι την απόλυτα φυσιολογική απορία του κ. Ν. Καλούδη, «μα καλά 8 χρόνια κυβέρνηση γιατί δεν τους έπαιρναν;» και προχωρώ. Πολύ θα 'θελα να είχε εκλεγεί βουλευτής ο υποψήφιος της Ν. Αχαΐας κ. Δ. Κατσικόπουλος, ο οποίος επιαιρέτο σαν ο νεώτερος υποψήφιος βουλευτής. Πιστός, υποθέτω στη γραμμή του κινήματος θα έκανε κι αυτός αίτηση να του δοθεί ο φάκελός του. Τι θα του έδιναν; Το 1967 ήταν 6 χρονών. Το πολύ πολύ να του έδιναν το φάκελο με τις ζωγραφιές του νηπιαγωγείου. Άντε και κανένα χειροτέχνημα, λίγη πλαστελίνη, δυο μολύβια με σπασμένες μύτες κι ένα κουτί νερομπογιές. Για να μην πω δηλαδή για κάποιους άλλους που κυκλοφορεί ότι κατέθεσαν σχετικές αιτήσεις στην Πάτρα και γίνω πάρα πολύ κακός.

Γιατί κάπου κάπου θα πρέπει να θυμόμαστε εκείνο το περίφημο του ΚΥΡ τον Αύγουστο του 1974, ότι η Ελλάδα έχει 9 εκατομμύρια αντιστασιακούς και 9 εκατομμύρια χαφιέδες. Θου, Κύριε φυλακήν τω στόματί μου.

Αλλά μια και πιάσαμε αυτό το ζήτημα ας δούμε, έτσι για πλάκα κάποιους από τους 125 που ζήτησαν τους φακέλους τους.

Χάρης Καστανίδης, Θεσσαλονίκης και Λάζαρος Λωτίδης, Κοζάνης, αμφότεροι ετών 33. Επί χούντας ετών 11. Και καλά ο κ. Χ. Καστανίδης Θεσσαλονίκη γαρ και μπορεί να υπάρχει κανένα φακελάκι με σχετικό σημείωμα κάποιοι χαφιέ: «Ο ανωτέρω δημιουργήσεν σχέσεις με συνομηλικόν του θήλυ ονόματι Ελευθερία ην και τοποθετούσε επί του απέναντι πεζοδρομίου ίνα δύναται να φωνασκεί Ελευθερία - Ελευθερία ατιμωρητί», αλλά ο άλλος; Στην Κοζάνη από τα 11 μέχρι τα 17 σου δεν γίνεσαι αντιστασιακός ούτε με αναγκαστική στρατολόγηση. Συνεχίζουμε;

Γεώργιος Ανδρέα Παπανδρέου. Μέγας αντιστασιακός με ογκωδέστατο φάκελο. Από Μακρόνησο σε Γυάρο κι από Αη-Στράτη σε Παρθένη την έβγαλε 7 χρόνια. Αν εκεί στη μαύρη εξορία των ΗΠΑ του 'δινες μια υδρόγειο σφαίρα και του 'λεγες να σου δείξει την Ελλάδα, είχε πε-

ρισσότερες πιθανότητες να βρει την Μποτσουάνα.

Γεράσιμος (Μάκης) Κουρής. Συνεκδότης της «Αυριανής». Εδώ μιλάμε για πολύ φακελωμένο αντιστασιακό. Μιλάμε για την πεμπτοουσία της αντιστάσης. Και αντιστάση ύπουλη, έξυπνη και με στρατηγικό σχέδιο. Όχι καταλήψεις, διαδηλώσεις, μπόμπες και τρίχες. Υπονόμευση. Να κάτι γεύματα με τον Παττακό που στο τέλος περιελάμβαναν γλυκό και παγωτό. Σου λέει, ζάχαρο έχει ο κερατάς θα του ανέβει, θα τα τινάξει κι η χούντα κατέρρευσε. Άλλο σατανικό σχέδιο. Δάνεια. Από κείνα της χούντας τα δανεικά κι αγύριστα που πήρανε μέχρι κι οι παπάδες για να φτιάξουν χοιροτροφικές μονάδες. Εκατομμύρια σε δάνεια. Γιατί; Μα είναι απλό. Αντιστασιακά. Για να υπονομεύσει την οικονομία της χούντας κι έτσι να την γκρεμίσει. Και βεβαίαι, πάντα αξίζει τον κόπο να θυμόμαστε τα γραπτά του κ. Ευάγγελου Γιαννόπουλου, παρακαθημένου σήμερα του κ. Κουρή, κι ας είναι καλά ο Ανδρέας Λεντάκης που μας τα θύμιζε: «... Είναι δημιούργημα της δικτατορίας, της χούντας των συνταγματαρχών, πολιτικά τυχοδιώκτης και προδότης της Δημοκρατίας, προσκυνημένος της χούντας, εμπορικώς ανυπόληπτος, αρριβίστας και αδιότακτος. Πώς κατόρθωσε, ενώ ήταν αδέκαρος την 21η Απριλίου του '67, να δημιουργήσει μέσα στα χρόνια της δικτατορίας μια σεβαστή περιουσία; Τη σχέση είχε με τον Παττακό και πώς κατόρθωσε να τον πείσει ώστε να του χορηγηθούν αλληπάλληλα δάνεια για ν' αγοράσει έκταση 5 στρεμμάτων στην Παλλήνη και να κτίσει εργοστάσιο γραφικών τεχνών, εμβαδού 3.500 τ.μ. Είναι προσκυνημένος της δικτατορίας, στην περίοδο της οποίας και θησαύρισε. Είναι ένας εκβιαστής και υβριστής, και εμπορικώς ένας λωποδύτης ελεεινής μορφής εμπορικής με ακάλυπτες επιταγές...» Scripta manent Βαγγελάκη.

Πάντως τελειώνοντας θα 'θελα να πλειοδοτήσω στο αίτημα μερικών να τους δοθούν οι φάκελοι. Όχι μόνο να τους δοθούν, αλλά να δοθούν και στη δημοσιότητα. Ειδικά κάποιων που λέγεται ότι ζήτησαν τους «φακέλους» τους στην Πάτρα. Έχει να γελάσει κάθε πικραμένος. Να δοθούν, λοιπόν οι φάκελοι. Να δοθούν και να δημοσιευτούν. Στο κάτω κάτω εμείς, ως λαός πληρώναμε τόσα χρόνια την κατασκευή τους, δικαιωματική λοιπόν η συμμετοχή μας στην κωμωδία.

Υ.Γ.: Διευκρίνιση απαραίτητη: Τούτο το κομμάτι δεν γράφτηκε σαν άρθρο. Γράφτηκε για ραδιοφωνική εκπομπή και αυτό δικαιολογεί την αμεσότητα και πιθανώς την έλλειψη λογοτεχνικότητάς του. Δεν θέλησα να το αλλάξω επί το λογοτεχνικότερον. Πιστεύω ότι διατηρεί λίγη από την αμεσότητά του και την αγανάκτησή του στο χαρτί.

ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ - ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ - ΣΤΡΑΤΗΣ ΤΣΙΡΚΑΣ - ΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
Επτά κείμενα για το Νίκο Καββαδία.
Συναγωγή άρθρων για τον ποιητή Νίκο Καββαδία.

ΔΑΝΙΗΛ Ι. ΙΑΚΩΒ

Η αρχαιογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη.

Συστηματική καταγραφή των αρχαιοελληνικών πηγών του Οδυσσέα Ελύτη.

Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ

«ΑΡΙΑΔΗΝ». Μια σπουδή στον ερωτικό Σεφέρη.

Προσπάθεια αποκρυπτογράφησης της ερωτικής ποιητικής του Γ. Σεφέρη, μέσα από την προσέγγιση του ποιήματος «Αριάδην».

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ

«Εις την οδόν των Φιλελλήνων» του Α. Εμπειρικού.

Ανάγνωση φιλολογική και κριτική του ποιήματος και διερεύνηση των μορφών αφήγησης.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ

Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και πνευματική ζωή.

Συναγωγή κειμένων για το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΛΙΟΡΗΣ

Ο γλωσσικός αφελληνισμός. Πέραν του μισοξενισμού και της υποτέλειας.

Εξέταση του θέματος της συστηματικής χρήσης ξένων λέξεων, οι οποίες παραμένουν έξω από τη μορφολογία της ελληνικής γλώσσας.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ

«Ο έρωτας στα χιόνια» του Αλ. Παπαδιαμάντη

Υφολογική προσέγγιση του διηγήματος «Ο έρωτας στα χιόνια».

ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ

Ούτως ή άλλως: Αναγνωστάκης, Εγγονόπουλος, Καχτίσης, Χατζής.

Τέσσερις μεταπολεμικοί συγγραφείς, δυο ποιητές και δυο πεζογράφοι επιλεγμένοι παραδειγματικά αλλά και παρουσιασμένοι με υποδειγματικά διαφοροποιημένες μεθοδεύσεις.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21 τηλ.: 7249300

Ενημερωμένο
Συμπλήρωμα
του Μεγάλου
Λεξικού
της
Ελληνικής
Γλώσσας
της Ακαδημίας
Αθηνών

Αποκλειστικά στο

ΑΝΤΙ

Αγαπητες
αναγνώστριες,
αγαπητοι
αναγνώστες,

Λογω των σημαντικών αλλαγών που, κατά τη διάρκεια του τρεχόντος έτους, έγιναν στη χρήση της ελληνικής γλώσσας, ο Σύλλογος Ανεξαρτητών Λαογραφών για την Αναδιφήση Μεσογειακών Ιδιωμάτων (Σ.Α.Λ.Α.Μ.Ι.) φέρνει σήμερα στη δημοσιότητα ένα επικαιρο συμπλήρωμα του Μεγάλου Λεξικού της Ελληνικής Γλώσσας της Ακαδημίας Αθηνών το οποίο ως γνωστό εδώ και τριανταεξή χρόνια είναι ο οδηγός για τη σωστή ερμηνεία και χρήση της ελληνικής γλώσσας. Λογω του τεραστίου ενδιαφέροντος που αναμένεται να προκαλέσει η έκδοσή μας αυτή, υποσχόμαστε να επανέρχουμε κάθε τρίμηνο με τις επικαιρές αλλαγές συγκεκριμένες σε ένα μικρό έντυπο και με ολοκληρωμένες ετήσιες εκδόσεις οι οποίες, τμηματικά, θα αντικαταστήσουν τις παλαιές ερμηνείες των συμπεριλαμβανόμενων λημμάτων, μετά και την τελειωτική τους επεξεργασία από την εντιμοτάτη Ειδική Επιτροπή της Ακαδημίας Αθηνών.

Η επεξεργασία του φυλλαδίου αυτού ολοκληρώθηκε στις 31 Ιουλίου 1989, έτσι τυχόν αλλαγές που έγιναν μετά την ημερομηνία αυτή δεν συμπεριλαμβάνονται στην παρούσα έκδοση.

Με εκτίμηση,
για τον Σ.Α.Λ.Α.Μ.Ι.

Παντελώς Αθανάτος
(Προεδρος)

αγάπη Άλλο ένα πρόβλημα που ο Μαρξ δεν μπόρεσε να λύσει.
αγνοία Μα που ημουνά όταν με χρειάζομουνά τόσο πολύ;
αγωνιστικό πνεύμα Το να πολεμάς για την ειρήνη είναι σα να γαμάς για την παρθενία.
αδιαφορία Δεν ξέρω τι είναι ούτε και μ' ενδιαφέρει.
αδυναμία Ένας κομπιούτερ μπορεί να κάνει τα πάντα αλλά τίποτε άλλο.
αδύνατο μνημονικό Εχω δυσκολία στο να συγκρατώ ονόματα.
Μπορώ να σε φωναζώ μαλακά;
αίσχος Οι καλοί πεθαίνουν πρώτοι. Πρέπει να ντρεπομάστε που ζούμε ακόμα.
ακατανίκητη γοητεία Όσο πιο πολλή η μπύρα τόσο πιο ομορφο το κορίτσι.
ακριβής Είμαι πάντα στην ώρα μου - ασχετά ποσο διαρκεί.
αμερικανοί Εξελίσσονται μέχρι τα δεκατέσσερα, μετά μεγαλώνουνε μόνο.
αμνησία Δώσε μου ένα τσιγάρο, τα δικά μου τα ξεχάσα στο περιπτερο.
ανακύκλωση Μη πετάτε τα τσιγάρα στην τουαλέτα. Βρέχονται τόσο που δεν αναβουνε ξανά.
αναλογίες Δεν είσαι χοντρή, απλά για το βάρος σου είσαι καπώς κοντή.
ανατομία Γιατί βγάζουμε ρυτίδες στο πρόσωπο αφού στον πσινο υπάρχει τόσο μερος;
ανεξίθρησκειά Δοξα σοι ο θεός, είμαι αθεός.
ανταποδωση Πιτσιρικαδες, βάρατε τη μητέρα σας όσο είναι ακόμα νεα.
αντικαπιναστική εκστρατεία Ο καρκίνος θεραπεύει το καπνισμα.
αντιρατσιστής Δεν έχω προκαταλήψεις. Μισώ τους παντες.
αξία Για να έχει κάτι αξία, τα μηδενικά πρέπει να κρατούνται σεμνα στα δεξιά.
απασχοληση Καλύτερα να τεμπελιάζεις παρά να μην κανεις απολύτως τίποτα.
απελπισία Όλη νυχτα σου χτύπουσα την πορτα αλλά εσυ δε μ' αφήνες να βγω έξω.
απογνώση Μα τι χώρα είναι αυτή που σπς εφτα το πρωι ο ήλιος ανατέλλει κιόλας;
απογοητευση Κανενας πουτσος δεν είναι τόσο σκληρος όσο η ζωή.
απολαυση Το φαί και ο υπνος είναι οι τρεις πιο ωραίες απασχολησεις.
αποφαση Ποτε πια παρθενία!
αργία Το πιο ομορφο στην Κυριακη είναι το Σαββατοβραδο.

αρμονικη συνυπαρξη Ο Θεος βλέπει τα παντα, οι γειτονες ακομα περισσοτερα.

αστυνομια Αν τα γουρουνια ειχαν φτερα, οι μπατσοι δε θα χρειάζοντουσαν ελικοπτερα.

αστυνομικη επιτυχια Καταργηστε τα Χριστουγεννα! Ο Ιωσηφ ομολογησε τα παντα.

ασφαλεια Παντου αστυνομικοι, αρχιζω και νοιωθω ανασφαλης.

αυταρκια Για ποιο λογο υπαρχουν τα ποταμια; Σε 'μας το νερο ερχεται απο τη βρυση.

αυτογνωσια Καλυτερα καθολου καθρεφτες στο σπιτι παρα να τρομαζω καθε πρωι.

αυτοκριτικη κομματος Ασφαλως και θα παραδεχομουνα τα λαθη μου - αν βεβαια ειχα.

αφελεια Οποιος τραει σκυλισιο κρεας δεν πρεπει να απορει που το στομαχι του γρυλλιζει.

βηχας Μπορει να εχει επικινδυνες συνεπειες, κυριας ο βηχας μεσα στη ντουλαπα.

γαμος Αν δεν υπηρχε ο γαμος θα επρεπε οι αντρες και οι γυναικες να μαλωνουνε με εντελως ξενους ανθρωπους.

γεωμετρια Σε καθε κοπελλα με καμπυλες ερχονται δεκα αντρες με ευθειες.

γνωμη Και, εσεις απο ποιον εχετε τη γνωμη σας;

δημοσιος υπαλληλος Καλυτερα οχτω ωρες την ημερα γραφειο παρα καθολου υπνος.

διακοπες Μια τοση δα ατομικη βομβα μπορει να σου χαλασει ολη τη μερα.

διανοια Και, ποια ειναι η γνωμη σας, σαν ασχετος, στο θεμα εξυπναδα;

διαπιστωση Οι πιο ομορφες μερες στη ζωη μου ειναι οι νυχτες.

διαχρονικοτητα Η κατασταση δεν ηταν ποτε τοσο σοβαρη οσο παντα.

δραση Καλλιο σημερα ενεργοι, παρα αυριο ραδιενεργοι.

δυσκολια επιλογης Οι αντρες ειναι σαν τις τουαλετες: η καταχεσμενοι η κατειλημμενοι.

δυσκολιες Σε ολα μπορει να συνηθισει κανεις - εκτος απο την Δοτικη.

ειδικοι Γιατι ζουμε σε μια χωρα οπου μονο οι ταξιτζηδες και οι κομμωτριες ξερουν πως θα 'πρεπε να κυβερνωμαστε;

ειδος εν ανεπαρκεια Αγιος αυτος που δεν εχει τιποτα να πει και παρ' ολα αυτα σωπαινει.

εκδικηση Εμεις ειμαστε αυτοι απο τους οποιους οι γονεις μας παντα μας προειδοποιουσαν.

εκλεκτικος Μισω τα Graffiti. Μισω ολα τα ιταλικα φαγητα.

εκλογες Οι ανθρωποι κρατανε τα παντα για τον εαυτο τους. Εκτος απο τη γνωμη τους.

εκπαιδευση Ο ανθρωπος γεννιεται ελευθερος κι υστερα εκπαιδευεται.

εκφραστικοτητα Εκει που τελειωνει η γλωσσα, αρχιζει η Αυριανη.

εμβαθυνση Για μερικους ανθρωπους, το να σκαλιζουν τη μυτη τους ειναι ο μονος τροπος να εμβαθυνουν στον εαυτο τους.

εμπειρια Απο τα λαθη μαθαινουμε. Εντυχως, οι πολιτικοι μας δεν κανουν λαθη.

εμπροσθοφυλακη Εμεις ειμαστε οι πιο γρηγοροι. Οταν οι αλλοι σκονταφτουν, εμεις ειμαστε κιολα καταω.

ενα βημα μπρος Το βημα που κανουμε ωστε να καταστρεψουμε τη Γη βημα προς βημα.

εξηγηση Ο κυκλος ειναι ενα γεωμετρικο σχημα στο οποιο εγνε οικονομια στις γωνιες και στα ακρα. επαναληψη Δες εναν πυρηνικο πολεμο και τους εχεις δει ολους.

επανορθωση Οικτο βρισκουμε δωρεαν. Το φθονο πρεπει να τον κερδισουμε.

επενδυση Δανειζετε παντα λεφτα απο πεσσιμιστες - δεν περιμενουν να τα παρουν πισω.

επισκεπτες Φερνουν παντα χαρα στο σπιτι. Αν οχι οταν ερχονται, τοτε οταν φευγουν.

εργασια Η εργασια ειναι η παρακη της πινουσας ταξης.

εργασιοφοβια Οποιος θελει να δουλεψει βρισκει κι ενα αλλοθι.

ερωτας Παλια δεν ηξερα τι ειναι ερωτας αλλα μετα ανακαλυψα τα κομπουτερ.

ευνομουμενο κρατος Μονο και μονο επειδη εχεις μανια καταδιωξης, δε σημαινει οτι δε σε παρακολουθουν.

ευτυχια Μονο οι χηροι εχουνε αγχελους για γυναικες.

εφευρετικοτητα Την ενεργεια που χρειαζομαστε την παιρνουμε απο το ρευμα εναντια στο οποιο κολυμαμε.

ηθικη Ολα χειροτερευουν, μονο ενα καλυτερευει: η ηθικη χειροτερευει.

ηθικολογοι Αυτοι που ξυνονται εκει που αλλοι εχουνε φαγουρα.

θεραπεια Εναντια στον ερωτα με την πρωτη ματια, βοηθαι μονο μια δευτερη.

ικανοτητα Οποιος ειναι για ολα ικανος, καταληγει συνηθως πολιτικος.

ισοτητα Πολεμα τον πλησιον σου σαν τον εαυτο σου.

κακοηθεια Ο Μπετοβεν ηταν τοσο κουφος που ολη του τη ζωη νομιζε οτι ζωγραφιζε.

καλοκαρδος Το κρεβατι μου ανηκει σε μενα, αλλα δεν εχω τιποτα εναντια στη μοιρασια.

καταναλωτικη κοινωνια Η ζωη δινεται δωρεαν, τα υπολοιπα αγοραζονται.

κινητικοτητα Πολιτες, κοιμηθειτε. Και η κυβερνηση το ιδιο κανει.

κλεπτομανια Μπορω να αντισταθω σε ολα εκτος απο τον πειρασμο.

κοινωνικη προνοια Αν ο καθενας φροντιζει τον εαυτο του τοτε υπαρχει φροντιδα για ολους.

κοπλιμεντο Εισαι αδυνατη σαν ελαφι η πως το λενε το ζωο με την προβοσκίδα;

κυβερνητικος εκπροσωπος Με την παρουσα διαψευδουμε επισημα την ψευδη ανακοινωση οτι οι ανακοινωσεις μας ειναι ψευδεις. Μονο οι ψευδεις ψευδοανακοινωσεις πληρουν τα στοιχεια τα οποια επισημα διαψευδονται με την παρουσα.

κυκλοφοριακο Ο Θεος δεν πεθανε. Απλα δε βρηκε θεση να παρκαρει.

λαθη Οι αντρες εχουν μονο δυο: ολα οσα λενε και ολα οσα κανουν. λειτουργικοτητα Το ανθρωπινο στα κομπουτερ ειναι η ασυνειδησια τους.

μανιφεστο Ειχα μια λυση αλλα δεν ταιριαζε στο προβλημα.

ματαιοπονια Μπορεις να γυρισεις οπως θελεις, ο κωλος μενει παντα πισω.

μεθοδος Η αληθεια ειναι το πιο ακινδυνο ψεμμα.

μειονεκτητα Ολα τα ωραιοπραγματα στη ζωη εχουν ενα μειονεκτητα: ειναι ανηθικα, παρανομα η χοντραινουν.

μελλον Το μελλον βρισκεται πισω μας.

μεταμελεια Τι καταλαβα που με συγχωρεις αφου πρεπει να υποσχεθω οτι δε θα το ξανακανω;

μεταξυ μας Η αιμομιξια ειναι οικογενειακη υποθεση.

μετριοπαθεια Το πιο ωραιο σε μενα, εμαι εγω.

μοιραια συναντηση Ολοι καποτε συνανταμε το Ουισκυ της ζωης μας.

μομφη Αγαπητε Θεε, αν αυτος ο κοσμος ειναι το παν, τοτε μαλλον προκειται για ενα ασχημο αστειο. μοναξια Απολαμβανεται καλυτερα ανα δυο.

μοναχιστης Μη με σκεφτεσαι συνεχεια. Καπου-καπου θελω να μενω μονος.

ΜΙΧΑΗΛ ΣΠΟΥΡΔΑΛΑΚΗ

Π.Α.Σ.Ο.Κ

ΔΟΜΗ
ΕΣΩΚΟΜΜΑΤΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ
ΚΑΙ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

ΕΞΑΝΤΑΣ

ΕΓΡΑΨΑΝ:

«...η μεγαλύτερη προσφορά της μελέτης του Μ.Σ. έγκειται στην αποκάλυψη του καταθλιπτικού και μάλλον ανησυχητικού τοπίου της ελληνικής κοινωνίας».

Λεωνίδας Λουλούδης
ΤΟ ΒΗΜΑ 17/9/89

«...το βιβλίο του Σπουρδαλάκη αξίζει να διαβαστεί και να μελετηθεί. Γιατί και γόνιμες ιδέες έχει και στοιχεία πολλά παραθέτει από τη ζωή και τη δράση του ΠΑΣΟΚ, που σίγουρα βοηθούν στην κατανόηση του φαινομένου».

Ανδρέας Πανταζόπουλος
ΕΠΟΧΗ 5/2/89

«Αυτοί που καμώνονται τώρα ότι "δεν ήξεραν", αυτοί που καλοπροαίρετα εξαπατήθηκαν, αυτοί που πράγματι δεν ήξεραν και δεν μπορούν να καταλάβουν —φθάνοντας μέχρι την απόγνωση— γιατί τα πράγματα εξελίχθηκαν με αυτό τον τρόπο, και παραδόθηκαν τόσο πολύ, όλοι αυτοί ας διαβάσουν το βιβλίο του Μιχ. Σπουρδαλάκη. Θα μάθουν, θα καταλάβουν, θα εξηγήσουν...».

Σπήλιος Παπασπηλιόπουλος
ΑΝΤΙ 7/4/89

οδηγίες χρήσεως Αν κανοντας εργατα, εχετε πονους στον πρωκτο, τοτε το κανετε λαθος.

οικονομικος σχεδιασμος Πως γινεται και στο τελος του χρηματος υπολειπεται παντα τοσο πολυ μηνας;

οργανωση Τα λαθη ειναι ανθρωπινα αλλα για το απολυτο χαος χρειαζεται ενα κομπιουτερ.

παραδειγματισμος Κανεις δεν ειναι αχρηστος. Στην αναγκη χρησιμευει για ασχημο παραδειγμα.

παρενεργεια Η ζωη ειναι μια θανατηφορος ασθeneια.

παρεξηγηση Τι περιμενει η αιθουσα αναμονης;

πιθανοτητα Δεν εχουμε καμια αλλα πρεπει να την εκμεταλλευτουμε.

πιστη Αγαπητε Θεε, αν εισαι παντου, πως γινεται και εγω ειμαι παντα καπου αλλου;

πλανη Μερικοι νομιζουν οτι ειναι ζωοφιλοι μονο και μονο γατι εχουνε ποντικια στα μπρατσα.

πλεονεκτημα Το πλεονεκτημα του αναντισμου ειναι οτι δε χρειαζεται να ειναι κανεις ομορφος.

πλουραλισμος Ολοι οι ανθρωποι εχουνε δικαιοωμα στη γνωμη μου.

ποσοτητα Ευτυχως ολα ειναι μονο κατα το ημισυ τοσο διπλα.

πραγματικοτητα Μια αρρωστια που προερχεται απο την ελλειψη οινοπνευματος.

προγραμματισμος Γιατι μας απασχολει τοσο πολυ το αυριο αφου το σημερα ειναι ακομα τοσο μακρυν;

προσευχη Παναγια Παρθενα, βοηθα να αμαρτησω χωρις να συλλαβω, οπως εσυ συνελαβες χωρις να αμαρτησεις.

προτιμηση Καλλιο ασχημος παρα ηλιθιος η και τα δυο.

πυροπροστασια Κατ' αρχην κλεινουμε τα ματια κι υστερα βλεπουμε.

σνομπ Ανθρωποι που στελνουν τον μαιναντο στο σπιτι με την Fleurop.

στατιστικη Ο γαμος ειναι το κυριο αιτιο ολων των διαζυγιων.

στρατιωτικη τουαλεττα Αυτη τη στιγμη ειστε ο μονος σ' ολοκληρο το στρατευμα που ξερει τι κανει.

συμβιβασμος Καλλιο εκατομμυριουχος παρα καθολου χρηματα.

συμπαν Ο Θεος ζει! Αλλα αποφασισε να ασχοληθει με ενα λιγοτερο απαιτητικο πειραμα.

συμπλεγμα Εχω ενα πατρικο συμπλεγμα αλλα ο πατερας μου δε θελει.

συμπνοια Ολοι θελουν επιστροφη στη φυση — αλλα κανεις με τα ποδια.

συμπτωσεις Οι μυτες μας και τα ποδια μας εχουνε δυο κοινα σημεια: και τρεχουνε και μυριζουνε.

συμπτωση αποψεων Αυτο με τον Περιορισμενο Πυρηνικο Πολεμο αληθευει: δεν μπορουμε να καταστρεψουμε περισσοτερο απ' ολα.

συνεπεια Δεν υποσχομαστε τιποτα και παντα κραταμε το λογο μας.

συντηρηση Οι λεκεδες λιπους γινονται σαν καινουργοι αν τους αλειφουμε σε τακτικα χρονικα διαστηματα με βουτυρο.

συντημ. Η συντημ. της συντημ.

σχολειο Με την παρουσα απαιτω την αμεση συλληψη των Μαθηματικων.

σωφροσυνη Δεν ειμαι δειλος.

Αλλα ειμαι πιο δυνατος απ' οτι ο ηρωας μεσα μου.

ταξικη παλη Αν η εργασια ηταν κατι το καλο, οι πλουσιοι δε θα την αφηνανε στους φταχους.

ταχυτητα Οποιος σβυσει το φως αρκετα γρηγορα, μπορει να δει πως ειναι το σκοταδι.

τεμπελια Περιμενοντας με το shaker στο χερι τον επομενο σεισμο.

τρυφεροτητα Δεν μπορουμε να μεταχειριζομαστε τα αυτοκινητα οπως τους ανθρωπους. Ενα αυτοκινητο χρειαζεται αγαπη.

υποχονδρια Η μονη αρρωστια που δεν εχω.

φαλακρα Γυμνισμος σε υψηλο επιπεδο.

φεμινισμος Το κυριοτερο ειναι να ειναι κανεις υγιης και η γυναικα να εχει μια δουλεια.

φθονος Αν καποιος εκπαιδευσει ενα σκυλι ωστε να μπορει να πεταει πανω απο τη θαλασσα, θα βρεθουν σιγουρα μερικοι να πουν οτι το σκυλι φοβεται το νερο.

χαρα Οποιος γελαει στο τελος, πεθαινει τουλαχιστο χαρουμενος.

χρημα Δε φερνει την ευτυχια απο μονο του. Πρεπει να σου ανηκει κιολας.

χριστιανικη αγαπη Αγαπα τον πλησιον σου, προσεξε ομως μη σε πιασουν στα πρασα.

Για την εργασια αυτη χρησιμοποiehκα-νε σαν ερμηνειες Graffiti απο τοιχους γερμανικων πολεων, κυριως Βερολινο, Freiburg, Μοναχο και Αμβουργο. Η μονη αλλαγη που εγινε ειναι η χρησιμοποiehση του ονοματος της Αυριανης αντι της Bild, δεν ξερω ομως εις βαρος τινος καταληγει αυτος ο συσχετισμος αφου και οι δυο ειναι πρωτοπορες σε μια δημοσιογραφια που σημερα ελαχιστα την εχουμε αναγκη.

Ηλιας Ομηρος Μουσιδης Esq., Frankfurt/M.

Ν Ε Α Β Ι Β Λ Ι Α 1 9 8 9 - 1 9 9 0

Ξ Ε Ν Η Λ Ο Γ Ο Τ Ε Χ Ν Ι Α

ΑΠΝΤΑΪΚ ΤΖΩΝ
Το παζάρι στο άσυλο
(Μυθιστόρημα)

ΒΙΤΟΡΙΝΙ ΕΛΙΟ
Μικροαστοί
(Διηγήματα)

ΒΛΑΝΤΥ ΜΑΡΙΝΑ
Βλαδίμιρος ή Η πύση που σταμάτησε

ΓΕ ΤΣΟΥΝ-ΤΣΑΝ
Το χωριό στο βουνό
(Μυθιστόρημα)

ΓΚΟΛΑΝΤΙΝΓΚ ΓΟΥΙΔΙΑΜ
Μύσις ταξιδευτού
(Μυθιστόρημα)
Γειτονικά καταλύματα
(Μυθιστόρημα)

ΓΟΥΝΤΧΑΟΥΖ ΠΕΛΑΜ
Μην μπλέξεις με το Διάβολο
(Μυθιστόρημα)

ΖΕΛΟΥΝ ΤΑΧΑΡ ΜΠΙΕΝ
Ο γραφιάς
(Μυθιστόρημα)

ΘΕΛΑ ΚΑΜΙΛΟ ΧΟΣΕ
Η οικογένεια του Πασκουάλ Ντουάρτε
(Μυθιστόρημα)

ΚΑΛΒΙΝΟ ΙΤΑΛΟ
Μαρκοβάλντιο ή Οι εποχές στην πόλη
(Μυθιστόρημα)

ΜΟΡΑΝΤΕ ΕΛΣΑ
Το νησί του Αρδούρου
(Μυθιστόρημα)

ΜΠΙΕΝΙ ΣΤΕΦΑΝΟ
Το μπαρ κάτω από τη θάλασσα
(Μυθιστόρημα)

ΝΑΝΤΟΛΝΥ ΣΤΕΝ
Η ανακάλυψη της βραδύτητας
(Μυθιστόρημα)

ΝΤΙΝΤΕΡΟ
Ο ανιγμός του Ραμώ
(Μυθιστόρημα)

ΟΥΪΤΓΟΥΕΡΘ ΓΙΟΥΤΖΙΝ
Τα εννέα πρόσωπα του Χριστού
(Μυθιστόρημα)

ΣΑΚΣ ΟΛΙΒΕΡ
Ο άνθρωπος που μπέρδεψε τη γυναίκα του
με ένα καπέλο
(Μυθιστόρημα)

Α Ν Θ Ο Λ Ο Γ Ι Ε Σ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ
ΠΕΡΟΥΒΙΑΝΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ
(Επιλογή-μετάφραση: Ρήγας Καπάτος)

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ
ΧΙΛΙΑΝΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ
(Επιλογή-μετάφραση: Ρήγας Καπάτος)

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ
ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ
(Επιλογή-μετάφραση: Γιάννης Πάτσος)

Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ Κ Α Σ Τ Α Ν Ι Ω Τ Η

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα
Ζ. Πηγής 3, 106 78 Αθήνα, τηλ. 360.32.34 - 360.13.31

Η ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΚ

Με αφορμή το 8ο Παγκόσμιο Συνέδριο Ψυχιατρικής

1. Ήταν πράγματι το μεγαλύτερο επιστημονικό συνέδριο που έγινε στη χώρα μας. 7.000 περίπου συνέδριοι από όλα τα μέρη του κόσμου, 3.237 ανακοινώσεις, διάρκεια 7 ημερών, χώροι για ειδικές διαλέξεις, αίθουσες και διάδρομοι αχανείς στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας, έκδοση προγράμματος 500 σελίδων και ενός ογκώδους βιβλίου με τις περιλήψεις των ανακοινώσεων, όλα αυτά μαρτυρούν σίγουρα μια τεράστια οργανωτική προσπάθεια εκ μέρους της Επιστημονικής Επιτροπής του Συνεδρίου.

Η μεγάλη είδηση που κυνηγούσαν δημοσιογράφοι από πολλές εφημερίδες και τηλεοπτικά κανάλια όλου του κόσμου, ίσως, όπως τουλάχιστον το επιθυμούσαν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, δεν «φτιάχτηκε». Επίκεντρο του ενδιαφέροντος ήταν η προοπτική αποϊδρωματισμού του Κρατικού Θεραπευτηρίου Λέρου και η ένταξη της Σοβιετικής Ψυχιατρικής Εταιρείας στην Παγκόσμια Ψυχιατρική Εταιρεία, υποβοηθούσης και της «περεστρόικα».

Περιδιαβαίνοντας με τον Eric Favreau, δημοσιογράφο της Liberation, το χώρο του συνεδρίου, συζητούσαμε για την απουσία των ιδίων των ψυχικά αρρώστων από αυτό το χώρο. Ενώ, παρατηρούσε ο ίδιος, στο πρόσφατο συνέδριο του Μόντρεαλ για το AIDS, υπήρχαν άρρωστοι προσβεβλημένοι από AIDS με τις οικογένειές τους. Ενώ στο Παγκόσμιο Παιδιατρικό Συνέδριο συμμετείχαν οι οικογένειες των άρρωστων παιδιών, στο Παγκόσμιο Ψυχιατρικό Συνέδριο, δεν υπάρχει έστω κι ένας μικρός πάγκος γι' αυτούς που υποτίθεται ότι βρίσκονται στο κέντρο των ανακοινώσεων, τους ψυχικά πάσχοντες.

Διαβάζοντας την πρώτη ανακοίνωση του συνεδρίου με θέμα «Παρούσα κατάσταση και προοπτικές βιολογικής έρευνας στις συναισθηματικές διαταραχές» (Goodwin, Η.Π.Α.) και την τελευταία αριθ. 3.237 ανακοίνωση με θέμα «Μελέτη αξιολογίας του περιχομένου δυο κλιμάκων μετρήσεως, του επιπέδου ικανοποίησης των ψυχιατρικών ασθενών» (Leichner, Καναδάς), σκεφτόμαστε ένα κοινό τόπο για τους συνδιαλλεγόμενους περί την Ψυχιατρική, αλλά που συχνά αποσιωπείται: ότι η βιολογική και ψυχοφαρμακευτική έρευνα στην ψυχιατρική, καταλαμβάνει με μεγάλη απόσταση την πρώτη θέση

στον παγκόσμιο καταμερισμό ερευνητικών κεφαλαίων και ότι οι έρευνες για την ικανοποίηση των πραγματικών αναγκών των ασθενών καταλαμβάνουν την τελευταία. Όμως, ίσως, τέτοιου είδους συνέδρια, εκτός του ευρύτερου marketing φαρμακευτικών προϊόντων φαίνεται να βοηθούν στην ενίσχυση της εικόνας και της ικανοποίησής μας ως ψυχιάτρων.

Αλλιώς πώς να εξηγήσει κανείς ότι η συντριπτική πλειοψηφία των αιθουσών που γίνονταν οι ανακοινώσεις ήταν σχεδόν άδειες, ενώ οι συνέδριοι σχολίαζαν, περιφέρονταν συναντιώνταν, συναλλάσσονταν, αγόραζαν προϊόντα, έκαναν περιπάτους, εκτός από τις στιγμές των ανακοινώσεων τους! Όλοι είναι γραμμένοι για να μιλήσουν, ελάχιστα για να ακούσουν. Η έκδηλη αγωνία των ψυχιάτρων για όσο το δυνατόν περισσότερες ανακοινώσεις και αναγραφή του ονόματός τους στο πρόγραμμα, διαποτίζει όλο το φάσμα και τη θεματολογία των παρεμβά-

σεων: Από εξαιρετικά ενδιαφέρουσες κλινικές και ανθρωπολογικές ανακοινώσεις, περνάμε στη «θεραπεία των σεξουαλικά επιθετικών ατόμων με γοναδοτροπίνες» για να φθάσουμε μέχρι την «Συμβολή της ψυχιατρικής στην επίλυση της Αραβο-Ισραηλινής σύγκρουσης» (Kamal, Ισραήλ).

Παρά το γεγονός ότι, τουλάχιστον στις επίσημες διακηρύξεις της Π.Ψ.Ε. η ψυχική νόσος πρέπει να αντιμετωπίζεται σαν μια «βιο-ψυχο-κοινωνική» οντότητα, με τις αντίστοιχες πρακτικές συνέπειες στην εξατομικευμένη θεραπεία του ατόμου, η συντριπτική πλειοψηφία των ανακοινώσεων για πολλά χρόνια αδιαφόρησε για τις τύχες των ιδρυματοποιημένων αρρώστων, τον εγκλεισμό, τους μηχανισμούς χρονιοποίησης, την προσέγγιση της έννοιας της χρονιότητας στην ψυχιατρική.

Είναι πράγματι ένα καινούριο στοιχείο το γεγονός ότι τρία μόνο συμπίοσια στα

πλαίσια του παγκόσμιου συνεδρίου ασχολήθηκαν με το πρόβλημα της ιδρυματικής περιθάλψης και ειδικότερα με το πρόβλημα της Λέρου.

Η πολιτική έρευνας στην ψυχική υγεία, η ίδια η επιστημονική ιδεολογία (και όχι γνώση) της παραδοσιακής ψυχιατρικής σπάνια ανέδειξε σαν αντικείμενο μελέτης τις ανάγκες του χρόνιου αρρώστου: Αντίθετα, μάλιστα, ανακοινώσεις με τέτοιο θέμα θεωρούντο πριν από λίγα χρόνια ως «αντι-επιστημονικές», «ιδεολογικού», περιεχομένου, περιθωριακές στον «σύγχρονο» προβληματισμό της επιστημονικής κοινότητας.

Ένα από τα ορατά αποτελέσματα μιας τέτοιας στάσης είναι το παράδοξο ότι οι πιο καλά εκπαιδευμένοι ψυχίατροι ασχολούνται στη θεραπευτική και ερευνητική πρακτική τους με τις ελαφρές περιπτώσεις, ενώ οι πλέον υποβαθμισμένοι σε εκπαίδευση και γνώσεις επαγγελματίες της ψυχικής υγείας να πρέπει να φροντίζουν τους πλέον σοβαρούς σε ψυχοπαθολογικές διαταραχές αρρώστους.

Εκεί δηλαδή ακριβώς όπου η ευρηματικότητα, η επιστημονική συγκρότηση και γνώση, η προχωρημένη έρευνα και εκπαίδευση κρίνονται αντικειμενικά σαν απόλυτα απαραίτητες για τη διαμόρφωση νέων θεραπευτικών —μη ιδρυματικών— απαντήσεων για τους χρόνιους αρρώστους, επικρατούσε μια στάση σιωπής και συσκότισης του προβλήματος.

Μια διαδικασία αποϊδρυματισμού και στο χώρο τέτοιων συνεδρίων οφείλει να ανατρέψει σταδιακά μια τέτοια «παθολόνα απόσταση»: Η χρονιότητα, η χρονιοποίηση, οι «αζήτητες» ψυχιατρικές παθολογίες, μπορούν να αναδειχθούν σε απόλυτα αξιόπιστα ερευνητικά αντικείμενα, ώστε οι «καλοί ψυχίατροι» να μη φέρουν κανένα «επιστημονικό στίγμα» όταν ασχολούνται με το σκληρό πυρήνα του ιδρυματισμού και της παραδοσιακής ψυχιατρικής: το χρόνιο άρρωστο και τη συστηματική μελέτη του στη διαδικασία αποϊδρυματισμού του.

2. Η αγωνία για την επανένταξη με όρους ή την απόρριψη της Σοβιετικής Ψυχιατρικής Εταιρείας ήταν μάλλον θορυβώδης, αφού οι γνωρίζοντες τα ψυχιατρικά πράγματα είχαν ήδη επισημάνει ότι οι αναγκαίοι συμβιβασμοί και διαπραγματεύσεις είχαν επιτευχθεί πριν από την καθοριστική ψηφοφο-

ρία, κατά τη διάρκεια της Γενικής Συνέλευσης της Παγκόσμιας Ψυχιατρικής Εταιρείας.

Είναι δύσκολο να πάρει κανείς θέση σε ένα τόσο πολύπλοκο ζήτημα. Θα θέλαμε να κάνουμε δυο επισημάνσεις: *Πρώτον* ότι έχουμε πλήρη συνείδηση των τεράστιων ευθυνών της επίσημης ηγεσίας της Σοβιετικής Ψυχιατρικής Εταιρείας, αλλά και πολλών «ανώνυμων» ψυχιάτρων, που για πολλά χρόνια έκαναν χρήση των θεραπευτικών μέσων της ψυχιατρικής με στόχο την καταστολή και την ψυχιατρικοποίηση κάθε αμφισβήτησης και πολιτικής διαφωνίας ενός σημαντικού αριθμού Σοβιετικών πολιτών.

Μια τέτοια καταστολή και επίδειξη αυταρχισμού εκ μέρους μιας μερίδας της σοβιετικής ψυχιατρικής δεν θα είχε την έκταση αυτή, αν δεν εύρισκε τη σιωπηλή ανοχή μέσα από ένα πλέγμα πολιτικών σκοπιμοτήτων, πολλών κρατών μελών της Παγκόσμιας Ψυχιατρικής Εταιρείας.

Δεύτερον στην παρουσία φάση της περσετρόικα και των τεράστιων δυσκολιών που αντιμετωπίζει, πιστεύουμε ότι θα αποτελούσε σοβαρό πολιτικό λάθος η πλήρης άρνηση της επανένταξης των Σοβιετικών στην Παγκόσμια Επιστημονική Κοινότητα. Αυτό θα ισοδυναμούσε με μια σοβαρή περιθωριοποίηση εκείνων των δυνάμεων στο εσωτερικό της σοβιετικής ψυχιατρικής που επιθυμούν με κάθε τρόπο να ανοίγουν και όχι να συγκαλύπτουν τις αντιθέσεις μεταξύ πολιτικής χρήσης της ψυχιατρικής και θεραπευτικού έργου. Μια τέτοια δύσκαμπτη στάση θα ενίσχυε σημαντικά όχι μόνο τις «Αυτόνομες οργανώσεις των Σοβιετικών ψυχιάτρων και αντικαθεστωτικών στο εξωτερικό» αλλά επίσης θα έκανε ακόμα πιο αμυντική τη στάση της σοβιετικής νομεκλατούρας. Πιστεύουμε λοιπόν ότι στις δεδομένες συνθήκες μια τέτοια απόφαση επανένταξης για ένα χρόνο υπό όρους κρίνεται σαν μια ώριμη πολιτική απόφαση.

Η συζήτηση βέβαια αυτή θα ήταν πιο χρήσιμη αν ξεπερνούσε τον συχνά σχηματικό χαρακτήρα κριτικής ενάντια στη σοβιετική ψυχιατρική και περιελάμβανε τη συστηματική ανάλυση της σχέσης μεταξύ της κρατικής εξουσίας και κυρίαρχης ψυχιατρικής ιδεολογίας. Η βία της εγκατάλειψης, οι κατασταλτικού χαρακτήρα θεραπείες, ο κοινωνικός έλεγχος περιθωριακών ομάδων στις δυτικές κοινωνίες πρέπει να ενισχυει και να διευρύνει

την κριτική μας ματιά.

Τρίτον στο συνέδριο προσεγγίστηκε για πρώτη φορά η ιδρυματική περιθάλψη στην Ελλάδα και βέβαια το πρόβλημα αποϊδρυματισμού του Κρατικού Θεραπευτηρίου Λέρου. Δεν ήταν τυχαίος ο συνωστισμός των συνέδρων και των δημοσιογράφων στα συμπόσια που είχαν σαν θέμα την ψυχιατρική κατάσταση στην Ελλάδα.

Η Λέρου παραμένει η κορυφή του γόβου της ιδρυματικής περιθάλψης στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Ξέρουμε ότι μετά από τον τεράστιο θόρυβο που δημιουργήθηκε από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, εγχώρια και ξένα, και έπειτα από τις καταγγελίες που έγιναν, ήταν εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα να γίνει μια αποτίμηση των προτάσεων για τον αποϊδρυματισμό του ασύλου, ταυτόχρονα με τις δυνατότητες συνεργασίας ψυχιατρικών ομάδων τόσο στον ελληνικό όσο και στον ευρωπαϊκό χώρο.

Η Ελληνική Εταιρεία για τον Αποϊδρυματισμό και την Ψυχική Υγεία (Α.ΠΟ.ΨΥ) η Ελληνική Ψυχιατρική Εταιρεία και ο Σύλλογος Ελλήνων Ψυχολόγων έχουν υποβάλλει στο υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας ένα πλαίσιο προτάσεων, απ' όπου διαφαίνονται σημαντικές συγκλίσεις. Υπάρχει όμως ένα κενό που θα έπρεπε να διευκρινιστεί, σχετικά με τις προϋποθέσεις εκείνες που είναι αναγκαίες και απαραίτητες ώστε να ενεργοποιηθούν όλες οι δυνάμεις που υπάρχουν στον ελληνικό χώρο, προκειμένου να λειτουργήσουν συμπληρωματικά και όχι ανταγωνιστικά. Ο αποϊδρυματισμός της Λέρου, απαιτεί την ευρύτερη δυνατή συναίνεση και συνεργασία και δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί εάν δεν συνδεθεί με το ευρύτερο θέμα της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης στην Ελλάδα. Υπάρχουν παγίδες και κίνδυνοι επικάλυψης των πραγματικών προβλημάτων και αναγκών που υπάρχουν σήμερα στο χώρο της ψυχικής υγείας. Ο αποϊδρυματισμός και η ψυχιατρική μεταρρύθμιση δεν μπορεί και δεν πρέπει να γίνει αντικείμενο ενασχόλησης μόνο ενός μέρους των επιστημόνων της ψυχικής υγείας ξεκομμένο από τις άλλες ζωντανές δυνάμεις.

Αυτό που άμεσα μπορεί να υλοποιηθεί είναι το ευρωπαϊκό σχέδιο για τον αποϊδρυματισμό της Λέρου, όπως έχει συμφωνηθεί με τους εκπροσώπους των ευρωπαϊκών ομάδων (Ιταλίας, Ολλανδίας,

Ιρλανδίας και Γερμανίας) σε πρόσφατη σύσκεψη στο υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, στις 19/9/1989.

Είναι ίσως μια μοναδική συγκυρία για την ψυχιατρική στην Ελλάδα, όπου μπορούμε να περάσουμε από ένα στάδιο ανούσιων καταγγελιών σε μια δημιουργική παρέμβαση για τον αποϊδρυματισμό. Η Λέρορ μπορεί να λειτουργήσει, θετικά σαν χώρος σύνθεσης όντας ο συμβολικός γεωγραφικός χώρος ιδρυματισμού, όντας το ακραίο παράδειγμα ασυλιακής πραγματικότητας, σε δυο επίπεδα:

α) Για την Ελλάδα, να γίνει πραγματικά ο καταλύτης που θα επιταχύνει τις διεργασίες μεταξύ των επαγγελματιών ψυχικής υγείας, των πανεπιστημίων, της τοπικής αυτοδιοίκησης, της πολιτείας ώστε να επιταχυνθεί ο ρυθμός της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης τόσο στις άλλες περιοχές της χώρας, όσο και στα υπόλοιπα άσυλα. Θα ήταν πραγματική ουτοπία να επιταχύνουμε την έξοδο αρρώστων από τη Λέρορ, χωρίς την συγκροτημένη προετοιμασία δομών υποδοχής (Ξενώνες, οικοτροφεία) και Κέντρων Ψυχικής Υγείας στους τόπους καταγωγής των ασθενών. Ήδη αρκετές ομάδες ψυχικής υγείας εκδηλώνουν ενδιαφέρον για μια τέτοια δουλειά.

β) Για τον Ευρωπαϊκό χώρο, ενεργο-

ποιεί συνθήκες μιας νέας συνεργασίας μεταξύ επαγγελματιών ψυχικής υγείας ενάντια στον ιδρυματισμό, την παραδοσιακή ψυχιατρική και τις λογικές της, όπου κι αν αυτή επικρατεί στην Ευρώπη.

Ο Ζαν Μονέ, ο φερόμενος ως ο πατέρας της ευρωπαϊκής ιδέας έλεγε: «Αν ήταν να ξαναγίνει από την αρχή η Ευρώπη, θα ξανάρχιζα από την κουλτούρα».

Μια κουλτούρα κοινωνικής αλληλεγγύης μέσα από τη σύνθεση διαφορετικών προσεγγίσεων ομάδων ψυχικής υγείας, μπορεί να συγκροτηθεί μέσα από ένα πραγματικό ιεδίο πρακτικής παρέμβασης στα ιδρύματα.

Από την εξειδικευση των ξενων, πριν περάσουμε στην απόρριψή τους, όπως γίνεται συχνά στην Ελλάδα, ανοίγεται ένας χώρος συγκρότησης μιας νέας κουλτούρας ψυχικής υγείας. Γιατί είναι απαγορευτικό να σκεφτούμε ότι Έλληνες επαγγελματίες ψυχικής υγείας είναι δυνατό να παρέμβουν στην ασυλιακή αθλιότητα του Agrigento της Σικελίας του Clermont της Γαλλίας, της Βαρκελώνης; Γιατί υπάρχουν ακόμα 90.000 ιδρυματικοί αρρωστοί στη Γαλλία, 350.000 στην Ιαπωνία και χιλιάδες αλλού.

Παρέμβαση ξενων ομάδων στη Λέρορ, με ελληνική διεύθυνση και συντονισμό δεν σημαίνει, όπως λένε μερικοί, υποτι-

μηση της ικανότητας και των δυνατοτήτων των Ελλήνων επιστημόνων και επαγγελματιών ψυχικής υγείας.

Είναι σημαντικό το γεγονός της διατύπωσης ενός κειμένου για την ευρωπαϊκή συνεργασία με στόχο την υλοποίηση του ευρωπαϊκού προγράμματος για την Λέρορ, που προτάθηκε από Έλληνες και ξένους συνέδρους στα πλαίσια του 8ου Παγκόσμιου Συνεδρίου Ψυχιατρικής.

Το κείμενο αυτό εκφράζει με σαφήνεια τις επιφυλάξεις για την επιτυχία ενός τέτοιου φιλόδοξου προγράμματος αν δεν υπάρξουν όλες οι τεχνικές - διοικητικές - επιστημονικές και πολιτικές προϋποθέσεις για την ταχεία υλοποίησή του.

Οι τελευταίοι μήνες άφησαν να διαφανεί μια καινούρια δυναμική μεταξύ των επαγγελματιών ψυχικής υγείας, της πολιτείας και ευρύτερα της κοινής γνώμης.

Είναι άραγε ικανές αυτές οι συνθήκες για να μεταβάλουν την κυρίαρχη ασυλιακή όψη της ψυχιατρικής στην Ελλάδα;

Οι διεργασίες που θα επακολουθήσουν στους επόμενους μήνες θα δείξουν, αν εκτός από τη βούληση και τις διακηρύξεις, υπάρχουν και οι δυνατότητες στο χώρο της ψυχικής υγείας και της πολιτείας, να δοθεί απάντηση στην πρόκληση του αποϊδρυματισμού και την πραγμάτωση της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης στη χώρα μας.

ΓΙΑΝΝΗ Μ. ΚΑΛΙΟΡΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ II — ΓΛΩΣΣΙΚΑ

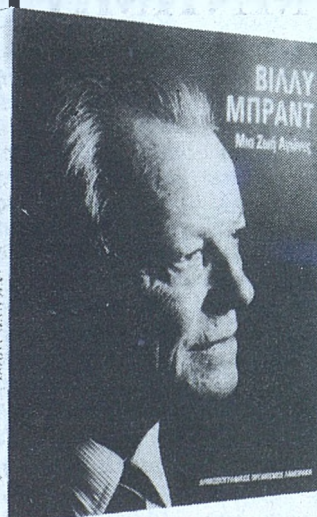
Δέκα δοκίμια
για τη νεοελληνική γλώσσα
Έξωφύλλο: Σ. ΣΟΡΟΓΚΑ

1. Προλογικό ύστερόγραφο: α) κίνδυνος και «κίνδυνολογία» β) τό άδιέξοδο στην εκπαίδευση: γ) δοκιμακή πολεμική και «μάχη έντυπώσεων» δ) «άριστοκράτες» και «πληβειοκράτες» ε) «έξουσιαστές» και «άντιέξουσιαστές»: ζ) Εκπαίδευση, έξισωτισμός και δικαιοσύνη.
(Απάντηση σε Άλ. Σιδέρη, Γ. Άράνη, Ά. Γκότοβο, Ά. Φραγκουδάκη, Ά. Βουγιούκα κ.ά.)
2. Γλώσσα και λαϊκισμός
3. Δευτερολογία για τό γλωσσικό (Απάντηση σε Θ. Βέικο, Έ. Κριαρά, Γ. Άράνη, Σ. Ράμφο κ.ά.)
4. Παρέμβαση σε μία τηλεοπτική συζήτηση (Απάντηση σε Έ. Κριαρά και Έ. Σπυρόπουλο)
5. Τά ψευδοδήληματα της μονομέρειας (Απάντηση σε Β. Φόρη)
6. Ό γλωσσικός άφελληνισμός (Πέραν του μισοξενισμού και της ύποτελείας)
7. Γλωσσικός άφελληνισμός - διαστάσεις και προοπτικές (Απάντηση σε Ν. Βάντσια)
8. Πρός μία πληβειακή αντίληψη της γλώσσας; (Απάντηση σε Ά. Καστρινάκη)
9. Έξι κείμενα για τη νεοελληνική γλώσσα: α) Για μία ευρύχωρη δημοτική β) Μεικτή και άμιγής γ) Η ιδεολογία μιάς καταλήξεως δ) Τά τρία παράδοξα ε) Τό μείζον και τό έλασσον (Απάντηση σε Δ. Τομπαΐδη) στ) Τό βάρος μιάς άπουσίας (Απάντηση σε Φ. Βώρο, Ά. Βουγιούκα, Δ. Πλατανίτη)
10. Ίριδισμοί της νεοελληνικής: α) Πολλαπλότητα της μοναδικότητας β) έκφραστικότητα της πολυμορφίας.

ΕΞΑΝΤΑΣ

Σελ. 392

ΒΙΛΛΥ ΜΠΡΑΝΤ

Μια Ζωή Αγώνες

ΤΟ ΝΕΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ
ΤΩΡΑ
ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΕ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ

ΕΚΔΟΣΗ: ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΑΜΠΡΑΚΗ

ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
Τακτικό Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ίνστιτούτων Ομαδικής Ανάλυσης (E.G.A.T.I.N.)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 1989 - 1990

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

ΟΜΑΔΙΚΗ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ: Εισαγωγή στην Ομαδική Ψυχοθεραπεία
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ: Εισαγωγή στην Κοινωνική Ψυχιατρική
ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ: Εισαγωγή στην Δυναμική Ψυχιατρική
ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ: Εισαγωγή στις Αξιολογήσεις

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΩΝ ΟΜΑΔΑΣ (Group Analysts)
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΘΕΡΑΠΕΥΤΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΙΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ

Σ. ΧΑΛΑΛΑΜΠΗ 9-11 & ΧΑΡΙΛΑΟΥ ΤΡΙΚΟΠΗ, 114 72 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 644.7533 - 643.5980

Πως θα αποκτήσετε μια ΣΟΥΠΕΡ ΜΝΗΜΗ

Μια πρωτότυπη Μέθοδος που θα σας βοηθήσει να αποκτήσετε μια μνήμη τουλάχιστο 10 φορές πιο δυνατή από αυτή που έχετε σήμερα • να θυμάστε μια λίστα 100 διαφορετικών πραγμάτων με τη σειρά ή ανακατωτά • να θυμάστε ποια μέρα της εβδομάδας πέφτει μια οποιαδήποτε ημερομηνία του 20ου αιώνα • να συγκρατείτε στη μνήμη σας με τη σειρά όλα τα φύλλα μιας ανακατεμένης τράπουλας αφού τα δείτε μια μόνο φορά • να πολλαπλασιάζετε δύο τριψήφιους αριθμούς από μνήμης • να θυμάστε αριθμούς τηλεφώνων, ιστορικές ημερομηνίες, γεωγραφικά στοιχεία... όλα όσα θέλετε, όποτε θέλετε, χωρίς γραπτές σημειώσεις.

Ξεχάστε ότι έχετε αδύνατη μνήμη. Οι περισσότεροι άνθρωποι χρησιμοποιούμε ένα μικρό μόνο ποσοστό της δύναμης του μυαλού μας. Αυτό το ποσοστό μπορείτε τώρα να το αυξήσετε σημαντικά με 10 ευκολονόητα μαθήματα και ειδικές ασκήσεις που περιέχονται σε 4 κασέτες.

Για μια ΣΟΥΠΕΡ ΜΝΗΜΗ ταχυδρομήστε σήμερα το παρακάτω Δελτίο Παραγγελίας.

Ν. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗ Ταξιαρχών 21, 174 55 ΑΛΙΜΟΣ
Τηλ. 984.0352, 983.0718.

Παρακαλώ στείλτε μου με αντικαταβολή δρχ. 6.500 τις τέσσερις κασέτες της Μεθόδου «Πως θα αποκτήσετε μια ΣΟΥΠΕΡ ΜΝΗΜΗ».

Όνομα
Οδός-αρ.
Ταχ. Κώδικας Πόλη
Τηλ. Υπογραφή

Για πρώτη φορά στην Ελλάδα

ΥΠΕΡΧΟΡΔΕΣ Η Θεωρία των Πάντων

των Paul Davies και Joulian Brown

• «Οι υπερχορδές είναι μια τρομερά καλή και πολύτιμη ιδέα. Δεν νομίζω πως είναι ικανός ο καθένας να δουλέψει πάνω σ' αυτή...»
Steven Weinberg-Νόμπελ φυσικής

• «Αισθάνομαι γοητευμένος από τη θεωρία των υπερχορδών· αποτελεί σημαντικότερη εξέλιξη...»

Abdus Salam-Νόμπελ φυσικής

• «Μια ζωή άκουγα ανθρώπους να λένε ότι βρίσκονται πολύ κοντά στην τελική λύση... Η θεωρία των υπερχορδών είναι παράλογη και όλα αυτά μου φαίνονται ανοησίες...»

Richard Feynman-Νόμπελ φυσικής

• «Νομίζω ότι συμβαίνει ό,τι και στον Μεσαίωνα, όταν οι θεολόγοι κατέστρεψαν την επιστήμη... Οι θεωρητικοί των χορδών δεν πρόκειται να πουν τίποτε για τον φυσικό Κόσμο...»
Sheldon Glashow-Νόμπελ φυσικής

• «Η θεωρία των υπερχορδών είναι η πρώτη σοβαρή υποψήφια θεωρία που είχαμε ποτέ για την ενοποίηση όλων των θεμελιωδών δυνάμεων της φύσης...»
John Ellis

• «Είναι πολύ πιθανό να πρόκειται για τη Θεωρία των Πάντων...»
John Schwarz

• «Η θεωρία αυτή μπορεί να κάνει περισσότερα απ' όσα όλες οι άλλες μαζί...»
David Gross

• «Οι υπερχορδές ανήκουν στον 21ο αιώνα. Είχαμε την καταπληκτική τύχη να τις ανακαλύψουμε, χωρίς να αξίζουμε κάτι τέτοιο...»
Edward Witten

Ένα εκλαϊκευτικό βιβλίο για όσους επιθυμούν να μάθουν πού βρίσκεται η εμπροσθοφυλακή της έρευνας.

268 σελ. 1600 δρχ., Εκδόσεις ΚΑΤΟΠΤΡΟ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ τροχαλία ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Γριβαίων 5 (πάροδος Σκουφά 64) - 10680 Αθήνα, τηλ. 3646426.

ΒΙΒΛΙΟ

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

ΜΙΓΚΕΛ ΝΤΕ ΘΕΡΒΑΝΤΕΣ
Η Τσιγγανοπούλα
Παραδειγματικές Νουβέλες, I
Εισ. - μετ. - σημ.: Ηλίας
Ματθαίου
Εκδ. Γνώση, Αθήνα 1989

Πέντε από τις δώδεκα «Παραδειγματικές νουβέλες» του Μιγκέλ ντε Θερβάντες μεταφράζονται με ευαισθησία και εισάγονται με επιμέλεια από τον Ηλία Ματθαίου. Το νέο, για την εποχή του, είδος πεζογραφίας που εισάγει την «ιταλική νουβέλα» στα ισπανικά γράμματα έχει να κάνει, κυρίως, με τη ρεαλιστική αφήγηση καθώς και τις θεματικές επιλογές: έρωτας και κοινωνική ζωή. Η ιδιαιτερότητα του Θερβάντες, ωστόσο, φανερώνεται με την έμφαση που δίνει στους χαρακτήρες και τις νοοτροπίες: επιλογές που αναδεικνύουν το νεοτερνιστικό πνεύμα του συγγραφέα τους και του δίνουν την αφορμή για μια «υποδειγματική» γραφή.

ΕΡΒΕ ΜΠΑΖΕΝ
Ο δαίμονας του μεσονυκτίου
Μετ.: Ευδοκία Παπαγκίκα
Εκδ. Ωκεανίδα, Αθήνα (χ.χ.ε.)

Στο γέριμα της ζωής του ο Ερβέ Μπαζέν, γνωστός Γάλλος συγγραφέας, εισχωρεί στο επίμαχο θέμα της τρίτης ηλικίας και των συνακόλουθων προβλημάτων της. Η μάχη με το θάνατο, η επιδίωξη της ευτυχίας ως την έσχατη ώρα και, κυρίως, η άρνηση της αποδοχής του ρόλου του απόμαχου της ζωής είναι το κυρίαρχο μοτίβο της πραγματευσής του. Πρόκειται για μια μορφή αυτοβιογραφίας, που όμως, καταφέρνει να κάνει τη σωστή γενίκευση.

ROBERT VAN GULIK
Σκελετός στην καμπάνα
Μετάφραση Μέττα Τσιρκικά
Εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1989

Μια ιστορία του δικαστή Τι του διάσημου Σέρλοκ Χολμς της Αρχαίας Κίνας, είναι η ιστορία αυτή, και εκτυλίσσεται στο Που-γιανγκ, μία φανταστική πόλη-περιφέρεια της ε-

παρχίας Κιανγκ-σου.

Ο δικαστής διορίζεται εκεί, το 668 σαν περιφερειακός δικαστικός επίτροπος. Στο Που-γιανγκ, μια φαινομενικά ήσυχη πόλη, ο επίτροπος με την ευφυέστατη συλλογιστική του ικανότητα, αντιτάσσεται στην κρατούσα γνώμη και αποκάλυπτει τρία φρικτά εγκλήματα θέτοντάς τα στην πραγματική τους διάσταση.

Τα μυθιστορήματα, με πρωταγωνιστή τον δικαστή Τι, έχουν σαν σκοπό να δώσουν την πραγματική εικόνα του Κινέζου δικαστή, όπως αυτή σκιαγραφείται απ' όλες τις παλιές κινέζικες ιστορίες.

Μια εικόνα που έχει συσκοτιστεί από την προβολή τους στη δυτικοευρωπαϊκή λογοτεχνία του 19ου αιώνα, όπου παρουσιάζονται σαν διεφθαρμέ-

νοι, παρακμιακοί, καπνίζοντας όπιο και έχοντας μακριές πλεξίδες.

CHODERLOS DE LACLOS
Οι επικίνδυνες σχέσεις
Μετάφραση: Ανδρέας Στάικος
Εκδ. Άγρα, Αθήνα 1989

Το βιβλίο εκδόθηκε για πρώτη φορά στο Παρίσι το 1782 και η πρώτη καθώς και οι επόμενες εκδόσεις του εξαντλήθηκαν αμέσως. Αντιμετωπίστηκε από την κοινωνία της εποχής σαν σκάνδαλο, αλλά επιτράπηκε η κυκλοφορία του επί Λουδοβίκου ΙΣΤ' και των επαναστατικών κυβερνήσεων που ακολούθησαν ενώ απαγορεύτηκε από την κυβέρνηση του Καρόλου Ι' μαζί με έργα του Βολταίρου, του Ρουσό, του Μοντεσκιέ κι άλλων, και στην ουσία η απαγόρευση του ίσχυε στη διάρκεια του 19ου αιώνα. Οι επικίνδυνες

σχέσεις χαρακτηρίστηκαν ως «έργο εξοργιστικής ανηθικότητας», βιβλίο άξιο «θαυμασμού και καταρας», και μόνο ο Baudelaire, το υποστήριξε ουσιαστικά.

Στον αιώνα μας απέκτησε μεγάλη δημοτικότητα, και γυριστήκαν δυο ταινίες, του Roger Vadim το 1959, και του Stephen Frear το 1988 ενώ ο Heiner Müller σκηνοθέτησε ένα θεατρικό έργο, το Κουαρτέτο, με βάση την υπόθεση του βιβλίου.

ΙΣΜΗΝΗ Β. ΚΑΠΑΝΤΑΗ
Επτά φορές το δαχτυλίδι
Εκδόσεις Εστία, Αθήνα 1989

Η Ισμήνη Καπάνταη επιχειρεί μια ενδιαφέρουσα σκιαγράφηση της ελληνικής ιστορίας των χρόνων της Τουρκοκρατίας μέσα από την προσωπική αφήγηση καθημερινών επεισοδίων επώνυμων ή ανώνυμων αγωνιστών - συντελεστών στην απελευθέρωση. Έτσι, ο αναγνώστης μπορεί ευκολότερα να διεισδύσει στο κλίμα της εποχής εκείνης και να παρακολουθήσει τα γεγονότα ωθούμενος από το λογοτεχνικό λόγο.

ΠΟΙΗΣΗ

ΑΓΓΕΛΑ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ριπές από μια ρεαλίστρια μικρή
αθωότητα
Αθήνα 1989

Το χιούμορ στην ποίηση της Α. Κ. είναι τόσο καταλυτικό που δυσκολεύεται κανείς να επιμείνει στις επιμέρους επιφυλάξεις του. Στιχουργική ικανότητα σημαντική που οδηγεί περισσότερο σε τραγούδια / παρωδίες:

ΣΑΜΠΟΤΑΖ Ι: Συνωφρυώθη ο στίχος, / δυοδιάκριτος ο ήχος / Προσπαθώ να καταλάβω / να μπορέσω να προλάβω / — αλλόκοτες οι «παραβιάσεις», / δυσκολεύουν τις προσβάσεις / Δήθεν «δεν με γνωρίζεις», / άλλη μια τακτική σου / για να με αποπλίζεις!

ΠΑΙΔΙΚΑ

Κ.Σ. ΛΙΟΥΙΣ
Ο ταξιδιώτης της αυγής
Μετ.: Τζένη Μαστοράκη
Εικονογράφηση: Pauline Baynes
Εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1989

Ένα έξοχα μεταφρασμένο παραμύθι: το ταξίδι στη Ναρβία, τη μυστική και απαραβίαστη χώρα της φαντασίας, που μπορεί ο καθένας να τη φτιάξει μόνος του, στα καλύτερα

Η ΑΠΟΛΑΥΣΗ ΜΙΑΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ

Ουίλιαμ Σαίξπηρ, Σονέτα (εισαγωγή, επιλογή, μετάφραση: Στυλιανός Αλεξίου), εκδ. Στιγμή, Αθήνα 1989

Με τα εικοσιέξι έξοχα μεταφρασμένα σονέτα «to the dark lady», ο Στυλιανός Αλεξίου μας δίνει το μέτρο της ευαισθητής προσέγγισής του στο έργο του μεγάλου Άγγλου ποιητή. Η εισαγωγή του, ευσύνοπτη όσο και καίρια, κατασταλάζει στο ουσιώδες: «Ο έρωτας στα Σονέτα είναι έρωτας για το παροδικό και αγωνία για την τύχη του, για τη μεταβολή που το υπονομεύει».

Μας κατατοπίζει σε θέματα που αφορούν στην εκδοτική ιστορία των σονέτων, τις καταβολές τους, καθώς και το μεταφραστικό παρελθόν τους στην ελληνική γλώσσα.

Τα Σονέτα, έτσι όπως μας τα παραδίδει ο Στυλιανός Αλεξίου, αποτυπώνουν το ρυθμό της ερωτικής ποίησης με μια εξαιρετική φυσικότητα, που καταφέρνει να κρύβει το μόχθο του έργου του.

*Τα νιάτα πως διαβαίνουν θα σου πει ο καθρέφτης
και το ρολόι πως φεύγουν οι ακριβές στιγμές σου·
τη σκέψη σου οι λευκές σελίδες θα κρατήσουν,
κι απ' ό,τι γράψεις ένα δίδαγμα θα πάρεις.*

*Πιστά ρυτίδες ο καθρέφτης θα σου δείξει,
που κάποιους τάφους ανοιχτούς θα σου θυμίσουν,
και θα σε μάθει αργός ο ίσκιος στο ρολόι
πώς προχωρεί προς την αιωνιότητα ο Χρόνος.*

*Πρέπει να εμπιστευθείς σε τούτα τ' άδεια φύλλα
όσα η ανάμνησή σου δεν μπορεί να σώσει·
και κάποτε θα δεις μεγάλα αυτά τα τέκνα
της σκέψης σου, που έτσι ξανά θα τη γνωρίσεις.*

*Όσες φορές κοιτάξεις τον καθρέφτη, το ρολόι,
θα ωφεληθείς· και θα γεμίζουν οι σελίδες.*

Ο μεταφραστής παρακολουθεί —κατά το δυνατόν— τη μορφή με την οποία μας παραδίδονται τα σαιξπηρικά σονέτα και προσπαθεί να ξαναγεννήσει —μέσα από τους ρυθμούς, τους ήχους και τις λέξεις— τη συναισθηματική σχέση του αναγνώστη μαζί τους. Δεν ξεχνά πως η ποίηση απευθύνεται όχι μόνο σε αναγνώστες αλλά και σε ακροατές και αυτή η επίγνωση διαγράφεται με σαφήνεια στο μεταφραστικό του αποτέλεσμα.

Θα έχουμε, λοιπόν, την τύχη να δούμε μεταφρασμένα από τον ίδιο τον σύνολο των σονέτων του Σαίξπηρ;

όνειρά του (!) γίνεται «πραγματικότητα». Η Λούση και ο Έντμουντ μπαίνουν στον... πίνακα που κρέμεται στον τοίχο κι από κει βρίσκονται στη θάλασσα και στο κατάστρωμα του «Ταξιδιώτη της Αυγής». Μαζί με τον Ευστάθιο - Κλάρενς, τον γκρινιάρη Ξάδελφο τους, ζούνε απίστευτες περιπέτειες στις ανατολικές θάλασσες, αναζητώντας το τέλος του Κόσμου.

MARIA RIUS - J.M. PARRAMON

1. Η ζωή κάτω από τη γη
2. Η ζωή πάνω στη γη
3. Η ζωή στη θάλασσα
4. Η ζωή στον αέρα

Μετ.: Φίλιππος Λέτζης
Εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1989

Τέσσερα καλαισθητά και διδακτικά βιβλία για μικρά παιδιά, που δίνουν πληροφορίες αλλά και εμπνέουν θαυμασμό για το φυσικό κόσμο που μας περιβάλλει. Στο τέλος κάθε βιβλίου της σειράς υπάρχει και ένα κατατοπιστικό κεφάλαιο για τους γονείς, που θα μπορούν έτσι, να ανταποκριθούν στις απορίες των παιδιών τους.

ΣΕΛ ΣΙΛΒΕΡΣΤΑΪΝ
Το δέντρο που έδινε

Μετ.: Χ. Σκαπεντζή
Εκδ. Δωρικός, Αθήνα 1989

Ένα παραμύθι / παραβολή της γενναιοδωρίας. Η μηλιά που αγαπάει ένα αγοράκι μπορεί να του προσφέρει τα μήλα της για να τα φάει, τα κλαδιά της για να κάνει κούνια, τον ισκίο της για να αποκοιμηθεί. Κι όταν μεγαλώσει το αγοράκι και έχει πια άλλες ανάγκες, μπορεί να του προσφέρει τα μήλα της για να τα πουλήσει, τα κλαδιά της για να χτίσει σπίτι, τον κορμό της για να φτιάξει βάρκα και να φύγει μακριά! Και γέρος πια, όταν επιστρέψει, μπορεί να του προσφέρει το κούτσουρο που έχει απομείνει από τον κορμό της για να κάτσει και να ξεκουραστεί.

ΜΕΛΕΤΕΣ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ
Ήπιος λόγος

Εκδ. Πλέθρον, Αθήνα 1989

«Λέξεις όπως ηπιότητα, προσηνεία, ανοχή φέρνουν κάτι από τη ματαιοπονία στο σύγχρονο κόσμο: ηχούν ευοίωνα, αλλά φαίνεται απελπιστικά δύσκολο να βρεθεί ένα αντίκρουσμα γι' αυτές. Κυκλοφορούν, έτσι, αδύνατοι για να τις επικαλούνται όσοι κρίνουν σκόπιμο να εμφανίζονται πιο διαλλακτικοί απέναντι στους αντιπάλους τους».

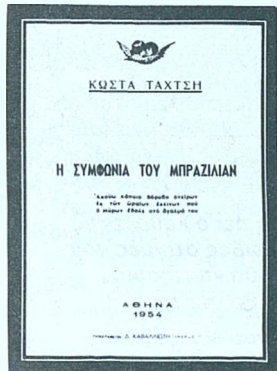
ΤΑΚΗΣ Δ. ΨΑΡΑΚΗΣ
Γονυκλισίες

Εκδ. Βιβλιοφιλία, Αθήνα 1989

Στη σειρά των «συνειρμών» ο Τάκης Ψαράκης, με ευαισθησία περισσή και τρυφερότητα, συγκεντρώνει φωτογραφικό υλικό από το αρχείο του που αναδεικνύει τη σωματική εκείνη κίνηση και συμπεριφορά της «γονυκλισίας» μέσα στην καθημερινότητα αλλά και τις ώρες έξαρσης ή συντριβής, τις στιγμές αγωνιστικότητας ή περιουλολογής.

Το οπτικό υλικό συνοδεύεται με ποιητικό συνειρμό επιλεγμένο με αιχμηρό τρόπο που υποβοηθεί σε μια γενικευση. Ποιητές όπως ο Άρης Αλεξάνδρου, ο Νάσος Βαγενάς, ο Θωμάς Γκόρπας, η Ζωή Καρέλλη, ο Νίκος Καρούζος, ο Μιχάλης Κατσαρός, ο Τίτος Πατρίκιος, ο Γιώργος Σεφέρης, κ.ά., ανθολογούνται με αισθαντικότητα από τον Τάκη Ψαράκη και προσφέρουν μια παράλληλη «ανάγνωση» στην εικόνα.

ΚΩΣΤΑΣ ΤΑΧΤΗΣ

Το απόσπασμα του ποιήματος του Κώστα Ταχτή είναι από την ποιητική του συλλογή που εκδόθηκε το 1954 με εξώφυλλο του Γιάννη Τσαρούχη.

Το βιβλίο ανατύπωσε — από το αντίτυπο που τότε της είχε χαρίσει ο Κ. Ταχτής — η φίλη του ηθοποιός Μαργαρίτα Παπαγεωργίου — μνημόσυνο και θύμιση των γενεθλίων του που θα γιόρταζε φέτος στις 8 Οκτωβρίου ο καλός μας φίλος.

Την περασμένη Δευτέρα, η Μαργαρίτα Παπαγεωργίου με όσους φίλους του Ταχτή απάντησαν στο κάλεσμά της, θυμήθηκαν τον Κώστα και με τον τρόπο που κι αυτός θα 'θελε τιμήσαν τη ζώσα μνήμη του.

ΣΤΗ ΒΕΡΑΝΤΑ, ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

Είμ' ένα άστρο, μιά τρίχα στο κεφάλι του θεού, θά πέσω, στο λαιμό φοράω ένα ποίημα, προτού προλάβει να θερμάνει τις καρδιές σας θά σβύσει, αισθάνομαι τὰ κόκκαλά μου να τρίζουν κιόλας από ανεξήγητες έπιθυμίες — μὰ σωπάστε και θυμηθήτε τὰ μάτια του, να ζήσω μέσ' τις τούφες των μαλλιών, στα δάχτυλά του ανάμεσα εκεί που ένώνονταν με τὰ δικά σας, μέσα στο σκοτάδι, τὰ μάτια του, τὰ μάτια του να λάμπουν σά φανοί αυτοκινήτων ποίχρονται καταπάνω σου και τίποτα να μὴν ακούγεται, ό θόρυβος, κι' οί διαφημίσεις του κορμιού, να μὴν υπάρχει — cette rumeur là vient de la ville — τίποτα παρ' αυτός κι' εγώ, σέ μιά βεράντα, τὸ καλοκαίρι...

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΟΛΟΦΟΝΙΕΣ - Λεονάρντο Σάσα Η ΚΑΛΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΣΣΑ - Ντόρις Λέσινγκ

Τι κρύβεται πίσω από τις πολιτικές δολοφονίες; Πώς δρουν και σκέπτονται τα πρόσωπα; Δύο μεγάλοι συγγραφείς προσεγγίζουν και κατανοούν ένα φαινόμενο που οι αναγνώστες και οι αρθρογράφοι δεν κατάφεραν να φωτίσουν.

Οδυσσέας

ΔΙΑ ΛΟΓΟΣ

ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΤΙΚΑ

● Από φίλο Κεφαλλονίτη, το γράμμα που ακολουθεί:

Αγαπητό ANTI, Διάβασα με ιδιαίτερη προσοχή το περιοδικό σας της 19.10. Με ιδιαίτερη μάλιστα προσοχή διάβασα τα αφορώντα την Κεφαλλονιά λόγω και της καταγωγής μου. Ομολογουμένως έχετε δίκιο για τις περιπτώσεις του επιπέδου ζωής στον πολιτιστικό ιδιαίτερα τομέα αν λάβουμε κιόλας υπόψη την προ του 1953 πολιτιστική και πνευματική κίνηση. Πράγματι είναι κρίμα να ακούγονται μπουζουκοειδή στο νησί μας. Παρ' όλο που πρέπει να λέμε και κάποια καλά που έχουν γίνει σε αυτά τα τελευταία οκτώ χρόνια όπως κάποιοι δρόμοι —που ποτέ δεν τελείωναν— κάποιες πλατείες που ομορφαίνουν τους χώρους. Αυτά μάλιστα έγιναν ιδιαίτερα αισθητά στο Ληξούρι στην όμορφη Χωροπούλα του Λασκαράτου, γενέτειρα τόσων επιφανών πνευματικών ανθρώπων που δυστυχώς δεν αναφέρεται στο, κατά τα άλλα, αντικειμενικό αφιέρωμά σας. Καλό είναι για την αντικειμενική παράθεση των γεγονότων να αναφερθούν κι αυτά. Σημαντικό ρόλο σε αυτά όλα έπαιξαν και οι δημοτικοί άρχοντες που αξιοποίησαν τα προσφερόμενα κονδύλια.

Με εκτίμηση
Νίκος Καγγελάρης

ΚΑΤΑΠΑΤΗΤΕΣ

● Εκλογές έρχονται. Χαράς ευαγγελία για τους ασύδοτους καταπατητές.

Κύριε διευθυντά, Τη Δευτέρα, 16-10-89, στη διάρκεια ενός πρωινού περιπάτου στην Πεντέλη, στην περιοχή Καλίσσια, απέναντι από το εξωκκλήσι του Αγίου Νικολάου, διαπιστώσαμε με έκπληξη μπουλντόζες να εργάζονται στην πλαγιά, μέσα στο δάσος, ξεριζώνοντας δεκάδες πεύκα και άλλα δένδρα.

Πλησιάζοντας τους εργάτες, ρωτήσαμε για ποιο λόγο αυτή η τεράστια καταστροφή. Με δυσφορία και με μισόλογα

μας είπαν ότι διανοίγουν δρόμο. Αυτό ήταν ανακριβές γιατί η εκχέρωση είχε τη μορφή τεράστιας πλατείας, πολλών στρεμμάτων.

Πήγαμε στο Αστυνομικό Τμήμα Πεντέλης, με αποτέλεσμα να σταλούν όργανα και να συλλάβουν τους οδηγούς των εκσκαφών και να σταματήσουν την καταπάτηση.

Δυστυχώς, σήμερα, Τρίτη, 17-10-89, οι μπουλντόζες είναι πάλι εκεί κι έχουν εκχερώσει τεράστιο μέρος της πλαγιάς. Θα πρέπει, οι καταπατητές να ξεγέλασαν με κάποιον τρόπο τις αρχές κι εκμεταλλευόμενοι την προεκλογική περίοδο, όπου όλα αδρανούν, κατόρθωσαν να συνεχίσουν το ανόσιο έργο τους.

Με την επιστολή μου αυτή, καλώ όλους τους αρμοδίους —και προπαντός τους οικολογικούς φορείς της χώρας— να σταματήσουν αμέσως τη νέα αυτή καταστροφή της Πεντέλης. Παρακαλώ, κάντε κάτι.

Γιάννης Μηλιώνης

Η ΑΠΟΓΥΜΝΩΣΗ

● Από τη Θεσσαλονίκη, μας γράφει ο αναγνώστης μας Αθ. Παπατζίμας:

Αγαπητό, «ANTI», Έχω μια απορία ως πολίτης του Ελληνικού Έθνους και ως απλός ψηφοφόρος (και πρώην υποστηρικτής του «ΠΑΣΟΚ») γιατί οι λεγόμενοι μετριοπαθείς, συνετοί, έντιμοι και σύγχρονοι του «ΠΑΣΟΚ» δεν τα βροντάνε, δεν διαχωρίζουν την θέση τους μια δια παντός, τελεσιδικώς; Έχει καταστεί πασιφανές ότι η αναμόρφωσις και η γνήσια ανασυγκρότησις του περιωνύμου «κινήματος», υπό την παρούσα διάρθρωσι, φυσιογνωμία, ύφος και ηγετική δομή, είναι αδύνατος και ανέφικτος.

Δεν αντιλαμβάνονται ότι η εκτίμησί των ότι δύνανται να αποτελέσουν κάποιο φρένο στον ξέφρενο λαϊκιστικό φανατισμένο αλαζονικό αυταρχικό και εμπάθη κατήφορο είναι άκρως, λανθασμένη; Ούτε μπορούν να αποτελέσουν κάποιο πρόπλασμα, μαγιά για μια μελλοντική του ανάπλασι.

Θα πρέπει επί τέλους να αντιληφθούν ότι η καλύτερη στρατηγική αυτήν την στιγμή είναι η πλήρης απογύμνωσις του έωλου «κινήματος». «Καλύτερη» όχι για κανέναν άλλον, αλλά για τον απλό κόσμο ο οποίος καλή τη πίστει και αγνή τη προθέσει πίστεψε ότι εκφράζεται και αγωνίζεται δια μέσου του εν λόγω κόμματος. Δεν καταλαβαίνουν ότι τους χρησιμοποιεί, τους εκμεταλλεύεται η ηγετική κλίκα

ως αλλοθι, είδωλο, ενέχυρο και ένδειξι για έξωθεν καλή μαρτυρία; Μια αθρόα γενναία αποχώρησις είναι η καλύτερα στάσις για να αφυπνισθούν ψηφοφόροι, οπαδοί και στελέχη του «ΠΑΣΟΚ» ώστε να κινηθούν κάποιες αυθεντικές δημοκρατικές διεργασίες αμεσότητας —ώστε τότε να ανα(μετα)μορφωθούν και να αυτοκαθαρθεί, εάν βεβαίως διαθέτει τον απαιτούμενο εσωτερικό δυναμισμό.

Ας το χωνέψουμε: συμφέρει για τον Τόπο, τους ανθρώπους του «ΠΑΣΟΚ» και τα μακροπρόθεσμα συν-φέροντα / προοπτικές του Ελληνισμού να μείνει επί ένα διάστημα το περιώνυμο «κίνημα» στην (δημοιουργική) αντιπολίτευση, να εμβαπτισθεί σε καθαρή πυρ δοκιμασίας.

Πράγματι, μια τοιαύτη στάσις θα έχει, βραχυπροθέσμως, και το περιβόητο πολιτικό κόστος της. Πολύ φοβούμεθα ότι πρόκειται περί πολιτικάντικου κόστους. Στο κάτω κάτω της γραφής οι πολιτικοί μεγάλης εμπέλειας, οι πραγματικοί οδηγοί των λαών θα έδει να διακρίνονται για την ανδρεία, το θάρρος και το ήθος τους.

Μετ' εκτιμήσεως

Αθανάσιος Κ. Παπατζίμας

ΑΛΛΗ ΦΟΡΑ

Υποψήφιο των «Οικολόγων - Εναλλακτικών» παρουσιάσαμε τον Μ. Μοδινό στο περασμένο τεύχος. Τελικά όπως μας πληροφόρησε ο ίδιος, όταν γράφτηκε το σχετικό ρεπορτάζ η υποψηφιότητά του ήταν σε αυτές που συζητούσαν. Ο Μ. Μοδινός μετέχει ενεργά στην Ομοσπονδία που συγκρότησαν οι οικολογικές οργανώσεις, αλλά όχι στα ψηφοδέλτια - επί του παρόντος.

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

● Από «Χώρα της ομίχλης» μας γράφουν:

Αγαπητό ANTI, Χρειάζεστε πολλή υπομονή εκεί κάτω: νέφος, κυκλοφοριακό άγχος, κακοψημένα σουβλάκια κι από πάνω να υποφέρετε τα ανηρτημένα φύλλα της «Αυριανής», της «Επικαιρότητας» και του «Ελεύθερου Τύπου». Δεν ανακαλύψατε ακόμα ότι εκτός από την μοναξιά υπάρχει και η ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ;

Τζένη και Γεωργία
Από χώρα της ομίχλης

ANTI

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.49.300
72.32.819 — 72.48.240
FAX: 72.26.107
TELEX: 214179 ANTI

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Διαφημίσεις:
ΑΛΕΚΑ ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ
- Γραμματεία-Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Σελιδοποίηση, Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
ΜΑΡΙΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
- Φωτοστοιχειοθεσία —
Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.49.300
- Εκτύπωση:
«ΝΕΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ» Α.Ε.
Θέση Μαρίδα Μαντρίγκο
Παλλήνη Αττικής
Τηλ. 66.65.081-66.68.424

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει τις απόψεις του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξαμ. 1.650 δρχ. -
Ετήσια 3.300
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κτλ.: 10.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 2.800

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 20
ετήσια: δολ. 40
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αv. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 23
ετήσια: δολ. 45

● Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 150
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 250

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ANTI»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.48.240
- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Κέντρο του βιβλίου.
Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.
Λασσάνη 9,
Τηλ. (031) 285.857
54 622 Θεσσαλονίκη

ΝΤΕ ΣΑΝΤ

Ο ΔΗΜΙΟΣ
ΚΑΙ
ΤΟ ΘΥΜΑ ΤΟΥ

ΚΡΙΤΙΚΗ

Ποιός ήταν ο μαρκήσιος Ντε Σάντ; Επαναστάτης; Ακόλαστος εγκληματίας; Μεγάλος διανοητής;

Στο βιβλίο *Ντε Σάντ - Ο δήμιος και το θύμα* του συγκεντρώνονται αυτοβιογραφικό, πολιτικά και λογοτεχνικά κείμενα του «θεικού μαρκήσιου». Με έντεκα γκραβούρες της εποχής.

Επιλογή και σχόλια Dieter Hofmann

Μετάφραση Γιώργος Κόκκινος

Εννέα δοκίμια για τον διαφωτισμό, το φιλοσοφικό ρεύμα που οι ιδέες του ενέπνευσαν τις επαναστάσεις του 18ου αιώνα, γραμμένα από τους επιφανέστερους γερμανούς διαφωτιστές. Κείμενα των Κάντ, Μέντελσον, Χάμαν, Σίλλερ, Έρχαρτ, Βίλαντ, Ρίμ και Λέσσινγκ με εισαγωγή και σχόλια του Ε. Βahr σε μετάφραση του Ν. Μ. Σκουτερόπουλου.

ΣΕΙΡΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

*Mendelssohn, Kant,
Hamann, Wieland, Riem, Herder,
Lessing, Erhard, Schiller*

**ΤΙ ΕΙΝΑΙ
ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ**

Μετάφραση Ν. Μ. Σκουτερόπουλος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

ΣΕΙΡΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

Ντέιβιντ Ρικάρντο/Καρλ Μαρξ

**ΑΞΙΑ
ΚΑΙ
ΥΠΕΡΑΞΙΑ**

*Επιλογή κειμένων και εισαγωγή Γιώργος Σταμάτης
Μετάφραση Π. Μανφομάτης και Θ. Μίνογλου
Επιμέλεια Θέμις Μίνογλου*

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

Οι απόψεις του Ντέιβιντ Ρικάρντο για τα σημαντικότερα ζητήματα της πολιτικής οικονομίας και τα σχόλια του Κάρλ Μαρξ από το *Χειρόγραφο 1861 - 1863* συγκεντρωμένα για πρώτη φορά σ' έναν τόμο που αποτελεί έτσι ντοκουμέντο της μαρξικής πρόσληψης της κλασικής πολιτικής οικονομίας και συγχρόνως εισαγωγή στην κλασική και την μαρξική οικονομική θεωρία.

Επιλογή κειμένων και εισαγωγή Γιώργος Σταμάτης

Μετάφραση Παναγιώτης Μαυρομάτης και Θέμις Μίνογλου

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Τόμας Μαν

Τα αλλαγμένα κεφάλια
μετάφραση Νίκος Λίβος

Μπέρτολτ Μπρεχτ

Οι δουλειές του κ. Ιουλίου Καίσαρος
μετάφραση Ιωσήφ Τερζιάν

Ντάνιελ Ντεφούου

Η πανούκλα στο Λονδίνο
μετάφραση Τάσσος Συμεωνίδης

ΣΕΙΡΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

Μαξ Χόρκχάιμερ

Η έκλειψη του Λόγου
μετάφραση Θέμις Μίνογλου

Καρλ Σμιττ

Η έννοια του Πολιτικού
μετάφραση και εισαγωγή Αλίκη Λαβράνου

Γιώργος Σταμάτης

Σχέδιο και αγορά στις σοσιαλιστικές
οικονομίες

ΑΝ ΔΕΝ ΞΕΡΕΤΕ ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ GLENFIDDICH,
ΜΗΠΩΣ ΔΕΝ ΞΕΡΕΤΕ ΤΙ ΕΙΝΑΙ WHISKY;

Praxel-O&M Direct

...Glenfiddich λοιπόν σημαίνει pure malt scotch whisky,
δηλαδή ένα 100% «καθαρό» whisky που παράγεται από απόσταξη βύνης και μόνο-
χωρίς ανάμιξη με αλκοόλ από άλλα δημητριακά, όπως με τα κοινά whiskies.

Πιείτε μια γουλιά Glenfiddich για να αισθανθείτε τι σημαίνει whisky!

Glenfiddich

ΤΟ Νο 1 ΣΕ ΠΩΛΗΣΕΙΣ PURE MALT WHISKY ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ